

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 17 februari 2023
(OR. en)

6598/23
ADD 1

**Interinstitutionellt ärende:
2023/0038(NLE)**

**POLCOM 25
SERVICES 5
FDI 4
COASI 37**

FÖRSLAG

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	17 februari 2023
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2023) 87 final - ANNEX 1
Ärende:	BILAGA till Förslag till rådets beslut om ingående, på Europeiska unionens vägnar, av frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och Nya Zeeland

För delegationerna bifogas dokument – COM(2023) 87 final - ANNEX 1.

Bilaga: COM(2023) 87 final - ANNEX 1

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 17.2.2023
COM(2023) 87 final

ANNEX 1

BILAGA

till

Förslag till rådets beslut

om ingående, på Europeiska unionens vägnar, av frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och Nya Zeeland

FRIHANDELSAVTAL
MELLAN EUROPEISKA UNIONEN
OCH NYA ZEELAND

INGRESS

Europeiska unionen, nedan kallad *unionen*,

och

Nya Zeeland,

nedan var för sig kallade *part* och tillsammans kallade *parterna*,

SOM ERKÄNNER sitt långvariga och starka partnerskap som bygger på gemensamma principer och värderingar, vilka återspeglas i partnerskapsavtalet om förbindelser och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Nya Zeeland, å andra sidan, upprättat i Bryssel den 5 oktober 2016, och sina betydande förbindelser när det gäller ekonomi, handel och investeringar,

SOM ÄR FAST BESLUTNA att stärka sina ekonomiska förbindelser och utöka den bilaterala handeln och de bilaterala investeringarna,

SOM ERKÄNNER vikten av globalt samarbete för att hantera frågor av gemensamt intresse,

SOM ERKÄNNER betydelsen av transparens när det gäller den internationella handeln och internationella investeringar till förmån för alla intressenter,

SOM ÖNSKAR upprätta en stabil och förutsebar miljö med tydliga och ömsesidigt fördelaktiga regler för handel och investeringar mellan parterna och minska eller undanröja hindren för detta,

SOM ERKÄNNER att Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi är ett grundläggande dokument med konstitutionell betydelse för Nya Zeeland,

SOM ÖNSKAR höja levnadsstandarden, främja inkluderande ekonomisk tillväxt och stabilitet, skapa nya sysselsättningsmöjligheter och förbättra den allmänna välfärden och som, i syfte att åstadkomma detta, på nytt bekräftar sitt åtagande att främja liberalisering av handel och investeringar,

SOM ÄR ÖVERTYGADE OM att detta avtal kommer att skapa en utvidgad och säker marknad för varor och tjänster, och därigenom öka deras företags konkurrenskraft på världsmarknaderna,

SOM ÄR FAST BESLUTNA att stärka sina förbindelser när det gäller ekonomi, handel och investeringar, i överensstämmelse med målet om en hållbar utveckling i dess ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner, och att främja handel och investeringar på ett sätt som är förenligt med målen om en hög nivå på miljö- och arbetarskydd och relevanta internationellt erkända standarder och avtal i vilka de är part,

SOM ÄR FAST BESLUTNA att stärka konsumenternas välfärd genom politik som säkerställer en hög nivå av konsumentskydd, valmöjligheter för konsumenter och ekonomiskt välstånd,

SOM BEKRÄFTAR parternas rätt att reglera inom sina territorier i syfte att uppnå legitima politiska mål, exempelvis vad gäller skydd av människors, djurs eller växters liv eller hälsa, sociala tjänster, utbildning i offentlig regi, säkerhet, miljö, inbegripet klimatförändringar, allmän moral, socialt skydd eller konsumentskydd, djurskydd, skydd av personlig integritet och dataskydd, främjande och skydd av kulturell mångfald, och, när det gäller Nya Zeeland, främjande eller skydd av maoriernas rättigheter, intressen, skyldigheter och ansvarsområden,

SOM ÅTAR SIG att kommunicera med alla berörda intressenter från det civila samhället, inklusive den privata sektorn, fackföreningar och andra icke-statliga organisationer,

SOM ERKÄNNER vikten av att främja ett inkluderande deltagande i den internationella handeln och av att ta itu med hinder och andra utmaningar för inhemska intressenters tillträde till internationell handel och ekonomiska möjligheter, inklusive digital handel,

SOM ÄR FAST BESLUTNA att ta itu med de särskilda utmaningar som finns för små och medelstora företags bidrag till utvecklingen av handeln och utländska direktinvesteringar,

SOM ERKÄNNER den internationella handelns betydelse för att underlätta och främja maoriernas välbefinnande, och de utmaningar som maorierna, inbegripet *wāhine Māori*, står inför när det gäller att få tillträde till de handels- och investeringsmöjligheter som den internationella handeln medför, såsom de möjligheter och förmåner som skapas genom detta avtal,

SOM ÖNSKAR att öka jämställdheten och kvinnors ekonomiska egenmakt genom att främja vikten av könsinkluderande politik och praxis i näringsverksamheten, även i den internationella handeln, i syfte att undanröja alla former av könsdiskriminering,

SOM PÅ NYTT BEKRÄFTAR sitt åtagande att följa Förenta nationernas stadga, undertecknad i San Francisco den 26 juni 1945, med beaktande av principerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, antagen av FN:s generalförsamling den 10 december 1948,

SOM TAR FASTA PÅ deras respektive rättigheter och skyldigheter enligt avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen, upprättat i Marrakech den 15 april 1994, och andra multilaterala och bilaterala samarbetsinstrument som båda parter är part i,

HAR ENATS OM FÖLJANDE.

KAPITEL 1

INLEDANDE BESTÄMMELSER

Artikel 1.1

Avtalets mål

Målen för detta avtal är att liberalisera och underlätta handel och investeringar samt främja närmare ekonomiska förbindelser mellan parterna.

Artikel 1.2

Allmänna definitioner

I detta avtal gäller följande definitioner:

- a) *jordbruksvara*: en produkt som förtecknas i bilaga 1 till avtalet om jordbruk.
- b) *tullsamarbetsavtalet*: avtalet mellan unionen och Nya Zeeland om samarbete och ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor, upprättat i Bryssel den 3 juli 2017.

- c) *tullmyndighet*:
- i) med avseende på Nya Zeeland, *New Zealand Customs Service*.
 - ii) med avseende på Europeiska unionen, de avdelningar inom Europeiska kommissionen som ansvarar för tullfrågor, eller i förekommande fall de tullförvaltningar och andra myndigheter som i medlemsstaterna har befogenhet att tillämpa tullagstiftningen och kontrollera att den efterlevs.
- d) *tull*: varje form av tull eller avgift som påförs vid eller i samband med import av en vara, med undantag av
- i) avgifter som motsvarar en intern skatt som påförs i överensstämmelse med artikel III:2 i Gatt 1994,
 - ii) en antidumpningstull eller en utjämningstull som tillämpas i enlighet med Gatt 1994, antidumpningsavtalet och avtalet om subventioner och utjämningsåtgärder, och
 - iii) pålagor eller andra avgifter som påförs vid eller i samband med import och som är begränsade till den ungefärliga kostnaden för tillhandahållna tjänster.
- e) *CPC*: den provisoriska centrala produktindelningen (Statistical Papers, serie M, nr 77, avdelningen för internationella ekonomiska och sociala frågor, Förenta nationernas statistikbyrå, New York, 1991).

- f) *dag*: kalenderdag.
- g) *företag*: en juridisk person eller en filial eller ett representationskontor för en juridisk person.
- h) *EU* eller *unionen*: Europeiska unionen.
- i) *befintlig*: som gäller, om inte annat anges i detta avtal, den dag då detta avtal träder i kraft.
- j) *vara från en part*: inhemsk vara i den mening som avses i Gatt 1994, inbegripet varor med ursprung i den parten.
- k) *Harmoniserade systemet* eller *HS*: systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, inbegripet alla rättsliga anmärkningar till och ändringar av detta som utarbetats av Världstullorganisationen.
- l) *nummer*: de fyra första siffrorna i tullklassificeringsnumret enligt Harmoniserade systemet.
- m) *ILO*: Internationella arbetsorganisationen.
- n) *juridisk person*: en rättslig enhet som bildats i laga ordning eller på annat sätt organiserats enligt en parts lag, antingen för vinständamål eller i annat syfte, och antingen är privatägd eller statsägd, inbegripet bolag, stiftelser, handelsbolag, samriskföretag, enskilda näringsidkare eller föreningar.

- o) *åtgärd*: varje åtgärd som vidtas av en part, i form av lagar, andra författningar, regler, förfaranden, beslut, administrativa åtgärder, krav eller praxis eller i någon annan form¹.
- p) *en parts åtgärder*: alla åtgärder som antas eller bibehålls av²:
 - i) centrala, regionala eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter, och
 - ii) icke-statliga organ vid utövandet av befogenheter som centrala, regionala eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter har delegerat till dem.
- q) *medlemsstat*: en medlemsstat i Europeiska unionen.
- r) *fysisk person från en part*:
 - i) för unionens vidkommande, en medborgare i en medlemsstat i enlighet med dess nationella rätt³,
 - ii) för Nya Zeelands vidkommande, en medborgare i Nya Zeeland i enlighet med dess nationella rätt⁴.

¹ För tydlighetens skull påpekas att *åtgärd* innefattar begreppet *underlåtenhet*,

² För tydlighetens skull påpekas att begreppet *en parts åtgärder* inbegriper åtgärder som antas eller bibehålls genom att direkt eller indirekt instruera, leda eller kontrollera andra enheter.

³ Begreppet *fysisk person från en part* omfattar även personer som är varaktigt bosatta i Republiken Lettland, vilka inte är medborgare i Republiken Lettland eller någon annan stat men vilka enligt Republiken Lettlands nationella rätt är berättigade till ett pass för icke-medborgare.

⁴ Unionen bekräftar på nytt sina skyldigheter enligt Gats avseende varaktigt bosatta i New Zeeland. Begreppet *fysisk person från en part* omfattar även personer som har permanent uppehållsrätt i Nya Zeeland utan att vara nyzeeländska medborgare, i den utsträckning som sådana fysiska personer omfattas av unionens åtaganden enligt Gats.

- s) *OECD*: Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling,
- t) *med ursprung i (ursprungs-)*: som uppfyller villkoren i ursprungsreglerna i kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden).
- u) *ursprungsvara* eller *vara med ursprung i en part*: en vara som uppfyller ursprungsreglerna i kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden).
- v) *person*: en fysisk person eller juridisk person.
- w) *förmånlig tullbehandling*: den tullsats som är tillämplig på en ursprungsvara i enlighet med tidsplanerna för avveckling av tullar i bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar).
- x) *avtalet om sanitära åtgärder*: avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Nya Zeeland om sanitära åtgärder vad avser handeln med levande djur och animaliska produkter, upprättat i Bryssel den 17 december 1996¹.
- y) *sanitär eller fytosanitär åtgärd*: en åtgärd som avses i punkt 1 i bilaga A till SPS-avtalet.
- z) [här definieras en förkortning för särskild dragningsrätt som inte används i den svenska översättningen av denna text]

¹ EGT L 57, 26.2.1997, s. 5.

- aa) *tjänsteleverantör*: en person som tillhandahåller eller erbjuder sig att tillhandahålla en tjänst.
- bb) [här definieras en förkortning för små och medelstora företag som inte används i den svenska översättningen av denna text]
- cc) *territorium*: i förhållande till varje part, de territorier på vilka detta avtal är tillämpligt i enlighet med artikel 1.4 (Territoriell tillämpning).
- dd) *EUF-fördraget*: fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.
- ee) *Parisavtalet*: Parisavtalet inom ramen för Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar, upprättat i Paris den 12 december 2015,
- ff) *partnerskapsavtalet*: partnerskapsavtalet om förbindelser och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Nya Zeeland, å andra sidan, upprättat i Bryssel den 5 oktober 2016,
- gg) *tredjeland*: ett land eller territorium utanför det geografiska tillämpningsområdet för detta avtal.
- hh) *WTO*: Världshandelsorganisationen.

Artikel 1.3

WTO-avtal

I detta avtal gäller följande definitioner:

- a) *avtalet om jordbruk*: det avtal om jordbruk som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- b) *avtalet om skyddsåtgärder*: det avtal om skyddsåtgärder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- c) *antidumpningsavtalet*: det avtal om tillämpning av artikel VI i Allmänna tull- och handelsavtalet 1994 som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- d) *avtalet om tullvärdeberäkning*: det avtal om tillämpning av artikel VII i Allmänna tull- och handelsavtalet 1994 som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- e) *överenskommelsen om tvistlösning*: den överenskommelse om regler och förfaranden för tvistlösning som ingår i bilaga 2 till WTO-avtalet.
- f) *Gats*: det allmänna tjänstehandelsavtal som ingår i bilaga 1B till WTO-avtalet.

- g) *Gatt 1994*: det allmänna tull- och handelsavtal från 1994 som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- h) *avtalet om offentlig upphandling*: avtalet om offentlig upphandling i dess lydelse enligt protokollet om ändring av avtalet om offentlig upphandling, upprättat i Genève den 30 mars 2012.
- i) *avtalet om importlicensförfaranden*: det avtal om importlicensförfaranden som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- j) *subventionsavtalet*: det avtal om subventioner och utjämningsåtgärder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- k) *SPS-avtalet*: det avtal om tillämpningen av sanitära och fytosanitära åtgärder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- l) *avtalet om tekniska handelshinder*: det avtal om tekniska handelshinder som ingår i bilaga 1A till WTO-avtalet.
- m) *Trips-avtalet*: det avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter som ingår i bilaga 1C till WTO-avtalet.
- n) *WTO-avtalet*: avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen, upprättat i Marrakech den 15 april 1994.

Artikel 1.4

Territoriell tillämpning

1. Detta avtal är tillämpligt på följande:
 - a) De territorier där fördraget om Europeiska unionen och EUF-fördraget är tillämpliga, i enlighet med de villkor som fastställs i dessa fördrag.
 - b) Nya Zeelands territorium och den exklusiva ekonomiska zon, havsbotten och dess underliggande lager över vilka Nya Zeeland utövar suveräna rättigheter med avseende på naturresurser i enlighet med internationell rätt, med undantag för Tokelau.
2. Vad gäller detta avtals bestämmelser om tullbehandling, inbegripet ursprungsregler och ursprungsförfaranden, ska detta avtal också tillämpas på de områden i unionens tullområde enligt definitionen i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013¹ som inte omfattas av punkt 1 a i denna artikel.
3. Hänvisningar till ”territorium” i detta avtal ska tolkas på det sätt som anges i punkterna 1 och 2 om inte något annat uttryckligen anges.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen (EUT L 269, 10.10.2013, s. 1).

Artikel 1.5

Förhållande till andra internationella avtal

1. Detta avtal innebär inte att befintliga internationella avtal mellan unionens medlemsstater, Europeiska gemenskapen eller unionen å ena sidan, och Nya Zeeland å andra sidan, ersätts eller sägs upp, om inte annat anges i detta avtal.
2. Detta avtal ska utgöra en integrerad del av de samlade bilaterala förbindelser som regleras av partnerskapsavtalet och ska utgöra en del av den gemensamma institutionella ramen.
3. Parterna bekräftar sina rättigheter och skyldigheter gentemot varandra enligt WTO-avtalet. För tydlighetens skull påpekas att inget i detta avtal kräver att en part agerar på ett sätt som är oförenligt med dess skyldigheter enligt WTO-avtalet.
4. Vid bristande överensstämmelse mellan detta avtal och ett annat internationellt avtal, utom WTO-avtalet i vilket båda parterna är parter, ska parterna omedelbart samråda med varandra för att finna en ömsesidigt tillfredsställande lösning.
5. När det hänvisas till internationella avtal i detta avtal eller internationella avtal införlivas med detta avtal, helt eller delvis, ska sådana avtal anses inbegripa ändringar av dem eller efterföljande avtal till dem som träder i kraft för båda parterna på eller efter dagen för undertecknandet av detta avtal.

6. Om det uppstår en fråga rörande genomförandet eller tillämpningen av bestämmelserna i detta avtal till följd av sådana ändringar eller efterföljande avtal som avses i punkt 5, får parterna på begäran av endera parten och vid behov samråda med varandra för att finna en ömsesidigt tillfredsställande lösning på denna fråga.

Artikel 1.6

Upprättande av ett frihandelsområde

Parterna upprättar härmed ett frihandelsområde, i överensstämmelse med artikel XXIV i Gatt 1994 och artikel V i Gats.

KAPITEL 2

NATIONELL BEHANDLING OCH MARKNADSTILLTRÄDE FÖR VAROR

Artikel 2.1

Mål

Parterna ska gradvis och ömsesidigt liberalisera handeln med varor i enlighet med detta avtal.

Artikel 2.2

Tillämpningsområde

Om inte annat anges i detta avtal är detta kapitel tillämpligt på handel med varor mellan parterna.

Artikel 2.3

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *ATA-carnet*: det dokument som upprättats i överensstämmelse med bilagan till tullkonventionen om ATA- carnet för tillfällig införsel av varor, upprättad i Bryssel den 6 december 1961.
- b) *konsulär transaktion*: förfarandet att från den importerande partens konsul på den exporterande partens territorium, eller på en tredje parts territorium, erhålla en konsulär faktura eller en konsulär visering för fakturor, ursprungsintyg, fraktsedlar, avsändares exportdeklarationer eller annan tulldokumentation i samband med import av varor.
- c) *exportlicensförfarande*: ett administrativt förfarande som kräver att en ansökan eller annan dokumentation, utöver vad som i allmänhet krävs för tullklarering, inges till det eller de berörda administrativa organen som ett förhandsvillkor för export från den exporterande partens territorium.

- d) *importlicensförfarande*: ett administrativt förfarande som kräver att en ansökan eller annan dokumentation, utöver vad som i allmänhet krävs för tullklarering, inges till det eller de berörda administrativa organen som ett förhandsvillkor för import till den importerande partens territorium.
- e) *återtillverkad vara*: en vara som klassificeras enligt HS-kapitel 84–90 eller HS-nummer 94.02 och som
 - i) helt eller delvis utgörs av delar från begagnade varor,
 - ii) har en liknande livslängd och prestanda jämfört med likvärdiga varor när de är nya,
 - iii) ges samma garantiskydd som det som gäller för likvärdiga varor när de är nya.
- f) *reparation* eller *ändring*: varje förädlingsprocess som utförs på en vara, oavsett om det ökar varans värde, för att avhjälpa funktionsfel eller materiella skador och som innebär att varan återställs till sin ursprungliga funktion, eller som utförs för att säkerställa att varan uppfyller de tekniska kraven för användning, och utan vilken varan inte längre skulle kunna användas på normalt sätt för de ändamål den var avsedd för. Reparation eller ändring av en vara omfattar återställande och underhåll men inte bearbetning eller behandling som
 - i) förstör varans grundläggande egenskaper eller skapar en ny eller kommersiellt annorlunda vara,

- ii) omvandlar en icke-färdigarbetad vara till en färdig vara, eller
 - iii) används för att i betydande utsträckning ändra varans funktion.
- g) *avvecklingskategori*: tidsramen för avveckling av tullar från noll till sju år, efter vilken en vara är tullfri om inte annat anges i bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar).

Artikel 2.4

Nationell behandling i fråga om intern beskattning och regleringar

Varje part ska bevilja varor från den andra parten nationell behandling i enlighet med artikel III i Gatt 1994, med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser. I detta syfte ska artikel III i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser i tillämpliga delar införlivas i och utgöra en del av detta avtal.

Artikel 2.5

Avveckling av tullar

1. Om inte annat anges i detta avtal ska varje part sätta ned eller avveckla tullar på varor med ursprung i den andra parten i enlighet med bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar).

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska bastullsatsen vara den bastullsats för varje vara som anges i bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar).
3. Om en part sätter ned sin tillämpade tullsats för mest gynnad nation ska den tullsatsen gälla för varor med ursprung i den andra parten så länge som den är lägre än den tullsats som fastställs i enlighet med bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar).
4. Två år efter detta avtals ikraftträdande ska parterna, på begäran av en part, samråda för att överväga att påskynda den nedsättning eller avveckling av tullar som anges i bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar). Handelskommittén får anta ett beslut om ändring av bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar) för att påskynda nedsättningen eller avvecklingen av tullar.
5. En part får när som helst på egen hand påskynda den avveckling av tullar som anges i bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar) på varor med ursprung i den andra parten. Denna part ska informera den andra parten så tidigt som möjligt innan den nya tullsatsen börjar gälla.
6. Om en part på egen hand påskyndar avvecklingen av tullar i enlighet med punkt 5 får denna part höja en tullsats till den nivå som anges i bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar) för det året efter en sådan tullnedsättning på egen hand.

Artikel 2.6

Standstill

Om inte annat anges i detta avtal får en part inte höja någon tull från den bastullsats som anges i bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar) eller anta nya tullar på varor med ursprung i den andra parten.

Artikel 2.7

Tullar, skatter eller andra avgifter vid export

1. En part får inte anta eller bibehålla
 - a) någon form av tull, skatt eller avgift som påförs vid eller i samband med export av en vara till den andra parten, eller
 - b) interna skatter eller andra avgifter på en vara som exporteras till den andra parten som överstiger den skatt eller avgift som skulle påföras på likadana varor när de är avsedda för inhemsk konsumtion.
2. Ingenting i denna artikel ska hindra en part från att ta ut en pålaga eller avgift på export av en vara som är tillåten inom ramen för artikel 2.8 (Pålagor och formaliteter).

Artikel 2.8

Pålagor och formaliteter

1. Varje part ska i enlighet med artikel VIII:1 i Gatt 1994 med tillhörande förklarande anmärkningar och tilläggsbestämmelser säkerställa alla pålagor och andra avgifter oavsett karaktär som påförs av en part vid eller i samband med import eller export av varor till sitt belopp begränsas till den ungefärliga kostnaden för tillhandahållna tjänster och inte utgör ett indirekt skydd för inhemska varor eller en beskattning av import eller export i statsfinansiellt syfte.
2. En part får inte ta ut de pålagor eller andra avgifter oavsett karaktär som avses i punkt 1 på grundval av värdet.
3. Varje part ska omgående offentliggöra alla pålagor och andra avgifter oavsett karaktär som den påför i samband med import eller export av varor på ett sätt som gör det möjligt för myndigheter, näringsidkare och andra intressenter att sätta sig in i dem.
4. En part får inte kräva en konsulär transaktion, inbegripet avseende pålagor och andra avgifter oavsett karaktär, i samband med import av en vara från den andra parten.
5. Vid tillämpning av denna artikel ska pålagor och andra avgifter oavsett karaktär inte omfatta exporttullar, tullar, avgifter som motsvarar en intern skatt eller andra interna avgifter som tillämpas i enlighet med artikel III:2 i Gatt 1994, eller antidumpnings- eller utjämningstullar.

Artikel 2.9

Reparerade eller ändrade varor

1. En part får inte tillämpa en tull på en vara, oavsett dess ursprung, som återinförs på dess territorium efter att varan tillfälligt exporterats från partens territorium till den andra partens territorium för reparation eller ändring, oavsett om reparationen eller ändringen skulle ha kunnat utföras på den parts territorium från vilket varan exporterades för reparation eller ändring.
2. Punkt 1 ska inte tillämpas på varor som importerats till tullager, frihandelszoner eller liknande och som därefter exporteras för reparation eller ändring och inte återimporteras till tullager, frihandelszoner eller liknande.
3. En part får inte tillämpa en tull på en vara som importeras tillfälligt från den andra partens territorium i syfte att repareras, oavsett varans ursprung.

Artikel 2.10

Återtillverkade varor

1. En part får inte bevilja återtillverkade varor från den andra parten en mindre gynnsam behandling än den som parten beviljar likvärdiga varor i nytt skick.

2. För tydlighetens skull påpekas att artikel 2.11 (Import- och exportrestriktioner) är tillämplig på import- eller exportförbud eller import- eller exportrestriktioner på import eller export av återtillverkade varor. Om en part antar eller bibehåller import- eller exportförbud eller import- eller exportrestriktioner på import och export av begagnade varor ska parten inte tillämpa dessa åtgärder på återtillverkade varor.

3. En part får kräva att återtillverkade varor identifieras som sådana vid distribution eller försäljning på dess territorium och att de uppfyller alla tillämpliga tekniska krav som gäller för likvärdiga varor i nytt skick.

Artikel 2.11

Import- och exportrestriktioner

1. En part får inte anta eller bibehålla förbud eller restriktioner vid import av en vara från den andra parten eller vid export eller försäljning för export av en vara avsedd för den andra partens territorium, utom om det sker i enlighet med artikel XI i Gatt 1994, med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser. I detta syfte ska artikel XI i Gatt 1994 med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser i tillämpliga delar införlivas i och utgöra en del av detta avtal.

2. En part får inte anta eller bibehålla
 - a) krav på export- och importpriser¹, med undantag för vad som är tillåtet vid genomdrivande av förelägganden och åtaganden avseende efterlevnad i samband med utjämnings- och antidumpningstullar, eller
 - b) importlicenser som är beroende av att ett prestationskrav iakttas.

Artikel 2.12

Ursprungsmärkning

1. Om Nya Zeeland kräver en ursprungsmärkning för import av varor från unionen ska Nya Zeeland acceptera ursprungsmärkningen "Made in the EU" på villkor som inte är mindre gynnsamma än de som gäller för en medlemsstats ursprungsmärkning.
2. Vid tillämpning av ursprungsmärkningen "Made in the EU" ska Nya Zeeland behandla unionen som ett enda territorium.

¹ För tydlighetens skull påpekas att denna bestämmelse inte är avsedd att hindra en part från att utgå ifrån importpriserna för att bestämma den tillämpliga tullsatsen i enlighet med detta avtal.

Artikel 2.13

Importlicensförfaranden

1. Varje part ska anta och förvalta importlicensförfaranden i enlighet med artiklarna 1–3 i avtalet om importlicensförfaranden. I detta syfte ska artiklarna 1–3 i avtalet om importlicensförfaranden i tillämpliga delar införlivas i och utgöra en del av detta avtal.
2. En part som antar ett nytt importlicensförfarande eller ändrar ett befintligt importlicensförfarande ska utan dröjsmål anmäla antagandet eller ändringen till den andra parten, och under alla omständigheter senast 60 dagar efter offentliggörandet av det berörda förfarandet. Anmälan ska innehålla de uppgifter som anges i artikel 5.2 i avtalet om importlicensförfaranden. En part ska anses uppfylla denna skyldighet om den anmäler ett nytt importlicensförfarande, eller en ändring av ett befintligt importlicensförfarande, till WTO:s importlicenskommitté i enlighet med artikel 4 i avtalet om importlicensförfaranden, inbegripet den information som anges i artikel 5.2 i det avtalet.
3. På begäran av en part ska den andra parten omgående lämna all relevant information, däribland den information som anges i artikel 5.2 i avtalet om importlicensförfaranden, om alla importlicensförfaranden som den avser att anta eller som den tillämpar, inbegripet alla ändringar av ett befintligt importlicensförfarande.

4. Om en part avslår en ansökan om importlicens avseende en vara från den andra parten, ska den på begäran och inom en rimlig tidsperiod efter mottagandet av begäran lämna den sökande en skriftlig förklaring till skälet till avslaget.

Artikel 2.14

Exportlicensförfaranden

1. Varje part ska offentliggöra alla nya exportlicensförfaranden eller ändringar av ett befintligt exportlicensförfarande på ett sätt som gör det möjligt för myndigheter, näringsidkare och andra intressenter att sätta sig in i dem. Ett sådant offentliggörande ska, när så är praktiskt möjligt, ske 45 dagar innan det nya exportlicensförfarandet eller ändringen av ett befintligt exportlicensförfarande får verkan, och under alla omständigheter senast den dag då det nya exportlicensförfarandet eller ändringen får verkan.
2. Varje part ska säkerställa att följande information tillhandahålls vid offentliggörandet av exportlicensförfaranden:
 - a) Texterna till partens exportlicensförfaranden eller partens ändringar av sådana förfaranden.
 - b) Uppgifter om vilka varor som omfattas av varje exportlicensförfarande.

- c) För varje exportförfarande, en beskrivning av förfarandet för att ansöka om en licens och alla kriterier som en sökande måste uppfylla för att ha rätt att ansöka om en licens, t.ex. att inneha ett verksamhetstillstånd, etablera eller upprätthålla en investering eller bedriva verksamhet genom en särskild form av etablering på en parts territorium.
- d) Den eller de kontaktpunkter där intresserade personer kan få ytterligare information om villkoren för att erhålla en exportlicens.
- e) Det eller de administrativa organ till vilka en ansökning om licens eller annan relevant dokumentation ska skickas.
- f) En beskrivning av den eller de åtgärder som genomförs med hjälp av exportlicensförfarandet.
- g) Den period under vilken varje exportlicensförfarande kommer att gälla, såvida inte exportlicensförfarandet fortsätter att gälla tills att det dras tillbaka eller ändras, vilket resulterar i ett nytt offentliggörande.
- h) Om en part avser att använda ett exportlicensförfarande för att förvalta en exportkvot, kvotens totala volym och, om det är tillämpligt, kvotens värde och dess datum för öppnande och avslutande.
- i) Eventuella befrielser från eller undantag som ersätter kravet på att erhålla en exportlicens, hur man ansöker om eller använder dessa befrielser eller undantag och kriterierna för att bevilja dem.

3. Inom 30 dagar efter den dag då detta avtal träder i kraft ska varje part underrätta den andra parten om sina befintliga exportlicensförfaranden. En part som antar nya exportlicensförfaranden eller ändringar av befintliga exportlicensförfaranden ska utan dröjsmål underrätta den andra parten om antagandet eller ändringen inom 60 dagar efter offentliggörandet av ett nytt exportlicensförfarande eller ändringen av ett befintligt licensförfarande. Underrättelsen ska innehålla en referensuppgift om den eller de källor där den information som krävs enligt punkt 2 offentliggörs och, när så är lämpligt, adressen till en eller flera relevanta myndighetswebbplatser.

4. För tydlighetens skull påpekas att inget i denna artikel kräver att en part ska bevilja en exportlicens eller hindrar en part från att fullgöra sina skyldigheter eller åtaganden enligt FN:s säkerhetsråds resolutioner, eller enligt multilaterala icke-spridningssystem och arrangemang för exportkontroll, däribland följande:

- a) Wassenaar-arrangemanget om kontroll av export av konventionella vapen och varor och teknik med dubbla användningsområden, upprättat i den Haag den 19 december 1995.
- b) Konventionen om förbud mot utveckling, produktion, lagring och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring, upprättat i Paris den 13 januari 1993.
- c) Konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring, upprättat i London, Moskva och Washington den 10 april 1972.
- d) Fördraget om icke-spridning av kärnvapen, upprättat i London, Moskva och Washington den 1 juli 1968.

- e) Australiengruppen, gruppen av länder som levererar kärnmaterial och kontrollsystemet för missilteknik.

Artikel 2.15

Användning av förmånsbehandling

1. För att kunna övervaka hur detta avtal fungerar och beräkna i vilken grad förmånsbehandling används ska parterna årligen utbyta omfattande importstatistik för en period som inleds ett år efter detta avtals ikraftträdande och löper i 10 år till dess att avvecklingen av tullar avslutats för alla varor i enlighet med bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar). Om inte handelskommittén beslutar något annat ska denna period automatiskt förlängas med fem år, och därefter får handelskommittén besluta om ytterligare förlängning.
2. Utbytet av importstatistik ska innefatta uppgifter för det senaste tillgängliga året, inbegripet värde och, i tillämpliga fall, volym, på tulltaxepositionsnivå, i fråga om import av varor från den andra parten som omfattas av förmånstullbehandling enligt detta avtal och för varor som inte omfattas av förmånsbehandling, inbegripet inom ramen för de olika ordningar som används av parterna vid import. Denna statistik och graden av användning av förmånsbehandling kan läggas fram för handelskommittén för diskussion.

Artikel 2.16

Tillfällig införsel

1. I denna artikel avses med *tillfällig införsel* det tullförfarande enligt vilket vissa varor, inbegripet transportmedel, kan föras in i ett tullområde och villkorligt befrias från betalning av importtullar och skatter utan att det tillämpas importförbud eller restriktioner av en ekonomisk karaktär, på villkor att varorna importeras för ett särskilt ändamål och är avsedda för återexport inom en viss tid utan att ha genomgått någon förändring utöver normal värdeminskning på grund av att varorna har använts.
2. Varje part ska bevilja tillfällig införsel i enlighet med sina lagar och andra författningar eller förfaranden för följande varor, oavsett deras ursprung:
 - a) Professionell utrustning, inbegripet utrustning för press eller tv, mjukvara, utsändningsutrustning och filmfotografisk utrustning, som är nödvändig för att en person ska kunna bedriva sin närings- eller yrkesverksamhet vid besök i en annan parts territorium för utförandet av en specificerad uppgift.
 - b) Varor, inbegripet komponenter, hjälputrustning och tillbehör till dessa, som ska visas eller användas på utställningar, mässor, möten eller liknande evenemang.

- c) Varuprover, reklamfilmer och reklaminspelningar (inspelat bild- eller ljudmaterial, bestående framför allt av bilder eller ljud som visar vilken beskaffenhet eller funktion varor eller tjänster har som utbjuds till försäljning eller uthyrning av en person som är etablerad i eller har sin hemvist i en parts territorium, förutsatt att detta material är av ett slag som lämpar sig för uppvisning för presumtiva köpare men inte för utsändning till allmänheten).
 - d) Varor som importeras för sportändamål, inbegripet tävlingar, uppvisningar, träningar, kapplöpningar eller liknande evenemang.
3. När det gäller tillfällig införsel av de varor som avses i punkt 2 och oavsett deras ursprung ska varje part godta en ATA-carnet som utfärdats i den andra parten, påtecknats där och garanterats av en sammanslutning som ingår i den internationella garantikediten, som certifierats av de behöriga myndigheterna och som är giltig i den importerande partens territorium.
4. Varje part ska bestämma den tidsperiod under vilken varor får kvarstå under förfarandet för tillfällig införsel. Den inledande perioden får förlängas på egen hand av en part.
5. Varje part får begära att de varor som omfattas av tillfällig införsel i enlighet med punkt 1
- a) endast säljs av eller under personligt överinseende av en medborgare eller varaktigt bosatt i den andra parten vid utövandet av den affärsverksamhet, den näring, det yrke eller den idrott som medborgaren eller den varaktigt bosatta personen bedriver,
 - b) inte säljs, hyrs ut, avyttras eller överlåts medan de befinner sig på dess territorium,

- c) åtföljs av en säkerhet som är förenlig med den importerande partens skyldigheter enligt de relevanta internationella tullkonventioner som den har anslutit sig till,
- d) identifieras vid import och export,
- e) exporteras vid eller före avresan för den medborgare eller varaktigt bosatta som avses i led a, eller inom en period som hänför sig till syftet med den tillfälliga införseln som parten får fastställa, eller inom ett år, om den inte förlängs,
- f) inte förs in i större mängder än vad som är rimligt för den avsedda användningen, eller
- g) i övrigt får införas på partens territorium enligt dess lagstiftning.

6. Om något villkor som en part får ställa enligt punkt 5 inte är uppfyllt, får parten tillämpa den tull och alla andra avgifter som normalt ska betalas på varan samt alla andra avgifter eller sanktioner som föreskrivs i dess lagstiftning.

7. Varje part ska tillåta att en vara som tillfälligt förts in enligt denna artikel återexporteras genom ett annat av tullmyndigheterna godkänt avgångsställe än det genom vilket den fördes in.

8. En part ska befria importören eller en annan person som är ansvarig för en vara som förts in inom ramen för denna artikel från ansvar för underlåtenhet att exportera en tillfälligt införd vara mot uppvisande av tillfredsställande bevis för den importerande parten på att varan har förstörts eller oåterkalleligen gått förlorad, i enlighet med den partens tullagstiftning.

Artikel 2.17

Tullfri införsel av varuprover av ringa värde och tryckt reklammaterial

1. Varje part ska, i enlighet med sina lagar och andra författningar eller förfaranden, bevilja tullfri införsel för varuprover av ringa värde och tryckt reklammaterial som importeras från den andra parten, oavsett ursprung.
2. En part får definiera varuprover med ringa värde som varuprover
 - a) som har ett värde, enskilt eller sammanlagt när de avsänds, på högst det belopp som anges i den ena partens lagstiftning, eller
 - b) som är så märkta, sönderrivna, perforerade eller på annat sätt behandlade så att de är olämpliga för försäljning eller användning förutom som varuprover.
3. Tryckt reklammaterial definieras som varor som klassificeras enligt kapitel 49 i HS, däribland broschyrer, häften, affärskataloger, årsböcker utgivna av branschorganisationer, turistreklammaterial och affischer, som används för att marknadsföra, sprida information om eller göra reklam för en vara eller tjänst, som huvudsakligen är avsedda för att göra reklam för en vara eller tjänst och som tillhandahålls kostnadsfritt.

Artikel 2.18

Särskilda bestämmelser om förvaltning av förmånsbehandling

1. Parterna ska samarbeta för att förebygga, upptäcka och bekämpa överträdelser av tullagstiftningen med avseende på den förmånsbehandling som beviljas enligt detta kapitel i enlighet med kapitel 3 (Regler om ursprung och ursprungsförfaranden) och avdelningarna I, III, IV och V i tullsamarbetsavtalet.
2. En part får tillfälligt avbryta den berörda förmånsbehandlingen för varor i enlighet med det förfarande som anges i punkterna 3–5 i följande fall:
 - a) Om den, på grundval av objektiva, övertygande och kontrollerbara uppgifter, har konstaterat att det förekommit systematiska och sektorspecifika överträdelser av tullagstiftningen med avseende på den förmånsbehandling som beviljats inom ramen för detta kapitel, vilket resulterat i en betydande intäktsförlust för den parten.
 - b) Om den andra parten vid upprepade tillfällen och utan grund vägrar eller på annat sätt underlåter att samarbeta avseende de överträdelser av tullagstiftningen som avses i led a.
3. Den part som har gjort ett konstaterande enligt led a ska utan oskäligt dröjsmål anmäla detta till handelskommittén och inleda samråd med den andra parten i handelskommittén i syfte att nå en ömsesidigt godtagbar lösning.

4. Om parterna inte kan enas om en godtagbar lösning inom tre månader efter dagen för anmälan som avses i punkt 3, får den part som har gjort konstaterandet besluta att tillfälligt avbryta förmånsbehandlingen av de berörda varorna. Det tillfälliga avbrytandet ska endast gälla de näringsidkare som båda parter under de samråd som avses i punkt 3 har identifierat och är eniga om var inblandade i överträdelserna av tullagstiftningen. Det tillfälliga avbrytandet ska anmälas till den andra parten utan oskäligt dröjsmål.

5. Om en part har gjort ett konstaterande enligt punkt 2 a och inom tre månader från den anmälan som avses i punkt 4 har fastställt att det tillfälliga avbrytandet som avses i punkt 4 inte har varit effektivt i att bekämpa överträdelserna av tullagstiftningen med avseende på den förmånsbehandling som beviljats enligt detta kapitel, får parten besluta att tillfälligt avbryta förmånsbehandlingen för de berörda varorna. Parten får också besluta att tillfälligt avbryta förmånsbehandlingen av de berörda varorna om parterna under de samråd som avses i punkt 3 inte lyckats identifiera och enas om vilka näringsidkare som varit inblandade i överträdelserna av tullagstiftningen. Det tillfälliga avbrytandet ska anmälas till den andra parten utan oskäligt dröjsmål.

6. Det tillfälliga avbrytande som avses i denna artikel ska endast gälla under den period som är nödvändig för att skydda den berörda partens ekonomiska intressen, och under inga omständigheter längre än sex månader. Om de förhållanden som gav upphov till det ursprungliga tillfälliga avbrytandet kvarstår efter det att sexmånadersperioden löpt ut, får den berörda parten förlänga det tillfälliga avbrytandet efter att ha anmält detta till den andra parten. Varje sådant avbrytande ska vara föremål för regelbundna samråd i handelskommittén.

7. Varje part ska i enlighet med sina interna förfaranden offentliggöra tillkännagivanden för importörer om alla beslut som rör tillfälliga avbrytanden enligt denna artikel.

8. Trots vad som anges i punkt 5 gäller att om en importör kan visa för tullmyndigheten i den importerande parten att de berörda varorna till fullo överensstämmer med den importerande partens tullagstiftning, kraven i detta avtal och alla andra villkor i samband med det tillfälliga avbrytande som fastställts av den importerande parten i enlighet med dess lagstiftning, ska den importerande parten tillåta importören att ansöka om förmånsbehandling och återkräva alla tullar som betalats utöver de förmånstullsatsen som var tillämpliga när de berörda varorna importerades.

Artikel 2.19

Kommittén för varuhandel

1. Denna artikel kompletterar och preciserar artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer).

2. Kommittén för varuhandel ska ha följande uppgifter med avseende på detta kapitel:

a) Främja handeln med varor mellan parterna, inbegripet genom samråd om påskyndande av avvecklingen av tullar enligt detta avtal.

b) Skyndsamt undanröja hinder för handeln med varor mellan parterna.

- c) Utan att det påverkar tillämpningen av kapitel 26 (Tvistlösning) samråda om och sträva efter att lösa alla frågor som rör detta kapitel, inbegripet meningsskiljaktigheter som kan uppstå mellan parterna i frågor som rör klassificering av varor enligt Harmoniserade systemet och bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar), eller ändringar av Harmoniserade systemets nummerstruktur eller parternas respektive nomenklaturer, för att säkerställa att parternas skyldigheter enligt bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar) inte ändras.
- d) Övervaka förmånshandlingsgrad och statistik, om vilket kommittén för handel med varor kan lägga fram uppgifter för handelskommittén för diskussion.
- e) Samarbeta med alla specialiserade kommittéer eller andra underorgan som inrättats eller beviljats befogenhet att agera enligt detta avtal i frågor som kan vara relevanta för den specialiserade kommittén eller det specialiserade organet, beroende på vad som är lämpligt.

Artikel 2.20

Kontaktpunkter

Inom 90 dagar från dagen för detta avtals ikraftträdande ska varje part utse en kontaktpunkt för att underlätta kommunikationen mellan parterna om frågor som omfattas av detta kapitel, och underrätta den andra parten om kontaktuppgifterna till kontaktpunkten. Varje part ska omgående underrätta den andra parten om dessa kontaktuppgifter ändras.

KAPITEL 3

URSPRUNGSREGLER OCH URSPRUNGSFÖRFARANDEN

AVSNITT A

URSPRUNGSREGLER

Artikel 3.1

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *sändning*: en produkt som antingen sänds samtidigt från en avsändare till en mottagare eller omfattas av ett enda transportdokument för hela transporten från avsändaren till mottagaren eller, i avsaknad av ett sådant dokument, av en enda faktura.
- b) *exportör*: en i en part belägen person som i enlighet med kraven i den partens lagstiftning exporterar eller producerar en ursprungsprodukt och upprättar en ursprungsförsäkran.
- c) *importör*: en person som importerar en ursprungsprodukt och ansöker om förmånlig tullbehandling för den.

- d) *material*: varje ämne som används för att tillverka en produkt, inklusive beståndsdelar, ingredienser, råmaterial eller delar.
- e) *icke-ursprungsmaterial*: material som inte uppfyller villkoren för ursprungsstatus enligt detta kapitel, inbegripet material vars ursprungsstatus inte kan fastställas.
- f) *produkt*: resultatet av tillverkning, även om den är avsedd att användas som material vid tillverkningen av en annan produkt.
- g) *tillverkning*: varje slag av behandling eller bearbetning, inbegripet sammansättning.

Artikel 3.2

Allmänna krav på ursprungsprodukter

1. När en part tillämpar reglerna om förmånlig tullbehandling på en vara med ursprung i den andra parten i enlighet med detta avtal, ska en produkt anses ha ursprung i den andra parten, förutsatt att produkten uppfyller alla andra tillämpliga krav enligt detta kapitel, om den
 - a) är helt framställd i den parten i den mening som avses i artikel 3.4 (Helt framställda produkter),
 - b) har tillverkats i den parten uteslutande av ursprungsmaterial, eller

- c) har tillverkats i den parten med införlivande av icke-ursprungsmaterial, förutsatt att produkten uppfyller kraven i bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler).
-
- 2. Om en produkt har förvärvat ursprungsstatus ska de icke-ursprungsmaterial som använts vid tillverkningen av den produkten inte anses vara icke-ursprungsmaterial när produkten införlivas som material i en annan produkt.
 - 3. Förvärvet av ursprungsstatus ska ske utan avbrott i Nya Zeeland eller unionen.

Artikel 3.3

Ursprungskumulation

- 1. En produkt som har ursprung i en part ska anses ha ursprung i den andra parten om den används som material vid tillverkningen av en annan produkt i den andra parten.
- 2. Tillverkning som utförs i en part utifrån icke-ursprungsmaterial får beaktas vid fastställandet av huruvida en produkt har ursprung i den andra parten.
- 3. Punkterna 1 och 2 är inte tillämpliga om den tillverkning som utförs i den andra parten inte är mer omfattande än en eller flera av de åtgärder som avses i artikel 3.6 (Otillräcklig behandling eller bearbetning).

4. För att en exportör ska kunna fylla i den ursprungsförsäkran som avses i artikel 3.16.2 a (Ansökan om förmånlig tullbehandling) för ett icke-ursprungsmaterial som avses i punkt 2, ska exportören från sin leverantör erhålla en leverantörsdeklaration enligt bilaga 3-D (Leverantörsdeklaration som avses i artikel 3.3.4 (Ursprungskumulation)) eller ett likvärdigt dokument som innehåller samma uppgifter som beskriver de berörda icke-ursprungsmaterialen tillräckligt noggrant för att de ska kunna identifieras.

Artikel 3.4

Helt framställda produkter

1. Följande produkter ska anses vara helt framställda i en part:
 - a) Ett mineral eller ett naturligt förekommande ämne som utvinns ur eller hämtas från en parts jordlager eller havsbotten.
 - b) En växt eller grönsak som odlats eller skördats i en part.
 - c) Ett levande djur som fötts och uppfötts i en part.
 - d) En produkt som har erhållits från ett levande djur som har uppfötts i en part.
 - e) En produkt som har erhållits från ett slaktat djur som har fötts och uppfötts i en part.

- f) En produkt som erhållits genom jakt eller fiske som bedrivits i en part, men inte utanför de yttre gränserna för partens territorialvatten.
- g) En produkt som har framställts genom vattenbruk i en part, om vattenorganismer, inklusive fisk, blötdjur, kräftdjur, andra ryggradslösa vattendjur och vattenväxter, blir till eller uppföds från förökningsmaterial såsom ägg, rom eller mjölke, yngel, ungfiskar eller larver, genom ingrepp i och styrning av tillväxtprocesser för att öka produktionen, till exempel regelbunden utsättning, utfodring eller skydd mot rovdjur.
- h) En produkt från havsfiske och andra produkter som i överensstämmelse med internationell rätt har hämtats ur havet utanför ett territorialhav av en parts fartyg.
- i) En produkt som har framställts ombord på en parts fabriksfartyg uteslutande av produkter som avses i led h.
- j) En produkt som en part eller en person från en part tagit upp från eller utvunnit ur havsbotten eller underliggande lager utanför ett territorialhav, förutsatt att den parten eller personen i den parten har rätt att bearbeta denna havsbotten eller dess underliggande jordlager i enlighet med internationell rätt.
- k) Avfall eller skrot från tillverkningsprocesser som ägt rum i en part.
- l) En begagnad produkt som samlats in i en part och som endast lämpar sig för återvinning av råmaterial, inbegripet sådana råmaterial.
- m) En produkt som har tillverkats i en part uteslutande av sådana produkter som avses i leden a–l.

2. Med *en parts fartyg* och *en parts fabriksfartyg* i punkt 1 h och i avses endast ett fartyg eller fabriksfartyg som

a) är registrerat i en medlemsstat eller i Nya Zeeland,

b) för en medlemsstats eller Nya Zeelands flagg, och

c) uppfyller ett av följande krav:

i) Det ägs till minst 50 % av medborgare i en medlemsstat eller i Nya Zeeland.

ii) Det ägs av en eller flera juridiska personer som var och en

A) har sitt huvudkontor och sitt huvudsakliga verksamhetsställe i en medlemsstat eller i Nya Zeeland, och

B) ägs till minst 50 % av offentliga organ eller personer i en medlemsstat eller i Nya Zeeland.

Artikel 3.5

Toleranser

1. Om icke-ursprungsmaterial som används vid tillverkningen av en produkt inte uppfyller kraven i bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler) ska produkten anses ha ursprung i en part på följande villkor:
 - a) För alla produkter, utom för en produkt som klassificeras enligt kapitel 50–63 i HS, om värdet av de icke-ursprungsmaterial som använts vid tillverkningen av dessa produkter inte överstiger 10 % av produktens pris fritt fabrik.
 - b) För en produkt som klassificeras enligt kapitel 50–63 i HS gäller de toleranser som anges i anmärkningarna 7 och 8 i bilaga 3-A (Inledande anmärkningar till de produktspecifika ursprungsreglerna).
2. Punkt 1 ska inte tillämpas om värdet eller vikten av icke-ursprungsmaterial som använts vid tillverkningen av en produkt överstiger något av de procenttal för icke-ursprungsmaterials högsta värde eller vikt i enlighet med vad som anges i kraven i bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler).
3. Punkt 1 ska inte tillämpas på produkter som är helt framställda i en part i den mening som avses i artikel 3.4 (Helt framställda produkter). Om det i bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler) anges att de material som används i tillverkningen av en produkt ska vara helt framställda ska punkterna 1 och 2 tillämpas.

Artikel 3.6

Otillräcklig behandling eller bearbetning

1. Trots artikel 3.2.1 c (Allmänna krav på ursprungsprodukter) ska en produkt inte anses ha ursprung i en part om tillverkningen av produkten i en part endast består i att en eller flera av följande åtgärder utförs på icke-ursprungsmaterial:
 - a) Åtgärder för bevarande som torkning, frysning, lagring i saltlake och andra liknande åtgärder med det enda syftet att säkerställa att produkten förblir i gott skick under transport och lagring¹.
 - b) Uppdelning eller sammanföring av kollin.
 - c) Tvättning eller rengöring, avlägsnande av damm, oxid, olja, färg eller andra beläggningar.
 - d) Strykning eller pressning av textilvaror.
 - e) Enklare målning eller polering.
 - f) Skalning och partiell eller fullständig malning av ris; polering och glasering av spannmål och ris.

¹ Inom ramen för led a anses åtgärder för bevarande som kylning, frysning eller ventilerings vara otillräckliga, medan åtgärder som inläggning, torkning och rökning som är avsedda att ge produkten särskilda eller olika egenskaper inte anses otillräckliga.

- g) Tillsats av färg- eller smakämnen till socker eller formning av sockerbitar; partiell eller fullständig malning av kristallsocker.
- h) Skalning eller urkärning av frukter, nötter eller grönsaker.
- i) Vässning, enklare slipning eller enklare tillskärning.
- j) Siktning, sållning, sortering, klassificering, indelning i kategorier eller hoppassning, inbegripet sammanföring av artiklar i satser.
- k) Enklare förpackning i flaskor, burkar, säckar, fodral eller askar, enklare uppsättning på kartor eller skivor samt alla övriga enklare förpackningsåtgärder.
- l) Anbringande eller tryckande av märken, etiketter, logotyper eller annan likartad särskiljande märkning på produkter eller på deras förpackningar.
- m) Enklare blandning av produkter, även av olika slag; blandning av socker med varje slag av material.
- n) Enklare utspädning med vatten eller något annat ämne som inte väsentligen ändrar produkternas egenskaper, eller dehydratisering eller denaturering av produkter.
- o) Enklare sammansättning av delar av artiklar i avsikt att framställa en komplett artikel eller isärtagning av produkter i delar.

p) Slakt av djur.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska åtgärder anses vara enklare om det varken krävs specialkunskaper eller särskilt tillverkade eller installerade maskiner, apparater eller utrustning för att utföra åtgärderna.

Artikel 3.7

Bedömningsenhet

1. Vid tillämpning av detta kapitel ska bedömningsenheten vara den särskilda produkt som anses som grundenhet vid klassificeringen enligt HS.
2. Om en sändning består av flera identiska produkter som klassificeras enligt samma HS-nummer ska varje enskild produkt beaktas för sig vid tillämpningen av detta kapitel.

Artikel 3.8

Förpackningsmaterial och behållare för transport

Förpackningsmaterial och behållare för transport som används för att skydda en produkt under transporten ska inte beaktas vid fastställandet av om en produkt har ursprungsstatus.

Artikel 3.9

Förpackningsmaterial och behållare för detaljhandelsförsäljning

1. Förpackningsmaterial och behållare i vilka en produkt förpackas för detaljhandelsförsäljning ska, om dessa klassificeras tillsammans med produkten, inte beaktas vid fastställandet av huruvida de icke-ursprungsmaterial som använts i tillverkningen av produkten har blivit föremål för den tillämpliga ändringen av tullklassificeringen eller en särskild tillverknings- eller förädlingsprocess enligt bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler) eller huruvida produkten är helt framställd.
2. Om en produkt omfattas av ett värdekrav enligt bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler) ska värdet av de emballagematerial och behållare i vilka produkten förpackats för detaljhandelsförsäljning, om detta material och dessa behållare klassificeras tillsammans med produkten, beaktas som ursprungsmaterial eller icke-ursprungsmaterial, beroende på vad som är tillämpligt, vid beräkningen för tillämpningen av värdekravet för produkten.

Artikel 3.10

Tillbehör, reservdelar och verktyg

1. Vid tillämpning av denna artikel ska tillbehör, reservdelar, verktyg och instruktionsmaterial eller annat informationsmaterial omfattas, om de är
 - a) klassificerade, levererade och fakturerade tillsammans med produkten, och

b) är av den typ, den mängd och det värde som vanligtvis gäller för den berörda produkten.

2. Vid fastställandet av om en produkt

a) är helt framställd eller uppfyller ett krav rörande en tillverkningsprocess eller ändring av klassificeringskravet i bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler) ska det bortses från tillbehör, reservdelar, verktyg och instruktionsmaterial eller annat informationsmaterial, och

b) uppfyller ett värdekrav som anges i bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler) ska värdet av tillbehör, reservdelar, verktyg och instruktionsmaterial eller annat informationsmaterial om den produkten beaktas som ursprungsmaterial eller icke-ursprungsmaterial, beroende på vad som är tillämpligt, vid beräkningen för tillämpningen av värdekravet för produkten.

Artikel 3.11

Satser

Satser enligt den allmänna regeln 3 b och c för tolkning av HS ska anses ha ursprung i en part om alla beståndsdelar som ingår i satsen har ursprungsstatus. Om en sats består av både beståndsdelar med ursprungsstatus och beståndsdelar utan ursprungsstatus ska hela satsen anses ha ursprung i en part om värdet av de beståndsdelar som inte har ursprungsstatus inte överstiger 15 % av satsens pris fritt fabrik.

Artikel 3.12

Neutrala element

För att avgöra om en produkt har ursprung i en part behöver ursprungsstatusen inte fastställas för följande neutrala element:

- a) Energi och bränsle.
- b) Anläggningar och utrustning, inklusive produkter som används vid underhåll av dessa.
- c) Maskiner, verktyg, matriser och formar.
- d) Reservdelar och material som används vid underhåll av utrustning och byggnader.
- e) Smörjmedel, fetter, kompositmaterial och andra material som används vid tillverkning eller vid drift av utrustning och byggnader.
- f) Handskar, glasögon, skodon, kläder, säkerhetsutrustning och liknande material.
- g) Utrustning, anordningar och tillbehör som används för att testa eller inspektera produkten.
- h) Katalysatorer och lösningsmedel.

- i) Andra material som varken införlivas i produkten eller är avsedda att ingå i produktens slutliga sammansättning.

Artikel 3.13

Bokföringsmässig uppdelning av fungibla material och produkter

1. Vid tillämpning av denna artikel avses med *fungibla material* eller *fungibla produkter* material eller produkter som är av samma slag och har samma handelskvalitet och tekniska och fysiska egenskaper, och som inte kan åtskiljas från varandra vad gäller ursprung.
2. Fungibla material eller produkter med och utan ursprungsstatus ska under lagring hållas fysiskt åtskilda i syfte att bevara deras ursprungsstatus respektive icke-ursprungsstatus.
3. Trots vad som anges i punkt 2 får fungibla material med respektive utan ursprungsstatus användas vid tillverkningen av en produkt utan att hållas fysiskt åtskilda under lagringen om en metod med bokföringsmässig uppdelning används.
4. Trots vad som sägs i punkt 2 får fungibla produkter med respektive utan ursprungsstatus som klassificeras enligt kapitel 10, 15, 27, 28, 29, nummer 32.01–32.07 eller nummer 39.01–39.14 i HS lagras i en part innan de exporteras till den andra parten utan att hållas fysiskt åtskilda, om en metod med bokföringsmässig uppdelning används.

5. Den metod med bokföringsmässig uppdelning som avses i punkterna 3 och 4 ska tillämpas i överensstämmelse med en lagerhanteringsmetod som används i enlighet med allmänt erkända redovisningsprinciper i den part där metoden används.

6. Med en metod med bokföringsmässig uppdelning avses varje metod som säkerställer att antalet produkter som får ursprungsstatus inte vid någon tidpunkt överstiger den kvantitet som skulle ha fått sådan status om materialen eller produkterna hade hållits fysiskt åtskilda.

Artikel 3.14

Återinförda produkter

Om en produkt med ursprung i en part som har exporterats från den parten till ett tredjeland återinförs till den parten ska den anses vara en icke-ursprungsprodukt, om inte den återinförda produkten

- a) är densamma som den som exporterades, och
- b) inte har blivit föremål för någon annan åtgärd än vad som krävs för att bevara den i gott skick under tiden i det tredjeland till vilket den har exporterats eller under exporten.

Artikel 3.15

Oförändrat skick

1. En ursprungsprodukt som deklarerats för fri konsumtion i den importerande parten får inte, efter exporten och innan den deklarerats för fri konsumtion, ha ändrats eller omvandlats på något sätt eller ha varit föremål för andra åtgärder än sådana som vidtagits för att bevara den i gott skick eller för att anbringa märkning, etiketter eller förseglingar eller annan dokumentation för att säkerställa efterlevnaden av särskilda krav som gäller i den importerande parten.
2. En ursprungsprodukt får lagras eller ställas ut i ett tredjeland om ursprungsprodukten inte har klarerats för fri konsumtion i det tredjelandet.
3. Utan att det påverkar tillämpningen av avsnitt B (Ursprungsförfaranden) får sändningar delas upp i ett tredjeland om sändningarna inte har klarerats för fri konsumtion i det tredjelandet.
4. Om det finns tvivel rörande efterlevnad av kraven i punkterna 1–3 får den importerande partens tullmyndighet begära att importören uppvisar bevis på efterlevnad av dessa krav, vilka kan vara av olika slag, däribland transportavtalsdokument som konossement, faktaunderstödd eller konkret bevisning i form av märkning eller numrering av kollin eller bevis som rör själva produkten.

AVSNITT B

URSPRUNGSFÖRFARANDEN

Artikel 3.16

Ansökan om förmånlig tullbehandling

1. Den importerande parten ska bevilja förmånlig tullbehandling för en produkt med ursprung i den andra parten i den mening som avses i detta kapitel på grundval av en ansökan från importören om förmånlig tullbehandling. Importören ska ansvara för att ansökan om förmånlig tullbehandling är korrekt och för att kraven i detta kapitel är uppfyllda.
2. En ansökan om förmånlig tullbehandling ska baseras på antingen
 - a) en av exportören upprättad ursprungsförsäkran om att produkten är en ursprungsprodukt, eller
 - b) importörens kunskap om att produkten är en ursprungsprodukt.
3. En ansökan om förmånlig tullbehandling och grunden för denna ansökan som avses i punkt 2 a och b ska inkluderas i tulldeklarationen för import i enlighet med den importerande partens lagstiftning.

4. En importör som ansöker om förmånlig tullbehandling på grundval av en ursprungsförsäkran enligt punkt 2 a ska behålla ursprungsförsäkran och på begäran av den importerande partens tullmyndighet lämna en kopia av den till den tullmyndigheten.

Artikel 3.17

Ansökan om förmånlig tullbehandling efter import

1. Om importören inte ansökt om förmånlig tullbehandling vid importtillfället och produkten skulle ha varit berättigad till förmånlig tullbehandling vid importtillfället, ska den importerande parten bevilja förmånlig tullbehandling och återbetala eller efterge eventuell överskjutande tull som betalats.
2. Den importerande parten får som ett villkor för beviljande av förmånlig tullbehandling enligt punkt 1 kräva att importören ansöker om förmånlig tullbehandling och tillhandahåller grunden för ansökan i enlighet med vad som anges i punkt 2 i artikel 3.16 (Ansökan om förmånlig tullbehandling). En sådan ansökan ska lämnas senast tre år efter importdagen, eller inom en längre tidsperiod om så anges i den importerande partens lagstiftning.

Artikel 3.18

Ursprungs försäkran

1. En ursprungs försäkran får upprättas av en exportör av en produkt på grundval av uppgifter som visar att produkten har ursprungsstatus, i tillämpliga fall inbegripet uppgifter om ursprungsstatusen för material som använts vid tillverkningen av produkten. Exportören ska ansvara för att ursprungs försäkran är riktig och för att de lämnade uppgifterna är korrekta.
2. En ursprungs försäkran ska upprättas på en av de språkversioner som anges i bilaga 3-C (Texten till ursprungs försäkran) på en faktura eller någon annan handling där ursprungsprodukten beskrivs tillräckligt noggrant för att kunna identifieras¹. Den importerande parten får inte kräva att importören ska inge en översättning av ursprungs försäkran.
3. En ursprungs försäkran ska vara giltig i ett år från och med den dag då den upprättas.
4. En ursprungs försäkran får gälla för
 - a) en enda sändning av en eller flera produkter som importeras till en part, eller

¹ För tydlighetens skull påpekas att även om ursprungs försäkran måste upprättas av exportören och exportören ska ansvara för att lämna tillräckligt detaljerade uppgifter för att identifiera ursprungsprodukten, får det inte finnas något krav avseende vare sig identitet eller etableringsort för den person som fyller i fakturan eller något annat dokument, om detta dokument gör det möjligt att tydligt identifiera exportören.

b) flera sändningar av identiska produkter som importeras till en part inom en period som anges i ursprungsförsäkran och som inte överskrider tolv månader.

5. Den importerande parten ska, på begäran av importören och med förbehåll för krav som den importerande parten får föreskriva, tillåta en enda ursprungsförsäkran för produkter som föreligger i delar avsedda att sättas ihop i den mening som avses i regel 2 a i HS och som klassificeras enligt avdelningarna XV–XXI i HS när de importeras i dellenleveranser.

Artikel 3.19

Mindre fel eller mindre avvikelser

Den importerande partens tullmyndighet får inte avvisa en ansökan om förmånlig tullbehandling på grund av mindre fel eller avvikelser i ursprungsförsäkran.

Artikel 3.20

Importörens kunskap

Importörens kunskap om att en produkt har ursprung i den exporterande parten ska baseras på uppgifter som visar att produkten har ursprungsstatus och uppfyller kraven i detta kapitel.

Artikel 3.21

Krav på dokumentation

1. Under minst tre år efter den dag då ansökan om förmånlig tullbehandling gjordes i enlighet med artikel 3.16.1 (Ansökan om förmånlig tullbehandling) eller artikel 3.17 (Ansökan om förmånlig tullbehandling efter import) eller under en längre period i enlighet med den importerande partens lagstiftning, ska en importör som ansöker om förmånlig tullbehandling för en produkt som importeras till en importerande part bevara följande:
 - a) Om ansökan baseras på en ursprungsförsäkran, den ursprungsförsäkran som exportören upprättat.
 - b) Om ansökan baseras på importörens kunskap, all dokumentation som visar att produkten uppfyller kraven för att erhålla ursprungsstatus.
2. En exportör som har upprättat en ursprungsförsäkran ska under minst fyra år efter det att ursprungsförsäkran upprättades eller under en längre period som föreskrivs i den importerande partens lagstiftning, bevara en kopia av den och all annan dokumentation som visar att produkten uppfyller kraven för att erhålla ursprungsstatus.
3. Om en exportör inte är tillverkare av produkterna och har förlitat sig på uppgifter från en leverantör om produkternas ursprungsstatus, ska exportören vara skyldig att bevara uppgifterna som lämnats av den leverantören.

4. Den dokumentation som ska bevaras i enlighet med denna artikel får bevaras i elektronisk form.

Artikel 3.22

Avstående från förfarandekrav

1. Trots vad som sägs i artiklarna 3.16–3.21 ska den importerande parten bevilja förmånlig tullbehandling för
 - a) en produkt som sänds som småpaket mellan privatpersoner, eller
 - b) en produkt som ingår i en resenärs personliga bagage.
2. Punkt 1 ska endast tillämpas på produkter som har varit föremål för en tulldeklaration i vilken överensstämmelse med kraven i detta kapitel deklarerats och för vilka tullmyndigheten i den importerande parten inte hyser några tvivel om att deklarationen är sanningsenlig.
3. Följande produkter ska undantas från tillämpningen av punkt 1:
 - a) Produkter som importeras i kommersiellt syfte, med undantag av import av tillfällig karaktär som uteslutande består av produkter för mottagarnas, resenärernas eller deras familjers personliga bruk, om det på grund av produkternas beskaffenhet och kvantitet är uppenbart att syftet inte är kommersiellt.

- b) Produkter vars import ingår i en serie importörer som rimligtvis kan anses ha gjorts separat i syfte att undvika kraven i artikel 3.16 (Ansökan om förmånlig tullbehandling).
 - c) Produkter för vilka det totala värdet överstiger följande:
 - i) När det gäller unionen, 500 EUR för småpaket eller 1 200 EUR för produkter som ingår i en resenärs personliga bagage. De belopp som ska användas i en viss nationell valuta ska utgöra motvärdet i denna valuta till de i euro uttryckta beloppen den första arbetsdagen i oktober. Växelkursbeloppen ska vara de som Europeiska centralbanken offentliggör för den dagen, såvida inte ett annat belopp meddelas Europeiska kommissionen senast den 15 oktober, och ska tillämpas från och med den 1 januari påföljande år. Europeiska kommissionen ska meddela Nya Zeeland de berörda beloppen.
 - ii) När det gäller Nya Zeeland, 1 000 NZD både för småpaket och för produkter som ingår i en resenärs personliga bagage.
4. Importören ska ansvara för att den deklaration som avses i punkt 2 är korrekt. De krav på dokumentation som anges i artikel 3.21 (Krav på dokumentation) ska inte tillämpas på importören inom ramen för den här artikeln.

Artikel 3.23

Kontroll

1. Den importerande partens tullmyndighet får utföra en kontroll av huruvida en produkt har ursprungsstatus eller huruvida de andra kraven i detta kapitel är uppfyllda, på grundval av metoder för riskbedömning, som kan inbegripa slumpmässigt urval. Sådana kontroller får göras genom en begäran om uppgifter från den importör som lämnat den ansökan som avses i artikel 3.16 (Ansökan om förmånlig tullbehandling), vid den tidpunkt då importdeklarationen lämnas in, antingen före eller efter frigörandet av produkterna.
2. De uppgifter som begärs i enlighet med punkt 1 får inte omfatta mer än följande:
 - a) Om ansökan baseras på en ursprungsförsäkran enligt led a i artikel 3.16.2 (Ansökan om förmånlig tullbehandling): den aktuella ursprungsförsäkran.
 - b) Om ursprungskriteriet
 - i) är ”helt framställd”: den tillämpliga kategorin (exempelvis skörd, gruvdrift, fiske) och platsen för tillverkningen,
 - ii) baseras på en ändrad tullklassificering: en förteckning över alla icke-ursprungsmaterial, inbegripet deras klassificering enligt tulltaxan (i två-, fyr- eller sexställt format beroende på ursprungskriteriet).

- iii) Om ursprungskriteriet baseras på en värdemetod: slutprodukts värde och värdet av allt icke-ursprungsmaterial som använts vid tillverkningen av den produkten.
- iv) Om ursprungskriteriet baseras på vikt: slutprodukts vikt och vikten av det relevanta icke-ursprungsmaterial som använts i slutprodukten.
- v) Om ursprungskriteriet baseras på en specifik tillverkningsprocess: en specifik beskrivning av den processen.

3. Vid inlämningen av de begärda uppgifterna får importören lägga till övriga uppgifter som den anser relevanta för kontrollen.

4. Om ansökan om förmånlig tullbehandling baseras på en ursprungsförsäkran ska importören underrätta tullmyndigheten i den importerande parten om importören inte har de begärda uppgifter som avses i artikel 3.16.2 a (Ansökan om förmånlig tullbehandling). I så fall får importören underrätta tullmyndigheten om att de begärda uppgifterna kommer att tillhandahållas direkt av exportören.

5. Om ansökan om förmånlig tullbehandling baseras på importörens kunskap enligt artikel 3.16.2 b (Ansökan om förmånlig tullbehandling) får den tullmyndighet i den importerande parten som utför kontrollen, efter att först ha begärt uppgifter i enlighet med punkt 1 i denna artikel, skicka en begäran om upplysningar till importören om den anser att ytterligare information krävs för att kontrollera om produkten har ursprungsstatus eller om övriga krav i detta kapitel är uppfyllda. Den importerande partens tullmyndighet får om lämpligt begära specifik dokumentation och information från importören.

6. Under kontrollen ska den importerande parten tillåta att de berörda produkterna frigörs. Den importerande parten får villkora ett sådant frigörande med att importören ställer en garanti eller genomför andra lämpliga försiktighetsåtgärder som tullmyndigheterna kräver. Avbrytandet av den förmånliga tullbehandlingen ska upphöra så snart som möjligt efter det att den importerande partens tullmyndighet har fastställt att de berörda produkterna har ursprungsstatus och att övriga krav i detta kapitel är uppfyllda.

Artikel 3.24

Administrativt samarbete

1. För att säkerställa en korrekt tillämpning av detta kapitel ska parterna via respektive parts tullmyndighet samarbeta vid kontrollen av huruvida en produkt har ursprungsstatus och uppfyller de övriga kraven i detta kapitel.

2. Om ansökan om förmånlig tullbehandling baseras på en ursprungsförsäkran får den tullmyndighet i den importerande parten som utför kontrollen, efter att först ha begärt uppgifter i enlighet med artikel 3.23.1 (Kontroll), också begära uppgifter från den exporterande partens tullmyndighet inom en period på två år från den dag då ansökan om förmånlig tullbehandling lämnats enligt artikel 3.16.2 a (Ansökan om förmånlig tullbehandling) eller artikel 3.17.2 (Ansökan om förmånlig tullbehandling efter import), om tullmyndigheten i den importerande parten anser att ytterligare uppgifter är nödvändiga för att kontrollera produktens ursprungsstatus eller för att kontrollera att övriga krav i detta kapitel är uppfyllda. Den importerande partens tullmyndighet får om så är lämpligt begära specifik dokumentation och information från den exporterande partens tullmyndighet.

3. Den begäran om uppgifter som avses i punkt 2 ska omfatta följande:
 - a) Ursprungsförsäkran.
 - b) Uppgift om den tullmyndighet som lämnar begäran.
 - c) Exportörens namn.
 - d) Uppgift om föremålet för och omfattningen av kontrollen.
 - e) I tillämpliga fall, all relevant dokumentation.
4. Den exporterande partens tullmyndighet får i enlighet med sin lagstiftning begära dokumentation eller en undersökning genom en begäran om alla slags underlag eller genom ett besök i exportörens lokaler för att granska dokument och de anläggningar som används för tillverkningen av produkten.
5. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 6 ska den tullmyndighet i den exporterande parten som mottar en sådan begäran som avses i punkt 2 lämna följande uppgifter till den importerande partens tullmyndighet:
 - a) Den dokumentation som begärts, om den är tillgänglig.
 - b) Ett yttrande om produktens ursprungsstatus.

- c) En beskrivning av den produkt som undersöks och den tullklassificering som är relevant för tillämpningen av detta kapitel.
 - d) En beskrivning och en förklaring av tillverkningsprocessen som i tillräcklig mån styrker produktens ursprungsstatus.
 - e) Uppgifter om hur undersökningen av produkten genomförts.
 - f) Styrkande dokumentation, i lämpliga fall.
6. Den exporterande partens tullmyndighet får inte lämna de uppgifter som avses i punkt 5 till den importerande partens tullmyndighet utan exportörens samtycke.
7. Varje part ska meddela den andra parten tullmyndigheternas kontaktuppgifter, och meddela eventuella ändringar av dessa kontaktuppgifter inom 30 dagar efter dagen för ändringen. För unionens del ska Europeiska kommissionen ansvara för de meddelanden som avses i denna punkt.

Artikel 3.25

Nekande av förmånlig tullbehandling

1. Utan att det påverkar tillämpningen av kraven i punkt 3 får den importerande partens tullmyndighet neka förmånlig tullbehandling i följande fall:

- a) Om, inom tre månader efter dagen för en begäran om uppgifter enligt artikel 3.23.1 (Kontroll),
 - i) importören inte har lämnat något svar,
 - ii) ingen ursprungsförsäkran har tillhandahållits, i de fall ansökan om förmånlig tullbehandling baseras på en ursprungsförsäkran, eller
 - iii) de uppgifter som importören lämnat inte räcker till för att bekräfta att produkten har ursprungsstatus, i de fall ansökan om förmånlig tullbehandling baseras på importörens kunskap.
- b) Om, inom tre månader efter dagen för en begäran om uppgifter enligt artikel 3.23.5 (Kontroll),
 - i) importören inte har lämnat något svar, eller

- ii) de uppgifter som den exporterande partens tullmyndighet lämnat inte räcker till för att bekräfta att produkten har ursprungsstatus.
 - c) Om, inom tio månader efter dagen för begäran om uppgifter enligt artikel 3.24.2 (Administrativt samarbete),
 - i) den exporterande partens tullmyndighet inte har lämnat något svar, eller
 - ii) de uppgifter som den exporterande partens tullmyndighet lämnat inte räcker till för att bekräfta att produkten har ursprungsstatus.
2. Den importerande partens tullmyndighet får neka förmånlig tullbehandling för en produkt för vilken en importör ansökt om förmånlig tullbehandling, om importören inte efterlever sådana krav i detta kapitel som inte har att göra med produkternas ursprungsstatus.
3. Om den importerande partens tullmyndighet har tillräckliga skäl för att neka förmånlig tullbehandling enligt punkt 1 i denna artikel ska den tullmyndigheten, i de fall där den exporterande partens tullmyndighet har lämnat ett yttrande enligt artikel 3.24.5 b (Administrativt samarbete), som bekräftar produkternas ursprungsstatus, meddela den exporterande partens tullmyndighet sin avsikt att neka förmånlig tullbehandling senast två månader från dagen för mottagande av det yttrandet.

4. Om ett sådant meddelande som avses i punkt 3 skickas ska på endera partens begäran samråd hållas, inom tre månader från dagen för meddelandet. Samrådsperioden får förlängas från fall till fall genom ömsesidig överenskommelse mellan parternas tullmyndigheter. Samrådet ska äga rum i enlighet med det förfarande som fastställs av Gemensamma tullsamarbetskommittén, om inte annat överenskommit mellan parternas tullmyndigheter.
5. Om den importerande partens tullmyndighet inte kan bekräfta att produkten har ursprungsstatus, får den vid utgången av samrådsperioden neka förmånlig tullbehandling om den har tillräckliga skäl för detta och efter att ha gett importören rätt att bli hörd. Om den exporterande partens tullmyndighet bekräftar produkternas ursprungsstatus och lämnar skäl för denna slutsats, får den importerande partens tullmyndighet dock inte neka en produkt förmånlig tullbehandling enbart på grund av att artikel 3.24.6 (Administrativt samarbete) har tillämpats.
6. Inom två månader efter dagen för sitt slutliga beslut om produktens ursprungsstatus ska den importerande partens tullmyndighet underrätta den tullmyndighet i den exporterande parten som lämnade ett yttrande i enlighet med artikel 3.24.5 b (Administrativt samarbete) om det slutliga beslutet.

Artikel 3.26

Konfidentialitet

1. Varje part ska i enlighet med sin lagstiftning bevara konfidentialiteten när det gäller den information som lämnats till den av den andra parten enligt detta kapitel och ska skydda denna information från att lämnas ut.
2. Information som den importerande partens myndigheter erhållit får bara användas vid tillämpning av detta kapitel. En part får använda information som samlats in enligt detta kapitel vid alla administrativa förfaranden, domstolsförfaranden eller domstolsliknande förfaranden som inletts till följd av bristande efterlevnad av kraven i detta kapitel. En part ska på förhand meddela sådan användning till den person eller den part som lämnat informationen.
3. Varje part ska säkerställa att konfidentiell information som samlats in enligt detta kapitel inte används för andra ändamål än administration och verkställighet av beslut och fastställanden som rör ursprung och tullfrågor, såvida inte detta sker med tillstånd av den person eller den part som har lämnat den konfidentiella informationen. Om konfidentiell information begärs för rättsliga förfaranden som inte rör ursprung och tullfrågor för att efterleva en parts lagstiftning, och förutsatt att den parten i förväg underrättar den person eller part som lämnat informationen och anger det rättsliga kravet för sådan användning, ska tillstånd från den person eller part som lämnade den konfidentiella informationen inte krävas.

Artikel 3.27

Administrativa åtgärder och sanktioner

Varje part ska säkerställa en ändamålsenlig kontroll av att detta kapitel efterlevs. Varje part ska säkerställa att de behöriga myndigheterna kan vidta administrativa åtgärder och, i lämpliga fall sanktioner, för överträdelser av skyldigheterna enligt detta kapitel i enlighet med dess lagstiftning.

AVSNITT C

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 3.28

Ceuta och Melilla

1. Vid tillämpning av detta kapitel ska begreppet *part* inte omfatta Ceuta och Melilla.

2. Produkter med ursprung i Nya Zeeland ska när de importeras till Ceuta och Melilla i alla avseenden åtnjuta samma tullbehandling, inbegripet förmånlig tullbehandling, som den som tillämpas på produkter med ursprung i unionens tullområde enligt protokoll 2 till 1985 års anslutningsakt¹. Nya Zeeland ska för import av produkter som omfattas av detta avtal och har ursprung i Ceuta och Melilla bevilja samma tullbehandling, inbegripet förmånlig tullbehandling, som den som beviljas för produkter som importeras från och har ursprung i unionen.
3. De ursprungsregler och ursprungsförfaranden som är tillämpliga på Nya Zeeland enligt detta kapitel ska tillämpas vid fastställandet av ursprunget för produkter som exporteras från Nya Zeeland till Ceuta och Melilla. De ursprungsregler och ursprungsförfaranden som är tillämpliga på unionen enligt detta kapitel ska tillämpas vid fastställandet av ursprunget för produkter som exporteras från Ceuta och Melilla till Nya Zeeland.
4. Ceuta och Melilla ska anses som ett enda territorium.
5. Spaniens tullmyndigheter ska ansvara för tillämpningen av detta kapitel i Ceuta och Melilla.

¹ EGT L 302, 15.11.1985, s. 9.

Artikel 3.29

Övergångsbestämmelser för produkter i transit eller i lager

Detta avtal får tillämpas på produkter som uppfyller kraven i detta kapitel och som på den dag då detta avtal träder i kraft transiteras från den exporterande parten till den importerande parten eller är under tullkontroll i den importerande parten utan att importtullar och importskatter betalats, förutsatt att en ansökan om förmånlig tullbehandling enligt artikel 3.16 (Ansökan om förmånlig tullbehandling) lämnas till den importerande partens tullmyndighet inom tolv månader efter den dagen.

Artikel 3.30

Gemensamma tullsamarbetskommittén

1. Denna artikel kompletterar och preciserar artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer).
2. Den gemensamma tullsamarbetskommitté som inrättas genom avtalet mellan Europeiska unionen och Nya Zeeland om samarbete och ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor, upprättat i Bryssel den 3 juli 2017, ska med avseende på detta kapitel ha följande uppgifter:
 - a) Diskutera eventuella ändringar av detta kapitel, inbegripet sådana som följer av översynen av Harmoniserade systemet.

- b) Genom beslut anta förklarande anmärkningar för att underlätta genomförandet av detta kapitel.
- c) Anta ett beslut om att inrätta det samrådsförfarande som avses i artikel 3.25.4 (Nekande av förmånlig tullbehandling).

KAPITEL 4

TULL OCH FÖRENKLADE HANDELSPROCEDURER

Artikel 4.1

Mål

Målen för detta kapitel är att

- a) främja förenklade handelsprocedurer för varor som handlas mellan parterna samtidigt som ändamålsenliga tullkontroller säkerställs och med beaktande av utvecklingen av handelspraxis,
- b) säkerställa transparens hos varje parts lagar och andra författningar om kraven för import, export och transitering av varor och förenlighet med tillämpliga internationella standarder,

- c) säkerställa att varje part tillämpar sina lagar och andra författningar på tullområdet på ett förutsägbart, konsekvent och icke-diskriminerande sätt när det gäller kraven för import, export och transitering av varor,
- d) främja förenkling och modernisering av varje parts tullförfaranden och tullpraxis,
- e) ytterligare utveckla riskhanteringstekniker för att underlätta lagenlig handel och samtidigt trygga den internationella leveranskedjan för handel, och
- f) stärka samarbetet mellan parterna när det gäller tullfrågor och förenklade handelsprocedurer.

Artikel 4.2

Tullsamarbete och ömsesidigt administrativt bistånd

1. Parternas behöriga myndigheter ska samarbeta i tullfrågor för att säkerställa att de mål som anges i artikel 4.1 (Mål) uppnås.
2. Utöver tullsamarbetsavtalet ska parterna utveckla ett samarbete bland annat på följande områden:
 - a) Utbyta information om lagar och andra författningar på tullområdet, deras tillämpning och tullförfaranden, i synnerhet vad gäller
 - i) tullmyndigheternas kontroll av skyddet för immateriella rättigheter,

- ii) underlättande av transitering och omlastning, och
 - iii) förbindelser med näringslivet.
-
- b) Stärka sitt samarbete på tullområdet inom internationella organisationer såsom WTO och Världstullorganisationen (nedan kallad *WCO*).
 - c) Sträva efter att harmonisera sina uppgiftskrav för import och export och andra tullförfaranden genom att införa gemensamma standarder och dataelement i enlighet med *WCO*:s tulldatamodell.
 - d) När så är relevant och lämpligt, genom strukturerad och återkommande kommunikation mellan parternas tullmyndigheter utbyta vissa kategorier av tullrelaterad information i syfte att förbättra riskhanteringen och tullkontrollernas ändamålsenlighet, med fokus på högriskvaror och underlättande av lagenlig handel. Utbyte enligt detta led ska inte påverka det informationsutbyte som kan äga rum mellan parterna i enlighet med bestämmelserna om ömsesidigt administrativt bistånd i tullsamarbetsavtalet.
 - e) Stärka sitt samarbete om riskhanteringsmetoder, inbegripet utbyte av bästa praxis och, i lämpliga fall, riskinformation och kontrollresultat.
 - f) Införa, där så är relevant och lämpligt, ömsesidigt erkännande av program och tullkontroller för godkända ekonomiska aktörer, inbegripet likvärdiga åtgärder för förenklade handelsprocedurer.

3. Utan att det påverkar andra former av samarbete som planeras inom ramen för detta avtal ska parternas tullmyndigheter samarbeta, inbegripet genom informationsutbyte, och ge varandra ömsesidigt administrativt bistånd i de frågor som omfattas av detta kapitel i enlighet med tullsamarbetsavtalet. Allt informationsutbyte mellan parterna enligt detta kapitel ska i tillämpliga delar omfattas av den konfidentialitet och det informationsskydd som anges i artikel 17 om ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor i tullsamarbetsavtalet samt alla krav på konfidentialitet och integritet som överenskoms mellan parterna.

Artikel 4.3

Tullbestämmelser och tullförfaranden

1. Varje part ska säkerställa att deras tullbestämmelser och tullförfaranden baseras på följande:
 - a) De internationella instrument och standarder som är tillämpliga på tull- och handelsområdet, som varje part har godkänt, inbegripet de väsentliga delarna i den reviderade Kyotokonventionen om förenkling och harmonisering av tullförfaranden, den internationella konventionen om systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, ramverket av standarder för att säkra och underlätta världshandeln samt WCO:s tulldatamodell.
 - b) Skydd och underlättande av lagenlig handel genom ändamålsenlig efterlevnadskontroll och uppfyllelse av de tillämpliga kraven i dess egen lagstiftning.

- c) Proportionella och icke-diskriminerande lagar och andra författningar på tullområdet som undviker onödiga bördor för ekonomiska aktörer, möjliggör ytterligare lättnader för aktörer med en hög grad av efterlevnad, inbegripet gynnsam behandling med avseende på tullkontroller innan varor frigörs, och säkerställer skyddsåtgärder mot bedrägerier och olaglig eller skadlig verksamhet.
 - d) Regler som säkerställer att sanktioner vid överträdelser av lagar och andra författningar på tullområdet är proportionella och icke-diskriminerande och att åläggandet av sådana sanktioner inte leder till obefogade dröjsmål vid frigörandet av varor.
2. Varje part bör regelbundet se över sina lagar och andra författningar samt förfaranden på tullområdet. Tullförfarandena ska också tillämpas på ett sätt som är förutsägbart, konsekvent och transparent.
3. I syfte att förbättra arbetsmetoder och säkerställa icke-diskriminering, transparens, effektivitet, integritet och ansvarsskyldighet i verksamheten ska varje part
- a) närhelst det är möjligt, förenkla och se över krav och formaliteter i syfte att säkerställa att varor snabbt frigörs och klareras, och
 - b) arbeta för att ytterligare förenkla och standardisera uppgifter och dokumentation som tullmyndigheter och andra organ kräver.

Artikel 4.4

Frigörande av varor

1. Varje part ska anta eller bibehålla tullförfaranden som gör följande:
 - a) Föreskriver att varor frigörs skyndsamt inom en period som inte är längre än nödvändigt för att säkerställa efterlevnad av partens lagar och andra författningar, och, i den mån det är möjligt, vid varornas ankomst.
 - b) Föreskriver elektronisk inlämning och behandling i förväg av dokumentation och annan begärd information före varornas ankomst, för att möjliggöra att varorna frigörs vid ankomsten.
 - c) Möjliggör frigörande av varor före det slutliga fastställandet av tullar, skatter, pålagor och avgifter om detta inte görs före eller vid ankomsten, eller så snabbt som möjligt efter ankomsten och förutsatt att alla andra lagstadgade krav har uppfyllts. Som ett villkor för ett sådant frigörande får varje part kräva en garanti för eventuella ännu ej fastställda belopp i form av en säkerhet, en deposition eller något annat lämpligt instrument som föreskrivs i dess lagar och andra författningar. Beloppet för en sådan garanti får inte vara högre än det belopp som parten behöver för att säkerställa betalningen av de slutgiltiga tullarna, skatterna, pålagorna och avgifterna för de varor som omfattas av garantin. Garantin ska frisläppas när den inte längre behövs.

- d) Möjliggör att varor frigörs vid ankomstplatsen, utan att de först måste överföras tillfälligt till lager eller andra anläggningar, förutsatt att varorna i övrigt uppfyller kraven för frigörande.
- 2. Varje part ska så långt som möjligt minimera dokumentationskraven för frigörande av varor.
- 3. Varje part ska sträva efter att möjliggöra ett snabbt frigörande av varor i behov av brådskande klarering, även utanför normal kontorstid för tullmyndigheterna och andra berörda myndigheter.
- 4. Varje part ska i den mån det är möjligt införa eller bibehålla tullförfaranden som föreskriver ett påskyndat frigörande av vissa sändningar samtidigt som lämplig tullkontroll upprätthålls, inbegripet att tillåta ingivande av ett enda dokument som omfattar alla varor i sändningen, om möjligt på elektronisk väg.

Artikel 4.5

Lättfördärvliga varor

- 1. Vid tillämpningen av denna artikel avses med *lättfördärvliga varor* sådana varor som snabbt fördärvas på grund av sina naturliga egenskaper, särskilt om förvaringsförhållandena är undermåliga.
- 2. För att förhindra förlust eller försämring av lättfördärvliga varor som kan undvikas ska varje part ge vederbörlig prioritet åt lättfördärvliga varor när de planerar och utför de undersökningar som kan krävas.

3. Utöver vad som anges i artikel 4.4.1 a (Frigörande av varor) och på begäran av den ekonomiska aktören ska varje part, när så är praktiskt möjligt och i enlighet med sina lagar och andra författningar,

- a) sörja för klarering av en sändning med lättfördärliga varor som ankommer utanför tullmyndigheters och andra berörda myndigheters normala kontorstid, och
- b) tillåta att sändningar av lättfördärliga varor flyttas till och klareras i den ekonomiska aktörens lokaler.

Artikel 4.6

Förenklade tullförfaranden

Varje part ska anta eller bibehålla åtgärder som gör det möjligt för näringsidkare eller andra aktörer som uppfyller kriterier angivna i dess lagar och andra författningar att dra nytta av ytterligare förenkling av tullförfaranden. Sådana åtgärder kan omfatta

- a) tulldeklarationer som innehåller en reducerad uppsättning uppgifter eller styrkande handlingar,
- b) periodiska tulldeklarationer för fastställande och betalning av tullar och skatter som täcker flera importtransaktioner inom en viss period, efter det att de importerade varorna frigjorts.

Artikel 4.7

Transitering och omlastning

1. Varje part ska säkerställa underlättande och ändamålsenlig kontroll av omlastningar på och transiteringar genom sitt territorium.
2. Varje part ska säkerställa att alla berörda myndigheter och organ inom dess territorium samarbetar och samordnar sin verksamhet för att underlätta transittrafik.
3. Under förutsättning att alla lagstadgade krav är uppfyllda ska varje part ska tillåta att varor avsedda för import förflyttas inom dess territorium under tullkontroll från ett importtullkontor till ett annat tullkontor på dess territorium, varifrån varorna ska frigöras eller tullklareras.

Artikel 4.8

Riskhantering

1. Varje part ska anta eller bibehålla ett riskhanteringssystem för tullkontroll.
2. Varje part ska utforma och tillämpa riskhanteringen på ett sådant sätt att godtycklig eller oörtlättig diskriminering eller förtäckt restriktioner för den internationella handeln undviks.

3. Varje part ska koncentrera tullkontroller och andra relevanta gränskontroller på högrisksändningar och påskynda frigörandet av lågrisksändningar. Varje part får också som en del av sin riskhantering slumpvis välja ut sändningar för sådana kontroller.
4. Varje part ska basera riskhanteringen på en riskbedömning med hjälp av lämpliga urvalskriterier.

Artikel 4.9

Granskning efter klarering

1. För att påskynda varors frigörande ska varje part anta eller bibehålla granskning efter klarering för att säkerställa att tullagstiftningen och andra tullrelaterade lagar och författningar efterlevs.
2. Varje part ska välja ut personer och sändningar för granskning efter klarering på ett riskbaserat sätt, vilket kan innefatta användning av lämpliga urvalskriterier. Varje part ska utföra sådana granskningar efter klarering på ett transparent sätt. Om en person är involverad i granskningsprocessen och slutliga resultat har fastställts ska parten utan dröjsmål underrätta den person vars bokföring granskats om resultaten av granskningen, personens rättigheter och skyldigheter och resonemangen bakom de slutliga resultaten.
3. Uppgifter från granskningar efter klarering får användas i påföljande administrativa förfaranden eller domstolsförfaranden.

4. Parterna ska, om det är praktiskt genomförbart, använda resultaten av granskningar efter klarering i riskhanteringssyften.

Artikel 4.10

Godkända ekonomiska aktörer

1. Varje part ska inrätta eller bibehålla ett partnerskapsprogram för aktörer som uppfyller särskilda kriterier (nedan kallade *godkända ekonomiska aktörer*).
2. De särskilda kriterierna för att betraktas som godkänd ekonomisk aktör ska offentliggöras och de ska avse efterlevnaden av de krav som anges i parternas respektive lagar och andra författningar eller förfaranden. Dessa kriterier kan inbegripa
 - a) tidigare efterlevnad av tullagstiftning och andra tullrelaterade lagar och författningar,
 - b) ett system för hantering av uppgifter för att möjliggöra nödvändiga interna kontroller,
 - c) ekonomisk solvens, inbegripet, i lämpliga fall, tillhandahållande av en tillräcklig säkerhet eller garanti, och
 - d) säkerhet i leverantörskedjan.

3. De särskilda kriterier som en aktör ska uppfylla för att få status som godkänd ekonomisk aktör får inte utformas eller tillämpas på ett sådant sätt att de medför eller skapar godtycklig eller ogrundad diskriminering mellan aktörer som verkar under samma förhållanden, och ska medge deltagande av små och medelstora företag.

4. Programmet för godkända ekonomiska aktörer ska inbegripa särskilda förmåner för en godkänd ekonomisk aktör, såsom

- a) låg frekvens av fysiska inspektioner och undersökningar, om så är lämpligt,
- b) prioritetsbehandling om de väljs ut för kontroll,
- c) snabb övergång till fri omsättning, om så är lämpligt,
- d) uppskjuten betalning av tullar, skatter, pålagor och avgifter,
- e) tillämpning av heltäckande eller reducerade garantier,
- f) en enda tulldeklaration för all import eller export inom en viss tidsperiod, och
- g) klarering av varor i den godkända ekonomiska aktörens lokaler eller på någon annan plats som godkänts av tullmyndigheterna.

5. Trots vad som sägs i punkterna 1–4 får en part erbjuda de förmåner som avses i punkt 4 genom tullförfaranden som är allmänt tillgängliga för alla aktörer, i vilket fall den parten inte är skyldig att inrätta ett separat system för godkända ekonomiska aktörer.

6. Parterna får främja samarbete mellan tullmyndigheter och andra statliga myndigheter eller organ inom en part avseende program för godkända ekonomiska aktörer. Detta samarbete kan bland annat uppnås genom att man anpassar kraven, underlättar tillgången till förmåner och minimerar onödigt dubbelarbete.

Artikel 4.11

Offentliggörande av och tillgång till information

1. Varje part ska omgående, på ett icke-diskriminerande och lättillgängligt sätt och i möjligaste mån via internet, offentliggöra lagar och andra författningar eller tullförfaranden som rör kraven för import, export och transitering av varor. Detta ska innefatta följande:
 - a) Förfaranden för import, export och transitering (inklusive förfaranden vid hamnar, flygplatser och andra införselställen) samt nödvändiga formulär och handlingar.
 - b) Tillämpliga tullar och skatter av alla slag som påförs vid eller i samband med import eller export.
 - c) Pålagor och avgifter som påförs av eller för statliga organs räkning vid eller i samband med import, export eller transitering.
 - d) Regler för klassificering eller värdering av produkter för tulländamål.

- e) Lagar, andra författningar och administrativa beslut med allmän giltighet som avser ursprungsregler.
- f) Begränsningar eller förbud avseende import, export eller transitering.
- g) Bestämmelser om sanktioner vid överträdelser av formaliteter vid import, export eller transitering.
- h) Överklagandeförfaranden.
- i) Avtal eller delar av avtal med ett eller flera länder avseende import, export eller transitering.
- j) Förfaranden för förvaltning av tullkvoter.
- k) Öppettider för tullkontoren.
- l) Relevanta meddelanden av administrativ karaktär.

2. Varje part ska sträva efter att offentliggöra lagar, andra författningar samt tullförfaranden som rör kraven för import, export och transitering av varor innan de börjar tillämpas, samt ändringar och tolkningar av dessa.

3. Varje part ska säkerställa att det föreligger en rimlig tidsperiod mellan offentliggörandet av nya eller ändrade lagar och andra författningar eller tullförfaranden, pålagor eller avgifter och ikraftträdandet av dessa.

4. Varje part ska tillgängliggöra och i förekommande fall uppdatera följande via internet:
 - a) En beskrivning av sina import-, export- och transiteringsförfaranden, inklusive överklagandeförfaranden, som innehåller de praktiska åtgärder som krävs för import, export och för transitering.
 - b) De formulär och handlingar som krävs för import till, export från eller transitering genom denna parts territorium.
 - c) Kontaktuppgifter till informationspunkter.
5. Varje part ska, med förbehåll för sina tillgängliga resurser, inrätta eller upprätthålla informationspunkter som inom rimlig tid ska besvara begäranden om upplysningar från myndigheter, näringsidkare och andra intressenter i frågor som omfattas av punkt 1. En part ska inte ta ut någon avgift för att besvara frågor från den andra parten.

Artikel 4.12

Förhandsbesked

1. Varje parts tullmyndighet ska till en sökande utfärda förhandsbesked som fastställer den behandling som ska beviljas de berörda varorna i enlighet med dess lagar och andra författningar. Sådana besked ska utfärdas skriftligen eller i elektroniskt format inom en viss tid och innehålla all nödvändig information. Varje part ska säkerställa att ett förhandsbesked kan utfärdas till och användas i den parten av en sökande från den andra parten.

2. Förhandsbesked ska utfärdas med avseende på
 - a) varors klassificering enligt tulltaxan,
 - b) varors ursprung, och
 - c) lämpliga metoder eller kriterier, inklusive tillämpningen av dessa, som ska användas för att fastställa tullvärdet på grundval av vissa särskilda sakförhållanden, om detta är tillåtet enligt en parts lagar och andra författningar.
3. Förhandsbesked ska vara giltiga i minst tre år från och med dagen för utfärdandet eller något annat datum om detta anges i förhandsbeskedet. Den utfärdande parten får ändra, återkalla, ogiltigförklara eller upphäva ett förhandsbesked om beskedet grundades på oriktiga, ofullständiga, falska eller vilseledande uppgifter, ett administrativt misstag eller om det sker en ändring av den lagstiftning, de sakförhållanden eller de omständigheter som ligger till grund för förhandsbeskedet.
4. En part får vägra att utfärda ett förhandsbesked om den fråga som tas upp i ansökan är föremål för ett administrativt eller rättsligt prövningsförfarande eller om ansökan inte gäller någon avsedd användning av förhandsbeskedet eller någon avsedd användning av ett tullförfarande. Om en part inte utfärdar ett förhandsbesked ska den omgående informera sökanden skriftligen och därvid ange relevanta sakförhållanden och skälen för sitt beslut.
5. Varje part ska offentliggöra åtminstone följande:
 - a) De krav som gäller för ansökan om förhandsbesked, inklusive vilka uppgifter som ska lämnas och i vilken form.

b) Den tid inom vilken parten kommer att utfärda ett förhandsbesked.

c) Förhandsbeskedets giltighetstid.

6. Om en part återkallar, ändrar, ogiltigförklarar eller upphäver ett förhandsbesked ska den skriftligen informera sökanden och ange relevanta faktiska omständigheter och skälen för sitt beslut. En part får återkalla, ändra, ogiltigförklara eller upphäva ett förhandsbesked med retroaktiv verkan endast om förhandsbeskedet grundades på ofullständiga, oriktiga, falska eller vilseledande uppgifter.

7. Ett förhandsbesked som utfärdats av en part ska vara bindande för denna part med avseende på sökanden. Parten får föreskriva att förhandsbeskedet är bindande för sökanden.

8. Varje part ska, på skriftlig begäran från innehavaren, tillhandahålla en prövning av ett förhandsbesked eller ett beslut om att ändra, återkalla eller ogiltigförklara det.

9. Varje part ska offentliggöra information om förhandsbesked, med beaktande av behovet av att skydda personuppgifter och affärshemligheter.

10. Varje part ska utfärda ett förhandsbesked utan dröjsmål och normalt inom 150 dagar efter dagen för mottagandet av all nödvändig information. Denna period får förlängas i enlighet med en parts lagar och andra författningar om det behövs ytterligare tid för att säkerställa att förhandsbeskeden utfärdas på ett korrekt och enhetligt sätt. I så fall ska parten underrätta sökanden om skälet till förlängningen och dess varaktighet.

Artikel 4.13

Tullombud

En parts tullbestämmelser och tullförfaranden får inte kräva obligatorisk användning av tullombud. Varje part ska anmäla och offentliggöra sina åtgärder vad gäller användning av tullombud. Varje part ska tillämpa transparenta, icke-diskriminerande och proportionella regler om och när tillstånd beviljas för tullombud.

Artikel 4.14

Tullvärdeberäkning

1. Varje part ska fastställa tullvärdet på varor i enlighet med del I i avtalet om tullvärdeberäkning. I detta syfte ska del 1 i avtalet om tullvärdeberäkning i tillämpliga delar införlivas i och utgöra en del av detta avtal.
2. Parterna ska samarbeta i avsikt att uppnå en gemensam syn på frågor som rör fastställande av tullvärde.

Artikel 4.15

Kontroll före sändning

En part får inte kräva obligatorisk användning av inspektioner före sändning enligt definitionen i WTO-avtalet om kontroll före skeppning.

Artikel 4.16

Omprövning och överklagande

1. Varje part ska föreskriva effektiva, snabba, icke-diskriminerande och lättillgängliga förfaranden som garanterar rätten till överklagande av administrativa åtgärder, avgöranden och beslut av tullmyndigheter eller andra behöriga myndigheter som inverkar på importen och exporten av varor eller varor i transit.
2. Varje part ska säkerställa att personer som är föremål för ett sådant avgörande eller beslut eller med avseende på vilka den vidtar administrativa åtgärder har tillgång till
 - a) ett administrativt överklagande till eller en omprövning vid en administrativ myndighet som är överordnad eller oberoende i förhållande till den tjänsteman eller myndighet som meddelade avgörandet eller beslutet eller vidtog den administrativa åtgärden, eller
 - b) ett överklagande till eller en omprövning i domstol av avgörandet, beslutet eller den administrativa åtgärden.

3. Varje part ska säkerställa att om beslutet om överklagande eller omprövning enligt punkt 2 a inte meddelas inom den tidsfrist som föreskrivs i partens lagar och andra författningar eller inte meddelas utan oskäligt dröjsmål, ska den sökande ha rätt till ytterligare administrativt överklagande eller omprövning på administrativ väg eller överklagande till eller omprövning i domstol eller rätt att på annat sätt kunna vända sig till en rättslig myndighet i enlighet med den partens lagar och andra författningar.

4. Varje part ska säkerställa att sökanden får tillgång till skälen till det administrativa beslutet skriftligen, inbegripet på elektronisk väg, så att sökanden vid behov kan använda överklagande- eller omprövningsförfaranden.

Artikel 4.17

Dialog med näringslivet

1. Med beaktande av behovet av regelbundna samråd i god tid med företrädare för näringslivet om förslag till lagstiftning och allmänna förfaranden som rör tullfrågor och förenklade handelsprocedurer ska varje parts tullförvaltning samråda med näringslivet i den parten.

2. Varje part ska, om möjligt, säkerställa att deras tullbestämmelser och andra därmed sammanhängande krav och förfaranden fortsätter att motsvara näringslivets behov, följer internationellt erkänd bästa praxis och begränsar handeln så lite som möjligt.

Artikel 4.18

Gemensamma tullsamarbetskommittén

1. Denna artikel kompletterar och preciserar artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer).
2. Gemensamma tullsamarbetskommittén ska, med avseende på de kapitel och bestämmelser som omfattas av dess behörighet enligt artikel 24.4.1 (Specialiserade kommittéer), med undantag för kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden), ha följande uppgifter:
 - a) Identifiera områden där genomförandet och tillämpningen kan förbättras.
 - b) Söka lämpliga sätt och metoder för att nå ömsesidigt godtagbara lösningar i frågor som kan uppstå.
3. Gemensamma tullsamarbetskommittén får anta beslut med avseende på de områden som avses i artikel 4.2.2 (Tullsamarbete och ömsesidigt administrativt bistånd), inbegripet, om den anser det nödvändigt, för genomförandet av punkt 2 d och f i den artikeln.

KAPITEL 5

HANDELSPOLITISKA SKYDDSinSTRUMENT

AVSNITT A

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 5.1

Icke-tillämpning av reglerna om förmånsursprung

Vid tillämpningen av avsnitten B (Antidumpnings- och utjämningstullar) och C (Globala skyddsåtgärder) ska reglerna om förmånsursprung enligt kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden) inte tillämpas.

Artikel 5.2

Icke-tillämpning av tvistlösning

Kapitel 26 (Tvistlösning) är inte tillämpligt på avsnitten B (Antidumpnings- och utjämningstullar) och C (Globala skyddsåtgärder) i detta kapitel.

AVSNITT B

ANTIDUMPNINGS- OCH UTJÄMNINGSTULLAR

Artikel 5.3

Transparens

1. Handelspolitiska skyddsinstrument bör användas i full överensstämmelse med relevanta WTO-krav och baseras på ett rättvist och transparent system.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.5 i antidumpningsavtalet och artikel 12.4 i subventionsavtalet ska varje part så snart som möjligt efter införandet av provisoriska åtgärder och före det slutgiltiga avgörandet, säkerställa en fullständig och ändamålsenlig redogörelse för de viktigaste omständigheter och överväganden som ligger till grund för beslutet att vidta slutgiltiga åtgärder. Redogörelsen ska göras skriftligen, och intressenterna ska ges tillräcklig tid att lämna synpunkter.
3. Förutsatt att detta inte medför onödiga förseningar av undersökningen ska intressenter ges möjlighet att höras, så att de kan lämna synpunkter under undersökningar rörande handelspolitiska skyddsinstrument.

Artikel 5.4

Beaktande av allmänintresset

1. En part får avstå från att tillämpa antidumpnings- eller utjämningsåtgärder på den andra partens varor om det, på grundval av de uppgifter som gjorts tillgängliga under undersökningen i enlighet med kraven i den partens lagar och andra författningar, kan konstateras att det inte ligger i allmänintresset att vidta sådana åtgärder.
2. Vid det slutgiltiga fastställandet av tillämpning av tullar ska varje part, i enlighet med sina lagar och andra författningar, beakta uppgifter från relevanta intressenter, som kan omfatta den inhemska industrin, importörer och deras intresseorganisationer, representativa användare och representativa konsumentorganisationer.

Artikel 5.5

Regeln om lägsta tull

Om en part inför en antidumpningstull på den andra partens varor får tullbeloppet inte överstiga dumpningsmarginalen. Om en tull som understiger dumpningsmarginalen är tillräcklig för att undanröja skadan för den inhemska industrin, ska parten införa en sådan lägre tull i enlighet med sina lagar och andra författningar.

AVSNITT C

GLOBALA SKYDDSSÅTGÄRDER

Artikel 5.6

Transparens

1. På begäran av den andra parten ska den part som inleder en undersökning rörande globala skyddsåtgärder eller som avser att införa globala skyddsåtgärder omedelbart lämna en skriftlig anmälan med alla relevanta upplysningar som ligger till grund för inledandet av en undersökning rörande globala skyddsåtgärder eller införandet av globala skyddsåtgärder, inbegripet om de preliminära undersökningsresultaten i förekommande fall. Detta ska inte påverka tillämpningen av artikel 3.2 i avtalet om skyddsåtgärder.
2. Varje part ska sträva efter att införa globala skyddsåtgärder på ett sätt som påverkar handeln mellan parterna så lite som möjligt.
3. Vid tillämpning av punkt 2 ska en part som anser att de rättsliga kraven för införande av slutgiltiga skyddsåtgärder är uppfyllda, anmäla detta till den andra parten och sträva efter att ge tillräckliga möjligheter till föregående samråd med den parten, i syfte att se över de uppgifter som lämnats enligt punkt 1 och utbyta åsikter om de föreslagna åtgärderna innan ett slutligt beslut fattas.

AVSNITT D

BILATERALA SKYDDSÅTGÄRDER

Artikel 5.7

Definitioner

I detta avsnitt gäller följande definitioner:

- a) *bilateral skyddsåtgärd*: en åtgärd som beskrivs i artikel 5.8 (Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd).
- b) *inhemsk industri*: med avseende på en inhemsk vara, samtliga producenter av likadana eller direkt konkurrerande varor som bedriver verksamhet i en part eller vars sammanlagda produktion av likadana eller direkt konkurrerande varor motsvarar en betydande del av den sammanlagda inhemska produktionen av dessa varor.
- c) *allvarlig försämring*: stora svårigheter inom en sektor av ekonomin som producerar likadana eller direkt konkurrerande produkter.
- d) *allvarlig skada*: en betydande allmän försämring av den inhemska industrins ställning.

- e) *hot om allvarlig försämring*: allvarlig försämring som, på grundval av fakta och inte enbart på grundval av påståenden, antaganden eller avlägsna möjligheter, är klart överhängande.
- f) *hot om allvarlig skada*: allvarlig skada som, på grundval av fakta och inte enbart på grundval av påståenden, antaganden eller avlägsna möjligheter, är klart överhängande.
- g) *övergångsperiod*: en period på sju år från och med dagen för detta avtals ikraftträdande.

Artikel 5.8

Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd

1. Utan att det påverkar parternas rättigheter och skyldigheter enligt avsnitt C (Globala skyddsåtgärder) gäller att om en vara med ursprung i en part till följd av nedsättning eller avveckling av en tull enligt detta avtal importeras till den andra partens territorium i sådana ökade mängder, i absoluta tal eller i förhållande till den inhemska produktionen, och under sådana omständigheter att det orsakar eller hotar att orsaka allvarlig skada för den andra partens inhemska industri, får den andra parten, enbart under övergångsperioden och endast i enlighet med villkoren och förfarandena i detta avsnitt, vidta en bilateral skyddsåtgärd.
2. Bilateral skyddsåtgärder som tillämpas i enlighet med punkt 1 får endast bestå i att
 - a) avbryta eventuella ytterligare nedsättningar av tullsatsen för den berörda varan i enlighet med kapitel 2 (Nationell behandling och marknadstillträde för varor), eller

- b) höja tullsatsen för den berörda varan till en nivå som inte överstiger den lägre av
 - i) den tullsats för mest gynnad nation som är i kraft den dag då den bilaterala skyddsåtgärden vidtas, eller
 - ii) den tullsats för mest gynnad nation som är i kraft på dagen omedelbart före dagen för detta avtals ikraftträdande.

Artikel 5.9

Villkor för en bilateral skyddsåtgärd

- 1. En bilateral skyddsåtgärd får inte tillämpas
 - a) utom i den utsträckning och under den tid som krävs för att förhindra eller avhjälpa en allvarlig skada, eller ett hot om allvarlig skada, för den inhemska industrin, eller en allvarlig försämring, eller ett hot om allvarlig försämring, av den ekonomiska situationen i det eller de yttersta randområdena,
 - b) under längre tid än två år, och
 - c) efter det att övergångsperioden löpt ut.

2. Den period som avses i punkt 1 b får förlängas med ett år under förutsättning att
 - a) den importerande partens behöriga undersökande myndigheter, i enlighet med de förfaranden som anges i underavsnitt 1 (Förfaranderegler för bilaterala skyddsåtgärder), fastställer att åtgärden fortfarande är nödvändig för att förhindra eller avhjälpa en allvarlig skada, eller ett hot om allvarlig skada, för den inhemska industrin eller en allvarlig försämring, eller ett hot om allvarlig försämring, av den ekonomiska situationen i det eller de yttersta randområdena, och
 - b) det finns bevis för att den inhemska industrin håller på att anpassa sig och att den totala tillämpningsperioden för en skyddsåtgärd, inbegripet den ursprungliga tillämpningsperioden och en eventuell förlängning av denna, inte överstiger tre år.
3. När en part upphör att tillämpa en bilateral skyddsåtgärd ska tullsatsen vara den tullsats som skulle ha varit i kraft för den berörda varan i enlighet med bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar).
4. En bilateral skyddsåtgärd får inte tillämpas på import av en viss vara från en part som redan har varit föremål för en sådan bilateral skyddsåtgärd under en period som motsvarar halva varaktigheten av den föregående bilaterala skyddsåtgärden.
5. En part får inte, för samma vara och samtidigt, tillämpa
 - a) en bilateral skyddsåtgärd, en provisorisk bilateral skyddsåtgärd eller en skyddsåtgärd för de yttersta randområdena i enlighet med detta avtal, och

- b) en skyddsåtgärd enligt artikel XIX i Gatt 1994 och avtalet om skyddsåtgärder.

Artikel 5.10

Provisoriska bilaterala skyddsåtgärder

1. Under kritiska omständigheter där ett dröjsmål skulle vålla skada som skulle vara svår att avhjälpa, får en part vidta en provisorisk bilateral skyddsåtgärd sedan det preliminärt fastställts att det finns tydliga bevis för att importen av en vara med ursprung i den andra parten har ökat till följd av nedsättningen eller avvecklingen av en tull enligt detta avtal, och att denna import orsakar eller hotar att orsaka den inhemska industrin allvarlig skada, eller allvarligt försämrar, eller hotar att allvarligt försämma, den ekonomiska situationen i det eller de yttersta randområdena.
2. Den provisoriska bilaterala skyddsåtgärdens varaktighet får inte överstiga 200 dagar. Under denna period ska parten följa de relevanta förfaranderegler som fastställs i underavsnitt 1 (Förfaranderegler för bilaterala skyddsåtgärder).
3. Den tull som tas ut till följd av den provisoriska bilaterala skyddsåtgärden ska omgående återbetalas om det i den efterföljande undersökning som avses i underavsnitt 1 (Förfaranderegler för bilaterala skyddsåtgärder) inte fastställs att den ökade importen av den vara som omfattas av den provisoriska bilaterala skyddsåtgärden orsakar eller hotar att orsaka den inhemska industrin allvarlig skada, eller allvarligt försämrar, eller hotar att allvarligt försämma, den ekonomiska situationen i det eller de yttersta randområdena.

4. Den provisoriska bilaterala skyddsåtgärdens varaktighet ska räknas med i den period som avses i artikel 5.9.1 b (Standarder för en bilateral skyddsåtgärd).
5. Den part som vidtar en provisorisk bilateral skyddsåtgärd ska omedelbart underrätta den andra parten vid vidtagandet av den provisoriska bilaterala skyddsåtgärden.
6. På begäran av den andra parten ska samråd hållas omedelbart efter det att den provisoriska bilaterala skyddsåtgärden har vidtagits.

Artikel 5.11

De yttersta randområdena

1. Om en produkt med ursprung i Nya Zeeland importeras till territoriet för ett eller flera av unionens yttersta randområden¹ i sådana ökade mängder och under sådana omständigheter att det orsakar eller hotar att orsaka en allvarlig försämring av den ekonomiska situationen i det eller de yttersta randområden som berörs, får unionen, efter att ha undersökt alternativa lösningar, i undantagsfall vidta bilaterala skyddsåtgärder som begränsas till det eller de berörda områdenas territorium.

¹ Den dag då detta avtal träder i kraft utgörs unionens yttersta randområden av Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Mayotte, St. Martin, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna. Denna artikel ska också tillämpas på ett land eller ett utomeuropeiskt territorium som ändrar sin status till ett yttersta randområde genom ett beslut av Europeiska rådet i enlighet med förfarandet i artikel 355.6 i EUF-fördraget från och med den dag då det beslutet antas. Om ett av unionens yttersta randområden ändrar sin status som sådant genom samma förfarande, ska denna artikel upphöra att vara tillämplig från och med Europeiska rådets beslut i enlighet med detta. Unionen ska underrätta Nya Zeeland om varje ändring med avseende på de territorier som betraktas som unionens yttersta randområden.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska fastställandet av allvarlig försämring baseras på objektiva faktorer, däribland
 - a) ökningen i importvolymen i absoluta tal eller i förhållande till den inhemska produktionen och till importen från andra källor, och
 - b) effekterna av denna import på den berörda industrins eller ekonomiska sektorns situation, inbegripet i fråga om försäljningsnivåerna, produktionen, den ekonomiska situationen och sysselsättningen.
3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 ska detta avsnitt i tillämpliga delar tillämpas på alla skyddsåtgärder som antas enligt denna artikel.

Artikel 5.12

Kompensation och upphävande av medgivanden

1. Senast 30 dagar efter den dag då den bilaterala skyddsåtgärden vidtogs ska den part som vidtog åtgärden ge tillfälle till samråd med den andra parten i syfte att gemensamt komma överens om en lämplig handelsliberaliserande kompensation i form av medgivanden med väsentligen likvärdig handelseffekt.
2. Om det samråd som avses i punkt 1 inte leder till en överenskommelse om handelsliberaliserande kompensation inom 30 dagar efter den första dagen av samrådet, får den part på vars ursprungsvara skyddsåtgärden tillämpas tillfälligt upphäva tillämpningen av väsentligen likvärdiga handelsmedgivanden för den part som tillämpar den bilaterala skyddsåtgärden.

3. Skyldigheten att ge kompensation enligt punkt 1 och rätten att upphäva medgivanden enligt punkt 2 ska endast gälla så länge den bilaterala skyddsåtgärden bibehålls.

4. Trots vad som sägs i punkt 3 får den rätt till upphävande som avses i den punkten inte utövas under de första 24 månaderna som en bilateral skyddsåtgärd är i kraft, om den bilaterala skyddsåtgärden har vidtagits till följd av en absolut ökning av importen och en sådan skyddsåtgärd är förenlig med bestämmelserna i detta avtal.

UNDERAVSNITT 1

FÖRFARANDE REGLER FÖR BILATERALA SKYDDSÅTGÄRDER

Artikel 5.13

Tillämplig lagstiftning

Detta underavsnitt är tillämpligt på bilaterala skyddsåtgärder som omfattas av avsnitt D (Bilaterala skyddsåtgärder) och som tillämpas av en parts behöriga undersökningsmyndighet. I fall som inte omfattas av detta underavsnitt ska den behöriga undersökningsmyndigheten tillämpa de regler som fastställts i dess nationella lagstiftning, förutsatt att dessa regler är förenliga med bestämmelserna i detta avsnitt.

Artikel 5.14

Undersökningsförfaranden

1. En part ska tillämpa en bilateral skyddsåtgärd först efter det att dess behöriga undersökningsmyndigheter har gjort en undersökning i enlighet med artiklarna 3 och 4.2 a och c i avtalet om skyddsåtgärder. I detta syfte ska artikel 3 och artikel 4.2 a och c i avtalet om skyddsåtgärder i tillämpliga delar införlivas i och utgöra en del av detta avtal.
2. För att tillämpa en bilateral skyddsåtgärd ska den behöriga undersökningsmyndigheten på grundval av objektiva bevis visa att det finns ett orsakssamband mellan den ökade importen av den berörda produkten och den allvarliga skadan eller hotet om allvarlig skada. Den behöriga undersökningsmyndigheten ska också undersöka andra kända faktorer än den ökade importen för att säkerställa att den skada som orsakats av dessa faktorer inte tillskrivs den ökade importen.
3. Undersökningen ska i samtliga fall avslutas inom ett år efter det att den inletts.

Artikel 5.15

Anmälan och samråd

1. En part ska omgående till den andra parten skriftligen anmäla om den
 - a) inleder en undersökning avseende bilaterala skyddsåtgärder enligt detta kapitel,

- b) fastställer att den ökade importen orsakar en allvarlig skada, eller ett hot om allvarlig skada, eller en allvarlig försämring, eller ett hot om sådan försämring av den ekonomiska situationen i de yttersta randområdena,
 - c) beslutar att tillämpa en provisorisk bilateral skyddsåtgärd eller att tillämpa eller förlänga en bilateral skyddsåtgärd, eller
 - d) beslutar att ändra en tidigare antagen bilateral skyddsåtgärd.
2. En part ska förse den andra parten med en kopia av den offentliga versionen av klagomålet och den rapport från dess behöriga undersökningsmyndigheter som krävs enligt artikel 3 i avtalet om skyddsåtgärder.
3. När en part i enlighet med punkt 1 c underrättar den andra parten om att den tillämpar eller förlänger en bilateral skyddsåtgärd, ska den parten i sin anmälan inkludera alla relevanta uppgifter, såsom
- a) bevis för att den ökade importen av den andra partens vara till följd av nedsättandet eller avvecklandet av en tull i enlighet med detta avtal orsakar eller hotar att orsaka en allvarlig skada för den inhemska industrin, eller en allvarlig försämring eller ett hot om allvarlig försämring av den ekonomiska situationen i det eller de yttersta randområdena,
 - b) en exakt beskrivning av varan som är föremål för den bilaterala skyddsåtgärden, inbegripet dess nummer eller undernummer enligt HS, som bilaga 2-A (Tidsplaner för avvecklande av tullar) grundar sig på,

- c) en noggrann beskrivning av den bilaterala skyddsåtgärden,
- d) datum för tillämpning av den bilaterala skyddsåtgärden, dess förväntade varaktighet och, i tillämpliga fall, en tidsplan för en gradvis liberalisering av åtgärden, och
- e) vid en förlängning av den bilaterala skyddsåtgärden, bevis för att den berörda inhemska industrin håller på att anpassa sig.

4. På begäran av den part vars vara är föremål för ett bilateralt skyddsåtgärdsförfarande enligt detta kapitel ska den part som verkställer förfarandet ge tillräckliga möjligheter till samråd med den begärande parten innan ett slutligt beslut om att vidta skyddsåtgärder fattas, i syfte att se över en anmälan enligt punkt 1 eller ett offentligt tillkännagivande eller en offentlig rapport som den behöriga undersökningsmyndigheten utfärdat i samband med förfarandet, och utbyta åsikter om den föreslagna åtgärden och nå en överenskommelse om kompensation enligt artikel 5.12 (Kompensation och upphävande av medgivanden).

KAPITEL 6

SANITÄRA OCH FYTOSANITÄRA ÅTGÄRDER

ARTIKEL 6.1

Mål och allmänna bestämmelser

1. Målen för detta kapitel är att
 - a) skydda människors, djurs och växters hälsa på parternas respektive territorier och samtidigt underlätta handel mellan dem,
 - b) säkerställa att parternas sanitära och fytosanitära åtgärder inte leder till onödiga handelshinder,
 - c) underlätta genomförandet av SPS-avtalet, internationella standarder och relaterade texter, särskilt vad gäller regionalisering och likvärdighet,
 - d) upprätthålla samarbetet i internationella standardiseringsorgan,
 - e) främja transparens och förståelse i fråga om tillämpningen av varje parts sanitära och fytosanitära åtgärder,

- f) stärka samarbetet mellan parterna och erkänna parternas gemensamma mål när det gäller att bekämpa antimikrobiell resistens, och
 - g) stärka kommunikationen och samarbetet om samt lösningen av sanitära och fytosanitära frågor som kan påverka handeln mellan parterna.
2. Vad gäller SPS-avtalet erinrar parterna särskilt om
- a) principen att en parts sanitära och fytosanitära åtgärder är grundade på en riskbedömning i enlighet med artikel 5 och andra relevanta bestämmelser i SPS-avtalet, och
 - b) begreppet interimistiska sanitära och fytosanitära åtgärder.

ARTIKEL 6.2

Tillämpningsområde

1. Parterna bekräftar sina respektive rättigheter och skyldigheter enligt avtalet om sanitära åtgärder.
2. Om inte annat följer av punkt 3 är detta kapitel tillämpligt på
 - a) en parts sanitära och fytosanitära åtgärder som kan påverka handeln mellan parterna, och

b) samarbete när det gäller antimikrobiell resistens.

3. Detta kapitel är inte tillämpligt på en parts åtgärder eller på frågor som omfattas av avtalet om sanitära åtgärder.

ARTIKEL 6.3

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) Definitionerna i bilaga A till SPS-avtalet.
- b) De definitioner som fastställts under överinseende av Codex Alimentarius-kommissionen.
- c) De definitioner som fastställts under överinseende av Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa (WOAH).
- d) De definitioner som fastställts under överinseende av den internationella växtskyddskonventionen (IPPC).
- e) *behörig myndighet*: statligt organ som förtecknas i bilaga 6-A (Behöriga myndigheter) och som omfattar relevanta nationella växtskyddsmyndigheter. och

- f) *importkontroll*: bedömning som kan omfatta inspektion, undersökning, provtagning, dokumentationsgranskning, tester eller förfaranden, inklusive laboratoriemässiga, organoleptiska eller identitetsrelaterade, och som utförs vid en importerande parts gräns av den importerande partens behöriga myndighet för att fastställa om en sändning uppfyller den importerande partens sanitära och fytosanitära krav.

ARTIKEL 6.4

Särskilda växtskyddsvillkor

1. I enlighet med de tillämpliga standarder som överenskommits inom ramen för IPPC ska parterna utbyta information om sin skadegörarstatus på sina respektive territorier. På begäran av en part ska den andra parten lämna motiveringen till skadegörarkategoriseringen och relaterade fytosanitära åtgärder.
2. Vad gäller skadegörarkategoriseringen ska varje part upprätta och uppdatera en förteckning över sådana reglerade skadegörare vad gäller växter och växtprodukter för vilka en fytosanitär risk föreligger. Förteckningen ska innehålla
 - a) de karantänsskadegörare som inte förekommer på någon del av dess territorium,
 - b) de karantänsskadegörare som förekommer men inte har någon stor utbredning och omfattas av offentlig kontroll,
 - c) karantänsskadegörare för skyddad zon, och
 - d) reglerade icke-karantänsskadegörare, i tillämpliga fall.

3. Varje part ska begränsa sina importkrav för växter eller växtprodukter till de som behövs för att minska risken för introduktion av reglerade skadegörare. Importkrav för att minska risken för karantänskadegörare för skyddad zon ska inte tillämpas såvida det inte är känt att några växters eller växtprodukters destination ligger inom en skyddad zon.

4. Inspektion före export av den importerande partens nationella växtskyddsmyndighet bör inte krävas av den importerade parten om inspektion av växter eller växtprodukter omfattas av tillämpningsområdet för den exporterande partens nationella växtskyddsmyndighet.

ARTIKEL 6.5

Erkännande av skadegörfrihet

Om regionalisering definieras med avseende på ett skadegörfritt område, en skadegörfri produktionsplats, en skadegörfri produktionsanläggning eller en skyddad zon inom sektorn för växter och växtprodukter gäller följande:

- a) Parterna erkänner begreppen skadegörfria områden, skadegörfria produktionsplatser och skadegörfria produktionsanläggningar enligt IPPC:s relevanta internationella standarder för växtskyddsåtgärder (ISPM).
- b) Parterna ska godta varandras
 - i) skadegörfria områden, skadegörfria produktionsplatser och skadegörfria produktionsanläggningar, och

- ii) offentliga kontroller vid fastställandet och upprätthållandet av skadegörfria områden, skadegörfria produktionsplatser och skadegörfria produktionsanläggningar.
- c) Nya Zeeland ska erkänna begreppet skyddade zoner inom unionens territorium som likvärdigt med ett skadegörfritt område enligt IPPC:s ISPM 4 ("Requirements for the establishment of pest free areas").
- d) Den exporterande parten ska på begäran av den importerande parten identifiera skadegörfria områden, skadegörfria produktionsplatser, skadegörfria produktionsanläggningar och skyddade zoner samt, på begäran av den importerande parten, tillhandahålla en fullständig förklaring och styrkande uppgifter i enlighet med relevant ISPM eller på annat lämpligt sätt. och
- e) Handelskommittén får anta ett beslut om ändring av bilaga 6-B (Regionala villkor för växter och växtprodukter) för att fastställa andra frågor som kan avse regionalisering eller för att ange lämpliga riskbaserade särskilda villkor.

ARTIKEL 6.6

Likvärdighet

1. Parterna medger att erkännande av likvärdighet är viktigt för att underlätta handeln.

2. Vid fastställandet av likvärdighet för en specifik sanitär eller fytosanitär åtgärd, en grupp av åtgärder eller på systemnivå ska varje part beakta relevant vägledning från WTO:s kommitté för sanitära och fytosanitära åtgärder samt internationella standarder, riktlinjer och rekommendationer. Handelskommittén får anta ett beslut om ytterligare vägledning och förfaranden för att fastställa, erkänna och upprätthålla likvärdighet i bilaga 6-C (Erkännande av likvärdighet för sanitära och fytosanitära åtgärder).
3. På begäran av den exporterande parten ska den importerande parten inom rimlig tid förklara målet för och skälen till den sanitära eller fytosanitära åtgärden samt tydligt identifiera den risk som den sanitära eller fytosanitära åtgärden är avsedd att avhjälpa.
4. Den importerande parten ska erkänna en sanitär eller fytosanitär åtgärd som likvärdig om den exporterande parten objektivt kan visa att dess åtgärd når upp till den importerande partens skäligen skyddsnivå i fråga om människors, djurs eller växters hälsa.
5. Om en likvärdighetsbedömning inte leder till att den importerande parten fastställer likvärdighet ska den importerande parten tillhandahålla den exporterande parten skälen till dess beslut.
6. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.8.6 (Certifiering) får handelskommittén anta ett beslut om ändring av bilaga 6-C (Erkännande av likvärdighet för sanitära och fytosanitära åtgärder) i syfte att
 - a) fastställa vilka av den exporterande partens varutyper som den importerande parten erkänner omfattas av en sanitär eller fytosanitär åtgärd som är likvärdig med dess egen eller fastställa vilka av den exporterande partens offentliga kontroller som den importerande parten erkänner som likvärdiga med dess egna, och

- b) ange lämpliga riskbaserade särskilda villkor eller överenskommen skadegörar- eller sjukdomsstatus.

7. Om en part ändrar en sanitär eller fytosanitär åtgärd på ett sätt som den anser inte påverkar ett fastställande av likvärdighet enligt detta kapitel ska fastställandet vara tillämpligt på den senaste versionen av den relevanta lagen eller andra författningen om ändring av den sanitära eller fytosanitära åtgärden.

8. Om en part anser att ett tidigare fastställande av likvärdighet påverkas ska den underrätta den andra parten om detta.

9. Om en importerande part ändrar en sanitär eller fytosanitär åtgärd och anser att ett fastställande av likvärdighet enligt detta kapitel kan påverkas ska den

- a) på ett objektivt sätt överväga om det tidigare fastställandet inte längre är tillräckligt för att uppfylla dess skäligena skyddsnivå, och
- b) samråda med den exporterande parten och därefter besluta om fastställandet får fortsätta att gälla med eller utan särskilda villkor.

ARTIKEL 6.7

Handelsvillkor och godkännandeförfaranden

1. Den importerande parten ska offentliggöra sina fytosanitära hälsokrav för import och de förfaranden som använts för att fastställa dessa krav.

2. Om parterna gemensamt identifierar en viss växt eller växtprodukt som en prioritering ska den importerande parten fastställa särskilda importkrav för den produkten utan oskäligt dröjsmål, förutom under vederbörligen motiverade omständigheter.
3. Om en importbegäran inkommer med avseende på en viss växt eller växtprodukt som tidigare har godkänts för import från den exporterande parten ska den importerande parten bedöma riskprofilen och, om den fastställs vara densamma, slutföra godkännandeförfarandet utan onödigt dröjsmål, förutom under vederbörligen motiverade omständigheter.
4. Varje part ska säkerställa att de förfaranden som används för att godkänna import från den andra parten genomförs och slutförs utan oskäligt dröjsmål, vid behov inklusive revisioner och nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller administrativa åtgärder för att slutföra godkännandeförfarandet. Varje part ska särskilt undvika onödiga eller orimligt betungande begäranden om information, vilka ska begränsas till vad som är nödvändigt och ta hänsyn till information som redan finns tillgänglig för den importerande parten, såsom information om den exporterande partens tillämpliga lagar och andra författningar samt revisionsrapporter.
5. Med undantag för vad som föreskrivs i artikel 6.5 (Erkännande av skadegörarfrihet) ska varje part tillämpa sina fytosanitära importvillkor på hela den andra partens territorium där samma skadegörarstatus gäller.
6. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.10 (Nödåtgärder) ska varje part erkänna likvärdighet för de offentliga kontroller som tillämpas av den andra parten vid handel, under förutsättning att det från dagen för detta avtals ikraftträdande inte görs några betydande ändringar i den exporterande partens system för offentlig kontroll som skulle sänka tillitsnivån för den importerande parten.

7. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.10 (Nödåtgärder) får den importerande parten inte vägra eller stoppa importen av en vara från den exporterande parten enbart på grund av att den importerande parten ser över sina sanitära och fytosanitära åtgärder, om den importerande parten godkände importen av den varan från den andra parten när översynen inleddes.
8. Parterna ska utan efterföljande godkännandeförfaranden godta varandras förteckningar över anläggningar som omfattas av sanitära och fytosanitära åtgärder vid handel.
9. Varje part ska göra de förteckningar över anläggningar som avses i punkt 8 tillgängliga för varandra på begäran.

ARTIKEL 6.8

Certifiering

1. Vad gäller sundhetscertifiering av växter och växtprodukter ska de behöriga myndigheterna tillämpa de principer som fastställs i IPPC:s ISPM 7 ("Export Certification System") och ISPM 12 ("Guidelines for Phytosanitary Certificates").
2. Varje part ska främja genomförandet av elektronisk certifiering och andra tekniker för att underlätta handeln.
3. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.2 (Tillämpningsområde) och 6.10 (Nödåtgärder) ska certifiering av livsmedelssäkerhet inte krävas för bearbetade livsmedel som omfattas av detta kapitel om inte detta stöds av en riskanalys.

4. Handelskommittén får anta ett beslut om ändring av bilaga 6-E (Certifiering) för att fastställa ytterligare vägledning, förfaranden och krav vad gäller certifiering.
5. Om den importerande parten har godtagit en av den exporterande partens sanitära eller fytosanitära varuåtgärder som likvärdig med dess egen får den exporterande parten inkludera den förlaga till hälsoattestering som fastställs i avsnitt 1 i bilaga 6-E (Certifiering) i det officiella sundhetscertifikatet/hälsointyget.
6. Om en importerande part i enlighet med artikel 6.6.7 eller 6.6.8 (Likvärdighet) har fastställt att likvärdighet upprätthålls ska det sundhetscertifikat för import som finns i bilaga 6-E (Certifiering) ange den importerande partens grundlagar eller andra grundförfattningar, om praktiskt möjligt och i tillämpliga fall.
7. Om en importerande part fastställer att ett särskilt villkor i bilaga 6-C (Erkännande av likvärdighet för sanitära och fytosanitära åtgärder) inte längre är nödvändigt ska garantier för detta särskilda villkor inte längre krävas och handelskommittén ska anta ett beslut om ändring av bilaga 6-C (Erkännande av likvärdighet för sanitära och fytosanitära åtgärder) i enlighet med detta inom rimlig tid.

ARTIKEL 6.9

Transparens, informationsutbyte och tekniskt samråd

1. Parterna ska omgående underrätta varandra om betydande
 - a) upptäckter av epidemiologisk betydelse som kan röra en produkt som handlas mellan parterna,

- b) livsmedelssäkerhetsfrågor som rör en produkt som handlas mellan parterna, eller
- c) annan relevant information för ett korrekt genomförande av detta kapitel.

2. Om den information som avses i punkt 1 har gjorts tillgänglig genom en anmälan till WTO eller till det relevanta internationella standardiseringsorganet i enlighet med deras regler, eller genom offentliggörande på en parts allmänt tillgängliga webbplats, ska kravet i punkt 1 anses vara uppfyllt.

3. Om någon av parterna har allvarliga betänkligheter vad gäller en sanitär eller fytosanitär risk ska tekniska samråd om denna situation äga rum på begäran så snart som möjligt och under alla omständigheter inom 14 dagar efter den dag då begäran ingavs.

4. Om en part har betydande betänkligheter vad gäller en sanitär eller fytosanitär åtgärd som den andra parten har föreslagit eller genomfört får den parten begära tekniska samråd med den andra parten. Den part som begäran riktar sig till ska svara inom 30 dagar efter den dag då begäran ingavs.

5. Vad gäller punkterna 3 och 4 ska varje part sträva efter att lämna all information som behövs för att undvika störningar i handeln och för att göra det möjligt för parterna att finna en ömsesidigt godtagbar lösning som på ett ändamålsenligt sätt hanterar varje sanitär eller fytosanitär risk.

6. Parterna ska sträva efter att lösa alla betänkligheter som genomförandet av detta kapitel ger upphov till med hjälp av tekniska samråd¹ i enlighet med denna artikel innan de inleder tvistlösningsförfaranden i enlighet med kapitel 26 (Tvistlösning).

ARTIKEL 6.10

Nödåtgärder

1. Om en part antar en nödåtgärd som är nödvändig för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa ska partens behöriga myndighet underrätta den andra partens behöriga myndighet inom 24 timmar. Om en part begär tekniska samråd för att hantera den sanitära eller fytosanitära nödåtgärden ska de tekniska samråden hållas inom 14 dagar från den dag då anmälan av den sanitära eller fytosanitära nödåtgärden ingavs. Parterna ska ta hänsyn till den information de får genom de tekniska samråden.
2. Den part som tillämpar nödåtgärden ska ta hänsyn till den information som lämnats i tid av den exporterande parten då den fattar sitt beslut med avseende på en sändning som håller på att transporteras mellan parterna vid tidpunkten för antagandet av den sanitära eller fytosanitära nödåtgärden.

¹ För tydlighetens skull påpekas att tekniska samråd enligt denna artikel inte ska ersätta samråd enligt artikel 26.3 (Samråd) om inte parterna kommer överens om något annat.

3. Om en nödgärd allvarligt stör eller avbryter handeln ska den importerande parten så snart det är praktiskt möjligt upphäva åtgärden eller tillhandahålla relevanta vetenskapliga och tekniska skäl till att den bibehålls.

ARTIKEL 6.11

Revisioner

1. För att förtroendet ska kunna upprätthållas vad gäller genomförandet av detta kapitel har varje part rätt att genomföra en systembaserad revision av hela eller delar av det kontrollsystem som inrättats av den andra partens behöriga myndighet för att fastställa att det fungerar som det ska.
2. När en part genomför en revision ska den beakta relevant vägledning från WTO:s kommitté för sanitära och fytosanitära åtgärder samt internationella standarder, riktlinjer och rekommendationer.
3. Beslut eller åtgärder som antas av den granskande parten och som kan påverka handeln negativt till följd av revisionen ska beakta och stå i proportion till
 - a) den bedömda risken, med stöd av objektiva bevis och uppgifter som kan verifieras, och
 - b) den granskande partens kunskap om, relevanta erfarenhet av och förtroende för den granskade parten.

4. Den granskande parten ska lämna objektiva bevis och uppgifter till den granskade parten på begäran.
5. Den granskande parten ska stå för sina egna kostnader i samband med revisionerna.
6. Varje part ska säkerställa att förfaranden införs för att förhindra utlämnande av konfidentiella uppgifter som erhållits under en revision av den andra partens behöriga myndigheter, inklusive förfaranden för att stryka konfidentiella uppgifter från en slutlig revisionsrapport som offentliggörs.
7. Den granskande parten ska beakta eventuella synpunkter från den granskade parten på rapporten och ska fastställa huruvida rapporten eller delar av den offentliggörs eller görs tillgängliga på ett mer begränsat sätt.
8. Handelskommittén får anta ett beslut om ändring av bilaga 6-D (Riktlinjer och förfaranden för en revision eller kontroll) för att fastställa eller specificera revisionsriktlinjer och revisionsförfaranden.

ARTIKEL 6.12

Importkontroller och avgifter

1. Den importerande parten ska ha rätt att utföra importkontroller på grundval av de sanitära och fytosanitära risker som en import medför. Dessa kontroller ska utföras utan oskäligt dröjsmål och med minsta möjliga handelsstörningar.

2. Om bristande efterlevnad av de relevanta importvillkoren påvisas vid importkontrollerna ska de åtgärder som vidtas av den importerande parten följa internationella standarder, grundas på en bedömning av den risk det gäller och inte vara mer handelsbegränsande än vad som är nödvändigt för att uppnå den importerande partens skäligen skyddsnivå.
3. Den importerande partens behöriga myndighet ska underrätta den exporterande partens behöriga myndighet när bristande efterlevnad utgör en allvarlig risk för människors, djurs eller växters hälsa.
4. Den importerande partens behöriga myndighet ska underrätta importören eller dennes företrädare om sändningar som inte uppfyller kraven, inklusive om skälen till att kraven inte kan anses vara uppfyllda, och ge dem möjlighet att begära en omprövning av beslutet. Den importerande partens behöriga myndighet ska beakta all relevant information som lämnats som stöd vid omprövningen.
5. Avgifter som införs för förfaranden avseende importerade produkter får inte överstiga de avgifter som tas ut för jämförbara kontroller av likadana inhemska produkter och får inte överstiga den faktiska kostnaden för tjänsten.
6. Handelskommittén får anta ett beslut om ändring av bilaga 6-F (Importkontroller och avgifter) för att fastställa frekvenser och avgifter för importkontroller avseende vissa varor som omfattas av detta kapitel.

ARTIKEL 6.13

Vetenskaplig robusthet och transparens vid fastställda godkännandeförfaranden¹

1. Parterna erkänner att godkännandeförfaranden ska baseras på robust vetenskap och genomföras på ett transparent sätt för att bygga upp och upprätthålla allmänhetens förtroende och tillit. Parterna ska samarbeta för att göra dessa förfaranden mer robusta och transparenta.
2. Parterna erkänner att deras respektive godkännandeförfaranden är avsedda att ge jämförbara resultat och att samarbete på detta område är önskvärt.
3. Om en person som ansvarar för att säkerställa att kraven på erhållande av godkännande för försäljning uppfylls av företaget under dess kontroll beställer vetenskapliga studier vid en vetenskaplig institution² som är belägen i en part i syfte att stödja en ansökan om godkännande i samband med ett visst fastställt godkännandeförfarande i den andra parten, och den part där den vetenskapliga institutionen är belägen får kännedom om detta, ska båda parter sträva efter att utbyta sådan information med varandra.

¹ Godkännandeförfaranden enligt denna artikel omfattar alla godkännanden före utsläppande på marknaden som rör livsmedelskedjan, dvs. odling av genetiskt modifierade organismer/genetiskt modifierade livsmedel och foder, fodertillsatser, livsmedelstillsatser/livsmedelsenzymer/livsmedelsaromer, rökaromer, växtskyddsmedel, nya livsmedel, material avsedda att komma i kontakt med livsmedel, hälsopåståenden samt tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt andra ämnen till livsmedel.

² Vid tillämpning av denna artikel omfattar vetenskaplig institution institutioner som utför vetenskapliga studier mot en avgift, t.ex. universitet, laboratorier och test- eller forskningsanläggningar.

4. Parterna får också utbyta information om sina godkännandeförfaranden.
5. En part får begära ett undersökningsbesök inom ramen för denna artikel hos en vetenskaplig institution som är belägen i den andra parten för att samla in information om den vetenskapliga institutionens tillämpning av relevanta standarder när den utför en vetenskaplig studie med avseende på vissa fastställda godkännandeförfaranden i den part som begär undersökningsbesöket.
6. Om en part avser göra ett undersökningsbesök ska den underrätta den andra parten senast 60 dagar före besöket.
7. Om en part avser göra ett undersökningsbesök och den vetenskapliga institutionen samtycker till besöket får den andra partens tjänstemän åtfölja den besökande partens tjänstemän under besöket.
8. Den slutliga rapporten från varje undersökningsbesök ska göras tillgänglig för båda parter behöriga myndigheter. De relevanta delarna av den slutliga rapporten ska också göras tillgängliga för den vetenskapliga institution som har besökts.
9. Kostnaderna för ett sådant undersökningsbesök ska bäras av den part som begär undersökningsbesöket.
10. Handelskommittén får anta ett beslut om fastställande av tillämpningsföreskrifter och nödvändig vägledning med avseende på punkterna 3–9.

ARTIKEL 6.14

Antimikrobiell resistens

1. Parterna erkänner att antimikrobiell resistens är ett allvarligt hot mot människors och djurs hälsa.
2. I enlighet med One Health-modellen ska parterna samarbeta och underlätta informationsutbyte, inklusive med hänsyn till bestämmelser, riktlinjer, nationella planer, standarder, sakkunskap och erfarenheter på området antimikrobiell resistens, samt fastställa gemensamma hållningar, intressen, prioriteringar och åtgärder på detta område.
3. Parterna erkänner att
 - a) deras respektive antimikrobiella föreskrivna standarder, riktlinjer och övervakningssystem ger jämförbara kontroller och hälsoresultat,
 - b) antimikrobiella medel som är avgörande för människors och djurs behandling och hälsa står i centrum för deras respektive strategier mot antimikrobiell resistens, och
 - c) initiativ tas på båda sidor, inom ramen för deras respektive strategier och politik, för att främja en utfasning av användningen av antibiotika som tillväxtbefrämjande medel, särskilt sådana som är av medicinsk betydelse, och för att minska användningen av antimikrobiella medel inom animalieproduktion.

4. Parterna ska även
 - a) samarbeta i relevanta internationella forum om utvecklingen av framtida kodexar, riktlinjer, standarder, rekommendationer och initiativ,
 - b) samarbeta om internationella handlingsplaner, särskilt när det gäller ansvarsfull och återhållsam användning av antimikrobiella medel för att bekämpa antimikrobiell resistens på ett mer ändamålsenligt sätt, och
 - c) inom ramen för deras respektive strategier och politik stödja genomförandet av överenskomna internationella handlingsplaner och strategier mot antimikrobiell resistens.
5. Bestämmelser, riktlinjer, strategiska planer, standarder och andra initiativ om antimikrobiell resistens får inte användas för att skapa eller genomföra åtgärder som påverkar handeln såvida inte dessa åtgärder är förenliga med SPS-avtalet och relevanta bestämmelser i detta kapitel.
6. Kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder får inrätta en teknisk arbetsgrupp om antimikrobiell resistens.

ARTIKEL 6.15

Bedrägerier avseende handlade varor

1. Parterna erkänner att bedrägerier som begås av kommersiella aktörer som bedriver internationell handel kan
 - a) påverka djurs, människors och växters hälsa och följaktligen miljön, och

b) undergräva god affärssed och konsumenternas förtroende.

2. Parterna ska utbyta relevant information och samarbeta för att avskräcka från metoder som är eller förefaller vara oförenliga med deras respektive sanitära och fytosanitära åtgärder eller som vilseleder konsumenter och andra intressenter.

ARTIKEL 6.16

Genomförande och resurser

Varje part ska säkerställa att dess behöriga myndigheter har de resurser som krävs för att på ett ändamålsenligt sätt genomföra detta kapitel.

ARTIKEL 6.17

Kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder

1. Denna artikel kompletterar och preciserar artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer).

2. Kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder ska med avseende på detta kapitel ha följande uppgifter:

a) Utgöra ett forum för informationsutbyte om varje parts regelverk, inklusive den vetenskapliga grund och riskbedömning på vilken dess sanitära och fytosanitära åtgärder bygger.

- b) Identifiera möjligheter till samarbete, inklusive handelsfrämjande initiativ och ytterligare insatser för att undanröja onödiga handelshinder mellan parterna.
 - c) Främja samarbete i multilaterala forum, inklusive i WTO:s kommitté för sanitära och fytosanitära åtgärder och internationella standardiseringsorgan, enligt vad som är lämpligt.
 - d) Inrätta tillfälliga arbetsgrupper.
 - e) Utgöra ett forum där parterna i ett tidigt skede kan informera varandra om regleringsfrågor som rör sanitära och fytosanitära åtgärder.
 - f) Utan att det påverkar tillämpningen av kapitel 26 (Tvistlösning) utgöra ett forum för att lösa särskilda handelsproblem där parterna inte har kunnat nå en ömsesidigt godtagbar lösning genom tekniska samråd i enlighet med artikel 6.9 (Transparens, informationsutbyte och tekniskt samråd).
 - g) Vidta sådana andra åtgärder i samband med utövandet av sina uppgifter som parterna kommit överens om. och
 - h) Diskutera alla övriga frågor som är relevanta för detta kapitel.
3. Om inte parterna kommer överens något annat ska kommittén sammanträda och fastställa sitt arbetsprogram senast ett år efter dagen för detta avtals ikraftträdande.

KAPITEL 7

HÅLLBARA LIVSMEDELSSYSTEM

ARTIKEL 7.1

Mål

1. Parterna erkänner vikten av att stärka politiken och fastställa program som bidrar till utvecklingen av hållbara, inkluderande, hälsosamma och resilienta livsmedelssystem, och är överens om att upprätta ett nära samarbete för att tillsammans arbeta för en omställning till hållbara livsmedelssystem.
2. Detta kapitel gäller utöver och utan att det påverkar tillämpningen av de andra kapitel i detta avtal som rör livsmedelssystem eller hållbarhet, särskilt kapitel 6 (Sanitära och fytosanitära åtgärder), kapitel 9 (Tekniska handelshinder) och kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling).

ARTIKEL 7.2

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel är tillämpligt på samarbetet mellan parterna för att förbättra hållbarheten i deras respektive livsmedelssystem.
2. I detta kapitel fastställs bestämmelser om samarbete på områden där mer hållbara livsmedelssystem kan uppnås. Vägledande samarbetsområden förtecknas i artikel 7.4 (Samarbete för mer hållbara livsmedelssystem).
3. Parterna erkänner att prioriteringarna för samarbete kan komma att ändras med tiden allteftersom deras respektive förståelse och den internationella förståelsen och behandlingen av livsmedelssystem utvecklas.

ARTIKEL 7.3

Definition

1. Parterna erkänner att livsmedelssystem är olikartade och kontextspecifika och omfattar en rad olika aktörer och deras sammanlänkade verksamheter inom alla områden av livsmedelssystemet, inklusive produktion, skörd, bearbetning, framställning, transport, lagring, distribution, saluföring, konsumtion och bortskaffande av livsmedelsprodukter.

2. Vid tillämpning av detta kapitel och med erkännande av att definitionerna av hållbara livsmedelssystem kan utvecklas med tiden anser parterna att hållbara livsmedelssystem är livsmedelssystem som säkerställer tillgång på säkra och näringsrika livsmedel i tillräckliga mängder under hela året på ett sätt som gör att de ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga grunderna för att skapa livsmedelstrygghet och nutrition för kommande generationer inte äventyras.

ARTIKEL 7.4

Samarbete för mer hållbara livsmedelssystem

1. Parterna erkänner vikten av samarbete som en mekanism för att genomföra detta kapitel när de stärker sina handels- och investeringsförbindelser.
2. Parterna ska med beaktande av sina respektive prioriteringar och omständigheter samarbeta för att hantera frågor av gemensamt intresse som rör genomförandet av detta kapitel. Sådant samarbete kan äga rum bilateralt och i internationella forum.
3. Samarbete kan inbegripa utbyte av information, sakkunskap och erfarenheter samt samarbete inom forskning och innovation.
4. Parterna ska samarbeta i frågor som kan omfatta
 - a) sådana metoder och sådan praxis för livsmedelsproduktion som syftar till att förbättra hållbarheten, inklusive ekologiskt jordbruk och regenerativt jordbruk m.m.,

- b) effektiv användning av naturresurser och jordbruksinsatsvaror, inklusive minskad användning av och minskade risker med kemiska bekämpningsmedel och gödselmedel, när så är lämpligt,
- c) livsmedelsproduktionens miljö- och climateffekter, inklusive på jordbrukets växthusgasutsläpp, kolsänkor och förlust av biologisk mångfald,
- d) beredskapsplaner för att säkerställa säkerhet och resiliens inom livsmedelskedjorna och handeln vid internationella kriser,
- e) hållbar livsmedelsbearbetning, transport, partihandel, detaljhandel och livsmedelsverksamhet,
- f) hälsosam, hållbar och näringsrik kost,
- g) konsumtionens koldioxidavtryck,
- h) livsmedelsförluster och matsvinn, i linje med målet för hållbar utveckling 12.3,
- i) minskning av de negativa miljöeffekterna av politik och åtgärder kopplade till livsmedelssystemet, och
- j) lokal kunskap, lokalt deltagande och lokalt ledarskap beträffande livsmedelssystem, i linje med parternas respektive omständigheter.

ARTIKEL 7.5

Ytterligare bestämmelser

1. Samarbetsverksamhet inom ramen för detta kapitel ska inte påverka oberoendet hos endera parts organ, inklusive en parts regionala organ.
2. Med full respekt för varje parts rätt att reglera ska ingenting i detta kapitel tolkas som att en part är skyldig att
 - a) ändra sina importkrav,
 - b) avvika från sina förfaranden för utarbetande eller antagande av regleringsåtgärder,
 - c) vidta åtgärder som skulle undergräva eller hindra ett rättidigt antagande av regleringsåtgärder för att uppnå partens allmänpolitiska mål, eller
 - d) anta en viss regleringsåtgärd.

ARTIKEL 7.6

Kommittén för hållbara livsmedelssystem

1. Denna artikel kompletterar och preciserar artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer).

2. Kommittén för hållbara livsmedelssystem ska med avseende på detta kapitel ha följande uppgifter:

- a) Fastställa prioriteringar för samarbete och arbetsplaner för att genomföra dessa prioriteringar.
- b) Främja samarbete i multilaterala forum. och
- c) Utföra alla andra uppgifter som är relevanta för genomförandet eller tillämpningen av detta kapitel.

3. För att uppnå målen med detta kapitel och övervaka de resultat som uppnåtts vid genomförandet av det ska kommittén för hållbara livsmedelssystem varje år upprätta en årlig arbetsplan som innehåller åtgärder, med mål och delmål för dessa åtgärder.

4. När så är lämpligt får kommittén för hållbara livsmedelssystem inrätta arbetsgrupper som består av företrädare på expertnivå från varje part.

5. Kommittén för hållbara livsmedelssystem ska sammanträda inom ett år från dagen för detta avtals ikraftträdande och därefter enligt ömsesidig överenskommelse.

6. Kommittén för hållbara livsmedelssystem får fastställa regler för att reducera potentiella intressekonflikter för de experter som får delta vid dess sammanträden och de som ingår i någon av de arbetsgrupper som rapporterar till den.

ARTIKEL 7.7

Kontaktpunkter

Inom 90 dagar från dagen för detta avtals ikraftträdande ska varje part utse en kontaktpunkt för att underlätta kommunikationen mellan parterna och underrätta den andra parten om kontaktuppgifterna för kontaktpunkten. Varje part ska omgående underrätta den andra parten om dessa kontaktuppgifter ändras.

KAPITEL 8

DJURSKYDD

ARTIKEL 8.1

Mål

Målet med detta kapitel är att stärka samarbetet mellan parterna om djurskydd för produktionsdjur i syfte att underlätta handeln mellan parterna.

ARTIKEL 8.2

Allmänna bestämmelser och samarbete

1. Parterna erkänner att djur är kännande varelser¹.
2. Parterna erkänner att deras lantbrukspraxis skiljer sig väsentligt åt men medger att deras respektive djurskyddsstandarder och tillhörande system ger jämförbara resultat vad gäller djurskydd.
3. Parterna ska göra sitt yttersta för att samarbeta i internationella forum för att främja utvecklingen och genomförandet av vetenskapligt baserade djurskyddsstandarder. Särskilt ska parterna samarbeta för att stärka och bredda tillämpningsområdet för djurskyddsstandarder från Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa och tillämpningen av dem, med fokus på produktionsdjur.
4. Parterna ska utbyta information, sakkunskap och erfarenheter på djurskyddsområdet när det gäller behandling av djur på gården, under transport och vid slakt eller avlivning.
5. Parterna ska fortsätta att samarbeta inom forskning på djurskyddsområdet för att främja utvecklingen av vetenskapligt baserade djurskyddsstandarder när det gäller behandling av djur på gården, under transport och vid slakt eller avlivning.

¹ Så som fastställs i varje parts lagar och andra författningar om djurskydd.

ARTIKEL 8.3

Teknisk arbetsgrupp för djurskydd

Parterna inrättar härmed en teknisk arbetsgrupp för djurskydd. Arbetsgruppen ska rapportera till och bedriva verksamhet som fastställs av kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder.

KAPITEL 9

TEKNISKA HANDELSHINDER

ARTIKEL 9.1

Mål

Målen för detta kapitel är att underlätta varuhandeln mellan parterna genom att förebygga, identifiera och undanröja onödiga tekniska handelshinder och att stärka samarbetet mellan parterna i frågor som omfattas av detta kapitel.

ARTIKEL 9.2

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel är tillämpligt på utarbetande, fastställande och tillämpning av alla tekniska föreskrifter, standarder, och förfaranden för bedömning av överensstämmelse, enligt definitionen i bilaga 1 till avtalet om tekniska handelshinder, som kan påverka varuhandeln mellan parterna.
2. Detta kapitel är inte tillämpligt på
 - a) inköpsspecifikationer som utarbetats av statliga organ för produktions- eller konsumtionsbehov hos organ som omfattas av kapitel 14 (Offentlig upphandling), eller
 - b) sanitära och fytosanitära åtgärder enligt definitionen i bilaga A till SPS-avtalet som omfattas av kapitel 6 (Sanitära och fytosanitära åtgärder).

ARTIKEL 9.3

Förhållande till avtalet om tekniska handelshinder

1. Artiklarna 2–9 i avtalet om tekniska handelshinder och bilagorna 1 och 3 till det avtalet införlivas i och utgör en del av detta avtal, i tillämpliga delar.

2. Termer som det hänvisas till i detta kapitel, inbegripet i bilagorna till detta kapitel, ska ha samma innebörd som de har i avtalet om tekniska handelshinder.

ARTIKEL 9.4

Tekniska föreskrifter

1. I enlighet med artikel 22.8 (Konsekvensbedömning) ska varje part bemöda sig om att göra en konsekvensbedömning av planerade tekniska föreskrifter som omfattas av regleringsåtgärder enligt definitionen i artikel 22.2 (Definitioner) och som kan ha en betydande inverkan på handeln, i enlighet med partens regler och förfaranden. För tydlighetens skull påpekas att denna punkt också är tillämplig på förfaranden för bedömning av överensstämmelse som är en del av sådana tekniska föreskrifter.
2. Om en konsekvensbedömning görs i enlighet med punkt 1 ska varje part i enlighet med artikel 22.8.2 b (Konsekvensbedömning) bedöma möjliga och lämpliga alternativ, i form av reglering eller andra lösningar, till den föreslagna tekniska föreskriften som kan uppfylla parternas legitima mål i enlighet med artikel 2.2 i avtalet om tekniska handelshinder. För tydlighetens skull påpekas att denna skyldighet även är tillämplig på förfarandet för bedömning av överensstämmelse som ingår i sådana tekniska föreskrifter.
3. I enlighet med artiklarna 2.3 och 2.4 i avtalet om tekniska handelshinder ska varje part regelbundet se över sina tekniska föreskrifter. När denna översyn görs ska varje part bland annat i positiv anda överväga att öka överensstämmelsen med relevanta internationella standarder, med beaktande av eventuell ny utveckling avseende dessa och huruvida tidigare omständigheter som gett upphov till avvikelser från någon relevant internationell standard fortfarande föreligger.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av kapitel 22 (God regleringssed och regleringssamarbete) ska varje part, vid utarbetandet av omfattande tekniska föreskrifter som kan ha betydande påverkan på handeln, i enlighet med sina regler och förfaranden tillåta personer från parterna att lämna synpunkter genom ett offentligt samrådsförfarande, utom om trängande problem avseende säkerhet, hälsa, miljöskydd eller den nationella säkerheten uppkommer eller hotar att uppkomma. Varje part ska låta personer från den andra parten delta i sådana samråd på villkor som inte är mindre gynnsamma än dem som beviljas dess egna personer och ska offentliggöra resultatet av sådana samråd.

ARTIKEL 9.5

Internationella standarder

1. Internationella standarder som utarbetats av Internationella standardiseringsorganisationen (ISO), Internationella elektrotekniska kommissionen (IEC), Internationella teleunionen (ITU) och Codex Alimentarius-kommissionen (Codex) ska anses vara relevanta internationella standarder i den mening som avses i artiklarna 2 och 5 i, samt bilaga 3 till, TBT-avtalet förutsatt att de uppfyller villkoren i punkt 2.

2. En standard som utarbetats av en internationell organisation, annan än de som avses i punkt 1, skulle också kunna anses vara en relevant internationell standard i den mening som avses i artiklarna 2 och 5 i, och bilaga 3 till, avtalet om tekniska handelshinder, under förutsättning att

- a) den har utarbetats av ett standardiseringsorgan som strävar efter att uppnå samförstånd antingen
 - i) bland de deltagande WTO-medlemmarnas nationella delegationer som företräder alla nationella standardiseringsorgan inom sina territorier och som har antagit eller förväntas anta standarder på det område som den internationella standardiseringsverksamheten avser, eller
 - ii) bland de deltagande WTO-medlemmarnas statliga organ, och
- b) den har utarbetats i enlighet med beslutet av kommittén för tekniska handelshinder, inrättad genom artikel 13 i avtalet om tekniska handelshinder, om principer för utarbetande av internationella standarder, riktlinjer och rekommendationer med avseende på artiklarna 2 och 5 i, samt bilaga 3 till, i TBT-avtalet.

3. Om en part inte har använt internationella standarder som grund för sina tekniska föreskrifter och tillhörande förfaranden för bedömning av överensstämmelse, ska den, på begäran av den andra parten, identifiera alla väsentliga avvikelser från den relevanta internationella standarden och ange skälen till varför denna standard har bedömts som olämplig eller ineffektiv när det gäller att uppnå de eftersträlvade målen samt i förekommande fall tillhandahålla de bevis som ligger till grund för bedömningen.

ARTIKEL 9.6

Standarder

1. I syfte av att harmonisera standarder på en så bred grund som möjligt, och utöver det som anges i artikel 4.1 i avtalet om tekniska handelshinder, ska varje part uppmuntra standardiseringsorganen inom sitt territorium samt de regionala standardiseringsorgan i vilka en part eller standardiseringsorganen inom dess territorium är medlemmar att
 - a) regelbundet se över de nationella och regionala standarder som inte grundas på relevanta internationella standarder, bland annat i syfte att öka dessa standarders överensstämmelse med relevanta internationella standarder,
 - b) samarbeta med den andra partens relevanta standardiseringsorgan när det gäller internationell standardiseringsverksamhet, inbegripet genom samarbete i de internationella standardiseringsorganen eller på regional nivå, och
 - c) främja bilateralt samarbete med den andra partens standardiseringsorgan.
2. Parterna bör utbyta information om
 - a) sin respektive användning av standarder till stöd för tekniska föreskrifter, och
 - b) sina respektive standardiseringsprocesser och i vilken omfattning internationella, regionala eller subregionala standarder används som grund för de nationella standarderna.

3. Om standarder görs obligatoriska genom införlivande eller hänvisning i ett förslag till tekniska föreskrifter eller förfarande för bedömning av överensstämmelse, ska de transparenskrav som anges i artikel 9.8 (Transparens) i detta kapitel och i artikel 2 eller artikel 5 i avtalet om tekniska handelshinder vara tillämpliga, i den utsträckning tillämplig upphovsrätt medger.

ARTIKEL 9.7

Bedömning av överensstämmelse

1. Om en part kräver en bedömning av överensstämmelse som positiv försäkran om att en produkt överensstämmer med en teknisk föreskrift ska parten

- a) välja förfaranden för bedömning av överensstämmelse som står i proportion till de risker som föreligger,
- b) i tillämpliga fall godta användning av en leverantörsförsäkran om överensstämmelse, och
- c) om den andra parten begär det, förklara skälen till valet av särskilda förfaranden för bedömning av överensstämmelse för specifika produkter.

2. Parterna erkänner att det finns en bred spännvidd av mekanismer för att underlätta godtagandet av resultaten av förfaranden för bedömning av överensstämmelse. Det kan bland annat röra sig om följande:

- a) En leverantörsförsäkran om överensstämmelse.

- b) En parts erkännande av resultaten av de förfaranden för bedömning av överensstämmelse som genomförts på den andra partens territorium.
- c) Samarbetsavtal och frivilliga arrangemang mellan organ för bedömning av överensstämmelse belägna på parternas territorier.
- d) Avtal om ömsesidigt erkännande av resultaten av förfaranden för bedömning av överensstämmelse avseende specifika tekniska föreskrifter som genomförts av organ belägna på den andra partens territorium.
- e) Användning av ackreditering för att godkänna organ för bedömning av överensstämmelse och
- f) Offentliga myndigheters utnämnannde av organ för bedömning av överensstämmelse.

3. Om en part kräver en tredjepartsbedömning av överensstämmelse som en positiv försäkran om att en produkt överensstämmer med en teknisk föreskrift och den inte har reserverat denna uppgift för en statlig myndighet enligt vad som anges i punkt 4, ska parten

- a) prioritera ackreditering som krav för organ för bedömning av överensstämmelse,
- b) använda relevanta internationella standarder för ackreditering och bedömning av överensstämmelse,
- c) i tillämpliga fall använda internationella avtal som involverar parternas ackrediteringsorgan, till exempel genom mekanismerna inom International Laboratory Accreditation Cooperation (Ilac) och Internationella ackrediteringsforumet (IAF),

- d) uppmuntra användningen av fungerande internationella avtal .eller arrangemang som syftar till att harmonisera eller underlätta godtagandet av resultaten av bedömningar av överensstämmelse,
- e) säkerställa att dess regler och förfaranden inte i onödan begränsar de ekonomiska aktörernas valmöjligheter bland de organ för bedömning av överensstämmelse som utsetts av dess myndigheter för en viss produkt eller en uppsättning produkter,
- f) säkerställa att dess ackrediteringsorgans verksamhet är förenlig med internationella standarder för ackreditering och, i detta avseende, att det inte föreligger några intressekonflikter mellan ackrediteringsorgan och organ för bedömning av överensstämmelse när det gäller deras verksamhet avseende överensstämmelse, inbegripet i fråga om personalen.
- g) säkerställa att organ för bedömning av överensstämmelse bedriver sin verksamhet på ett sätt som förhindrar intressekonflikter som påverkar resultatet av bedömningen,
- h) tillåta organ för bedömning av överensstämmelse att använda underleverantörer för att utföra provning eller inspektioner i samband med bedömningen av överensstämmelse, inbegripet underleverantörer som är etablerade på den andra partens territorium; ingenting i denna punkt får tolkas som ett förbud för parterna att ställa krav på att anlita underleverantörer ska uppfylla samma krav som ställs på det anlita organet för bedömning av överensstämmelse, vid utförande av provning eller inspektioner, och
- i) säkerställa att närmare uppgifter om de organ som har utsetts att utföra en sådan bedömning, inbegripet omfattningen av detta utseende, offentliggörs på nätet.

4. Ingenting i denna artikel ska hindra en part från att kräva att bedömningen av överensstämmelse vad gäller vissa produkter utförs av statliga myndigheter angivna av parten. Om en part kräver att bedömningen av överensstämmelse utförs av dess angivna statliga myndigheter ska denna part

- a) begränsa avgifter för bedömning av överensstämmelse till den ungefärliga kostnaden för de tjänster som tillhandahålls och, på begäran av den som ansöker om en bedömning av överensstämmelse, förklara hur eventuella avgifter som den tar ut för en sådan bedömning av överensstämmelse är begränsade till den ungefärliga kostnaden för utförda tjänster, och
- b) se till att avgifterna för bedömning av överensstämmelse är tillgängliga på begäran, om de inte offentliggörs.

5. Trots vad som sägs i punkterna 1, 3 och 4 ska Nya Zeeland, på de områden som förtecknas i bilaga 9-A (Godkännande av bedömning av överensstämmelse (handlingar)) för vilka unionen godtar leverantörsförsäkringen om överensstämmelse, om landet anser att en bedömning av överensstämmelse som inte utförs av en första part är nödvändig som en försäkringen om att en produkt uppfyller kraven i Nya Zeelands tekniska föreskrifter, godta

- a) intyg och provningsrapporter som utfärdats av organ för bedömning av överensstämmelse som är belägna på unionens territorium och som har ackrediterats av ett ackrediteringsorgan som är medlem i de internationella arrangemangen för ömsesidigt erkännande av ILAC eller IAF, eller deras efterträdare, eller som på annat sätt erkänns i enlighet med Nya Zeelands tekniska föreskrifter, eller
- b) när det gäller aspekter som rör elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet, intyg och provningsrapporter som har utfärdats av organ för bedömning av överensstämmelse som är belägna på unionens territorium och som omfattas av ramen för IECEE CB-systemet¹.

¹ Certifieringsorgan (CB) för systemet med ordningar för bedömning av överensstämmelse hos elektroteknisk utrustning och elektrotekniska komponenter som utformats av Internationella elektrotekniska kommissionen (IECEE)

6. Leverantörsförsäkran om överensstämmelse är en förstapartsförsäkran om överensstämmelse som utfärdas av tillverkaren eller någon annan auktoriserad första part¹ helt på deras ansvar på grundval av resultaten av en lämplig typ av bedömning av överensstämmelse med uteslutande av obligatorisk tredjepartsbedömning.

7. Parterna ska samarbeta på området för ömsesidigt erkännande i enlighet med det avtal om ömsesidigt erkännande mellan Europeiska gemenskapen och Nya Zeeland som upprättades i Wellington den 25 juni 1998. Parterna får också i enlighet med relevanta bestämmelser i det avtalet besluta att utvidga dess tillämpningsområde när det gäller produkter, tillämpliga rättsliga krav och erkända organ för bedömning av överensstämmelse.

ARTIKEL 9.8

Transparens

1. Utom i de fall då akuta problem som rör säkerhet, hälsa, miljöskydd eller nationell säkerhet uppstår eller riskerar att uppstå ska varje part tillåta den andra parten att lämna skriftliga synpunkter på anmälda förslag till tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse inom minst 60 dagar efter den dag då anmälan av sådana föreskrifter eller förfaranden översändes till WTO:s centrala registreringsenhet. En part ska välvilligt överväga en rimlig begäran om förlängning av perioden för lämnande av synpunkter.

¹ I enlighet med respektive parts tekniska föreskrifter.

2. Om den anmälda texten inte är skriven på något officiellt WTO-språk, ska varje part lämna en detaljerad och heltäckande beskrivning av innehållet i de föreslagna tekniska föreskrifterna eller i förfarandet för bedömningen av överensstämmelse i WTO:s anmälningsformat.
3. Om en part får skriftliga synpunkter på sitt förslag till teknisk föreskrift eller förfarande för bedömning av överensstämmelse från den andra parten, ska den
 - a) om den andra parten så begär, när så är möjligt, diskutera de skriftliga synpunkterna med deltagande av sin behöriga regleringsmyndighet vid en tidpunkt då synpunkterna kan beaktas, och
 - b) skriftligen besvara viktiga eller väsentliga frågor som tas upp i synpunkterna senast den dag då den tekniska föreskriften eller förfarandet för bedömning av överensstämmelse offentliggörs.
4. Varje part ska, helst genom publicering på en webbplats, offentliggöra sina svar på viktiga eller väsentliga frågor som tagits upp i synpunkter som mottagits från andra WTO-medlemmar på sin TBT-anmälan av förslag till tekniska föreskrifter eller förfarande för bedömning av överensstämmelse.
5. En part ska på begäran av den andra parten lämna information om målen och motiveringen för en teknisk föreskrift eller ett förfarande för bedömning av överensstämmelse som parten har antagit eller avser att anta.
6. Varje part ska säkerställa att de tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse som den har antagit offentliggörs på nätet och är tillgängliga kostnadsfritt.

7. Varje part ska lämna information om antagandet och ikraftträdandet av den tekniska föreskriften eller förfarandet för bedömning av överensstämmelse och av den antagna slutgiltiga texten genom ett tillägg till den ursprungliga anmälan till WTO.

8. I enlighet med artikel 2.12 i avtalet om tekniska handelshinder avses med uttrycket *rimligt intervall* normalt en period på minst sex månader, utom när detta skulle vara ineffektivt när det gäller att uppnå de legitima mål som eftersträvas.

9. En part ska överväga en rimlig begäran från den andra parten, som mottas före utgången av den period för lämnande av synpunkter som det hänvisas till i punkt 1 efter det att anmälan översändes till WTO:s centrala registreringsenhet, om att förlänga perioden mellan antagandet av den tekniska föreskriften och dess ikraftträdande, utom i de fall en sådan fördröjning skulle hindra uppnåendet av de eftersträlvade legitima målen.

ARTIKEL 9.9

Märkning och etikettering

1. En parts tekniska föreskrifter får inbegripa eller uteslutande behandla krav på märkning eller etikettering. I sådana fall är de relevanta principerna i artikel 2.2 i avtalet om tekniska handelshinder tillämpliga på dessa tekniska föreskrifter.

2. Om en part kräver obligatorisk märkning eller etikettering av produkter ska denne

a) i möjligaste mån endast kräva information som är relevant för konsumenter eller användare av produkten eller som anger att produkten överensstämmer med de obligatoriska tekniska kraven,

- b) inte kräva ett godkännande i förväg eller en registrering eller certifiering av märkning eller etiketter på produkter och inte heller någon avgift som villkor för utsläppande på dess marknad av produkter som i övrigt uppfyller partens obligatoriska tekniska krav, såvida det inte är nödvändigt med hänsyn till den risk som produkterna eller de påståenden som görs på märkningen och etiketterna innebär för människors, djurs eller växters liv eller hälsa, miljön eller den nationella säkerheten,
- c) om den kräver att ekonomiska aktörer använder ett unikt identifieringsnummer, utan oskäligt dröjsmål och på icke-diskriminerande grund utfärda ett sådant nummer till den andra partens ekonomiska aktörer,
- d) förutsatt att märkningen och etiketteringen av en produkt överensstämmer med och inte är vilseledande, motsägelsefull eller förvirrande i förhållande till den importerande partens rättsliga krav, tillåta¹
 - i) information på andra språk utöver det språk som krävs i importerande parten,
 - ii) internationellt accepterade nomenklaturer, piktogram, symboler eller grafiska tecken, och
 - iii) ytterligare information utöver den som krävs i den importerande parten.

¹ För tydlighetens skull påpekas att denna punkt avser den importerande parten.

- e) godta att etikettering, inbegripet kompletterande etikettering eller korrigerande av etikettering, äger rum på den importerande partens territorium, i enlighet med dess relevanta bestämmelser och förfaranden som ett alternativ till etikettering i den exporterande parten, såvida inte sådan etikettering är nödvändig med hänsyn till de legitima mål som avses i artikel 2.2 i avtalet om tekniska handelshinder, och
 - f) så länge den anser att de legitima målen enligt avtalet om tekniska handelshinder inte därigenom äventyras, sträva efter att godta icke-permanenta eller avtagbara etiketter eller att märkning och etikettering sker i den åtföljande dokumentationen snarare än att kräva att märkning eller etiketter fästs fysiskt på produkten.
3. Punkt 2 i denna artikel är inte tillämplig på märkning eller etikettering av läkemedel och medicintekniska produkter enligt definitionen i en parts lagar och andra författningar.

ARTIKEL 9.10

Samarbete om marknadskontroll, säkerhet och överensstämmelse för icke-livsmedelsprodukter

1. I denna artikel avses med *marknadskontroll* verksamheter som utförs och åtgärder som vidtas av statliga myndigheter, inbegripet de som vidtas i samarbete med ekonomiska aktörer, i enlighet med förfaranden i en part som gör det möjligt för den parten att kontrollera eller åtgärda problem som rör produktsäkerhet eller att produkterna uppfyller de krav som fastställs i dess lagar och andra författningar.

2. Parterna erkänner vikten av samarbete om marknadskontroll, säkerhet och överensstämmelse för icke-livsmedelsprodukter för att underlätta handeln och för att skydda konsumenter och andra användare, samt vikten av att bygga upp ömsesidigt förtroende på grundval delad information.

3. Varje part ska säkerställa att

- a) marknadsövervakningsfunktionerna genomförs opartiskt och oberoende från funktionerna för bedömning av överensstämmelse, i syfte att undvika intressekonflikter¹, och
- b) det inte förekommer några intressen som skulle kunna påverka marknadskontrollmyndigheternas opartiskhet vid deras kontroll eller övervakning av ekonomiska aktörer.

4. Parterna får samarbeta och utbyta information på området marknadskontroll, säkerhet och överensstämmelse för icke-livsmedelsprodukter, särskilt när det gäller

- a) marknadskontroll och efterlevnadskontroll och tillsynsåtgärder,
- b) metoder för riskbedömning och produktprovning,
- c) samordnade produktåterkallelser eller liknande åtgärder,

¹ Varje part ska säkerställa att skyddsåtgärder införs för att säkerställa opartiskhet och avsaknad av intressekonflikter om en enda enhet anförtros båda ansvarsområdena.

- d) vetenskapliga och tekniska frågor och regleringsfrågor för att förbättra säkerheten och överensstämmelsen för icke-livsmedelsprodukter,
- e) framväxande frågor som har stor inverkan på hälsa och säkerhet,
- f) verksamhet med anknytning till standardisering, och
- g) utbyten av tjänstemän.

5. Unionen får förse Nya Zeeland med utvald information från sitt system för snabbt informationsutbyte med avseende på konsumentprodukter enligt direktiv 2001/95/EG¹ eller dess efterföljare, och Nya Zeeland får förse unionen med utvald information om säkerheten hos icke-livsmedelsprodukter för konsumenter och om de förebyggande, begränsande och korrigerande åtgärder som vidtagits med avseende på sådana konsumentprodukter som avses i Nya Zeelands relevanta lagstiftning. Informationsutbytet kan ske i form av

- a) ad hoc-utbyten, i vederbörligen motiverade fall, eller
- b) systematiskt utbyte, på grundval av ett arrangemang som fastställts genom beslut av handelskommittén i enlighet med bilaga 9-C (det arrangemang som avses i artikel 9.10.5 b för regelbundet informationsutbyte om säkerheten för icke-livsmedelsprodukter och tillhörande förebyggande, restriktiva och korrigerande åtgärder).

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet (EGT L 11, 15.1.2002, s. 4).

6. Handelskommittén får anta ett beslut om att i enlighet med bilaga 9-D (det arrangemang som avses i artikel 9.10.6 för regelbundet informationsutbyte om andra icke-livsmedelsprodukter som inte uppfyller kraven än de som omfattas av artikel 9.10.5 b) fastställa ett arrangemang om regelbundet informationsutbyte, även på elektronisk väg, om andra åtgärder som vidtagits med avseende på icke-livsmedelsprodukter som inte uppfyller kraven än de som omfattas av punkt 5.
7. Varje part ska använda den information som erhållits enligt punkterna 4, 5 och 6 endast i syfte att skydda konsumenter, hälsa, säkerhet eller miljö.
8. Varje part ska behandla den information som erhållits enligt punkterna 4, 5 och 6 konfidentiellt.
9. De arrangemang som det hänvisas till i punkterna 5 b och 6 ska ange vilken typ av information som ska utbytas, formerna för utbytet och tillämpningen av reglerna om konfidentialitet och skydd av personuppgifter.
10. Handelskommittén ska ha befogenhet att anta beslut i syfte att fastställa eller ändra de arrangemang som anges i bilagorna 9-C (det arrangemang som avses i artikel 9.10.5 b för regelbundet informationsutbyte om säkerheten för icke-livsmedelsprodukter och tillhörande förebyggande, restriktiva och korrigerande åtgärder) och 9-D (det arrangemang som avses i artikel 9.10.6 för regelbundet informationsutbyte om andra icke-livsmedelsprodukter som inte uppfyller kraven än de som omfattas av artikel 9.10.5 b).

ARTIKEL 9.11

Tekniska diskussioner och samråd

1. Om en part anser att den andra partens utkast eller förslag till en teknisk föreskrift eller ett förfarande för bedömning av överensstämmelse kan ha betydande negativa verkningar på handeln mellan parterna får den begära tekniska diskussioner i frågan. Begäran ska sändas skriftligen och ska ange
 - a) åtgärden i fråga,
 - b) de bestämmelser i detta kapitel som farhågorna avser, och
 - c) skälen till begäran, inbegripet en beskrivning av den begärande partens farhågor beträffande åtgärden.
2. En part ska sända sin begäran till den andra partens samordnare för kapitlet om tekniska handelshinder utsedd i enlighet med artikel 9.14 (samordnare för kapitlet om tekniska handelshinder).
3. På begäran av endera parten ska parterna mötas för att diskutera de farhågor som tas upp i begäran, personligen eller via något kommunikationsmedel, inbegripet telefon, videokonferens eller andra elektroniska kommunikationsmedel, inom 60 dagar efter den dag då begäran gjordes, och de ska sträva efter att lösa frågan så snabbt som möjligt. Om en begärande part anser att frågan är brådskande kan den begära att ett sammanträde hålls inom en kortare tidsram. I så fall ska den svarande parten välvilligt överväga denna begäran.

4. En part får begära samråd med den andra parten i alla frågor som uppkommer inom ramen för detta kapitel, genom skriftlig begäran till den andra partens samordnare för kapitlet om tekniska handelshinder. Parterna ska göra sitt yttersta för att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning i en sådan fråga.
5. För tydlighetens skull påpekas att denna artikel inte påverkar tillämpningen av artikel 26 (tvistlösning).

ARTIKEL 9.12

Samarbete

1. Parterna får samarbeta på särskilda områden av gemensamt intresse i syfte att undanröja, minska eller undvika skapandet av tekniska handelshinder och underlätta handeln mellan parterna, inbegripet genom digitala lösningar.
2. Parterna får samarbeta och utbyta information om alla frågor som är relevanta för bilaga 9-A (Godkännande av bedömning av överensstämmelse (Handlingar)), inbegripet dess genomförande.

ARTIKEL 9.13

Förbud mot djurförsök

1. Varje part ska fortsätta att aktivt stödja och främja forskning, utveckling, validering och rättsligt godkännande av alternativa metoder till djurförsök.

2. Varje part ska för säkerhetsbedömningen av produkter som omfattas av definitionen av termen *kosmetisk produkt* inom sin jurisdiktion godta testresultat från validerade alternativ till djurförsök.
3. En part ska inte kräva att en produkt som omfattas av definitionen av termen kosmetisk produkt i deras jurisdiktion ska testas på djur för att fastställa produktsäkerheten.

ARTIKEL 9.14

Samordnare för kapitlet om tekniska handelshinder

1. Varje part ska utse en samordnare för kapitlet om tekniska handelshinder och meddela den andra parten dennes kontaktuppgifter. Varje part ska omgående underrätta den andra parten om dessa kontaktuppgifter på något vis ändras.
2. Samordnarna för kapitlet om tekniska handelshinder ska samarbeta för att underlätta genomförandet av detta kapitel och samarbetet mellan parterna i alla frågor som rör tekniska handelshinder. I detta syfte och med förbehåll för varje parts interna förfaranden ska samordnarna för kapitlet om tekniska handelshinder särskilt ha följande uppgifter:
 - a) Övervaka genomförandet och förvaltningen av detta kapitel, omgående behandla alla frågor som någon av parterna tar upp och som rör utarbetande, fastställande, tillämpning eller efterlevnadskontroll av tekniska föreskrifter, standarder eller förfaranden för bedömning av överensstämmelse, samt på begäran av en av parterna genomföra samråd om frågor som uppkommer inom ramen för detta kapitel.

- b) Förstärkning av samarbetet i fråga om utarbetande och förbättring av tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse.
 - c) Anordnande av de tekniska diskussioner eller samråd som det hänvisas till i artikel 9.11 (Tekniska diskussioner och samråd).
 - d) Organisation av inrättandet av arbetsgrupper i förekommande fall¹. och
 - e) Utbyte av information om utvecklingen i icke-statliga, regionala och multilaterala forum för tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse.
3. Samordnarna för kapitlet om tekniska handelshinder ska kommunicera med varandra på alla överenskomna sätt som är lämpliga med hänsyn till utförandet av deras uppgifter.

¹ För tydlighetens skull påpekas att inrättandet av arbetsgrupper som sådana endast får beslutas av handelskommittén i enlighet med artikel 24.2.2 a (Handelskommitténs funktioner).

KAPITEL 10

INVESTERINGSLIBERALISERING OCH HANDEL MED TJÄNSTER

AVSNITT A

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 10.1

Mål

1. Parterna, som bekräftar sitt åtagande att skapa ett bättre klimat för utvecklingen av handel och investeringar dem emellan, fastställer härmed de nödvändiga ordningarna för en gradvis ömsesidig liberalisering av handeln med tjänster och investeringar.
2. Parterna bekräftar på nytt varje parts rätt att reglera inom sina territorier i syfte att uppnå legitima politiska mål, såsom skydd av människors, djurs eller växters liv eller hälsa, sociala tjänster, utbildning i offentlig regi, säkerhet, miljö, inbegripet klimatförändringar, allmän moral, socialt skydd, konsumentskydd, djurskydd, integritetsskydd och dataskydd, främjande och skydd av kulturell mångfald och, när det gäller Nya Zeeland, främjande eller skydd av maorifolkets rättigheter, intressen, skyldigheter och ansvarsområden.

ARTIKEL 10.2

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel är inte tillämpligt på åtgärder som påverkar fysiska personer från en part som söker tillträde till den andra partens arbetsmarknad eller på åtgärder som avser nationalitet, medborgarskap, varaktig bosättning eller fast anställning.
2. Detta kapitel ska inte hindra en part från att tillämpa åtgärder för att reglera fysiska personers inresa till eller tillfälliga vistelse på dess territorium, inbegripet sådana åtgärder som är nödvändiga för att skydda gränsernas integritet och säkerställa att fysiska personers förflyttning över dessa sker i ordnade former, under förutsättning att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sådant sätt att de upphäver eller inskränker de förmåner¹ som tillkommer den andra parten enligt villkoren i detta kapitel.
3. Detta kapitel är inte tillämpligt på följande:
 - a) Luftfartstjänster eller därmed sammanhängande tjänster till stöd för luftfartstjänster², utom
 - i) reparation och underhåll av luftfartyg,

¹ Det faktum att visering krävs för fysiska personer från vissa länder, men inte från andra, ska inte i sig anses upphäva eller inskränka förmåner enligt detta kapitel.

² För tydlighetens skull påpekas att luftfartstjänster eller därmed sammanhängande tjänster till stöd för luftfartstjänster omfattar följande tjänster: lufttransporter, tjänster som använder luftfartyg och vars främsta syfte inte är transport av varor eller passagerare, såsom brandbekämpning från luften, flygutbildning, sightseeing, besprutning, övervakning, kartering, fotografering, fallskärms hoppning, bogsering av segelflygplan, helikopterlyft för avverkning och byggnadsarbeten samt andra luftburna jordbruks-, industri- och inspektionstjänster, uthyrning av luftfartyg med besättning och flygplatstjänster.

- ii) tjänster i datoriserade bokningssystem,
 - iii) markttjänster,
 - iv) försäljning och marknadsföring av lufttransporttjänster, och
 - v) följande tjänster som tillhandahålls med hjälp av bemannade luftfartyg, vars främsta syfte inte är transport av varor eller passagerare: brandbekämpning från luften, flygutbildning, besprutning, övervakning, kartering, fotografering, äventyrsflygning¹ och andra luftburna jordbruks-, industri- och inspektionstjänster.
- b) Audiovisuella tjänster. och
- c) Nationellt sjöfartscabotage².

¹ För tydlighetens skull påpekas att äventyrsflygning är tjänster som tillhandahålls med hjälp av ett bemannat luftfartyg där användare utför en flygning i sport- eller rekreationssyfte, såsom en färd i före detta militära luftfartyg, reproduktioner av luftfartyg, historiska luftfartyg eller varmluftsballonger eller avancerade flygningar.

² Utan att det påverkar omfattningen av de verksamheter som kan betraktas som cabotage enligt relevant nationell lagstiftning omfattar nationellt sjöfartscabotage enligt detta kapitel följande:

- i) För unionen: transport av passagerare eller varor mellan en hamn eller plats i en medlemsstat och en annan hamn eller plats i samma medlemsstat, inklusive på dess kontinentalsockel, i enlighet med FN:s havsrättskonvention, och trafik som börjar och slutar i samma hamn eller på samma plats i en medlemsstat.
- ii) För Nya Zeeland: sjötransport av passagerare eller gods mellan en hamn eller plats i Nya Zeeland och en annan hamn eller plats i Nya Zeeland, och trafik som börjar och slutar i samma hamn eller på samma plats i Nya Zeeland. För tydlighetens skull påpekas att matartjänster enligt definitionen i artikel 10.70.2 d (Tillämpningsområde och definitioner) och omlokalisering av tomma containrar som inte transporteras som last mot betalning inte ska betraktas som nationellt sjöfartscabotage vid tillämpning av detta kapitel.

ARTIKEL 10.3

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) verksamhet som bedrivs i samband med myndighetsutövning: all verksamhet, inbegripet tillhandahållande av tjänster, som bedrivs vare sig på kommersiell grund eller i konkurrens med en eller flera ekonomiska aktörer.
- b) *reparation och underhåll av luftfartyg*: sådant arbete som utförs på ett luftfartyg, eller en del av detta, medan det är taget ur drift, och som inte inbegriper linjeunderhåll.
- c) *tjänster i datoriserade bokningssystem*: tjänster som tillhandahålls av datoriserade system som innehåller information om lufttrafikföretags tidtabeller, tillgänglighet, biljettpriser och resevillkor, och genom vilka bokningar kan göras eller biljetter utfärdas.
- d) *omfattat företag*: ett företag på en parts territorium som är etablerat i enlighet med led g, direkt eller indirekt, av en investerare från den andra parten, i enlighet med tillämplig lag, som existerar den dag då detta avtal träder i kraft, eller som etableras därefter.

- e) *gränsöverskridande handel med tjänster*: tillhandahållande av en tjänst
- i) från en parts territorium till den andra partens territorium, eller
 - ii) inom en parts territorium till en tjänstekonsument från den andra parten.
- f) *näringsverksamhet*: all verksamhet inom industri, handel eller hantverk eller inom de fria yrkena, inbegripet tillhandahållande av tjänster, utom verksamhet som bedrivs i samband med myndighetsutövning.
- g) *etablering*: grundande eller förvärv av en juridisk person, inbegripet genom kapitaldeltagande, eller inrättande av en filial eller ett representationskontor i en part, i syfte att skapa eller upprätthålla varaktiga ekonomiska förbindelser.
- h) *markttjänster*: ett tillhandahållande på en flygplats, mot en avgift eller enligt avtal, av följande tjänster: representation av flygbolag; administration och övervakning; passagerarhantering; bagagehantering; ramptjänster; catering; flygfrakt- och posthantering; bränslepåfyllning av luftfartyg; service och städning av luftfartyg; transport på marken; flygverksamhet, administration av besättningar och färdplanering. Markttjänster omfattar inte egenhantering; säkerhet; reparation och underhåll av luftfartyg; förvaltning eller drift av väsentlig centraliserad flygplatsinfrastruktur, såsom avisningssystem, bränsledistributionssystem, bagagehanteringssystem och fasta system för transporter inom flygplatser.

i) *investerare från en part*: en fysisk person från en part eller en juridisk person från en part, inbegripet parten själv, som avser att etablera, håller på att etablera eller har etablerat ett företag i enlighet med led g på den andra partens territorium.

j) *juridisk person från en part*¹:

i) för unionen:

A) en juridisk person som bildats eller organiserats i enlighet med unionens eller minst en av dess medlemsstaters lagstiftning och som har betydande affärsverksamhet² i unionen, och

B) rederier som är etablerade utanför unionen och som kontrolleras av fysiska personer från en medlemsstat, vilkas fartyg är registrerade i en medlemsstat och för dess flagg,

ii) för Nya Zeeland:

A) en juridisk person som bildats eller organiserats i enlighet med Nya Zeelands lagstiftning och som har betydande affärsverksamhet i Nya Zeeland, och

¹ För tydlighetens skull påpekas att de rederier som nämns i detta led ska betraktas som juridiska personer från en part endast med avseende på den del av deras verksamhet som rör tillhandahållande av sjötransporttjänster.

² I linje med sin anmälan av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen till WTO (WT/REG39/1) anser unionen att begreppet *faktisk och fortlöpande anknytning* till ekonomin i en medlemsstat i unionen, som stadfästs i artikel 54 i EUF-fördraget, är likvärdigt med begreppet *betydande affärsverksamhet*.

- B) rederier som är etablerade utanför Nya Zeeland och som kontrolleras av fysiska personer från Nya Zeeland, vilkas fartyg är registrerade i Nya Zeeland och för dess flagg.
- k) *drift*: skötsel, ledning, upprätthållande, användning, utnyttjande eller försäljning eller annan form av avyttring av ett företag.
- l) *försäljning och marknadsföring av lufttransporttjänster*: möjligheten för det berörda lufttrafikföretaget att sälja och fritt marknadsföra sina lufttransporttjänster, vilket inbegriper alla aspekter av marknadsföring, såsom marknadsundersökningar, reklam och distribution, men inte prissättning av lufttransporttjänster eller tillämpliga villkor.
- m) *tjänst*: varje tjänst inom vilken sektor som helst, utom tjänster som tillhandahålls i samband med myndighetsutövning. och
- n) *tjänsteleverantör*: varje fysisk eller juridisk person som söker tillhandahålla eller tillhandahåller en tjänst.

AVSNITT B

INVESTERINGSLIBERALISERING

ARTIKEL 10.4

Tillämpningsområde

1. Detta avsnitt är tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar etablering eller drift av näringsverksamhet som utövas av
 - a) investerare från den andra parten,
 - b) omfattade företag, och
 - c) vid tillämpning av artikel 10.9 (Prestationskrav), varje företag på den parts territorium som antar eller bibehåller åtgärden.
2. Detta avsnitt är inte tillämpligt på en parts åtgärder i fråga om offentlig upphandling av en vara eller tjänst som förvärvas för offentliga ändamål, och inte för kommersiell återförsäljning eller för användning i leverans av en vara eller tillhandahållande av en tjänst för kommersiell försäljning, oavsett om upphandlingen utgör en ”omfattad upphandling” i den mening som avses i artikel 14.1 (Införlivande av vissa bestämmelser i avtalet om offentlig upphandling).

3. Artiklarna 10.5 (Marknadstillträde), 10.6 (Nationell behandling), 10.7 (Behandling som mest gynnad nation) och 10.8 (Företagsledning och styrelse) är inte tillämpliga på subventioner eller bidrag som tillhandahålls av parterna, inbegripet statsstödda lån, garantier och försäkringar.

ARTIKEL 10.5

Marknadstillträde

En part får inte, när det gäller marknadstillträde genom etablering eller drift av en investerare från den andra parten eller av ett omfattat företag och antingen för hela dess territorium eller ett delområde av dess territorium, anta eller bibehålla åtgärder som

a) medför begränsningar av¹

- i) antalet företag som får bedriva en viss näringsverksamhet, oavsett om det sker i form av numeriska kvoter, monopol, ensamrätt eller krav på prövning av det ekonomiska behovet,
- ii) det totala värdet av transaktioner eller tillgångar, i form av numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet,

¹ Leden a i, a ii och a iii omfattar inte åtgärder som vidtas för att begränsa produktionen av en jordbruks- eller fiskeriprodukt.

- iii) det totala antalet transaktioner eller den totala produktionskvantiteten, uttryckt i angivna numeriska enheter i form av kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet,
 - iv) deltagandet av utländskt kapital, genom fastställande av en högsta procentuell gräns för utländskt aktieäggande eller det totala värdet av enskilda eller sammanlagda utländska investeringar, eller
 - v) det totala antal fysiska personer som får vara sysselsatta inom en viss sektor eller som ett företag får sysselsätta och som är nödvändiga för, och har direkt anknytning till, bedrivandet av en näringsverksamhet, i form av numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, eller
- b) innebär en begränsning av eller krav på särskilda typer av associationsformer eller samriskföretag genom vilka en investerare från den andra parten får bedriva näringsverksamhet.

ARTIKEL 10.6

Nationell behandling

Varje part ska, med avseende på etablering och drift på sitt territorium, medge investerare från den andra parten och omfattade företag en behandling som inte är mindre gynnsam än den som parten i likartade situationer medger sina egna investerare och deras företag.

ARTIKEL 10.7

Behandling som mest gynnad nation

1. Varje part ska, med avseende på etablering och drift på sitt territorium, medge investerare från den andra parten och omfattade företag en behandling som inte är mindre gynnsam än den som parten i likartade situationer medger investerare från ett tredjeland och deras företag.
2. Punkt 1 ska inte tolkas som att en part är skyldig att till investerare från den andra parten eller omfattade företag utsträcka en behandling som följer av befintliga eller framtida åtgärder som föreskriver erkännande av kvalifikationer, licenser eller åtgärder som vidtas av försiktighetsskäl enligt artikel VII i Gats eller punkt 3 i Gats-bilagan om finansiella tjänster.
3. För tydlighetens skull påpekas att sådan ”behandling” som avses i punkt 1 inte omfattar förfaranden för tvistlösning som föreskrivs i andra internationella avtal.
4. För tydlighetens skull påpekas att förekomsten av materiella bestämmelser i andra internationella avtal som en part ingått med ett tredjeland inte i sig utgör sådan ”behandling” som avses i punkt 1. En parts åtgärder enligt sådana bestämmelser¹ kan dock utgöra sådan behandling och därmed innebära en överträdelse av denna artikel.

¹ För tydlighetens skull påpekas att ett rent formellt införlivande av sådana bestämmelser i inhemsk lagstiftning, i den mån det är nödvändigt för att införliva dem i den inhemska rättsordningen, inte i sig utgör sådan ”behandling” som avses i punkt 1.

ARTIKEL 10.8

Företagsledning och styrelse

En part får inte kräva att ett omfattat företag ska utse fysiska personer av en viss nationalitet till företagsledningen eller som styrelseledamöter.

ARTIKEL 10.9

Prestationskrav

1. En part får inte ålägga eller genomdriva krav på, eller genomdriva åtaganden om, att i samband med etablering eller drift av företag på sitt territorium¹
 - a) exportera en viss mängd eller procentandel varor eller tjänster,
 - b) uppnå en viss mängd eller procentandel inhemskt innehåll,
 - c) köpa, använda eller bevilja en förmån för varor som tillverkas eller tjänster som tillhandahålls på dess territorium, eller köpa varor eller tjänster från fysiska eller juridiska personer eller någon annan enhet på dess territorium,

¹ För tydlighetens skull påpekas att ett villkor för mottagande eller fortsatt mottagande av en fördel som avses i punkt 2 inte utgör ett krav eller ett åtagande i den mening som avses i punkt 1.

- d) på något sätt knyta volymen eller värdet av import till volymen eller värdet av export eller till storleken på det inflöde av utländsk valuta som företaget genererar,
- e) begränsa försäljningen på dess territorium av varor eller tjänster som företaget tillverkar eller tillhandahåller, genom att på något sätt knyta denna försäljning till volymen eller värdet av dess export eller inflöde av utländsk valuta,
- f) överföra teknik, en produktionsprocess eller någon annan äganderättsligt skyddad kunskap till en fysisk eller juridisk person eller någon annan enhet på dess territorium,
- g) från enbart den partens territorium leverera en av företaget tillverkad vara eller tillhandahållen tjänst till en viss regional marknad eller världsmarknaden,
- h) förlägga huvudkontoret för en viss region eller världsmarknaden på dess territorium,
- i) anställa ett visst antal eller en viss procentandel fysiska personer från den parten,
- j) uppnå en viss nivå eller ett visst värde av forskning och utveckling på dess territorium,
- k) begränsa export eller försäljning för export, eller

- l) anta – med avseende på licensavtal¹ som föreligger vid den tidpunkt då kravet åläggs eller genomdrivs eller åtagandet genomdrivs, eller med avseende på framtida licensavtal som företaget och en fysisk eller juridisk person eller någon annan enhet på dess territorium frivilligt ingår – om kravet åläggs eller genomdrivs eller åtagandet genomdrivs på ett sätt som utgör ett direkt ingrepp i licensavtalet genom att en part² utövar en icke-rättslig statlig befogenhet,
 - i) en given royaltysats eller royaltyavgift enligt ett licensavtal, eller
 - ii) en given giltighetstid för ett licensavtal.
2. En part får inte villkora mottagandet eller det fortsatta mottagandet av en fördel i samband med etableringen eller driften av ett företag på sitt territorium med uppfyllande av något av följande krav:
 - a) Att uppnå en viss mängd eller procentandel inhemskt innehåll.
 - b) Att köpa, använda eller bevilja en förmån för varor som tillverkas eller tjänster som tillhandahålls på dess territorium, eller köpa varor eller tjänster från fysiska eller juridiska personer eller någon annan enhet på dess territorium.

¹ Med *licensavtal* avses i detta led varje avtal om licensiering av teknik, en produktionsprocess eller någon annan äganderättsligt skyddad kunskap.

² För tydlighetens skull påpekas att led l inte är tillämpligt om licensavtalet ingås mellan företaget och parten.

- c) Att på något sätt knyta volymen eller värdet av import till volymen eller värdet av export eller till storleken på det inflöde av utländsk valuta som företaget genererar.
- d) Att begränsa försäljningen på dess territorium av varor eller tjänster som företaget tillverkar eller tillhandahåller, genom att på något sätt knyta denna försäljning till volymen eller värdet av dess export eller inflöde av utländsk valuta.
- e) Att begränsa export eller försäljning för export.

3. Punkt 2 ska inte tolkas som att en part är förhindrad att villkora mottagandet eller det fortsatta mottagandet av en fördel, i samband med etableringen eller driften av ett företag på dess territorium, med uppfyllande av ett krav på att förlägga tillverkning, tillhandahålla en tjänst, utbilda eller anställa personal, bygga eller bygga ut vissa anläggningar eller bedriva forskning och utveckling på dess territorium.

4. Punkt 1 f och l är inte tillämpliga om

- a) kravet åläggs eller genomdrivs, eller åtagandet genomdrivs, av en allmän domstol, en förvaltningsdomstol eller en konkurrensmyndighet i enlighet med partens konkurrensrätt, för att förhindra eller avhjälpa en snedvridning av konkurrensen, eller
- b) en part ger tillstånd till användning av en immateriell rättighet i enlighet med artikel 31 eller 31a i Trips-avtalet eller antar eller bibehåller åtgärder som kräver utlämnande av uppgifter eller annan äganderättsligt skyddad information och som omfattas av och är förenliga med artikel 39 i Trips-avtalet.

5. Punkt 1 a, b och c och punkt 2 a och b är inte tillämpliga på kvalifikationskrav för varor eller tjänster med avseende på deltagande i exportfrämjande program och utländska biståndsprogram.
6. Punkt 2 a och b är inte tillämpliga på krav som en importerande part ålägger avseende varors innehåll för att de ska vara berättigade till förmånstull eller förmånskvoter.
7. Punkt 1 l är inte tillämplig om kravet åläggs eller genomdrivs eller åtagandet genomdrivs av en domstol såsom en skälig ersättning enligt partens upphovsrättslagstiftning.
8. Denna artikel påverkar inte en parts skyldigheter enligt WTO-avtalet.
9. För tydlighetens skull påpekas att punkterna 1 och 2 inte får tillämpas på några andra åtaganden eller krav än de som anges i dessa punkter¹.
10. Denna artikel är inte tillämplig på etablering eller drift av en leverantör av finansiella tjänster.
11. När det gäller prestationskrav för leverantörer av finansiella tjänster ska parterna förhandla fram bestämmelser om prestationskrav med avseende på etablering eller drift av en leverantör av finansiella tjänster.

¹ För tydlighetens skull påpekas att denna artikel inte ska tolkas som att en part är skyldig att tillåta att en viss tjänst tillhandahålls på gränsöverskridande basis, om parten antar eller bibehåller begränsningar av eller förbud mot ett tillhandahållande av denna tjänst vilka är förenliga med dess förbehåll i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder) eller bilaga 10-B (Framtida åtgärder).

12. Inom 180 dagar från den dag då parterna framgångsrikt förhandlat fram bestämmelser om prestationskrav enligt punkt 11 ska handelskommittén ändra punkt 1 genom ett beslut om att införliva dessa bestämmelser i denna artikel, och får vid behov ändra varje parts icke-överensstämmande åtgärder i bilagorna 10-A (Befintliga åtgärder) och 10-B (Framtida åtgärder). Denna artikel ska då tillämpas på etablering och drift av en leverantör av finansiella tjänster.

ARTIKEL 10.10

Icke-överensstämmande åtgärder

1. Artiklarna 10.5 (Marknadstillträde), 10.6 (Nationell behandling), 10.7 (Behandling som mest gynnad nation), 10.8 (Företagsledning och styrelse) och 10.9 (Prestationskrav) är inte tillämpliga på

a) en parts befintliga icke-överensstämmande åtgärder på följande nivåer:

i) För unionen:

A) unionen enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder),

B) en medlemsstats centrala självstyrelseorgan enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder),

C) ett regionalt självstyrelseorgan i en medlemsstat enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), eller

D) ett lokalt självstyrelseorgan av annat slag än det som avses i led C.

ii) För Nya Zeeland:

A) det centrala självstyrelseorganet enligt Nya Zeelands bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), eller

B) ett lokalt självstyrelseorgan.

b) en förlängning eller omedelbar förnyelse av en sådan icke-överensstämmande åtgärd som avses i led a, eller

c) en modifiering eller ändring av en sådan icke-överensstämmande åtgärd som avses i leden a och b, i den mån som den inte minskar åtgärdens överensstämmelse, såsom den förelåg omedelbart före modifieringen eller ändringen, med artiklarna 10.5 (Marknadstillträde), 10.6 (Nationell behandling), 10.7 (Behandling som mest gynnad nation), 10.8 (Företagsledning och styrelse) eller 10.9 (Prestationskrav).

2. Artiklarna 10.5 (Marknadstillträde), 10.6 (Nationell behandling), 10.7 (Behandling som mest gynnad nation), 10.8 (Företagsledning och styrelse) och 10.9 (Prestationskrav) är inte tillämpliga på en parts åtgärd med avseende på sektorer, delsektorer eller verksamheter som anges i dess bindningslista i bilaga 10-B (Framtida åtgärder).

3. En part får inte kräva att en investerare från den andra parten, enligt en åtgärd som antas efter dagen för detta avtals ikraftträdande och som omfattas av dess bindningslista i bilaga 10-B (Framtida åtgärder), på grund av sin nationalitet måste sälja eller på annat sätt avyttra en investering som existerar vid den tidpunkt då åtgärden får verkan.

4. Artiklarna 10.6 (Nationell behandling) och 10.7 (Behandling som mest gynnad nation) är inte tillämpliga på åtgärder som utgör ett undantag eller en avvikelse från artikel 3 eller 4 i Trips-avtalet, såsom särskilt föreskrivs i artiklarna 3–5 i det avtalet.

ARTIKEL 10.11

Informationskrav

Trots vad som sägs i artiklarna 10.6 (Nationell behandling) och 10.7 (Behandling som mest gynnad nation) får en part kräva att en investerare från den andra parten eller dess omfattade företag lämnar information om det omfattade företaget, dock endast för informationsändamål eller statistiska ändamål. Parten ska skydda sådan information, om den är konfidentiell, mot ett utlämnande som skulle inverka negativt på konkurrenssituationen för investeraren eller det omfattade företaget. Ingenting i denna artikel ska tolkas så att det hindrar en part från att på annat sätt inhämta eller lämna ut information i samband med att den tillämpar sin lagstiftning på ett skäligt sätt och i god tro.

ARTIKEL 10.12

Förvägran av förmåner

Förmånerna i detta avsnitt får av en part förvägras en investerare från den andra parten eller ett omfattat företag, om den förvägrande parten antar eller bibehåller åtgärder som rör upprätthållandet av internationell fred och säkerhet, inbegripet skydd av mänskliga rättigheter, och som

- a) förbjuder transaktioner med den investeraren eller det omfattade företaget, eller
- b) skulle överträdas eller kringgå om förmånerna enligt detta avsnitt skulle beviljas den investeraren eller det omfattade företaget, inbegripet om åtgärderna förbjuder transaktioner med en fysisk eller juridisk person som äger eller kontrollerar investeraren eller det omfattade företaget.

AVSNITT C

GRÄNSÖVERSKRIDANDE HANDEL MED TJÄNSTER

ARTIKEL 10.13

Tillämpningsområde

1. Detta avsnitt är tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar den gränsöverskridande handeln med tjänster som utförs av tjänsteleverantörer från den andra parten.

2. Detta avsnitt ska inte tillämpas på

- a) en parts åtgärder i fråga om offentlig upphandling av en vara eller tjänst som förvärvas för offentliga ändamål, och inte för kommersiell återförsäljning eller för användning i leverans av en vara eller tillhandahållande av en tjänst för kommersiell försäljning, oavsett om upphandlingen utgör en ”omfattad upphandling” i den mening som avses i artikel 14.1 (Införlivande av vissa bestämmelser i avtalet om offentlig upphandling), eller
- b) subventioner eller bidrag som tillhandahålls av parterna, inbegripet statsstödda lån, garantier och försäkringar.

ARTIKEL 10.14

Marknadstillträde

En part får inte, vare sig för hela sitt territorium eller ett delområde av dess territorium, anta eller bibehålla en åtgärd som

- a) medför begränsningar av
 - i) antalet tjänsteleverantörer, oavsett om det sker i form av numeriska kvoter, monopol, ensamrätt eller krav på prövning av det ekonomiska behovet,
 - ii) det totala värdet av tjänstetransaktioner eller tillgångar, i form av numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, eller

- iii) det totala antalet tjänstetillhandahållanden eller den totala tjänstekvantiteten, uttryckt i angivna numeriska enheter i form av kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, eller
- b) innebär en begränsning av eller krav på särskilda typer av associationsformer eller samriskföretag genom vilka en tjänsteleverantör får tillhandahålla en tjänst.

ARTIKEL 10.15

Lokal närvaro

En part får inte kräva att en tjänsteleverantör från den andra parten etablerar eller bibehåller ett representationskontor eller ett företag eller har hemvist på dess territorium som ett villkor för gränsöverskridande handel med tjänster.

ARTIKEL 10.16

Nationell behandling

1. Varje part ska medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre gynnsam än den som parten i likartade situationer medger sina egna tjänster och tjänsteleverantörer¹.

¹ Ingenting i denna artikel ska tolkas som att en part måste kompensera för inneboende konkurrensnackdelar som följer av de aktuella tjänsternas eller tjänsteleverantörernas utländska natur.

2. En part får uppfylla kravet i punkt 1 genom att medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten antingen en till formen identisk behandling eller en till formen olik behandling i förhållande till den som parten medger sina egna tjänster och tjänsteleverantörer.
3. En till formen identisk eller en till formen olik behandling ska anses vara mindre gynnsam om den ändrar konkurrensvillkoren till förmån för tjänster eller tjänsteleverantörer från den parten i förhållande till tjänster eller tjänsteleverantörer från den andra parten.

ARTIKEL 10.17

Behandling som mest gynnad nation

1. Varje part ska medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre gynnsam än den som parten i likartade situationer medger tjänster och tjänsteleverantörer från ett tredjeland.
2. Punkt 1 ska inte tolkas som att en part är skyldig att till tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten utsträcka en behandling som följer av befintliga eller framtida åtgärder som föreskriver erkännande av kvalifikationer, licenser eller åtgärder som vidtas av försiktighetsskäl enligt artikel VII i Gats eller punkt 3 i Gats-bilagan om finansiella tjänster.
3. För tydlighetens skull påpekas att förekomsten av materiella bestämmelser i andra internationella avtal som en part ingått med ett tredjeland inte i sig utgör sådan ”behandling” som avses i punkt 1. En parts åtgärder enligt sådana bestämmelser kan utgöra sådan behandling och därmed innebära en överträdelse av denna artikel.

ARTIKEL 10.18

Icke-överensstämmande åtgärder

1. Artiklarna 10.14 (Marknadstillträde), 10.15 (Lokal närvaro), 10.16 (Nationell behandling) och 10.17 (Behandling som mest gynnad nation) är inte tillämpliga på

a) en parts befintliga icke-överensstämmande åtgärder på följande nivåer:

i) För unionen:

A) unionen enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder),

B) en medlemsstats centrala självstyrelseorgan enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder),

C) ett regionalt självstyrelseorgan i en medlemsstat enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), eller

D) ett lokalt självstyrelseorgan av annat slag än det som avses i led C.

ii) För Nya Zeeland:

A) det centrala självstyrelseorganet enligt Nya Zeelands bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), eller

B) ett lokalt självstyrelseorgan.

- b) en förlängning eller omedelbar förnyelse av en sådan icke-överensstämmande åtgärd som avses i led a, eller
- c) en modifiering eller ändring av en sådan icke-överensstämmande åtgärd som avses i leden a och b, i den mån som den inte minskar åtgärdens överensstämmelse, såsom den förelåg omedelbart före modifieringen eller ändringen, med artiklarna 10.14 (Marknadstillträde), 10.15 (Lokal närvaro), 10.16 (Nationell behandling) eller 10.17 (Behandling som mest gynnad nation).

2. Artiklarna 10.14 (Marknadstillträde), 10.15 (Lokal närvaro), 10.16 (Nationell behandling) och 10.17 (Behandling som mest gynnad nation) är inte tillämpliga på en parts åtgärd med avseende på sektorer, delsektorer eller verksamheter som anges i dess bindningslista i bilaga 10-B (Framtida åtgärder).

ARTIKEL 10.19

Förvägran av förmåner

Förmånerna i detta avsnitt får av en part förvägras en tjänsteleverantör från den andra parten, om den förvägrande parten antar eller bibehåller åtgärder som rör upprätthållandet av internationell fred och säkerhet, inbegripet skydd av mänskliga rättigheter, och som

- a) förbjuder transaktioner med den tjänsteleverantören, eller

- b) skulle överträdas eller kringgå om förmånerna enligt detta avsnitt skulle beviljas den tjänsteleverantören, inbegripet om åtgärderna förbjuder transaktioner med en fysisk eller juridisk person som äger eller kontrollerar tjänsteleverantören.

AVSNITT D

FYSISKA PERSONERS INRESA OCH TILLFÄLLIGA VISTELSE FÖR AFFÄRSÄNDAMÅL

ARTIKEL 10.20

Tillämpningsområde och definitioner

1. Om inte annat följer av punkterna 1 och 2 i artikel 10.2 (Tillämpningsområde) är detta avsnitt tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar inresa till och tillfällig vistelse på dess territorium för affärsändamål för fysiska personer från den andra parten som ingår i följande kategorier: affärsresenärer på kortare vistelse, affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, tjänsteleverantörer på kontraktbasis, oberoende yrkesutövare och personer som är föremål för företagsintern förflyttning.
2. Åtaganden avseende fysiska personers inresa och tillfälliga vistelse för affärsändamål är inte tillämpliga i fall där avsikten med eller följden av deras inresa och tillfälliga vistelse är att ingripa i eller på annat sätt påverka resultatet av konflikt eller förhandling mellan arbetsmarknadens parter, eller anställningen av fysiska personer som är inblandade i en sådan tvist.

3. I detta avsnitt gäller följande definitioner:

- a) *affärsresenär på vistelse i etableringssyfte*: en fysisk person som arbetar i ledande ställning inom en juridisk person från en part och som
 - i) ansvarar för att bilda eller avveckla ett företag som tillhör en sådan juridisk person på den andra partens territorium,
 - ii) inte erbjuder eller tillhandahåller tjänster eller bedriver någon annan näringsverksamhet än vad som krävs för etablering av detta företag, och
 - iii) inte får ersättning från någon källa i den andra parten.
- b) *tjänsteleverantör på kontraktbasis*: en fysisk person som är anställd, på annat sätt än genom en byrå för rekrytering och förmedling av personal, av en juridisk person från en part, som inte är etablerad på den andra partens territorium och som med ärligt uppsåt har ingått ett kontrakt i syfte att tillhandahålla en slutkonsument i den andra parten tjänster som kräver tillfällig närvaro av dess anställda¹ vilka
 - i) har erbjudit dessa tjänster i egenskap av anställda hos den juridiska personen under minst ett år omedelbart före dagen för deras ansökan om inresa och tillfällig vistelse,

¹ Det tjänstekontrakt som avses i led b ska uppfylla kraven i lagstiftningen i den part där kontraktet genomförs.

- ii) vid den tidpunkten har erforderlig yrkeserfarenhet inom den verksamhetssektor som kontraktet¹ avser, en examen eller ett utbildningsbevis som styrker kunskaper på motsvarande nivå² samt den yrkeskvalifikation som enligt lag krävs för att utöva denna verksamhet i den andra parten, och
 - iii) inte får ersättning från någon källa i den andra parten.
- c) *oberoende yrkesutövare*: en fysisk person som deltar i tillhandahållandet av en tjänst, som är etablerad som egenföretagare på en parts territorium och som
- i) inte är etablerad på den andra partens territorium,
 - ii) med ärligt uppsåt har ingått ett kontrakt, på annat sätt än genom en byrå för rekrytering och förmedling av personal och för högst tolv månader, i syfte att tillhandahålla en slutkonsument i den andra parten tjänster som kräver att personen tillfälligt uppehåller sig där³, och

¹ Den yrkeserfarenhet som krävs av varje part anges i bilaga 10-E (Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare).

² Nivån på den examen som krävs av varje part anges i bilaga 10-E (Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare). Om examen eller utbildningsbeviset inte har erhållits i den part där tjänsten tillhandahålls får denna part avgöra om examen eller utbildningsbeviset motsvarar en universitetsexamen som krävs på dess territorium.

³ Det tjänstekontrakt som avses i led c ii ska uppfylla kraven i lagstiftningen i den part där kontraktet genomförs.

iii) vid tidpunkten för ansökan om inresa och tillfällig vistelse har minst sex års yrkeserfarenhet inom den berörda verksamhetssektor som kontraktet avser, en universitetsexamen eller ett utbildningsbevis som styrker kunskaper på motsvarande nivå¹ och den yrkeskvalifikation som enligt lag krävs för att utöva denna verksamhet i den andra parten.

d) *person som är föremål för företagsintern förflyttning*: en fysisk person som

i) har varit anställd av en juridisk person från en part, eller varit delägare i denna, under minst ett år omedelbart före dagen för dennes ansökan om inresa till och tillfällig vistelse hos den andra parten²,

ii) vid tidpunkten för ansökan är bosatt utanför den andra partens territorium,

iii) tillfälligt förflyttas till ett företag tillhörande den juridiska personen på den andra partens territorium, som ingår i samma koncern som den ursprungliga juridiska personen, inbegripet dess representationskontor, dotterbolag, filialer eller moderbolag, och

iv) tillhör någon av följande kategorier:

A) chef eller annan person i företagsledningen, eller

¹ Om examen eller utbildningsbeviset inte har erhållits i den part där tjänsten tillhandahålls får denna part avgöra om examen eller utbildningsbeviset motsvarar en universitetsexamen som krävs på dess territorium.

² För tydlighetens skull påpekas att chefer eller specialister får åläggas att intyga att de besitter de yrkeskvalifikationer och erfarenheter som behövs i den juridiska person till vilken de förflyttas.

B) specialist.

- e) *chef* eller *annan person i företagsledningen*: en fysisk person i ledande ställning som i första hand står för ledningen av företaget eller en väsentlig del av företaget i den andra parten och står under allmänt överinseende av eller erhåller instruktioner främst från högre chefer, styrelsen, företagets aktieägare eller motsvarande och vars ansvarsuppgifter omfattar
- i) att leda företaget eller en avdelning eller underavdelning av detta,
 - ii) att övervaka och kontrollera det arbete som utförs av annan tillsyns- eller ledningspersonal eller personal med särskilda fackkunskaper; detta omfattar inte arbetsledare, såvida inte de anställda som övervakas har särskilda fackkunskaper, och inte heller en anställd som i första hand utför uppgifter som är nödvändiga för tillhandahållandet av tjänsten eller driften av en investering, och
 - iii) att ha befogenhet att rekommendera anställning, avskedande eller andra personalrelaterade åtgärder.
- f) *specialist*: en fysisk person med specialkunskaper på avancerad teknisk nivå som är väsentliga för företagets verksamhetsområden, teknik eller ledning, vilket ska bedömas med beaktande inte bara av kunskaper som är specifika för företaget, utan även av huruvida personen har en hög kvalifikationsnivå, inbegripet tillräcklig yrkeserfarenhet, avseende en typ av arbete eller verksamhet som kräver särskilt tekniskt kunnande, inbegripet eventuell tillhörighet till ett ackrediterat yrke.

ARTIKEL 10.21

Personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte

1. Med förbehåll för de relevanta villkor och kvalifikationer som anges i bilaga 10-C (Affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på kortare vistelse) ska följande gälla:

a) En part ska tillåta

- i) inresa och tillfällig vistelse för personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, och
- ii) anställning på sitt territorium av personer från den andra parten som är föremål för företagsintern förflyttning.

b) En part får inte upprätthålla eller införa begränsningar i form av numeriska kvoter eller prövning av det ekonomiska behovet vad gäller det totala antal fysiska personer som inom en viss sektor tillåts resa in som affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte eller som en investerare får anställa som personer som är föremål för företagsintern förflyttning, antingen för ett delområde av dess territorium eller för hela dess territorium.

c) Varje part ska medge personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte från den andra parten, när det gäller åtgärder som påverkar deras affärsverksamhet under deras tillfälliga vistelse på dess territorium, en behandling som inte är mindre gynnsam än den som parten i likartade situationer medger sina egna fysiska personer.

2. Den tillåtna vistelsetiden för chefer, andra personer i företagsledningen och specialister ska vara högst tre år.
3. Den tillåtna vistelsetiden för affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte ska vara högst 90 dagar under en sexmånadersperiod i unionen och högst 90 dagar under en tolv månadersperiod i Nya Zeeland.

ARTIKEL 10.22

Affärsresenärer på kortare vistelse

1. Med förbehåll för de relevanta villkor och kvalifikationer som anges i bilaga 10-C (Affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på kortare vistelse), ska en part tillåta inresa och tillfällig vistelse för affärsresenärer på kortare vistelse från den andra parten för att utföra de verksamheter som förtecknas i bilaga 10-C (Affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på kortare vistelse), på följande villkor:
 - a) Affärsresenärerna på kortare vistelse ägnar sig inte åt att sälja sina varor eller tillhandahålla tjänster till allmänheten.

- b) Affärsresenärerna på kortare vistelse tar inte emot någon ersättning från någon enhet på territoriet för den part där de vistas tillfälligt.
 - c) Affärsresenärerna på kortare vistelse tillhandahåller inte någon tjänst inom ramen för ett avtal som ingåtts mellan en juridisk person som inte har etablerat sig på den parts territorium där de vistas tillfälligt, och en konsument där, med undantag för vad som föreskrivs i bilaga 10-C (Affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på kortare vistelse).
2. Om inte annat anges i bilaga 10-C (Affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på kortare vistelse), ska en part tillåta inresa för affärsresenärer på kortare vistelse utan krav på prövning av det ekonomiska behovet eller andra förfaranden för förhandsgodkännande med liknande avsikt.
3. Den tillåtna vistelsetiden ska vara högst 90 dagar under en tolv månaders period.

ARTIKEL 10.23

Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare

1. I de sektorer, delsektorer och verksamheter som anges i bilaga 10-E (Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare) och med förbehåll för de relevanta villkor och kvalifikationer som anges där
- a) ska varje part på sitt territorium tillåta inresa och tillfällig vistelse för tjänsteleverantörer på kontraktbasis och för oberoende yrkesutövare,

- b) får ingen part anta eller bibehålla begränsningar, i form av numeriska kvoter eller prövning av det ekonomiska behovet, av det totala antalet tjänsteleverantörer på kontraktsbasis och oberoende yrkesutövare från den andra parten vilka medges tillfällig inresa, antingen för ett delområde av dess territorium eller för hela dess territorium, och
 - c) ska varje part medge tjänsteleverantörer på kontraktsbasis och oberoende yrkesutövare från den andra parten, när det gäller åtgärder som påverkar tillhandahållandet av tjänster på dess territorium, en behandling som inte är mindre gynnsam än den som parten i likartade situationer medger sina egna tjänsteleverantörer.
2. För tydlighetens skull påpekas att tillträde som beviljas enligt bestämmelserna i denna artikel endast avser den tjänst som omfattas av kontraktet och inte medför någon rätt att använda den yrkestitel som används i den part där tjänsten tillhandahålls.
3. Den tillåtna vistelsetiden ska uppgå till en sammanlagd period om tolv månader, eller motsvara kontraktets löptid, beroende på vilken period som är kortast.

ARTIKEL 10.24

Icke-överensstämmande åtgärder

1. Artiklarna 10.21 b och c (Personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte) och 10.23 b och c (Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare) ska inte tillämpas på

a) befintliga icke-överensstämmande åtgärder som påverkar fysiska personers tillfälliga vistelse för affärsändamål och som bibehålls på följande nivåer:

i) För unionen:

A) unionen enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder),

B) en medlemsstats centrala självstyrelseorgan enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder),

C) ett regionalt självstyrelseorgan i en medlemsstat enligt unionens bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), eller

D) ett lokalt självstyrelseorgan av annat slag än det som avses i led C.

ii) För Nya Zeeland:

A) det centrala självstyrelseorganet enligt Nya Zeelands bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), eller

B) ett lokalt självstyrelseorgan.

b) en förlängning eller omedelbar förnyelse av en sådan icke-överensstämmande åtgärd som avses i led a, eller

c) en modifiering eller ändring av en sådan icke-överensstämmande åtgärd som avses i leden a och b, i den mån som den inte minskar åtgärdens överensstämmelse, såsom den förelåg omedelbart före modifieringen eller ändringen, med artiklarna 10.21.1 b och c (Personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte) eller 10.23.1 b och c (Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare).

2. Artikel 10.21.1 b och c (Personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte) eller artikel 10.23.1 b och c (Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare) ska inte tillämpas på någon åtgärd som en part antar eller bibehåller och som påverkar fysiska personers tillfälliga vistelse för affärsändamål när det gäller sektorer, delsektorer eller verksamheter som anges av den parten i dess bindningslista i bilaga 10-B (Framtida åtgärder).

ARTIKEL 10.25

Transparens

1. Varje part ska göra information om relevanta åtgärder som rör inresa och tillfällig vistelse för fysiska personer från den andra parten som avses i artikel 10.20.1 (Tillämpningsområde och definitioner) offentligt tillgänglig, om möjligt online.
2. Den information som avses i punkt 1 ska omfatta följande information med betydelse för fysiska personers inresa och tillfälliga vistelse, i den mån den föreligger:
 - a) Villkor för inresa.
 - b) En vägledande förteckning över den dokumentation som kan komma att krävas för att kontrollera att villkoren är uppfyllda.
 - c) Ungefärlig handläggningstid.
 - d) Tillämpliga avgifter.
 - e) Överklagandeförfaranden.
 - f) Relevanta lagar med allmän giltighet som hänför sig till fysiska personers inresa och tillfälliga vistelse.

AVSNITT E

RÄTTSLIG RAM

UNDERAVSNITT 1

INHEMSK REGLERING

ARTIKEL 10.26

Tillämpningsområde och definitioner

1. Detta underavsnitt är tillämpligt på åtgärder som en part vidtar avseende licensieringskrav och licensieringsförfaranden, kvalifikationskrav och kvalifikationsförfaranden samt tekniska standarder¹ och som påverkar
 - a) gränsöverskridande handel med tjänster,
 - b) etablering eller drift, eller
 - c) tillhandahållande av tjänster genom närvaro av en fysisk person från en part på den andra partens territorium vilken ingår i någon av de kategorier av fysiska personer som definieras i artikel 10.20 (Tillämpningsområde och definitioner).

¹ Vad gäller åtgärder som rör tekniska standarder, är detta avsnitt tillämpligt endast på sådana åtgärder som påverkar handeln med tjänster. Tekniska standarder innefattar inte tekniska standarder för tillsyn eller genomförande när det gäller finansiella tjänster.

2. Detta underavsnitt är inte tillämpligt på licensieringskrav och licensieringsförfaranden, kvalifikationskrav och kvalifikationsförfaranden samt tekniska standarder enligt en åtgärd som inte överensstämmer med artikel 10.5 (Marknadstillträde), 10.6 (Nationell behandling), 10.14 (Marknadstillträde) eller 10.16 (Nationell behandling) och som avses i artikel 10.10.1 eller 10.10.2 (Icke-överensstämmande åtgärder) eller i artikel 10.18.1 eller 10.18.2 (Icke-överensstämmande åtgärder).

3. I detta underavsnitt gäller följande definitioner:

- a) *tillstånd*: ett godkännande för att bedriva sådana typer av verksamhet som avses i punkt 1 a, b och c och som är resultatet av ett förfarande som en fysisk eller juridisk person måste följa för att visa att licensieringskrav, kvalifikationskrav eller tekniska standarder är uppfyllda.
- b) *behörig myndighet*: ett självstyrelseorgan eller en myndighet på lokal, regional eller central nivå eller ett icke-statligt organ vid utövandet av befogenheter som delegerats av centrala, regionala eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter, som har rätt att fatta beslut om tillståndet.

ARTIKEL 10.27

Inlämnande av ansökningar

Varje part ska, i den mån det är praktiskt möjligt, undvika att kräva att en sökande ska vända sig till fler än en behörig myndighet för varje ansökan om tillstånd. Om en verksamhet för vilken tillstånd söks ligger inom flera behöriga myndigheters behörighetsområde får flera ansökningar om tillstånd krävas.

ARTIKEL 10.28

Tidsramar för ansökan

Om en part kräver tillstånd ska den säkerställa att dess behöriga myndigheter, i den mån det är praktiskt möjligt, tillåter att en ansökan lämnas in när som helst under året. Om det finns en särskild tidsfrist för ansökan om tillstånd ska parten säkerställa att de behöriga myndigheterna medger en rimlig tidsfrist för att lämna in en ansökan.

ARTIKEL 10.29

Elektroniska ansökningar och godtagande av kopior

Om en part kräver tillstånd ska den säkerställa att dess behöriga myndigheter

- a) strävar efter att godta ansökningar i elektroniskt format, och
- b) godtar kopior av handlingar som bestyrkts i enlighet med partens lagstiftning i stället för originalhandlingar, såvida inte behöriga myndigheter kräver originalhandlingar för att skydda tillståndsförfarandets integritet.

ARTIKEL 10.30

Handläggning av ansökningar

1. Om en part kräver tillstånd ska den säkerställa att dess behöriga myndigheter gör följande:
 - a) I den mån det är praktiskt möjligt, anger en vägledande tidsram för handläggningen av en ansökan.
 - b) På begäran av sökanden utan oskäligt dröjsmål lämnar information om ansökans status.
 - c) I den mån det är praktiskt möjligt, utan oskäligt dröjsmål förvissar sig om att en ansökan är fullständig för handläggningsändamål enligt partens lagar och andra författningar.
 - d) Om de anser att en ansökan är fullständig för handläggningsändamål enligt partens lagar och andra författningar¹, inom rimlig tid efter det att ansökan lämnats in, säkerställer att
 - i) handläggningen av ansökan slutförs, och

¹ De behöriga myndigheterna får begära att all information ska lämnas till dem i ett visst format för att de ska betrakta den som ”fullständig för handläggningsändamål”.

- ii) sökanden underrättas om beslutet om ansökan,¹ i skriftlig form² i den mån det är möjligt.
- e) Om de anser att en ansökan är ofullständig för handlägningsändamål enligt partens lagar och andra författningar, inom rimlig tid från den dag då den relevanta behöriga myndigheten fastställer att ansökan är ofullständig och i den mån det är praktiskt möjligt
 - i) underrättar sökanden om att ansökan är ofullständig,
 - ii) på begäran av sökanden anger vilka ytterligare uppgifter som krävs för att komplettera ansökan eller på annat sätt ger vägledning om varför ansökan anses vara ofullständig, och
 - iii) ger sökanden möjlighet³ att lämna de ytterligare uppgifter som krävs för att komplettera ansökan,

varvid de ska säkerställa, om åtgärderna enligt leden i–iii inte är praktiskt genomförbara och ansökan avvisas på grund av ofullständighet, att de underrättar sökanden inom rimlig tid.

¹ Behöriga myndigheter får uppfylla detta krav genom att på förhand och i skriftlig form, inbegripet genom en offentliggjord åtgärd, underrätta sökanden om att uteblivet svar inom en angiven tidsfrist efter inlämnandet av ansökan är liktydigt med att ansökan har godtagits.

² För tydlighetens skull påpekas att formuleringen ”i skriftlig form” innebär att även elektroniska format godtas.

³ En sådan möjlighet kräver inte att en behörig myndighet förlänger tidsfrister.

- f) Om de avvisar en ansökan, antingen på eget initiativ eller på begäran av sökanden, informerar sökanden om skälen till avvisandet och om tidsramen för överklagande av beslutet och, i tillämpliga fall, om förfarandena för att på nytt lämna in en ansökan. En sökande bör inte hindras från att lämna in ytterligare en ansökan enbart på grundval av en tidigare avvisad ansökan.
2. Varje part ska säkerställa att dess behöriga myndigheter beviljar tillstånd så snart det mot bakgrund av ett lämpligt prov har fastställts att sökanden uppfyller villkoren för att erhålla tillståndet.
3. Varje part ska säkerställa att dess behöriga myndigheter säkerställer att tillståndet, när det väl beviljats, träder i kraft utan oskäligt dröjsmål, i enlighet med tillämpliga bestämmelser och villkor.

ARTIKEL 10.31

Avgifter

1. För all näringsverksamhet som omfattas av detta underavsnitt, utom finansiella tjänster, ska varje part säkerställa att de tillståndsavgifter¹ som tas ut av dess behöriga myndigheter är skäliga och transparenta och inte i sig begränsar tillhandahållandet av den berörda tjänsten eller utövandet av någon annan näringsverksamhet.

¹ Tillståndsavgifter omfattar inte avgifter för utnyttjande av naturtillgångar, betalningar för auktioner, upphandlingar eller andra icke-diskriminerande sätt att tilldela koncessioner, eller obligatoriska bidrag till tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster.

2. Vad gäller finansiella tjänster ska varje part säkerställa att dess behöriga myndigheter, med avseende på de tillståndsavgifter som de tar ut, förser de sökande med en förteckning över avgifter eller information om hur avgiftsbeloppen fastställs, och att de inte använder avgifterna som ett sätt att undvika partens åtaganden eller skyldigheter.

ARTIKEL 10.32

Bedömning av kvalifikationer

Om en part kräver att ett prov avläggs för att erhålla ett tillstånd, ska den säkerställa att dess behöriga myndigheter schemalägger ett sådant prov med rimligt täta intervall och beviljar sökanden en rimlig tidsfrist för att ansöka om att få avlägga provet. I den mån det är praktiskt möjligt ska varje part överväga att godta ansökningar i elektroniskt format om att avlägga sådana prov samt överväga att använda elektroniska medel i andra delar av provförfarandena.

ARTIKEL 10.33

Objektivitet, opartiskhet och oberoende

Om en part antar eller bibehåller en åtgärd som rör tillstånd ska den säkerställa att dess behöriga myndigheter handlägger ansökningar och fattar och administrerar beslut på ett objektiva och opartiska sätt som är oberoende av varje person som bedriver sådan näringsverksamhet för vilken tillstånd krävs.

ARTIKEL 10.34

Offentliggörande och tillgänglig information

Om en part kräver tillstånd ska parten omgående offentliggöra¹ den information som är nödvändig för att tjänsteleverantörer, inbegripet de som önskar tillhandahålla en tjänst, och personer som bedriver eller önskar bedriva sådan näringsverksamhet för vilken en licens eller ett tillstånd krävs, ska kunna uppfylla kraven och förfarandena för att erhålla, behålla, ändra och förnya ett sådant tillstånd. Sådan information ska, i den mån den föreligger, omfatta

- a) krav och förfaranden,
- b) kontaktuppgifter till relevanta behöriga myndigheter,
- c) tillståndsavgifter,
- d) tillämpliga tekniska standarder,
- e) förfaranden för överklagande eller omprövning av beslut som rör ansökningar,
- f) förfaranden för att övervaka eller upprätthålla efterlevnaden av villkoren för licenser eller kvalifikationer,

¹ I detta underavsnitt avses med *offentliggöra* att publicera i ett officiellt kungörelseorgan, t.ex. en officiell tidning, eller på en officiell webbplats. Parterna uppmanas att använda en och samma internetportal för alla elektroniska publiceringar.

- g) möjligheter för allmänheten att delta, till exempel genom utfrågningar eller inhämtning av synpunkter, och
- h) indikativa tidsramar för handläggningen av en ansökan.

ARTIKEL 10.35

Tekniska standarder

En part ska uppmuntra sina behöriga myndigheter att, vid antagandet av tekniska standarder, anta tekniska standarder som utarbetats genom öppna och transparenta förfaranden, och uppmana alla organ, inbegripet relevanta internationella organisationer, som utsetts att utarbeta tekniska standarder att göra detta genom öppna och transparenta förfaranden.

ARTIKEL 10.36

Utarbetande av åtgärder

Om en part antar eller bibehåller åtgärder som rör tillstånd, ska den säkerställa att

- a) åtgärderna grundar sig på tydliga, objektiva och transparenta kriterier¹,

¹ Sådana kriterier kan omfatta behörighet och förmåga att tillhandahålla en tjänst eller bedriva annan näringsverksamhet, inbegripet att göra detta i enlighet med en parts rättsliga krav, såsom hälso- och miljökrav. De behöriga myndigheterna får avgöra vilken vikt som ska läggas vid varje kriterium.

- b) förfarandena är opartiska, lättillgängliga för alla sökande och tillräckliga för att sökandena ska kunna påvisa huruvida de uppfyller kraven eller ej, i det fall det finns sådana krav, och
- c) förfarandena i sig inte på ett omotiverat sätt hindrar uppfyllandet av kraven.

ARTIKEL 10.37

Begränsning av antalet licenser

Om antalet licenser för en viss verksamhet är begränsat på grund av knappa naturtillgångar eller begränsad teknisk kapacitet ska en part i enlighet med sina lagar och andra författningar göra ett urval mellan potentiella kandidater med hjälp av ett förfarande som fullt ut garanterar opartiskhet och transparens och som särskilt inbegriper tillräcklig publicitet om förfarandets inledande, utförande och avslutande. Vid fastställandet av reglerna för urvalsförfarandet får en part beakta legitima politiska mål, inbegripet hälso- och säkerhetsaspekter, miljöskydd och bevarande av kulturarv.

ARTIKEL 10.38

Förfaranden för omprövning av administrativa beslut

En part ska upprätthålla allmänna domstolar, skiljedomstolar eller förvaltningsdomstolar eller rättsliga förfaranden, skiljeförfaranden eller administrativa förfaranden som, på begäran av en berörd investerare eller tjänsteleverantör från den andra parten, sörjer för en skyndsam omprövning av och, om så är motiverat, ett vidtagande av lämpliga åtgärder i fråga om administrativa beslut som påverkar etablering eller drift, gränsöverskridande handel med tjänster eller tillhandahållande av en tjänst genom närvaro av en fysisk person från en part på den andra partens territorium. Om sådana förfaranden inte är oberoende av den myndighet som svarar för det administrativa beslutet i fråga, ska en part säkerställa att förfarandena sörjer för en objektiv och opartisk omprövning i praktiken.

UNDERAVSNITT 2

BESTÄMMELSER MED ALLMÄN GILTIGHET

ARTIKEL 10.39

Ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer

1. Vid tillämpning av denna artikel avses med *yrkeskvalifikationer* bevis på formella kvalifikationer, yrkeserfarenhet eller yrkesregistrering eller annat kompetensbevis.

2. Ingenting i denna artikel ska hindra en part från att kräva att fysiska personer har de nödvändiga yrkeskvalifikationer som specificerats för den berörda verksamhetssektorn på det territorium där tjänsten tillhandahålls.
3. När så är lämpligt ska parterna uppmuntra upprättandet av en dialog mellan sina relevanta experter, regleringsmyndigheter och branschorganisationer för att sprida och underlätta förståelsen av deras respektive kvalifikationer, registreringskrav och registreringsförfaranden och samarbeta i syfte att uppnå ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer.
4. Parterna ska uppmuntra relevanta yrkesorganisationer eller myndigheter inom sina respektive territorier att utforma och lägga fram en gemensam rekommendation om ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer för den kommitté för investeringar, tjänster, digital handel, offentlig upphandling och immateriella rättigheter, inbegripet geografiska beteckningar, som inrättas genom artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer). En sådan gemensam rekommendation ska underbyggas av bevisning för
 - a) det ekonomiska värdet av ett planerat instrument för ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer (nedan kallat *instrument för ömsesidigt erkännande*), och
 - b) förenligheten mellan de respektive ordningarna, dvs. i vilken utsträckning de kriterier som varje part tillämpar för yrkesmässigt verksammas auktorisation, legitimering, drift och certifiering är förenliga sinsemellan.

5. När kommittén för investeringar, tjänster, digital handel, offentlig upphandling och immateriella rättigheter, inbegripet geografiska beteckningar, har mottagit en gemensam rekommendation ska den inom rimlig tid se över den gemensamma rekommendationens överensstämmelse med detta kapitel. Efter en sådan översyn får kommittén för investeringar, tjänster, digital handel, offentlig upphandling och immateriella rättigheter, inbegripet geografiska beteckningar, utarbeta ett instrument för ömsesidigt erkännande, och handelskommittén får genom ett beslut anta det som en bilaga till detta avtal¹.

UNDERAVSNITT 3

LEVERANSTJÄNSTER

ARTIKEL 10.40

Tillämpningsområde och definitioner

1. Detta underavsnitt fastställer principerna för den rättsliga ramen för tillhandahållande av leveranstjänster, och är tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar handeln med leveranstjänster.

¹ För tydlighetens skull påpekas att sådana instrument inte får leda till något automatiskt erkännande av kvalifikationer, utan instrumenten ska i båda parter ömsesidiga intresse fastställa villkoren för de behöriga myndigheter som beviljar erkännande.

2. I detta underavsnitt gäller följande definitioner:
- a) *leveranstjänster*: post-, bud-, expressleverans- eller expressförsändelsetjänster, vilket omfattar hämtning, sortering, transport och leverans av postförsändelser.
 - b) *expressleveranstjänster*: hämtning, sortering, transport och leverans av postförsändelser med ökad snabbhet och tillförlitlighet, vilket kan inbegripa mervärdestjänster såsom hämtning på ursprungsadressen, personlig leverans till adressaten, spårning, möjlighet att ändra destination och adressat under transitering eller mottagningsbevis.
 - c) *expressförsändelsetjänster*: internationella expressleveranstjänster som tillhandahålls genom EMS Cooperative, den frivilliga sammanslutningen av utsedda postoperatörer inom Världspostföreningen.
 - d) *licens*: ett tillstånd som en regleringsmyndighet i en part kan kräva att en enskild leverantör innehar för att denna ska få erbjuda post- och budtjänster.
 - e) *postförsändelse*: en försändelse på högst 31,5 kg adresserad i den slutliga form i vilken den ska befordras av alla slags leverantörer av leveranstjänster, oberoende av om dessa är offentliga eller privata, och som kan omfatta försändelser såsom brev, paket, tidningar eller kataloger.
 - f) *postmonopol*: ensamrätt att tillhandahålla angivna leveranstjänster på en parts territorium, eller ett delområde därav, enligt en lagstiftningsåtgärd.

- g) *samhällsomfattande tjänst*: stadigvarande tillhandahållande av en leveranstjänst av fastställd kvalitet på en parts hela territorium, eller ett delområde av en part, till ett överkomligt pris för alla användare.

ARTIKEL 10.41

Samhällsomfattande tjänster

1. Varje part har rätt att fastställa vilket slags skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster som den önskar upprätthålla och att besluta om dess omfattning och genomförande. Varje part ska administrera en skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster på ett transparent, icke-diskriminerande och neutralt sätt med avseende på alla leverantörer som omfattas av skyldigheten.
2. Om en part kräver att inkommande expressförsändelsetjänster ska tillhandahållas som en samhällsomfattande tjänst får den inte medge dessa tjänster förmånsbehandling i förhållande till andra internationella expressleveranstjänster.

ARTIKEL 10.42

Finansiering av samhällsomfattande tjänster

En part får inte ta ut pålagor eller andra avgifter för tillhandahållandet av en leveranstjänst som inte är en samhällsomfattande leveranstjänst i syfte att finansiera tillhandahållandet av en samhällsomfattande tjänst¹.

¹ Denna artikel är inte tillämplig på allmänt tillämpliga skatteåtgärder eller administrativa avgifter.

ARTIKEL 10.43

Förebyggande av konkurrenssnedvridande metoder

Varje part ska säkerställa att leverantörer av leveranstjänster inom ramen för en skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, eller inom ramen för ett postmonopol, inte använder konkurrenssnedvridande metoder såsom

- a) att använda intäkter från tillhandahållandet av de tjänster som omfattas av skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, eller från monopolet, till att korssubventionera tillhandahållandet av en expressleveranstjänst eller en leveranstjänst som inte omfattas av någon skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, eller
- b) att göra omotiverad åtskillnad mellan kunder med avseende på tariffer eller andra villkor för tillhandahållande av en tjänst som omfattas av en skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster eller ett postmonopol.

ARTIKEL 10.44

Licenser

- 1. Om en part kräver licens för tillhandahållande av leveranstjänster ska den offentliggöra
 - a) alla licensieringskrav och den tid som vanligen går åt till att fatta ett beslut om en licensansökan, och

b) licensvillkoren.

2. Varje part ska säkerställa att förfarandena, skyldigheterna och kraven för en licens är transparenta, icke-diskriminerande och grundade på objektiva kriterier.

3. Varje part ska säkerställa, i de fall en behörig myndighet avslår en licensansökan, att den behöriga myndigheten skriftligen underrättar sökanden om skälen till avslaget. Varje part ska fastställa ett överklagandeförfarande genom ett oberoende organ, som ska vara tillgängligt för sökande vars licensansökningar avslagits. Denna instans kan vara en domstol.

ARTIKEL 10.45

Regleringsorganets oberoende

1. Varje part ska inrätta eller upprätthålla ett regleringsorgan som ska vara rättsligt åtskilt från och funktionellt oberoende av alla leverantörer av leveranstjänster. Om en part äger eller kontrollerar en leverantör av leveranstjänster ska den säkerställa att en faktisk organisatorisk åtskillnad görs mellan regleringsfunktionen och sådan verksamhet som rör ägande eller kontroll.

2. Varje part ska säkerställa att regleringsorganet eller regleringsorganen utför sina uppgifter på ett transparent sätt och i god tid och har tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser för att utföra tilldelade uppgifter, och att regleringsorganets beslut är opartiska med avseende på samtliga marknadsaktörer.

UNDERAVSNITT 4

TELEKOMMUNIKATIONSTJÄNSTER

ARTIKEL 10.46

Tillämpningsområde

1. Detta underavsnitt fastställer principerna för den rättsliga ram som berör telekommunikationsnät och telekommunikationstjänster, och är tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar handeln med telekommunikationstjänster.
2. Detta underavsnitt är inte tillämpligt på åtgärder som påverkar
 - a) sändningstjänster, enligt definitionen i varje parts lagar och andra författningar, och
 - b) tjänster som tillhandahåller, eller utövar redaktionell kontroll över, innehåll som överförs med hjälp av telekommunikationsnät och telekommunikationstjänster.
3. Trots vad som sägs i punkt 2 a ska en leverantör av sändningstjänster anses vara en leverantör av allmänna telekommunikationstjänster och dess nät anses vara ett allmänt telekommunikationsnät, när och i den utsträckning sådana nät också används för att tillhandahålla allmänna telekommunikationstjänster.

4. Ingenting i detta underavsnitt ska tolkas så att en part måste
- a) ge tillstånd till en tjänsteleverantör från den andra parten för att etablera, uppföra, förvärva, hyra, driva eller tillhandahålla telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster på annat sätt än i enlighet med i detta avtal, eller
 - b) etablera, uppföra, förvärva, hyra, driva eller tillhandahålla telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster som inte erbjuds allmänheten som allmänna tjänster, eller ålägga en tjänsteleverantör under dess jurisdiktion att göra detta.

ARTIKEL 10.47

Definitioner

I detta underavsnitt gäller följande definitioner:

- a) *tillhörande faciliteter*: tjänster, fysisk infrastruktur och andra faciliteter som är förknippade med ett telekommunikationsnät eller en telekommunikationstjänst och som möjliggör eller stöder tillhandahållandet av tjänster via det nätet eller den tjänsten eller potentiellt kan göra detta.
- b) *väsentliga faciliteter*: faciliteter som hör till ett allmänt telekommunikationsnät eller en allmän telekommunikationstjänst och som
 - i) endast eller till övervägande del tillhandahålls av en enda eller ett begränsat antal leverantörer, och

- ii) det inte är ekonomiskt eller tekniskt möjligt att ersätta för att tillhandahålla en tjänst.
- c) *samtrafik*: sammankoppling av allmänna telekommunikationsnät som används av samma eller olika leverantörer av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster för att en leverantörs användare ska kunna kommunicera med samma eller en annan leverantörs användare eller få tillgång till tjänster som tillhandahålls av en annan leverantör. Tjänsterna får tillhandahållas av de deltagande leverantörerna eller en annan leverantör med tillgång till nätet.
- d) *hyrda förbindelser*: telekommunikationstjänster eller telekommunikationsfaciliteter, inbegripet virtuella varianter, som reserverar kapacitet särskilt avsedd att användas av eller vara tillgänglig för en användare mellan två eller flera angivna punkter.
- e) *betydande leverantör*: en leverantör av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster som har förmåga att väsentligt påverka villkoren för deltagande (med hänsyn till pris och utbud) på en relevant marknad för telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster till följd av dess kontroll över väsentliga faciliteter eller utnyttjande av dess ställning på den marknaden.
- f) *nätverkselement*: en facilitet eller utrustning som används för att tillhandahålla en telekommunikationstjänst, inbegripet egenskaper, funktioner och kapacitet som tillhandahålls med hjälp av den faciliteten eller utrustningen.
- g) *nummerportabilitet*: möjligheten för abonnenter som så begär att behålla samma telefonnummer, på samma plats i fråga om fasta förbindelser och utan försämring av kvalitet, tillförlitlighet eller bekvämlighet, när de byter mellan samma kategori av leverantörer av allmänna telekommunikationstjänster.

- h) *allmänt telekommunikationsnät*: varje telekommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänna telekommunikationstjänster mellan nätanslutningspunkter.
- i) *allmän telekommunikationstjänst*: alla telekommunikationstjänster som erbjuds allmänheten som allmänna tjänster.
- j) *abonnent*: varje fysisk eller juridisk person som är part i ett avtal med en leverantör av allmänna telekommunikationstjänster om tillhandahållande av dessa tjänster.
- k) *telekommunikation*: överföring och mottagning av signaler genom elektromagnetiska medel.
- l) *telekommunikationsnät*: ett system för överföring och, i tillämpliga fall, utrustning för koppling eller dirigerings samt andra resurser, inbegripet inaktiva nätverkselement, som möjliggör överföring och mottagning av signaler genom tråd, radio, optisk kanal eller andra elektromagnetiska medel.
- m) *regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet*: det eller de organ som av en part anförtrotts ansvar för reglering av de telekommunikationsnät och telekommunikationstjänster som omfattas av detta underavsnitt.
- n) *telekommunikationstjänst*: en tjänst som helt eller huvudsakligen består i överföring och mottagning av signaler, inbegripet sändningssignaler, över telekommunikationsnät, inbegripet sådana som används för sändningstjänster, men inte en tjänst som tillhandahåller, eller utövar redaktionell kontroll över, innehåll som överförs med hjälp av telekommunikationsnät och telekommunikationstjänster.

- o) *samhällsomfattande tjänst*: ett minimum av tjänster av en viss angiven kvalitet som måste göras tillgängliga för alla användare, eller en grupp av användare, på en parts territorium, eller på ett delområde av en part, oberoende av deras geografiska läge och till ett överkomligt pris.
- p) *användare*: en person som använder en allmän telekommunikationstjänst.

ARTIKEL 10.48

Förhållningssätt till reglering

1. Parterna erkänner värdet av konkurrensutsatta marknader för att tillhandahålla ett brett urval av telekommunikationstjänster och för att öka konsumenternas välfärd, och erkänner att ekonomisk reglering kanske inte behövs om det råder effektiv och hållbar konkurrens. Parterna erkänner således att regleringsbehoven och förhållningssätten till reglering skiljer sig åt mellan olika marknader, och att en part får avgöra hur den ska genomföra sina skyldigheter enligt detta underavsnitt.
2. I detta sammanhang erkänner parterna att varje part får
 - a) använda direkt reglering antingen inför ett problem som parten förväntar sig kan uppstå eller för att lösa ett problem som redan har uppstått på marknaden,
 - b) förlita sig på marknadskrafterna, särskilt med avseende på marknadssegment som är konkurrensutsatta eller som har låga hinder för tillträde, till exempel tjänster som tillhandahålls av leverantörer av telekommunikationstjänster som inte äger nätfaciliteter, eller

- c) förlita sig på regler om marknadsstruktur som begränsar verksamheten för vissa leverantörer av telekommunikationstjänster som äger nätfaciliteter, till exempel genom att kräva tillhandahållande av grossisttjänster på icke-diskriminerande grund eller genom att förbjuda deltagande på en slutkundsmarknad, i syfte att säkerställa ett beteende på marknaden som är likvärdigt med beteendet hos aktörerna på en konkurrensutsatt marknad.
3. För tydlighetens skull påpekas att en part som avstår från att reglera i enlighet med punkt 2 b ändå omfattas av skyldigheterna i detta underavsnitt. Ingenting i denna artikel ska hindra en part från att reglera telekommunikationstjänster.

ARTIKEL 10.49

Regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet

1. Varje part ska inrätta eller upprätthålla en regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet som
- a) är rättsligt åtskild från och funktionellt oberoende av alla leverantörer av telekommunikationsnät, telekommunikationstjänster eller telekommunikationsutrustning,
 - b) använder förfaranden och utfärdar beslut som är opartiska med avseende på samtliga marknadsaktörer,

- c) agerar på ett oberoende sätt och varken begär eller tar emot instruktioner från något annat organ i samband med fullgörandet av de uppgifter som den tilldelats enligt lag för att säkerställa efterlevnaden av de skyldigheter som anges i artiklarna 10.51 (Samtrafik), 10.52 (Tillträde och användning), 10.53 (Lösning av tvister på telekommunikationsområdet), 10.55 (Samtrafik med betydande leverantörer) och 10.56 (Tillträde till betydande leverantörers väsentliga faciliteter),
 - d) har tillräckliga befogenheter för att utföra de uppgifter som avses i led c,
 - e) har befogenhet att säkerställa att leverantörer av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster på begäran omgående förser den med all information¹, inbegripet finansiell information, som krävs för att den ska kunna utföra de uppgifter som avses i led c, och
 - f) utövar sina befogenheter på ett transparent sätt och i tid.
2. Varje part ska säkerställa att de uppgifter som ska fullgöras av dess regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet offentliggörs i lättillgänglig och tydlig form, särskilt när dessa uppgifter åläggs fler än ett organ.
3. En part som behåller äganderätten till eller kontrollen över leverantörer av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster ska säkerställa att det görs faktisk organisatorisk åtskillnad mellan regleringsfunktionen och sådan verksamhet som rör ägande eller kontroll.

¹ Varje part ska säkerställa att dess regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet behandlar begärd information i enlighet med kraven på konfidentialitet.

4. Varje part ska säkerställa att en användare eller leverantör av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster som berörs av ett beslut av dess regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet har rätt att överklaga till ett överklagandeorgan som är oberoende av både regleringsmyndigheten och andra berörda parter. I avvaktan på resultatet av överklagandet ska beslutet gälla, såvida inte interimistiska åtgärder beviljas i enlighet med partens lagstiftning.

ARTIKEL 10.50

Tillstånd att tillhandahålla telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster

1. Om en part kräver tillstånd för tillhandahållande av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster ska den offentliggöra vilka typer av tjänster som kräver tillstånd, samt alla tillståndskriterier, tillämpliga förfaranden och villkor som i allmänhet är förknippade med tillståndet.

2. Varje part ska sträva efter att godkänna tillhandahållande av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster utan ett formellt förfarande och tillåta leverantören att börja tillhandahålla sina nät eller tjänster utan att behöva invänta ett beslut från sin regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet. Om en part kräver ett formellt beslut om tillstånd ska den ange en rimlig tidsperiod som normalt krävs för att erhålla ett sådant beslut och meddela detta på ett transparent sätt. Parten ska sträva efter att säkerställa att beslutet fattas inom den angivna tidsperioden.

3. Varje part ska säkerställa att alla tillståndskriterier eller tillämpliga förfaranden, och alla skyldigheter eller villkor som åläggs eller är knutna till ett tillstånd, är objektiva, transparenta och icke-diskriminerande, avser den tillhandahållna tjänsten och inte är mer betungande än vad som är nödvändigt för den typ av tjänst som tillhandahålls.
4. Varje part ska säkerställa att en sökande får en skriftlig underrättelse om skälen till ett avslag på eller återkallande av ett tillstånd eller åläggande av leverantörsspecifika villkor. I sådana fall ska en sökande ha rätt att överklaga till ett överklagandeorgan.
5. Varje part ska säkerställa att de administrativa avgifter som tas ut av leverantörer är objektiva, transparenta, icke-diskriminerande och står i proportion till de administrativa kostnader som rimligen uppstår i samband med förvaltning, kontroll och genomdrivande av de skyldigheter som anges i detta avsnitt¹.

ARTIKEL 10.51

Samtrafik

1. Parterna erkänner att samtrafik i princip bör överenskommas på grundval av kommersiella förhandlingar mellan leverantörerna av de berörda allmänna telekommunikationsnäten eller telekommunikationstjänsterna.

¹ Administrativa avgifter omfattar inte betalning för rätten att använda begränsade resurser och obligatoriska bidrag till tillhandahållande av samhällsomfattande tjänster.

2. I detta syfte ska varje part säkerställa att en leverantör av allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster på dess territorium har rätt och, på begäran av en annan leverantör av allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster, skyldighet att förhandla om samtrafik i syfte att tillhandahålla allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster.

ARTIKEL 10.52

Tillträde och användning

1. Varje part ska säkerställa att alla omfattade företag eller tjänsteleverantörer från den andra parten medges tillträde till och får använda allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster på skäliga och icke-diskriminerande¹ villkor. Denna skyldighet ska tillämpas bland annat på punkterna 2–5 i denna artikel.

2. Varje part ska säkerställa att omfattade företag eller tjänsteleverantörer från den andra parten har tillträde till och får använda allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster som erbjuds inom eller över dess gränser, inbegripet privata hyrda förbindelser, och ska i detta syfte, med förbehåll för punkt 5, säkerställa att sådana företag och leverantörer tillåts att

a) köpa eller hyra och ansluta terminalutrustning eller annan utrustning som gränssnitt mot nätet och som är nödvändig för att utföra deras verksamhet,

¹ I denna artikel avses med *icke-diskriminerande* behandling som mest gynnad nation och nationell behandling enligt definitionerna i artiklarna 10.6 (Nationell behandling), 10.16 (Nationell behandling), 10.7 (Behandling som mest gynnad nation) och 10.17 (Behandling som mest gynnad nation), samt villkor som inte är mindre gynnsamma än dem som medges andra användare av likartade allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster i likartade situationer.

b) sammanlänka privata hyrda eller ägda förbindelser med allmänna telekommunikationsnät eller med förbindelser som hyrs eller ägs av ett annat omfattat företag eller en annan tjänsteleverantör, och

c) använda valfritt driftsprotokoll i sin verksamhet, bortsett från sådana som är nödvändiga för att säkerställa telekommunikationstjänsters tillgänglighet för allmänheten.

3. Varje part ska säkerställa att omfattade företag eller tjänsteleverantörer från den andra parten får använda allmänna telekommunikationsnät och telekommunikationstjänster för att förflytta information inom och över gränser, inbegripet företagsintern kommunikation, samt för att få tillgång till information som finns i databaser eller lagras på annat sätt i maskinläsbart skick inom någon av parternas territorium.

4. Trots vad som sägs i punkt 3 får en part vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa säkerheten och konfidentialiteten vid kommunikationer, under förutsättning att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra antingen en förtäckt restriktion av handeln med tjänster eller driften av en annan näringsverksamhet som omfattas av detta kapitel eller ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering.

5. Varje part ska säkerställa att tillträde till och användning av allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster inte belastas med villkor utöver dem som är nödvändiga för att

a) trygga skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster för leverantörer av allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster, särskilt vad gäller deras möjlighet att göra sina tjänster tillgängliga för allmänheten, eller

- b) skydda den tekniska integriteten hos allmänna telekommunikationsnät och telekommunikationstjänster.

ARTIKEL 10.53

Lösning av tvister på telekommunikationsområdet

1. Varje part ska säkerställa att dess regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet i händelse av tvist mellan leverantörer av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster i samband med rättigheter och skyldigheter som följer av detta underavsnitt, och på begäran av någon av parterna i tvisten, fattar ett bindande beslut inom rimlig tid för att lösa tvisten.
2. Varje part ska säkerställa att ett beslut av dess regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet görs tillgängligt för allmänheten, med hänsyn till kraven rörande affärshemligheter, och att de berörda parterna ges en fullständig redogörelse för de skäl som ligger till grund för beslutet och har rätt att överklaga enligt artikel 10.49.4 (Regleringsmyndighet på telekommunikationsområdet).
3. Varje part ska säkerställa att det förfarande som avses i punkterna 1 och 2 inte hindrar någon av de berörda parterna från att väcka talan vid en rättslig myndighet i enlighet med partens lagar och andra författningar.

ARTIKEL 10.54

Konkurrensskydd beträffande betydande leverantörer

Varje part ska anta eller bibehålla lämpliga åtgärder som förhindrar leverantörer av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster som, på egen hand eller tillsammans, är betydande leverantörer från att börja tillämpa eller fortsätta tillämpa konkurrensbegränsande metoder. Sådana konkurrensbegränsande metoder kan innefatta

- a) deltagande i konkurrensbegränsande korssubventionering,
- b) utnyttjande av information från konkurrenter, med konkurrensbegränsande effekter, och
- c) underlåtenhet att låta andra tjänsteleverantörer i god tid få tillgång till tekniska uppgifter om väsentliga faciliteter och kommersiellt relevanta uppgifter som är nödvändiga för att dessa ska kunna tillhandahålla tjänster.

ARTIKEL 10.55

Samtrafik med betydande leverantörer

1. Varje part ska säkerställa att betydande leverantörer av allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster tillhandahåller samtrafik på alla tekniskt genomförbara punkter i nätet. Sådan samtrafik ska tillhandahållas

- a) på icke-diskriminerande villkor, inbegripet avseende priser och tekniska standarder och specifikationer, inklusive kvalitet och underhåll, och med en kvalitet som inte är mindre gynnsam än den som tillhandahålls för den betydande leverantörens egna likartade tjänster eller för likartade tjänster som tillhandahålls av dess dotterbolag eller andra närstående företag,
- b) i god tid samt på villkor, inbegripet avseende priser och tekniska standarder och specifikationer, inklusive kvalitet och underhåll, som är transparenta, skäliga, fastställda med hänsyn till vad som är ekonomiskt möjligt och tillräckligt åtskilda för att leverantören inte ska behöva betala för nätverkselement eller faciliteter som den inte behöver för att tjänsten ska kunna tillhandahållas, och
- c) på begäran, vid punkter utöver de nätanslutningspunkter som erbjuds majoriteten av användarna, mot avgifter som återspeglar kostnaderna för att upprätta nödvändiga ytterligare faciliteter.

2. Varje part ska säkerställa att de tillämpliga förfarandena för samtrafik med en betydande leverantör görs offentligt tillgängliga.

3. Varje part ska säkerställa att betydande leverantörer på dess territorium gör sina avtal om samtrafik eller, i tillämpliga fall, sina referensanbud avseende samtrafik offentligt tillgängliga.

ARTIKEL 10.56

Tillträde till betydande leverantörers väsentliga faciliteter

Varje part ska säkerställa att betydande leverantörer på dess territorium gör sina väsentliga faciliteter tillgängliga för leverantörer av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster på skäliga och icke-diskriminerande villkor i syfte att tillhandahålla allmänna telekommunikationstjänster, utom om detta inte är nödvändigt för att uppnå effektiv konkurrens på grundval av de uppgifter om faktiska omständigheter som samlats in och den bedömning av marknaden som utförts av regleringsmyndigheten på telekommunikationsområdet.

ARTIKEL 10.57

Begränsade resurser

1. Varje part ska säkerställa att tilldelningen och beviljandet av nyttjanderätter till begränsade resurser, inbegripet radiospektrum, nummer och ledningsrätter, sker enligt förfaranden som är objektiva, lägliga, transparenta och icke-diskriminerande och inte skapar negativa incitament för tillämpningen av användningen av sådana begränsade resurser.

2. Varje part ska sträva efter att ta hänsyn till allmänintresset, inbegripet främjandet av konkurrens, och att förlita sig på marknadsbaserade metoder, inbegripet mekanismer såsom auktioner, vid tilldelning och beviljande av nyttjanderätter till radiospektrum för allmänna telekommunikationstjänster.
3. Varje part ska säkerställa att uppgifter om den aktuella användningen av tilldelade frekvensband görs offentligt tillgängliga, men det krävs inga detaljerade angivelser om vilka radiospektrum som tilldelats för specifika statliga användningsområden.
4. En parts åtgärder för att tilldela och fördela spektrum och hantera frekvenser är inte i sig oförenliga med artiklarna 10.5 (Marknadstillträde) och 10.14 (Marknadstillträde). Varje part behåller rätten att fastställa och tillämpa åtgärder för spektrum- och frekvenshantering som kan leda till begränsningar av antalet leverantörer av telekommunikationstjänster, förutsatt att detta sker på ett sätt som är förenligt med detta avtal. Detta inbegriper möjligheten att tilldela frekvensband med hänsyn till nuvarande och framtida behov och spektrumtillgång.

ARTIKEL 10.58

Samhällsomfattande tjänster

1. Varje part har rätt att fastställa vilka slags skyldigheter att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster som den önskar upprätthålla och att besluta om deras omfattning och genomförande.

2. Varje part ska hantera skyldigheterna att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster på ett transparent, objektivt och icke-diskriminerande sätt som är neutralt i konkurrenshänseende och inte är mer betungande än nödvändigt för den typ av samhällsomfattande tjänster som fastställs av parten.
3. Om en part utser en leverantör av samhällsomfattande tjänster ska den göra detta på ett sätt som är effektivt, transparent, icke-diskriminerande och öppet för alla leverantörer av allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster.
4. Om en part beslutar att kompensera en leverantör av samhällsomfattande tjänster, ska den säkerställa att denna kompensation inte överstiger nettokostnaden för skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster.

ARTIKEL 10.59

Nummerportabilitet

Varje part ska säkerställa att en leverantör av allmänna telekommunikationstjänster erbjuder nummerportabilitet till rimliga villkor.

ARTIKEL 10.60

Konfidentialitet

1. Varje part ska säkerställa att en leverantör som erhåller information från en annan leverantör under förhandlingarna om ett arrangemang enligt artiklarna 10.51 (Samtrafik), 10.52 (Tillträde och användning), 10.55 (Samtrafik med betydande leverantörer) eller 10.56 (Tillträde till betydande leverantörers väsentliga faciliteter) använder informationen endast för det ändamål för vilket den tillhandahållits och alltid respekterar den överförda eller lagrade informationens konfidentialitet¹.
2. Varje part ska anta eller bibehålla åtgärder för att skydda konfidentialiteten för kommunikation och därmed sammanhängande trafikuppgifter som överförs vid användning av allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster, på ett icke-diskriminerande sätt som inte otillbörligt begränsar tillhandahållandet av telekommunikationstjänster.

ARTIKEL 10.61

Konnektivitet för telekommunikation

Parterna erkänner vikten av tillgång till och ökad användning av nät med mycket hög kapacitet och av telekommunikationstjänster av hög kvalitet, även på landsbygden och i avlägsna områden, som ett sätt att göra det möjligt för personer och företag att utnyttja handelns fördelar.

¹ För tydlighetens skull påpekas att en part kan fullgöra denna skyldighet genom att möjliggöra kontroll av att sekretessavtal mellan leverantörer efterlevs.

UNDERAVSNITT 5

FINANSIELLA TJÄNSTER

ARTIKEL 10.62

Tillämpningsområde

1. Detta underavsnitt är tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar tillhandahållandet av finansiella tjänster. Detta underavsnitt är inte tillämpligt på icke-överensstämmande aspekter av åtgärder som antas eller bibehålls i enlighet med artikel 10.10 (Icke-överensstämmande åtgärder) eller artikel 10.18 (Icke-överensstämmande åtgärder).
2. Vid tillämpning av detta underavsnitt avses med *verksamhet som bedrivs i samband med myndighetsutövning* enligt artikel 10.3 a (Definitioner) följande:
 - a) En verksamhet som bedrivs av en centralbank eller monetär myndighet eller av något annat offentligt organ som ett led i penning- eller valutapolitiken.
 - b) En verksamhet som utgör en del av ett lagstadgat system för social trygghet eller av allmänna pensionssystem.
 - c) Annan verksamhet som bedrivs av ett offentligt organ för en parts eller dess offentliga organs räkning eller med partens eller dess offentliga organs garanti eller med användning av partens eller dess offentliga organs finansiella tillgångar.

3. Vid tillämpning av artikel 10.3 m (Definitioner) gäller att, om en part tillåter att någon av de verksamheter som avses i punkt 2 b eller c utförs av dess leverantörer av finansiella tjänster i konkurrens med ett offentligt organ eller en leverantör av finansiella tjänster, omfattar ”tjänst” sådan verksamhet.

4. Artikel 10.3 a (Definitioner) är inte tillämplig på tjänster som omfattas av detta underavsnitt.

ARTIKEL 10.63

Definitioner

I detta underavsnitt och avsnitten B (Investeringsliberalisering), C (Gränsöverskridande handel med tjänster) och D (Fysiska personers inresa och tillfälliga vistelse för affärsändamål) och underavsnitt 1 (Inhemsk reglering) i avsnitt E (Rättslig ram) i detta kapitel gäller följande definitioner:

a) *finansiell tjänst*: varje tjänst av finansiell natur som erbjuds av en leverantör av finansiella tjänster från en part. Finansiella tjänster inbegriper alla försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster samt alla banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster). Finansiella tjänster innefattar följande verksamheter:

i) försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster:

A) direkt försäkring (även koassurans):

1) livförsäkring,

- 2) skadeförsäkring,
 - B) återförsäkring och retrocession,
 - C) försäkringsförmedling, såsom mäklari och agenturverksamhet,
 - D) försäkringsrelaterade tjänster, såsom konsult-, aktuarie-, riskprövnings- och skaderegleringstjänster,
- ii) banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster):
 - A) mottagande av insättningar och andra återbetalningspliktiga medel från allmänheten,
 - B) all slags utlåning, inbegripet konsumentkrediter, hypotekslån, factoring och finansiering av affärstransaktioner,
 - C) finansiell leasing,
 - D) alla betalnings- och penningförmedlingstjänster, inbegripet kredit-, betal- och bankkort, resecheckar och bankväxlar,
 - E) garantier och åtaganden,

- F) handel för egen eller för kunds räkning, på en handelsplats, genom direkthandel eller på annat sätt, med
- 1) penningmarknadsinstrument (inbegripet checkar, växlar och bankcertifikat),
 - 2) valutor,
 - 3) derivatinstrument, innefattande terminer och optioner,
 - 4) valuta- och ränteinstrument, inbegripet sådana produkter som swappar och räntesäkringsavtal,
 - 5) överlåtbara värdepapper,
 - 6) andra överlåtbara instrument och finansiella tillgångar, inklusive guld- och silvertackor,
- G) medverkan vid emissioner av alla slags värdepapper, däribland emissionsgarantier och placering såsom mellanhand (offentligt eller privat) och tillhandahållande av tjänster rörande sådana emissioner,
- H) penningmäkleri,

- I) förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster,
- J) avvecklings- och clearingtjänster rörande alla finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument,
- K) tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara,
- L) rådgivnings- och förmedlingstjänster samt andra till finansiella tjänster relaterade tjänster avseende verksamhet i leden A–K, inbegripet kreditupplysning och kreditanalys, undersökningar och rådgivning i samband med investeringar och portföljer och rådgivning om förvärv samt omstrukturering av företag och affärsstrategi.

b) *leverantör av finansiella tjänster*: en fysisk eller juridisk person från en part, dock inte ett offentligt organ, som avser att tillhandahålla eller tillhandahåller finansiella tjänster.

c) *offentligt organ*:

- i) en regering, centralbank eller monetär myndighet i en part, eller ett av en part ägt eller kontrollerat organ, som huvudsakligen har offentliga uppgifter eller bedriver verksamhet för offentliga ändamål, med undantag för organ som huvudsakligen arbetar med att tillhandahålla finansiella tjänster på kommersiella villkor, eller

- ii) ett privat organ som utför uppgifter som vanligen utförs av en centralbank eller en monetär myndighet, vid utförandet av dessa uppgifter.
- d) *ny finansiell tjänst*: en tjänst av finansiell natur, inbegripet tjänster relaterade till befintliga och nya produkter eller det sätt på vilket en produkt levereras, som inte tillhandahålls av någon leverantör av finansiella tjänster på den ena partens territorium men som tillhandahålls på den andra partens territorium.
- e) *självreglerande organisation*: varje icke-statligt organ, inbegripet en handelsplats eller annan marknad för värdepapper eller terminer, clearingorgan eller andra organisationer eller sammanslutningar, som utövar reglerings- eller tillsynsbefogenheter över leverantörer av finansiella tjänster enligt lag eller, i tillämpliga fall, genom delegation från centrala, regionala eller lokala självstyrelseorgan eller myndigheter.

ARTIKEL 10.64

Försiktighetsklausul

1. Ingenting i detta avtal ska hindra en part från att anta eller bibehålla åtgärder av försiktighetsskäl, såsom åtgärder för att
 - a) skydda investerare, insättare, försäkringstagare eller personer för vilka en leverantör av finansiella tjänster utför ett förvaltningsuppdrag, eller
 - b) säkerställa integriteten och stabiliteten i en parts finansiella system.

2. Om sådana åtgärder inte överensstämmer med bestämmelserna i detta avtal, får de inte användas som ett sätt att undvika partens åtaganden eller skyldigheter enligt avtalet.

ARTIKEL 10.65

Utlämnande av uppgifter

Ingenting i detta avtal ska tolkas som en skyldighet för en part att lämna ut information om enskilda konsumenters affärer och konton eller sådan konfidentiell eller äganderättsligt skyddad information som innehas av offentliga organ.

ARTIKEL 10.66

Internationella standarder

1. Varje part ska ta vederbörlig hänsyn till säkerställandet av att internationellt överenskomna standarder för reglering och tillsyn inom sektorn för finansiella tjänster och för kampen mot skatteundandragande och skatteflykt inom sektorn för finansiella tjänster genomförs och tillämpas på dess territorium. Sådana internationellt överenskomna standarder innefattar de som antagits av G20, rådet för finansiell stabilitet, Baselkommittén för banktillsyn, särskilt dess ”grundläggande principer för effektiv banktillsyn”, Internationella organisationen för försäkringstillsynsmyndigheter, särskilt dess ”grundläggande principer för försäkringssektorn”, Internationella organisationen för värdepapperstillsyn, särskilt dess ”mål och principer för reglering av värdepapper”, arbetsgruppen för finansiella åtgärder och det globala forumet för transparens och informationsutbyte på skatteområdet.

2. Parterna ska sträva efter att samarbeta och utbyta information om utvecklingen av internationella standarder.

ARTIKEL 10.67

Nya finansiella tjänster på en parts territorium

1. Varje part ska tillåta en leverantör av finansiella tjänster från den andra parten som är etablerad på dess territorium att tillhandahålla en ny finansiell tjänst som den i enlighet med sin lagstiftning skulle tillåta sina egna leverantörer av finansiella tjänster att tillhandahålla i likartade situationer, under förutsättning att införandet av den nya finansiella tjänsten inte kräver att ny lagstiftning antas eller att befintlig lagstiftning ändras. Detta är inte tillämpligt på filialer till leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten som etablerats på en parts territorium.
2. En part får fastställa i vilken institutionell och juridisk form tjänsten får tillhandahållas och får ställa krav på tillstånd för tillhandahållande av tjänsten. Om ett sådant tillstånd krävs ska ett beslut fattas inom rimlig tid, och tillstånd får vägras endast av försiktighetsskäl.

ARTIKEL 10.68

Självreglerande organisationer

Om en part kräver medlemskap i, deltagande i eller tillträde till en självreglerande organisation för att leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten ska kunna tillhandahålla finansiella tjänster på eller till den förstnämnda partens territorium, ska parten säkerställa att den självreglerande organisationen efterlever skyldigheterna enligt artiklarna 10.6 (Nationell behandling), 10.7 (Behandling som mest gynnad nation), 10.16 (Nationell behandling) och 10.17 (Behandling som mest gynnad nation).

ARTIKEL 10.69

Clearing- och betalningssystem

Enligt de villkor som medger nationell behandling ska varje part bevilja leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten som är etablerade på dess territorium tillgång till betalnings- och clearingsystem som drivs av offentliga organ samt till officiella kredit- och återfinansieringsfaciliteter som är tillgängliga i samband med normal affärsverksamhet. Denna artikel ger inte tillgång till en parts möjligheter i fråga om långivare i sista instans.

UNDERAVSNITT 6

INTERNATIONELLA SJÖTRANSPORTTJÄNSTER

ARTIKEL 10.70

Tillämpningsområde och definitioner

1. Detta underavsnitt anger principerna i den rättsliga ramen för tillhandahållandet av internationella sjötransporttjänster enligt avsnitten B (Investeringsliberalisering), C (Gränsöverskridande handel med tjänster) och D (Fysiska personers inresa och tillfälliga vistelse för affärsändamål) i detta kapitel och är tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar handeln med internationella sjötransporttjänster. Detta underavsnitt är inte tillämpligt på icke-överensstämmande aspekter av åtgärder som antas eller bibehålls i enlighet med artikel 10.10 (Icke-överensstämmande åtgärder) eller artikel 10.18 (Icke-överensstämmande åtgärder).
2. I detta underavsnitt och avsnitten B (Investeringsliberalisering), C (Gränsöverskridande handel med tjänster) och D (Fysiska personers inresa och tillfälliga vistelse för affärsändamål) i detta kapitel gäller följande definitioner:
 - a) *containerterminal- och depåtjänster*: verksamhet som består i lagring av containrar, i hamnområden eller inne i landet, i syfte att fylla, tömma, reparera och tillgängliggöra dem för transport.

- b) *tullklarering*: verksamhet som består i att för en annan parts räkning fullgöra tullformaliteter i samband med import, export eller genomgående transport av last, oavsett om denna tjänst är tjänsteleverantörens huvudsakliga verksamhet eller ett vanligt komplement till den huvudsakliga verksamheten.
- c) *transporter från dörr till dörr eller multimodala transporter*: transporter av last där mer än ett transportsätt används, vilka inkluderar en delsträcka med internationell sjötransport och omfattas av ett enda transportdokument.
- d) *matartjänster*: för- och vidaretransport till sjöss av internationell last, inbegripet containertransport, styckegods och torr- eller flytande bulklast, mellan hamnar på en parts territorium, förutsatt att den internationella lasten befinner sig under transport till en destination eller från en avsändningshamn utanför den partens territorium.
- e) *fraktspeditionstjänster*: verksamhet som består i att organisera och övervaka sändningar för avlastares räkning, genom förvärv av transport och därmed relaterade tjänster, upprättande av dokumentation och tillhandahållande av företagsinformation.
- f) *internationell last*: last som transporteras mellan en hamn i den ena parten och en hamn i den andra parten eller i ett tredjeland, eller mellan hamnar i olika medlemsstater.
- g) *internationella sjötransporttjänster*: transport av passagerare eller last med havsgående fartyg mellan en hamn i en part och en hamn i den andra parten eller i ett tredjeland; detta inbegriper direkta avtal med leverantörer av andra transporttjänster i syfte att täcka transporter från dörr till dörr eller multimodala transporter inom ramen för ett enda transportdokument, men inte rätten att tillhandahålla sådana andra transporttjänster.

- h) *agenttjänster inom sjöfart*: verksamhet som består i att en agent i ett visst geografiskt område företräder ett eller flera linjerederiers eller rederiers affärsintressen, i syfte att
 - i) marknadsföra och sälja sjötransporttjänster och därmed relaterade tjänster, från lämnande av offerter till fakturering, och utfärdande av konossement för företagens räkning, förvärv och vidareförsäljning av nödvändiga stödtjänster, upprättande av dokumentation samt tillhandahållande av företagsinformation, och
 - ii) representera företagen när det gäller att organisera fartygs hamnanlöp eller överta last vid behov.
- i) *kompletterande sjöfartstjänster*: sjöfartsrelaterade lasthanteringstjänster, tullklareringstjänster, containerterminal- och depåttjänster, agenttjänster inom sjöfart och sjöfartsrelaterade fraktspeditionstjänster.
- j) *sjöfartsrelaterade lasthanteringstjänster*: verksamhet som bedrivs av stuveriföretag, inbegripet terminaloperatörer, men inte hamnarbetares verksamhet som sådan, om dessa hamnarbetare organiseras oberoende av stuveriföretagen eller terminaloperatörerna. I de verksamheter som omfattas ingår organisation och övervakning av
 - i) lastning eller lossning av last på, respektive från, ett fartyg,
 - ii) surring eller avsurning av last, och

- iii) mottagande eller leverans och förvaring av last före transport eller efter lossning.

ARTIKEL 10.71

Skyldigheter

1. Varje part ska genomföra ett obegränsat tillträde till de internationella sjöfartsmarknaderna och den internationella sjöfartshandeln på kommersiell och icke-diskriminerande grund genom följande:

- a) Medge fartyg som för den andra partens flagg, eller används av tjänsteleverantörer från den andra parten, en behandling som inte är mindre gynnsam än den som medges dess egna fartyg, inbegripet i fråga om
 - i) hamntillträde,
 - ii) nyttjande av hamnars infrastruktur och tjänster,
 - iii) användning av kompletterande sjöfartstjänster,
 - iv) tillhörande pålagor och avgifter, och
 - v) tullfaciliteter och tilldelning av kajplatser och anordningar för lastning och lossning.

- b) Tillåta leverantörer av internationella sjötransporttjänster från den andra parten att etablera och driva ett företag på dess territorium på villkor som inte är mindre gynnsamma än dem som parten medger sina egna tjänsteleverantörer.
- c) På rimliga och icke-diskriminerande villkor ge leverantörer av internationella sjötransporttjänster från den andra parten tillgång till följande tjänster i dess hamnar: lotsning, bogsering, proviantering, påfyllning av bränsle och vatten, sophämtning och hantering av barlastavfall, hamnkaptensjänster, navigationsstöd, reparationsmöjligheter för nödsituationer, ankring, kajplats- och förtöjningstjänster samt landbaserade operativa tjänster som är nödvändiga för sjöfart, däribland kommunikationsmedel, vatten- och elförsörjning.
- d) Tillåta den andra partens leverantörer av internationella sjötransporttjänster, under förutsättning att tillstånd i tillämpliga fall erhållits från den behöriga myndigheten, att omlokalisera egna eller hyrda tomma containrar, vilka inte transporteras som last mot betalning, mellan hamnar i Nya Zeeland eller mellan hamnar i en medlemsstat.
- e) Tillåta den andra partens leverantörer av internationella sjötransporttjänster att tillhandahålla matartjänster mellan hamnar i Nya Zeeland eller mellan hamnar i en medlemsstat, under förutsättning att tillstånd i tillämpliga fall erhållits från den behöriga myndigheten.

2. Vid tillämpning av punkt 1 a och b ska parterna

- a) inte införa bestämmelser om lastdelning i framtida avtal med tredjeländer om sjötransporttjänster, inbegripet i fråga om torrbulk, flytande bulk och linjesjöfart,

- b) inom rimlig tid säga upp sådana befintliga bestämmelser om lastdelning som avses i led a och som anges i tidigare avtal, och
- c) inte anta eller bibehålla några administrativa, tekniska eller andra åtgärder som skulle kunna utgöra en förtäckt restriktion eller ha godtyckliga eller oberättigade diskriminerande effekter, där likartade förhållanden råder, för det fria tillhandahållandet av internationella sjötransporttjänster.

KAPITEL 11

KAPITALRÖRELSER, BETALNINGAR OCH ÖVERFÖRINGAR

ARTIKEL 11.1

Betalningar och överföringar

Varje part ska tillåta alla betalningar eller överföringar, i fritt konvertibel valuta och i enlighet med de relevanta bestämmelserna i artiklarna i Internationella valutafondens stadga, som avser bytesbalanstransaktioner som ingår i tillämpningsområdet för detta avtal.

ARTIKEL 11.2

Kapitalrörelser

Varje part ska, när det gäller transaktioner som avser kapitalbalansen och den finansiella balansen i betalningsbalansen, tillåta fri rörlighet för kapital i syfte att genomföra investeringsliberalisering och andra transaktioner i enlighet med kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster).

ARTIKEL 11.3

Tillämpning av lagar och andra författningar rörande kapitalrörelser, betalningar och överföringar

1. Ingenting i artiklarna 11.1 (Betalningar och överföringar) och 11.2 (Kapitalrörelser) ska tolkas som att det hindrar en part från att tillämpa sina lagar och andra författningar avseende
 - a) konkurs, insolvens eller skydd av borgenärernas rättigheter,
 - b) emission av eller handel med värdepapper, derivat som terminer eller optioner eller andra finansiella instrument,
 - c) ekonomisk rapportering eller redovisning av kapitalrörelser, betalningar eller överföringar som behövs för att bistå brottsbekämpande myndigheter eller finanstillsynsmyndigheter,
 - d) brott och vilseledande eller bedrägliga metoder,

- e) säkerställande av att förelägganden eller domar i administrativa eller rättsliga förfaranden följs, eller
 - f) system för social trygghet, allmänna pensionssystem eller obligatoriska sparprogram.
2. En part får inte tillämpa de lagar och andra författningar som avses i punkt 1 på ett godtyckligt eller diskriminerande sätt eller på ett sätt som skulle utgöra en förtäckt restriktion av kapitalrörelser, betalningar eller överföringar.

KAPITEL 12

DIGITAL HANDEL

AVSNITT A

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 12.1

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel är tillämpligt på åtgärder av en part som påverkar handel som möjliggörs på elektronisk väg.

2. Detta kapitel är inte tillämpligt på
- a) audiovisuella tjänster,
 - b) information som innehas eller behandlas av en part eller för dess räkning, eller åtgärder som rör sådan information, inbegripet åtgärder som rör insamling av sådan information, och
 - c) åtgärder som Nya Zeeland antar eller bibehåller och som landet anser nödvändiga för att skydda eller främja maorifolkets rättigheter, intressen, skyldigheter och ansvarsområden¹ i frågor som omfattas av detta kapitel, inbegripet för att fullgöra Nya Zeelands skyldigheter enligt Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi, förutsatt att dessa åtgärder inte används som ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering av personer från den andra parten eller en förtäckt restriktion av handel som möjliggörs på elektronisk väg. Kapitel 26 (Tvistlösning) är inte tillämpligt på tolkningen av Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi, inbegripet när det gäller arten av de rättigheter och skyldigheter som följer av detta fördrag.

ARTIKEL 12.2

Definitioner

1. I detta kapitel gäller definitionerna i artikel 10.3 (Definitioner) i kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster).

¹ För tydlighetens skull påpekas att maorifolkets rättigheter, intressen, skyldigheter och ansvarsområden inbegriper dem som rör mātauranga Māori.

2. I detta kapitel gäller definitionen av ”allmän telekommunikationstjänst” i artikel 10.47 i (Definitioner).

3. I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *konsument*: en fysisk person som använder en allmän telekommunikationstjänst för andra ändamål än yrkesmässiga.
- b) *digital upphandling*: upphandling på elektronisk väg.
- c) *direktmarknadsföringskommunikation*: varje form av kommersiell annonsering som innebär att en person sänder marknadsföringsmeddelanden direkt till en användare via en allmän telekommunikationstjänst, inbegripet via e-post, textmeddelanden och multimediameddelanden (sms och mms).
- d) *elektronisk autentisering*: en elektronisk process eller verifieringshandling som gör det möjligt att bekräfta
 - i) elektronisk identifiering av en person, eller
 - ii) ursprung och integritet för uppgifter i elektronisk form.
- e) *elektronisk fakturering* eller *e-fakturering*: automatiserat skapande och utbyte och automatiserad behandling av fakturor mellan leverantörer och köpare med användande av ett strukturerat digitalt format.

- f) *elektronisk stämpel*: uppgifter i elektronisk form som används av en juridisk person och som är fogade till eller logiskt knutna till andra uppgifter i elektronisk form för att säkerställa de andra uppgifternas ursprung och integritet.
- g) *elektronisk signatur*: uppgifter i elektronisk form som är fogade till eller logiskt knutna till andra uppgifter i elektronisk form och som
 - i) kan användas för att identifiera undertecknaren i förhållande till de andra uppgifterna i elektronisk form, och
 - ii) används av en undertecknare för att samtycka till de andra uppgifterna i elektronisk form¹.
- h) *internetanslutningstjänst*: en allmän telekommunikationstjänst som erbjuder anslutning till internet, och därigenom möjlighet till anslutning för praktiskt taget alla ändpunkter på internet, oberoende av vilken nätteknik och terminalutrustning som används.
- i) *personuppgifter*: uppgifter som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person.
- j) *administrativt handelsdokument*: ett formulär som utfärdats eller kontrollerats av en part och som måste fyllas i av eller för en importör eller exportör i samband med import eller export av varor.
- k) *användare*: en person som använder en allmän telekommunikationstjänst.

¹ För tydlighetens skull påpekas att ingenting i denna definition hindrar en part från att ge större rättslig verkan åt en elektronisk signatur som uppfyller vissa krav, såsom angivanden av att uppgifterna inte har ändrats eller verifiering av undertecknarens identitet.

ARTIKEL 12.3

Rätt att reglera

Parterna bekräftar på nytt varje parts rätt att reglera inom sina territorier i syfte att uppnå legitima politiska mål, såsom skydd av människors, djurs eller växters liv eller hälsa, sociala tjänster, utbildning i offentlig regi, säkerhet, miljö, inbegripet klimatförändringar, allmän moral, socialt skydd, konsumentskydd, djurskydd, integritetsskydd och dataskydd, främjande och skydd av kulturell mångfald och, när det gäller Nya Zeeland, främjande eller skydd av maorifolkets rättigheter, intressen, skyldigheter och ansvarsområden.

AVSNITT B

GRÄNSÖVERSKRIDANDE DATAFLÖDEN OCH SKYDD AV PERSONUPPGIFTER

ARTIKEL 12.4

Gränsöverskridande dataflöden

1. Parterna åtar sig att säkerställa gränsöverskridande dataflöden för att underlätta handeln i den digitala ekonomin och erkänner att varje part kan ha sina egna rättsliga krav i detta avseende.

2. I detta syfte får en part inte begränsa gränsöverskridande dataflöden mellan parterna i samband med verksamhet som omfattas av detta kapitel, genom att
- a) kräva användning av datoranläggningar eller nätverkselement inom sitt territorium för databehandling, inbegripet genom att kräva användning av datoranläggningar eller nätverkselement som är certifierade eller godkända inom partens territorium,
 - b) kräva lokalisering av data på sitt territorium,
 - c) förbjuda lagring eller behandling av data på den andra partens territorium, eller
 - d) förena gränsöverskridande dataöverföring med krav på användning av datoranläggningar eller nätverkselement på sitt territorium eller krav på lokalisering på sitt territorium.
3. För tydlighetens skull påpekas att parterna är överens om att ingenting i denna artikel hindrar parterna från att anta eller bibehålla åtgärder i enlighet med artikel 25.1 (Allmänna undantag) för att uppnå de allmänpolitiska mål som avses där, vilka vid tillämpning av denna artikel i relevanta fall ska tolkas på ett sätt som tar hänsyn till att den digitala tekniken kan utvecklas. Föregående mening påverkar inte tillämpningen av andra undantag i detta avtal på denna artikel.
4. Parterna ska se över genomförandet av denna artikel och utvärdera hur den fungerar inom tre år efter den dag då detta avtal träder i kraft, om inte parterna kommer överens om något annat. En part får också när som helst föreslå den andra parten att denna artikel ska ses över. En sådan begäran ska beaktas välvilligt.

5. I samband med den översyn som avses i punkt 4 och efter offentliggörandet av Waitangi Tribunals rapport Wai 2522 av den 19 november 2021

- a) bekräftar Nya Zeeland på nytt sin förmåga att fortsatt stödja och främja maorifolkets intressen inom ramen för detta avtal, och
- b) bekräftar Nya Zeeland sin avsikt att involvera maorifolket i syfte att säkerställa att den översyn som avses i punkt 4 tar hänsyn till Nya Zeelands behov att fortsätta stödja maorifolket så att de kan tillvarata sina rättigheter och intressen, och att fullgöra sina skyldigheter enligt Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi och dess principer.

ARTIKEL 12.5

Skydd av personuppgifter och integritet

- 1. Varje part erkänner att skydd av personuppgifter och integritet är en grundläggande rättighet och att höga standarder i detta avseende bidrar till att öka konsumenters förtroende och tillit till den digitala handeln.
- 2. Varje part får anta eller bibehålla de åtgärder som den anser lämpliga för att säkerställa skyddet av personuppgifter och integritet, inbegripet genom att anta och tillämpa regler för gränsöverskridande överföring av personuppgifter. Ingenting i detta avtal ska påverka det skydd av personuppgifter och integritet som föreskrivs i parternas respektive åtgärder.

3. Varje part ska underrätta den andra parten om alla åtgärder som avses i punkt 2 och som den antar eller bibehåller.

4. Varje part ska offentliggöra information om det skydd av personuppgifter och integritet som den ger användare av digital handel, inbegripet

- a) information om hur enskilda personer kan vidta åtgärder för att avhjälpa en kränkning av skyddet av personuppgifter eller integritet som uppstått till följd av digital handel, och
- b) vägledning och annan information om företagens efterlevnad av tillämpliga rättsliga krav för skydd av personuppgifter och integritet.

AVSNITT C

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 12.6

Tullar på elektroniska överföringar

1. En part får inte införa tullar på elektroniska överföringar mellan en person från den ena parten och en person från den andra parten.

2. För tydlighetens skull påpekas att punkt 1 inte ska hindra en part från att ta ut interna skatter, pålagor eller andra avgifter på elektroniska överföringar, förutsatt att sådana skatter, pålagor eller avgifter tas ut på ett sätt som är förenligt med detta avtal.

ARTIKEL 12.7

Ej krav på förhandstillstånd

1. Varje part ska sträva efter att inte införa krav på förhandstillstånd eller andra krav med motsvarande verkan för att få tillhandahålla tjänster på elektronisk väg.
2. Punkt 1 ska inte påverka tillämpningen av tillståndsordningar som inte särskilt och uteslutande avser tjänster som tillhandahålls på elektronisk väg och av bestämmelser på telekommunikationsområdet.

ARTIKEL 12.8

Ingående av kontrakt på elektronisk väg

Om inte annat föreskrivs i dess lagar och andra författningar ska varje part säkerställa att

- a) kontrakt kan ingås på elektronisk väg,

- b) kontrakt inte förlorar sin rättsliga verkan, giltighet eller verkställbarhet enbart på grund av att de ingåtts på elektronisk väg, och
- c) inga andra hinder för användning av elektroniska kontrakt skapas eller bibehålls.

ARTIKEL 12.9

Elektronisk autentisering

1. Utom under omständigheter som i övrigt föreskrivs i dess lagar och andra författningar får en part inte neka ett elektroniskt dokument, en elektronisk signatur, en elektronisk stämpel eller autentisering av uppgifter som härrör från elektronisk autentisering rättslig verkan eller giltighet som bevis vid rättsliga förfaranden enbart på grund av att de har elektronisk form.
2. En part får inte anta eller bibehålla åtgärder som skulle
 - a) förbjuda parterna i en elektronisk transaktion att gemensamt fastställa lämpliga elektroniska autentiseringsmetoder för deras elektroniska transaktion, eller
 - b) hindra parterna i en elektronisk transaktion från att kunna bevisa för domstolar och administrativa myndigheter att användningen av elektronisk autentisering i den elektroniska transaktionen uppfyller de tillämpliga rättsliga kraven.

3. Trots vad som sägs i punkt 2 får en part i fråga om en viss kategori av elektroniska transaktioner kräva att metoden för elektronisk autentisering
- a) är certifierad av en myndighet som ackrediterats i enlighet med dess lagstiftning, eller
 - b) uppfyller vissa prestationskrav, som ska vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande och endast avse de specifika egenskaperna hos den berörda kategorin av elektroniska transaktioner.
4. I den utsträckning som föreskrivs i dess lagar och andra författningar ska en part tillämpa punkterna 1–3 på andra elektroniska processer eller medel som underlättar eller möjliggör elektroniska transaktioner, såsom elektroniska tidsstämplingar eller elektroniska tjänster för rekommenderade leveranser.

ARTIKEL 12.10

Elektronisk fakturering

1. Parterna erkänner vikten av standarder för e-fakturering som ett centralt inslag i digitala upphandlingssystem för att stödja interoperabilitet och digital handel och att sådana system också kan användas för elektroniska transaktioner mellan företag och mellan företag och konsumenter.
2. Varje part ska säkerställa att genomförandet av åtgärder som rör e-fakturering inom dess jurisdiktion utformas för att stödja gränsöverskridande interoperabilitet. Vid utarbetandet av åtgärder som rör e-fakturering ska varje part i tillämpliga fall ta hänsyn till befintliga internationella ramar, riktlinjer eller rekommendationer.

3. Parterna ska sträva efter att utbyta bästa praxis när det gäller e-fakturerings och digitala upphandlingssystem.

ARTIKEL 12.11

Överföring av eller tillgång till källkod

1. Parterna erkänner den ökande sociala och ekonomiska betydelsen av användningen av digital teknik och vikten av en säker och ansvarsfull utveckling och användning av sådan teknik, inbegripet när det gäller källkod för programvara, för att främja allmänhetens förtroende.
2. En part får inte kräva överföring av eller tillgång till den källkod för programvara som ägs av en person från den andra parten som ett villkor för import, export, distribution, försäljning eller användning av sådan programvara eller av produkter som innehåller sådan programvara, inom eller från dess territorium¹.
3. För tydlighetens skull påpekas att punkt 2
 - a) inte är tillämplig på frivillig överföring av, eller frivilligt beviljande av tillgång till, källkod för programvara på kommersiell grund av en person från den andra parten, exempelvis i samband med en transaktion inom ramen för en offentlig upphandling eller ett fritt förhandlat kontrakt, och

¹ Denna artikel hindrar inte en part från att kräva tillgång till programvara som används för kritisk infrastruktur, i den utsträckning som krävs för att säkerställa att kritisk infrastruktur fungerar ändamålsenligt, med förbehåll för skyddsåtgärder mot obehörigt röjande.

- b) inte påverkar den rätt som en parts regleringsorgan, administrativa organ, brottsbekämpande organ eller rättsliga organ har att kräva att källkod för programvara ändras för att följa dess lagar och andra författningar som inte är oförenliga med detta avtal.

4. Ingenting i denna artikel ska

- a) påverka rätten för en parts regleringsmyndigheter, brottsbekämpande organ, rättsliga organ eller organ för bedömning av överensstämmelse att få tillgång till källkod för programvara, antingen före eller efter import, export, distribution, försäljning eller användning, för utredningar, inspektioner eller undersökningar, åtgärder för efterlevnadskontroll eller rättsliga förfaranden, för att fastställa efterlevnaden av dess lagar och andra författningar, inbegripet de som rör icke-diskriminering och förhindrande av partiskhet, med förbehåll för skyddsåtgärder mot obehörigt röjande,
- b) påverka krav från en konkurrensmyndighet eller ett annat relevant organ i en part på att avhjälpa en överträdelse av konkurrenslagstiftningen,
- c) påverka skyddet för och upprätthållandet av skyddet för immateriella rättigheter, eller
- d) påverka en parts rätt att vidta åtgärder i enlighet med artikel 14.1.2 a (Införlivande av vissa bestämmelser i avtalet om offentlig upphandling), enligt vilken artikel III i avtalet om offentlig upphandling i tillämpliga delar införlivas i och utgör en del av detta avtal.

ARTIKEL 12.12

Konsumenternas förtroende online

1. Som ett erkännande av vikten av att öka konsumenternas förtroende för den digitala handeln ska varje part anta eller bibehålla åtgärder för att säkerställa ett ändamålsenligt skydd för konsumenter som utför e-handelstransaktioner, inbegripet åtgärder som
 - a) förbjuder bedrägliga och vilseledande affärsmetoder, inbegripet missledande affärsmetoder,
 - b) ålägger leverantörer av varor och tjänster att agera med de bästa avsikter och följa god affärssed, inbegripet att respektera konsumenters rättigheter i fråga om obeställda varor och tjänster, och
 - c) ger konsumenter tillgång till prövningsmekanismer vid åsidosättande av deras rättigheter, inbegripet rätt till avhjälpande åtgärder om varor eller tjänster har betalats men inte levererats eller tillhandahållits såsom överenskommit.
2. Varje part ska tillhandahålla en skyddsnivå för konsumenter som utför e-handelstransaktioner som minst motsvarar den som gäller för konsumenter som utför transaktioner med icke-elektroniska medel enligt dess lagar, andra författningar och policyer.
3. Parterna erkänner vikten av att ge sina konsumentskyddsorgan eller andra berörda organ tillräckliga befogenheter för efterlevnadskontroll och vikten av samarbete mellan deras konsumentskyddsorgan eller andra berörda organ för att skydda konsumenter och öka deras förtroende online.

4. Parterna erkänner fördelarna med mekanismer för att underlätta reglering av fordringar som rör gränsöverskridande e-handelstransaktioner. I detta syfte ska parterna undersöka möjligheterna att göra sådana mekanismer tillgängliga för gränsöverskridande e-handelstransaktioner dem emellan.

ARTIKEL 12.13

Icke begärd direktmarknadsföringskommunikation

1. Varje part ska anta eller bibehålla åtgärder för att säkerställa ett ändamålsenligt skydd för användarna mot icke begärd direktmarknadsföringskommunikation.
2. Varje part ska säkerställa att direktmarknadsföringskommunikation inte sänds till användare som är fysiska personer om de inte har lämnat sitt samtycke till att få sådan kommunikation. Samtycke ska definieras i enlighet med varje parts lagstiftning.
3. Trots vad som sägs i punkt 2 ska varje part tillåta att personer som, i enlighet med dess lagstiftning, samlar in en användares kontaktuppgifter i samband med leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster sänder direktmarknadsföringskommunikation till den användaren när det gäller deras egna liknande varor eller tjänster.
4. Varje part ska säkerställa att direktmarknadsföringskommunikation är tydligt identifierbar som sådan, tydligt visar för vems räkning den skickas och innehåller den information som behövs för att användarna kostnadsfritt och när som helst ska kunna begära att den upphör att skickas.

5. Varje part ska ge användarna tillgång till rättslig prövning mot tillhandahållare av direktmarknadsföringskommunikation som inte iakttar de åtgärder som antas eller bibehålls enligt punkterna 1–4.

ARTIKEL 12.14

Samarbete i regleringsfrågor med avseende på digital handel

1. Parterna ska utbyta information om regleringsfrågor i samband med digital handel, som ska omfatta
 - a) erkännande och underlättande av driftskompatibla elektroniska förtroende- och autentiseringstjänster,
 - b) behandling av direktmarknadsföringskommunikation,
 - c) konsumentskydd online, inbegripet möjligheter till rättslig prövning för konsumenter och uppbyggnad av konsumenternas förtroende,
 - d) utmaningar för små och medelstora företag när det gäller användningen av e-handel,
 - e) e-förvaltning, och
 - f) övriga frågor som är relevanta för utvecklingen av digital handel.

2. För tydlighetens skull påpekas att denna bestämmelse inte ska tillämpas på en parts regler och skyddsåtgärder för skydd av personuppgifter och integritet, inbegripet gränsöverskridande överföring av personuppgifter.
3. Parterna ska, när så är lämpligt, samarbeta och delta aktivt i internationella forum för att främja utvecklingen av digital handel.
4. Parterna erkänner vikten av att samarbeta i cybersäkerhetsfrågor som är relevanta för digital handel.

ARTIKEL 12.15

Papperslös handel

1. I syfte att skapa en papperslös miljö för gränsöverskridande varuhandel erkänner parterna vikten av att avskaffa de pappersformulär och pappersdokument som krävs för import, export eller transitering av varor. I detta syfte uppmanas parterna att i tillämpliga fall avskaffa pappersformulär och pappersdokument och övergå till att använda formulär och dokument i datorbaserade format.
2. Varje part ska sträva efter att göra sådana administrativa handelsdokument som den utfärdar eller kontrollerar, eller som krävs vid normal handel, tillgängliga för allmänheten i elektroniskt format. Vid tillämpning av denna punkt omfattar begreppet *elektroniskt format* format som lämpar sig för automatiserad tolkning och elektronisk behandling utan mänskligt ingripande, samt digitaliserade bilder och formulär.

3. Varje part ska sträva efter att godta de elektroniska versionerna av administrativa handelsdokument som rättsligt likvärdiga med pappersversioner av administrativa handelsdokument.
4. Parterna ska sträva efter att samarbeta bilateralt och i internationella forum för att öka acceptansen för elektroniska versioner av administrativa handelsdokument.
5. Vid utformningen av initiativ för användning av papperslös handel ska varje part sträva efter att ta hänsyn till de metoder som överenskommits av internationella organisationer.

ARTIKEL 12.16

Öppen internetanslutning

Parterna erkänner fördelarna med att användare inom deras respektive territorier, med förbehåll för varje parts tillämpliga politik, lagar och andra författningar, kan

- a) få tillgång till, distribuera och använda tjänster och applikationer efter eget skön som är tillgängliga på internet, med förbehåll för en rimlig nätstyrning som inte blockerar eller bromsar trafiken av kommersiella skäl,
- b) ansluta valfria enheter till internet, förutsatt att sådana enheter inte skadar nätet, och

- c) få tillgång till information om de metoder för nätstyrning som används av deras leverantör av internetanslutningstjänster.

KAPITEL 13

ENERGI OCH RÅVAROR

ARTIKEL 13.1

Mål

Målen för detta kapitel är att underlätta handel och investeringar mellan parterna för att främja, utveckla och öka produktion av energi från förnybara energikällor och hållbar produktion av råvaror, bland annat genom användning av grön teknik.

ARTIKEL 13.2

Principer

1. Varje part behåller sin suveräna rätt att avgöra om områden inom dess territorium, liksom i dess arkipelagvatten, territorialhav, exklusiva ekonomiska zoner och kontinentalsockel, är tillgängliga för prospektering efter och produktion av energivaror och råvaror.

2. Varje part behåller sin rätt att anta, bibehålla och kontrollera efterlevnaden av åtgärder som är nödvändiga för att trygga försörjningen av energivaror och råvaror och som är förenliga med detta avtal.

ARTIKEL 13.3

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *tillstånd*: godkännande, licens, koncession eller liknande administrativt eller avtalsmässigt instrument genom vilket eller vilken en parts behöriga myndighet ger en enhet rätt att utöva en viss näringsverksamhet på dess territorium.
- b) *balansering*: alla åtgärder och processer, inom alla tidsramar, genom vilka nätoperatörer fortlöpande säkerställer att systemfrekvensen bibehålls inom ett fördefinierat stabilitetsområde och att nödvändiga reserver upprätthålls med hänsyn till den kvalitet som krävs.
- c) *energivaror*: de varor ur vilka energi produceras och som förtecknas med motsvarande HS-nummer i bilaga 13 (Förteckningar över energivaror, kolväten och råvaror)¹.
- d) *kolväten*: de varor som förtecknas med motsvarande HS-nummer i bilaga 13 (Förteckningar över energivaror, kolväten och råvaror).

¹ För tydlighetens skull påpekas att begreppet *energivaror* inte omfattar andra jordbruks-, skogsbruks- eller fiskevaror än biogas eller biobränslen.

- e) *råvaror*: de material som används i tillverkningen av industrivaror och som förtecknas med motsvarande HS-nummer i bilaga 13 (Förteckningar över energivaror, kolväten och råvaror)¹.
- f) *förnybar el*: el som produceras från förnybara energikällor.
- g) *förnybar energi*: energi som produceras från solenergi, vindkraft, vattenkraft, geotermisk energi, biologiska källor, havskällor samt andra omgivningskällor där den ursprungliga energikällan är förnybar.
- h) *standard*: en standard enligt definitionen i bilaga 1 till avtalet om tekniska handelshinder.
- i) *teknisk föreskrift*: en teknisk föreskrift enligt definitionen i bilaga 1 till avtalet om tekniska handelshinder.

ARTIKEL 13.4

Import- och exportmonopol

En part får inte inrätta eller bibehålla ett utsett import- eller exportmonopol. I denna artikel avses med *import- eller exportmonopol* en exklusiv rätt eller en exklusiv befogenhet som en part beviljar en enhet att importera energivaror eller råvaror från, eller exportera energivaror eller råvaror till, den andra parten².

¹ För tydlighetens skull påpekas att begreppet *råvaror* inte omfattar jordbruks-, skogsbruks- eller fiskevaror.

² För tydlighetens skull påpekas att denna artikel inte påverkar tillämpningen av kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster) och inte heller omfattar de rättigheter som följer av en immateriell rättighet.

ARTIKEL 13.5

Exportpriser

En part får inte införa ett högre pris för dess export av energivaror eller råvaror till den andra parten än det pris som tas ut för sådana energivaror eller råvaror när de är avsedda för den inhemska marknaden, genom åtgärder såsom licenser eller krav på minimipriser.

ARTIKEL 13.6

Inhemska priser

Varje part ska sträva efter att säkerställa att grossistpriserna på elektrisk energi och naturgas återspeglar den faktiska tillgången och efterfrågan. Om en part beslutar att reglera priset för inhemsk försörjning av energivaror och råvaror (nedan kallat *reglerat pris*) får den göra detta endast för att uppnå ett legitimt allmänpolitiskt mål, och endast genom att ålägga ett reglerat pris som är klart definierat, transparent, icke-diskriminerande och proportionellt.

ARTIKEL 13.7

Tillstånd till prospektering efter och produktion av energivaror och råvaror

1. Om en part kräver tillstånd för att prospektera efter eller producera kolväten, el eller råvaror ska den parten
 - a) bevilja ett sådant tillstånd i enlighet med de villkor och förfaranden som anges i artiklarna 10.33 (Objektivitet, opartiskhet och oberoende) och 10.34 (Offentliggörande och tillgänglig information), och
 - b) säkerställa ett transparent förfarande för beviljande av tillstånd och offentliggöra åtminstone typen av tillstånd och det relevanta området eller den relevanta delen av området, på ett sådant sätt att potentiellt intresserade sökande kan lämna in ansökningar.
2. En part får bevilja tillstånd utan att behöva uppfylla de villkor och följa de förfaranden som anges i artikel 10.34 (Offentliggörande och tillgänglig information) och punkt 1 b i denna artikel, i något av följande fall som rör kolväten:
 - a) Området har varit föremål för ett tidigare förfarande i enlighet med villkoren i artikel 10.34 (Offentliggörande och tillgänglig information) och punkt 1 b i denna artikel som inte har lett till att ett tillstånd har beviljats.
 - b) Området är permanent tillgängligt för prospektering eller produktion.

c) Ett beviljat tillstånd har avsagts innan det löpt ut.

3. En part får kräva att en enhet som har beviljats tillstånd ska betala ett ekonomiskt bidrag eller ett bidrag in natura¹. Bidraget ska fastställas på ett sätt som inte stör lednings- och beslutsprocessen i den enhet som har beviljats tillståndet.

4. Varje part ska säkerställa att en sökande får tillgång till skälen till att dess ansökan avslagits, så att sökanden kan använda förfaranden för överklagande eller omprövning. Förfarandena för överklagande eller omprövning ska offentliggöras i förväg.

ARTIKEL 13.8

Bedömning av miljöpåverkan

1. Varje part ska säkerställa att dess lagar och andra författningar kräver en miljökonsekvensbedömning för verksamhet som rör produktion av energivaror eller råvaror, om sådan verksamhet kan ha en betydande miljöpåverkan.

¹ För tydlighetens skull påpekas att frasen *ett ekonomiskt bidrag eller ett bidrag in natura* i denna punkt inte omfattar någon säkerhet eller betalning som krävs för att en enhet ska kunna uppfylla en skyldighet att finansiera och genomföra en avveckling eller någon säkerhet eller betalning som krävs för verksamhet efter avvecklingen.

2. När det gäller den miljökonsekvensbedömning som avses i punkt 1 ska varje part, i enlighet med sina lagar och andra författningar,

- a) säkerställa att alla intresserade personer, inbegripet icke-statliga organisationer, i ett tidigt skede och på ett effektivt sätt ges möjlighet och en lämplig tidsperiod för att delta i miljökonsekvensbedömningen samt en lämplig tidsperiod för att lämna synpunkter på rapporten från miljökonsekvensbedömningen,
- b) ta hänsyn till resultaten av miljökonsekvensbedömningen avseende miljöpåverkan innan ett tillstånd beviljas,
- c) offentliggöra resultaten av miljökonsekvensbedömningen, och
- d) identifiera och vid behov bedöma ett projekts betydande inverkan på
 - i) befolkning och människors hälsa,
 - ii) biologisk mångfald,
 - iii) mark, jord, vatten, luft och klimat, och
 - iv) kulturarv och landskap, inbegripet de förväntade effekterna av de risker för allvarliga olyckor eller katastrofer som är relevanta för det berörda projektet.

ARTIKEL 13.9

Risker och säkerhet vid havsbaserad verksamhet

1. Varje part ska säkerställa att de regleringsfunktioner som rör säkerhet och miljöskydd för olje- och gasverksamhet till havs utförs oberoende av de regleringsfunktioner som rör ekonomisk utveckling och licensiering av olje- och gasverksamhet till havs, såsom upprätthållande av separata rättsliga enheter för detta.
2. Varje part ska, i tillämpliga fall, fastställa de villkor som krävs för en säker havsbaserad prospektering efter och produktion av olja och gas på sitt territorium, i syfte att skydda den marina miljön och kustsamhällena mot föroreningar. Dessa villkor ska baseras på höga standarder för säkerhet och miljöskydd i samband med olje- och gasverksamhet till havs.
3. Parterna ska vid behov samarbeta för att internationellt främja höga standarder för säkerhet och miljöskydd i samband med olje- och gasverksamhet till havs genom att utbyta information och öka transparensen i fråga om säkerhet och miljöprestanda.

ARTIKEL 13.10

Tillgång till energiinfrastruktur för producenter av förnybar el

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 13.7 (Tillstånd till prospektering efter och produktion av energivaror och råvaror) ska varje part säkerställa att producenter av förnybar el på dess territorium beviljas tillträde till infrastrukturen för överföring och distribution av el på dess territorium på icke-diskriminerande, rimliga och kostnadsavspeglande villkor inom en rimlig tidsperiod efter det att en begäran om tillträde har lämnats in och på villkor som möjliggör en tillförlitlig användning av den infrastrukturen.
2. Varje part ska säkerställa att ägare eller operatörer av infrastruktur för överföring av el på dess territorium offentliggör de villkor som avses i punkt 1 och vidtar lämpliga åtgärder för att minimera begränsningar av produktionen av förnybar el.
3. Varje part ska säkerställa att det finns balansmarknader där producenter av förnybar energi kan köpa varor och tjänster på rimliga och icke-diskriminerande villkor.
4. Denna artikel påverkar inte varje parts rätt att i sina lagar och andra författningar införa eller bibehålla undantag från rätten till tillträde till dess infrastruktur för elöverföring på grundval av objektiva och icke-diskriminerande kriterier, förutsatt att sådana undantag är nödvändiga för att uppfylla ett legitimt politiskt mål, såsom behovet av att upprätthålla stabiliteten i elsystemet.

ARTIKEL 13.11

Regleringsmyndighet

Varje part ska bibehålla eller inrätta ett oberoende regleringsorgan eller ett annat oberoende organ som

- a) är rättsligt åtskilt från och funktionellt oberoende av och inte ansvarigt inför
 - i) andra myndigheter, eller
 - ii) operatörer av eller enheter som tillhandahåller eller har tillträde till infrastrukturen för överföring och distribution av el, och
- b) har anförtrotts uppdraget att inom rimlig tid lösa tvister om lämpliga villkor och tariffer för tillträde till och användning av infrastruktur för överföring och distribution av el.

ARTIKEL 13.12

Samarbete om standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse

1. I enlighet med artiklarna 9.5 (Internationella standarder) och 9.6 (Standarder) ska parterna främja samarbete mellan de regleringsmyndigheter eller standardiseringsorgan som är belägna inom deras respektive territorier när det gäller energieffektivitet och hållbar förnybar energi, i syfte att bidra till en hållbar energi- och klimatpolitik.
2. Vid tillämpning av punkt 1 ska parterna sträva efter att identifiera relevanta initiativ av ömsesidigt intresse när det gäller standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse på områdena energieffektivitet och hållbar förnybar energi.

ARTIKEL 13.13

Forskning, utveckling och innovation

Parterna ska främja forskning, utveckling och innovation på områdena energieffektivitet, förnybar energi och råvaror och vid behov samarbeta, bland annat för att

- a) främja spridning av information om och bästa praxis för miljövänliga och ekonomiskt effektiva strategier för energivaror och råvaror samt kostnadseffektiva metoder och tekniker på områdena energieffektivitet, förnybar energi och råvaror, på ett sätt som är förenligt med ett adekvat och ändamålsenligt skydd för immateriella rättigheter, och

- b) främja forskning inom och utveckling och tillämpning av energieffektiva och miljövänliga tekniker, metoder och processer på områdena energieffektivitet, förnybar energi och råvaror, som minimerar skadlig miljöpåverkan i hela energivaru- och råvarukedjorna.

ARTIKEL 13.14

Samarbete om energivaror och råvaror

Parterna ska vid behov samarbeta på områdena energivaror och råvaror, i syfte att bland annat

- a) minska eller avskaffa handels- och investeringssnedvridande åtgärder i tredjeländer som berör energivaror och råvaror,
- b) samordna sina ståndpunkter i internationella forum där handels- och investeringsfrågor som rör energivaror och råvaror diskuteras och främja internationella program på områdena energieffektivitet, förnybar energi och råvaror,
- c) främja utbyte av marknadsdata inom områdena
 - i) energivaror, inklusive information om organisationen av energimarknader, främjande av ny energiteknik och energieffektivitet, och

- ii) råvaror,
- d) främja företagens sociala ansvar i enlighet med internationella standarder, såsom OECD:s riktlinjer för multinationella företag och OECD:s riktlinjer om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfullt företagande,
- e) främja värdena ansvarsfull anskaffning och gruvdrift globalt samt maximera bidraget från deras råvarusektorer och tillhörande industriella värdekedjor till uppnåendet av FN:s mål för hållbar utveckling,
- f) främja forskning, utveckling, innovation och utbildning inom relevanta områden av gemensamt intresse när det gäller energivaror och råvaror,
- g) främja utbyte av information och bästa praxis när det gäller inhemsk politisk utveckling,
- h) främja en effektiv resursanvändning (dvs. bättre produktionsprocesser, hållbarhet, reparerbarhet, utformning för demontering, hur lätt det är att återanvända och återvinna varor), och
- i) internationellt främja höga standarder för säkerhet och miljöskydd i samband med havsbaserad olje- och gasverksamhet samt gruvdrift, genom att utbyta information och öka transparensen i fråga om säkerhet och miljöprestanda.

KAPITEL 14

OFFENTLIG UPPHANDLING

ARTIKEL 14.1

Införlivande av vissa bestämmelser i avtalet om offentlig upphandling

1. Parterna bekräftar sina rättigheter och skyldigheter enligt avtalet om offentlig upphandling.
2. Följande bestämmelser i avtalet om offentlig upphandling införlivas i och utgör en del av detta avtal, i tillämpliga delar, i fråga om upphandling som omfattas av bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling):
 - a) Artiklarna I–IV, VI–XV, XVI.1–XVI.3, XVII och XVIII.
 - b) Tilläggen II, III och IV till avtalet om offentlig upphandling, i den mån de berör varje part.
3. Trots vad som sägs i artikel 1.5.5 (Förhållande till andra internationella avtal) och om någon av de artiklar i avtalet om offentlig upphandling som avses i punkt 2 a ändras, ska dessa ändringar inte automatiskt införlivas i detta kapitel, utan parterna ska samråda i syfte att ändra detta kapitel, beroende på vad som är lämpligt.

4. För tydlighetens skull påpekas att hänvisningar till ”omfattad upphandling” i de bestämmelser som införlivas genom punkt 2 ska tolkas som hänvisningar till upphandling som omfattas av bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling).

ARTIKEL 14.2

Tilläggsbestämmelser

Utöver de bestämmelser som avses i artikel 14.1 (Införlivande av vissa bestämmelser i avtalet om offentlig upphandling) gäller följande bestämmelser:

Användning av elektroniska medel vid upphandling och offentliggörande av meddelanden

1. Alla meddelanden om omfattad upphandling, inklusive tillkännagivanden av planerad upphandling, sammanfattande meddelanden och meddelanden om tilldelning av kontrakt

- a) ska vara direkt tillgängliga på elektronisk väg, kostnadsfritt och via en enda åtkomstpunkt på internet, och
- b) kan också offentliggöras i ett lämpligt pappersformat.

Upphandlingsdokument ska göras tillgängliga med elektroniska medel och parterna ska i största möjliga utsträckning använda elektroniska medel för inlämning av anbud.

Registreringssystem och kvalificeringsförfarande

2. Enligt artikel IX.1 i avtalet om offentlig upphandling ska en part, inbegripet dess upphandlande enheter eller någon annan behörig myndighet, som har ett system för registrering av leverantörer säkerställa att information om registreringssystemet är tillgänglig på elektronisk väg och att intresserade leverantörer när som helst kan begära registrering. Om en leverantör uppfyller villkoren för registrering ska leverantören registreras inom rimlig tid. Om en leverantör inte uppfyller villkoren för registrering ska leverantören inom rimlig tid informeras och ges skriftliga skäl.

Selektiv upphandling

3. Enligt artikel IX.5 i avtalet om offentlig upphandling får en upphandlande enhet som använder sig av ett selektivt anbuds-förfarande inte begränsa antalet leverantörer som inbjuds att lämna anbud i avsikt att undvika effektiv konkurrens.

Miljömässiga, sociala och arbetsrättsliga hänsyn

4. En part får

- a) göra det möjligt för upphandlande enheter att ta miljömässiga, arbetsrättsliga och sociala hänsyn i samband med föremålet för upphandlingen, under förutsättning att de
 - i) är icke-diskriminerande, och

- ii) anges i tillkännagivandet av planerad upphandling eller i upphandlingsdokumenten,
- b) vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att dess egna och internationella lagar, författningar, skyldigheter och standarder inom miljö- och arbetsrättsområdet och det sociala området följs, förutsatt att de inte är diskriminerande.

Villkor för deltagande

5. Även om en parts upphandlande enhet när den fastställer sina villkor för deltagande får ställa krav på tidigare relevant erfarenhet om detta är nödvändigt för att uppfylla upphandlingsvillkoren i enlighet med artikel VIII.2 b i avtalet om offentlig upphandling, får den upphandlande enheten inte som ett villkor för upphandlingen kräva att denna tidigare erfarenhet har förvärvats på den partens territorium.

ARTIKEL 14.3

Utbyte av statistik

Vartannat år ska varje part göra bilateral statistik om offentlig upphandling tillgänglig för den andra parten, under förutsättning att den finns tillgänglig i respektive parts officiella online-system för upphandling.

ARTIKEL 14.4

Ändringar och rättelser av omfattningen

1. En part får ändra eller rätta sina åtaganden i sitt avsnitt i bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) i enlighet med punkterna 3–9 i denna artikel.
2. Om en ändring eller rättelse av en parts bilagor till tillägg I till avtalet om offentlig upphandling får verkan i kraft av artikel XIX i avtalet om offentlig upphandling, ska denna automatiskt få verkan och börja gälla i tillämpliga delar även vid tillämpningen av det här avtalet.

Ändringar

3. En part som avser att ändra sina åtaganden i sitt avsnitt i bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) ska
 - a) skriftligen anmäla det till den andra parten, och
 - b) i anmälan föreslå den andra parten lämpliga kompenserande justeringar för att bibehålla en nivå av omfattning som är jämförbar med den som rådde före ändringen.
4. Trots vad som sägs i punkt 3 b behöver en part inte erbjuda den andra parten kompenserande justeringar om ändringen avser en enhet över vilken parten i praktiken har avskaffat sin kontroll eller sitt inflytande.

5. Den andra parten får invända mot en ändring som avses i punkt 3, om den bestrider att
- a) en kompenserande justering som föreslås enligt punkt 3 b är tillräcklig för att bibehålla en jämförbar nivå av ömsesidigt överenskommen omfattning, eller
 - b) ändringen avser en enhet över vilken parten i praktiken har avskaffat sin kontroll eller sitt inflytande i enlighet med punkt 4.

Den andra parten ska invända skriftligen inom 45 dagar efter dagen för inlämning av den anmälan som avses i punkt 3 a eller anses ha godtagit den kompenserande justeringen eller ändringen, inbegripet vid tillämpning av kapitel 26 (Tvistlösning).

Rättelser

6. Följande ändringar av ett avsnitt i bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) ska anses som rättelser av rent formellt slag, förutsatt att de inte påverkar den gemensamt överenskomna omfattning som föreskrivs i detta kapitel:

- a) En ändring av en enhets namn.
- b) En sammanslagning av två eller flera enheter som förtecknas i det avsnittet.
- c) En uppdelning av en enhet som förtecknas i det avsnittet i två eller flera enheter, vilka läggs till de enheter som förtecknas i det avsnittet.

7. När det gäller föreslagna rättelser av en parts åtaganden i dess avsnitt i bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) ska parten vartannat år underrätta den andra parten, i linje med den anmälningscykel som föreskrivs i avtalet om offentlig upphandling.

8. En part får underrätta den andra parten om en invändning mot en föreslagen rättelse inom 45 dagar efter dagen för inlämning av anmälan. Om en part inger en invändning, ska den ange skälen till att den anser att den föreslagna rättelsen inte är en ändring i enlighet med punkt 6 i denna artikel, och beskriva effekten av den föreslagna rättelsen på den ömsesidigt överenskomna omfattning som föreskrivs i detta avtal. Om ingen skriftlig invändning görs inom 45 dagar efter dagen för inlämning av anmälan, ska parten anses ha godtagit den föreslagna rättelsen.

Samråd och tvistlösning

9. Om den andra parten invänder mot en föreslagen ändring eller rättelse, ska parterna försöka lösa frågan genom samråd. Om ingen överenskommelse nås inom 60 dagar efter den dag då invändningen lämnas in, får den part som vill ändra eller rätta sitt avsnitt i bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) hänskjuta frågan till tvistlösning. Den planerade ändringen eller rättelsen av det relevanta avsnittet i bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) får verkan först när båda parterna har enats eller på grundval av ett slutligt beslut av en tvistlösningspanel.

ARTIKEL 14.5

Ytterligare förhandlingar

Parterna ska inleda förhandlingar om marknadstillträde i syfte att förbättra den omfattning som föreskrivs i underavsnitt 2 (Offentliga enheter på regional och lokal nivå) och underavsnitt 3 (Övriga enheter) i avsnitt B i bilaga 14 (Nya Zeelands bindningslista) så snart som möjligt som Nya Zeelands lokala myndigheter, statliga tjänster eller statliga enheter antingen

- a) omfattas av Nya Zeeland i ett annat internationellt handelsavtal, eller
- b) måste följa Nya Zeelands regler för offentlig upphandling (*Government Procurement Rules*)¹ efter dagen för detta avtals ikraftträdande².

¹ Nya Zeelands regler för offentlig upphandling är Nya Zeelands främsta instrument för att reglera offentlig upphandling. Ett regeringsdirektiv (*Whole of Government Direction*) som utfärdades den 22 april 2014 enligt avsnitt 107 i *Crown Entities Act 2004* krävde att vissa kategorier av enheter skulle följa reglerna för offentlig upphandling.

² För tydlighetens skull påpekas att led b inte är tillämpligt om en eller flera av de berörda enheterna är skyldiga att följa Nya Zeelands regler för offentlig upphandling den dag då detta avtal träder i kraft.

KAPITEL 15

KONKURRENSPOLITIK

ARTIKEL 15.1

Principer för konkurrens

Parterna erkänner vikten av fri och icke snedvriden konkurrens i sina handels- och investeringsförbindelser. Parterna medger att konkurrensbegränsande affärsmetoder och statliga ingripanden kan störa marknadernas funktion och motverka fördelarna med handels- och investeringsliberaliseringen.

ARTIKEL 15.2

Konkurrensneutralitet

Detta kapitel är tillämpligt på alla offentliga och privata företag.

ARTIKEL 15.3

Näringsverksamhet

Detta kapitel är tillämpligt på företag endast i den mån företagen bedriver näringsverksamhet. I detta kapitel avses med begreppet *näringsverksamhet* utbudande av varor eller tjänster på en marknad.

ARTIKEL 15.4

Rättslig ram

1. Varje part ska anta eller bibehålla konkurrenslagstiftning som
 - a) är tillämplig på alla företag,
 - b) är tillämplig inom alla sektorer av ekonomin¹, och

¹ För tydlighetens skull påpekas att unionens konkurrensregler i kraft av artikel 42 i EUF-fördraget är tillämpliga på jordbrukssektorn i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 671).

c) på ett ändamålsenligt sätt behandlar samtliga följande förfaranden:

- i) Horisontella och vertikala avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och informellt samarbete mellan företag som ersätter konkurrensens risker och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen.
- ii) Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning.
- iii) Företagskoncentrationer som lägger väsentliga hinder i vägen för effektiv konkurrens, särskilt genom att upprätta eller förstärka en dominerande ställning.

2. Parterna ska säkerställa att företag som tilldelats uppdrag att utföra uppgifter av allmänt intresse är underställda de regler som avses i detta kapitel, i den mån tillämpningen av sådana regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar dem från att fullgöra de särskilda uppgifter av allmänt intresse som dessa företag tilldelats. De tilldelade uppgifterna av allmänt intresse ska vara transparenta och inga begränsningar av eller avvikelser från tillämpningen av reglerna i detta kapitel får gå utöver vad som är strikt nödvändigt för att de tilldelade uppgifterna ska kunna fullgöras.

ARTIKEL 15.5

Genomförande

1. Varje part ska upprätthålla en operativt oberoende myndighet som ska ansvara för, och ha nödvändiga befogenheter och resurser för att kunna säkerställa, en fullständig tillämpning och ändamålsenlig kontroll av att den konkurrenslagstiftning som avses i artikel 15.4.1 (Rättslig ram) efterlevs.
2. Varje part ska tillämpa sin konkurrenslagstiftning på ett transparent sätt med iakttagande av principerna om rättvisa förfaranden, däribland de berörda företagens rätt att försvara sig och särskilt rätten att bli hörd och rätten till rättslig omprövning.
3. Varje part ska offentliggöra sina lagar och andra författningar på konkurrensområdet och alla riktlinjer som används i samband med kontrollen av deras efterlevnad, med undantag för interna operativa förfaranden.
4. Varje part ska säkerställa att dess lagar och andra författningar på konkurrensområdet tillämpas och att deras efterlevnad kontrolleras på ett sätt som inte diskriminerar på grund av nationalitet.
5. Varje part ska säkerställa att svaranden, innan en sanktion eller rättslig åtgärd införs i ett efterlevnadskontrollförfarande, ges möjlighet att bli hörd och lägga fram bevis till sitt försvar. Varje part ska särskilt säkerställa att svaranden har rimlig möjlighet att granska och bestrida de bevis som ligger till grund för införandet av sanktionen eller den rättsliga åtgärden.

6. Med förbehåll för eventuella redigeringar som är nödvändiga för att skydda konfidentiell information ska varje part säkerställa att grunderna för sanktioner eller rättsliga åtgärder som införs vid överträdelse av dess konkurrenslagstiftning görs tillgängliga för svaranden i ett förfarande för att kontrollera att dess lagar och andra författningar på konkurrensområdet efterlevs.

7. Varje part ska säkerställa att mottagarna av ett beslut om införande av en sanktion eller en rättslig åtgärd för överträdelse av dess konkurrenslagstiftning ges möjlighet att begära rättslig omprövning av ett sådant beslut.

ARTIKEL 15.6

Enskildas rätt att väcka talan

1. I denna artikel avses med *enskildas rätt att väcka talan* en persons rätt att genom en domstol eller annan oberoende tribunal söka gottgörelse, inbegripet åtgärder för förbudsföreläggande, ekonomiska eller andra åtgärder, för skada på den personens affärsverksamhet eller egendom som orsakats av en överträdelse av en parts konkurrenslagstiftning, antingen i ett oberoende förfarande eller efter det att partens konkurrensmyndighet eller konkurrensmyndigheter konstaterat en överträdelse.

2. Varje part, som erkänner att enskildas rätt att väcka talan är ett viktigt komplement till den offentliga kontrollen av att en parts konkurrenslagstiftning efterlevs, ska anta eller bibehålla lagar eller andra åtgärder som ger enskilda en oberoende rätt att väcka talan.

ARTIKEL 15.7

Samarbete

1. Parterna medger att det ligger i deras gemensamma intresse att främja ett samarbete om konkurrenspolitiken och kontrollen av att konkurrenslagstiftningen efterlevs.
2. För att underlätta det samarbete som avses i punkt 1 får parternas konkurrensmyndigheter utbyta information, om inte annat följer av reglerna om konfidentialitet i respektive parts lagstiftning.
3. Parternas konkurrensmyndigheter ska sträva efter att, när det är möjligt och lämpligt, samordna sina åtgärder för efterlevnadskontroll när det gäller samma eller relaterade beteenden eller ärenden.

ARTIKEL 15.8

Icke-tillämpning av tvistlösning

Kapitel 26 (Tvistlösning) är inte tillämpligt på detta kapitel.

KAPITEL 16

SUBVENTIONER

ARTIKEL 16.1

Principer

Subventioner får beviljas av en part om de är nödvändiga för att uppnå ett allmänpolitiskt mål. Parterna medger dock att vissa subventioner kan snedvrider marknadernas funktion, motverka fördelarna med handelsliberalisering och skada miljön. I princip bör subventioner inte beviljas av en part om de inverkar negativt på eller sannolikt kommer att inverka negativt på konkurrensen eller handeln eller när de påtagligt skadar miljön.

ARTIKEL 16.2

Definitioner och tillämpningsområde

1. I detta kapitel avses med *subvention* följande:
 - a) En åtgärd som uppfyller villkoren i artikel 1.1 i subventionsavtalet, oavsett om subventionen beviljas ett företag som levererar varor eller tillhandahåller tjänster¹.

¹ Denna artikel föregriper inte resultatet av eventuella framtida diskussioner inom WTO om definitionen av subventioner för tjänster. Beroende på utvecklingen av dessa diskussioner inom WTO får parterna ändra detta avtal i detta avseende.

b) En subvention i enlighet med led a som är selektiv i den mening som avses i artikel 2 i subventionsavtalet. Alla subventioner som omfattas av bestämmelserna i artikel 16.7 (Förbjudna subventioner) ska anses vara selektiva.

2. Detta kapitel är tillämpligt på subventioner som beviljas företag i den mån dessa företag bedriver näringsverksamhet¹. I detta kapitel avses med begreppet *näringsverksamhet* utbudande av varor eller tjänster på en marknad.

3. Detta kapitel är tillämpligt på subventioner som beviljas företag som tilldelats särskilda uppdrag eller uppgifter av allmänt intresse, i den mån tillämpningen av detta kapitel inte rättsligt eller i praktiken hindrar dessa företag från att fullgöra sina särskilda uppdrag eller uppgifter av allmänt intresse. Sådana särskilda uppdrag eller uppgifter av allmänt intresse ska vara tilldelade i förväg på ett transparent sätt, och inga begränsningar av eller avvikelser från tillämpningen av detta kapitel får gå utöver vad som är nödvändigt för att de tilldelade uppdragen eller uppgifterna av allmänt intresse ska kunna fullgöras. I denna punkt omfattar ”särskilda uppdrag eller uppgifter av allmänt intresse” skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

4. Artiklarna 16.6 (Samråd) och 16.7 (Förbjudna subventioner) är inte tillämpliga på subventioner som beviljas av självstyrelseorgan på regional och lokal nivå hos någon av parterna. Vid fullgörandet av sina skyldigheter enligt detta kapitel ska varje part vidta sådana rimliga åtgärder som står till dess förfogande för att säkerställa att partens självstyrelseorgan på regional och lokal nivå iakttar bestämmelserna i detta kapitel.

¹ För tydlighetens skull påpekas att begreppet *företag* omfattar offentliga och privata företag.

5. Artiklarna 16.6 (Samråd) och 16.7 (Förbjudna subventioner) är inte tillämpliga på den audiovisuella sektorn.
6. Artikel 16.7 (Förbjudna subventioner) är inte tillämplig på
 - a) subventioner som beviljas för att kompensera för skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra icke-ekonomiska exceptionella händelser, förutsatt att sådana subventioner är tillfälliga, och
 - b) subventioner som beviljas som svar på en nationell eller global hälsokris eller ekonomisk kris, förutsatt att sådana subventioner är tillfälliga, riktade och proportionella, med beaktande av den skada som orsakats av eller till följd av krisen.

ARTIKEL 16.3

Förhållande till WTO-avtalet

Ingenting i detta kapitel ska påverka någon av parternas rättigheter och skyldigheter som följer av subventionsavtalet, avtalet om jordbruk, artikel XVI i Gatt 1994 eller artikel XV i Gats.

ARTIKEL 16.4

Fiskesubventioner

Varje part ska avstå från att bevilja eller bibehålla skadliga fiskesubventioner. I detta syfte ska parterna samarbeta i fråga om att

- a) uppfylla FN:s mål 14.6 för hållbar utveckling,
- b) genomföra WTO-avtalet om fiskesubventioner, som bland annat förbjuder subventioner som bidrar till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske, och
- c) föra förhandlingar inom ramen för WTO för att anta övergripande ordningar om förbud mot vissa former av fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet och överfiske.

ARTIKEL 16.5

Transparens

1. När det gäller subventioner som beviljas eller bibehålls inom dess territorium ska varje part inom ett år efter detta avtals ikraftträdande och därefter vartannat år tillgängliggöra följande information:

- a) Subventionens rättsliga grund och syfte.

b) Subventionens utformning.

c) Subventionsbeloppet eller det budgeterade subventionsbeloppet.

d) Namnet på subventionens mottagare, om möjligt.

2. Varje part ska uppfylla de transparenskrav som anges i punkt 1 genom att

a) göra anmälningar enligt artikel 25 i subventionsavtalet,

b) göra anmälningar enligt artikel 18 i avtalet om jordbruk, eller

c) offentliggöra, av parten eller på dess vägnar, informationen på en allmänt tillgänglig webbplats.

3. Trots de transparenskrav som anges i punkt 1 får en part (*den begärande parten*) begära ytterligare information från den andra parten (*den svarande parten*) om en subvention som beviljats av den svarande parten, inbegripet

a) subventionens rättsliga grund och dess politiska mål eller syfte,

b) det sammanlagda subventionsbeloppet eller det årliga budgeterade subventionsbeloppet,

c) namnet på subventionens mottagare, om möjligt,

d) subventionens datum och varaktighet och andra eventuella tidsfrister kopplade till den,

- e) behörighetskraven för att beviljas en subvention,
- f) åtgärder som vidtagits för att begränsa den potentiella snedvridande effekten på konkurrens, handel eller miljö, och
- g) alla övriga upplysningar som gör det möjligt att bedöma subventionens negativa effekter.

4. Den svarande parten ska lämna den information som begärts enligt punkt 3 skriftligen till den begärande parten senast 60 dagar efter den dag då begäran ingavs. Om den svarande parten inte, helt eller delvis, lämnar den information som begärts av den begärande parten, ska den svarande parten ange skälen till att inte lämna sådan information i det skriftliga svar som krävs enligt denna punkt.

ARTIKEL 16.6

Samråd

1. Om den begärande parten, efter en begäran om ytterligare information enligt artikel 16.5.3 (Transparens), anser att en subvention som beviljats av den svarande parten inverkar negativt eller sannolikt kommer att inverka negativt på dess intressen, får den skriftligen uttrycka sin oro till den svarande parten och begära samråd i frågan. Samråd mellan parterna för att diskutera frågor som tagits upp ska hållas inom 60 dagar efter det att begäran om samråd lämnats.

2. Om den begärande parten efter det samråd som avses i punkt 1 anser att subventionen i fråga inverkar negativt eller sannolikt kommer att inverka negativt på dess intressen på ett oproportionerligt sätt

- a) ska den svarande parten, när det gäller subventioner som beviljas ett företag som levererar varor eller tillhandahåller tjänster, sträva efter att undanröja eller minimera eventuella negativa effekter av subventionen på den begärande partens intressen, eller
- b) ska den svarande parten, när det gäller subventioner som beviljas i samband med varor som omfattas av bilaga 1 till avtalet om jordbruk, med beaktande av relevanta bestämmelser i det avtalet välvilligt beakta den begärande partens farhågor med vederbörlig hänsyn till artikel 16.3 (Förhållande till WTO-avtalet).

3. Vid tillämpning av punkt 2 a ska parterna göra sitt yttersta för att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning i frågan.

ARTIKEL 16.7

Förbjudna subventioner

1. Följande subventioner som har eller skulle kunna ha en betydande negativ inverkan på handeln mellan parterna ska vara förbjudna:
 - a) Subventioner genom vilka en stat garanterar vissa företags skulder eller åtaganden utan någon begränsning i fråga om storleken på dessa skulder och åtaganden eller i fråga om en sådan garantis varaktighet.
 - b) Subventioner till ett insolvent företag eller ett företag där insolvens är nära förestående på kort till medellång sikt om subventioner inte beviljas, och om
 - i) det inte finns någon trovärdig omstruktureringsplan som bygger på realistiska antaganden och syftar till att göra företaget långsiktigt bärkraftigt inom en rimlig tid, eller
 - ii) företaget, om det inte rör sig om ett litet eller medelstort företag, inte bidrar till omstruktureringskostnaderna.
2. Punkt 1 b är inte tillämplig på subventioner till företag som behöver tillfälligt likviditetsstöd i form av lånegarantier eller lån under den tid det tar att utarbeta en omstruktureringsplan. Sådant tillfälligt likviditetsstöd ska begränsas till det belopp som krävs för att hålla igång företaget. Vid tillämpning av denna punkt omfattar ”tillfälligt likviditetsstöd i form av lånegarantier eller lån” solvensstöd.

3. Subventioner som beviljas för att säkerställa ett företags utträde från marknaden under ordnade former är inte förbjudna.

4. Denna artikel är inte tillämplig på subventioner vars sammanlagda belopp eller sammanlagda budget understiger 160 000 SDR per företag under tre på varandra följande år.

ARTIKEL 16.8

Användning av subventioner

Varje part ska säkerställa att företagen endast använder subventionerna för de politiska mål för vilka de beviljats.

ARTIKEL 16.9

Icke-tillämpning av tvistlösning

Kapitel 26 (Tvistlösning) är inte tillämpligt på artikel 16.6 (Samråd).

KAPITEL 17

STATSÄGDA FÖRETAG

ARTIKEL 17.1

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel är tillämpligt på statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol som bedriver kommersiell verksamhet vilken kan påverka handel eller investeringar mellan parterna¹. Om sådana statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol bedriver både kommersiell och icke-kommersiell verksamhet omfattas endast den kommersiella verksamheten av detta kapitel.
2. Detta kapitel är tillämpligt på statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol på alla förvaltningsnivåer².

¹ Enheter som inrättats eller regleras enligt Nya Zeelands *Kiwifruit Export Regulations 1999* eller Nya Zeelands *Kiwifruit Industry Restructuring Act 1999* är undantagna från tillämpningen av detta kapitel, med undantag för artikel 17.3 (Förhållande till WTO-avtalet) och artikel 17.7 (Informationsutbyte). I artikel 17.7 (informationsutbyte) klargörs tillämpningen av artikel 17.3 (Förhållande till WTO-avtalet) vid tillämpningen av detta kapitel.

² Följande anses inte ingå i tillämpningsområdet för detta kapitel:

- a) Lokala råd och enheter som omfattas av kapitel 14 (Offentlig upphandling) och dess bilaga 14.
- b) Företag som av de lokala råd som avses i led a beviljats särskilda rättigheter och privilegier, och monopol som utsetts av de lokala råd som avses i led a.

3. Detta kapitel är inte tillämpligt på statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol, om de årliga intäkterna från företagets kommersiella verksamhet under något av de tre föregående räkenskapsåren understeg 100 miljoner SDR. Under de tre första åren efter den dag då detta avtal träder i kraft ska det tröskelvärdet vara 200 miljoner SDR.

4. Detta kapitel är inte tillämpligt på situationer där statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol agerar som upphandlande enheter som utför upphandlingar för offentliga ändamål och inte för kommersiell återförsäljning eller för användning i tillverkningen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst för kommersiell försäljning¹.

5. Artikel 17.5 (Icke-diskriminerande behandling och affärsmässiga överväganden) och artikel 17.7 (Informationsutbyte) är inte tillämpliga på verksamhet som bedrivs i samband med myndighetsutövning.

6. Artikel 17.5 (Icke-diskriminerande behandling och affärsmässiga överväganden) är inte tillämplig på ett statsägt företags tillhandahållande av finansiella tjänster enligt ett statligt mandat, om detta tillhandahållande av finansiella tjänster

a) stöder export eller import, under förutsättning att tjänsterna

i) inte är avsedda att ersätta kommersiell finansiering, eller

¹ Detta påverkar inte parternas åtaganden i kapitel 14 (Offentlig upphandling), särskilt dess bilaga 14.

- ii) tillhandahålls på villkor som inte är gynnsammare än de som skulle kunna erhållas för jämförbara finansiella tjänster på den kommersiella marknaden, eller
- b) stöder privata investeringar utanför partens territorium, under förutsättning att tjänsterna
 - i) inte är avsedda att ersätta kommersiell finansiering, eller
 - ii) tillhandahålls på villkor som inte är gynnsammare än de som skulle kunna erhållas för jämförbara finansiella tjänster på den kommersiella marknaden, eller
- c) sker på villkor som är förenliga med den konsensusöverenskommelse som avses i artikel 17.2 b (Definitioner), under förutsättning att det ingår i konsensusöverenskommelsens tillämpningsområde.

7. Artikel 17.5 (Icke-diskriminerande behandling och affärsmässiga överväganden) är inte tillämplig på de tjänstesektorer som inte omfattas av kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster) enligt artikel 10.2.3 (Tillämpningsområde).

8. Artikel 17.5 (Icke-diskriminerande behandling och affärsmässiga överväganden) är inte tillämplig i den mån en parts statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier eller utsedda monopol köper eller säljer en vara eller tjänst enligt

- a) en befintlig icke-överensstämmande åtgärd i enlighet med artikel 10.10 (Icke-överensstämmande åtgärder) som parten bibehåller, fortsätter att tillämpa, förlänger eller ändrar enligt dess bindningslista i bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), eller

- b) en icke-överensstämmande åtgärd som parten antar eller bibehåller för sektorer, delsektorer eller verksamheter i enlighet med artikel 10.10 (Icke-överensstämmande åtgärder) enligt dess bindningslista i bilaga 10-B (Framtida åtgärder).

ARTIKEL 17.2

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) verksamhet som bedrivs i samband med myndighetsutövning: all verksamhet, inbegripet tillhandahållande av tjänster, som bedrivs vare sig på kommersiell grund eller i konkurrens med en eller flera ekonomiska aktörer.
- b) *konsensusöverenskommelse*: den överenskommelse om riktlinjer för statsstödda exportkrediter som utarbetats inom ramen för OECD eller någon annan överenskommelse som ersätter denna, oavsett om den utarbetats inom ramen för OECD eller inte, och som antagits av minst tolv ursprungliga WTO-medlemmar som var parter i konsensusöverenskommelsen den 1 januari 1979.
- c) *kommersiell verksamhet*: en verksamhet som bedrivs av ett företag och utmynnar i framställning av en vara eller tillhandahållande av en tjänst som ska säljas på en relevant marknad i mängder och till priser som fastställs av företaget och där verksamheten bedrivs i vinstsyfte¹.

¹ För tydlighetens skull påpekas att en verksamhet som bedrivs av ett företag som drivs utan vinstsyfte eller på kostnadstäckningsbasis inte utgör en kommersiell verksamhet.

- d) *affärsmässiga överväganden*: överväganden avseende pris, kvalitet, tillgänglighet, säljbarhet, transport och andra villkor för köp eller försäljning, eller andra faktorer som normalt beaktas när privatägda företag som drivs enligt marknadsekonomiska principer i den berörda branschen fattar affärsmässiga beslut.
- e) *utse ett monopol*: att inrätta eller godkänna ett monopol, eller att utvidga omfattningen av ett monopol till ytterligare en vara eller tjänst.
- f) *utsett monopol*: en enhet, inbegripet konsortier och statliga organ, som på en relevant marknad inom en parts territorium utses som enda leverantör eller köpare av en vara eller tjänst, vilket inte omfattar en enhet som med ensamrätt har beviljats en immateriell rättighet enbart på grund av ett sådant beviljande.
- g) *ett företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier*: ett offentligt eller privat företag som rättsligt eller i praktiken beviljats särskilda rättigheter eller privilegier av en part¹. Särskilda rättigheter eller privilegier anses föreligga när en part utsett eller begränsat antalet företag som tillåts tillhandahålla en vara eller tjänst till två eller flera företag enligt kriterier som inte är objektiva, proportionella och icke-diskriminerande, på ett sätt som väsentligt inverkar på andra företags möjligheter att tillhandahålla samma vara eller tjänst i samma geografiska område på i allt väsentligt likvärdiga villkor.

¹ För tydlighetens skull påpekas att beviljandet av en kvottilldelning, en licens eller ett tillstånd för antingen en begränsad resurs eller distribution av exportprodukter till marknader där tullkvoter, landspecifika förmåner eller andra åtgärder är i kraft inte i sig utgör en särskild rättighet eller ett särskilt privilegium.

- h) *statsägt företag*: ett företag i vilket en part
- i) direkt äger mer än 50 % av aktiekapitalet,
 - ii) kontrollerar mer än 50 % av rösterna,
 - iii) har befogenhet att utse majoriteten av styrelseledamöterna eller medlemmarna av ett annat motsvarande ledningsorgan,
 - iv) har befogenhet att kontrollera företagets beslut genom något annat ägarintresse, inbegripet minoritetsägande, eller
 - v) har befogenhet att leda företagets verksamhet eller på annat sätt utöva en motsvarande grad av kontroll i enlighet med den partens lagstiftning.

ARTIKEL 17.3

Förhållande till WTO-avtalet

Artikel XVII i Gatt 1994, överenskommelsen om tolkningen av artikel XVII i Gatt 1994, artikel VIII i Gats och punkterna 18–21 i WTO:s ministerbeslut av den 19 december 2015 om exportkonkurrens (WT/MIN(15)/45 – WT/L/980) införlivas i och utgör en del av detta avtal, i tillämpliga delar¹.

ARTIKEL 17.4

Allmänna bestämmelser

1. Utan att det påverkar varje parts rättigheter och skyldigheter enligt detta kapitel hindrar ingenting i detta kapitel en part från att inrätta eller bibehålla statsägda företag, att bevilja företag särskilda rättigheter eller privilegier eller att utse eller bibehålla monopol.
2. En part ska inte begära att ett statsägt företag, ett företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier eller ett utsett monopol ska agera på ett sätt som är oförenligt med detta kapitel eller uppmuntra sådana företag eller monopol att agera på ett sådant sätt.

¹ I artikel 17.7 (Informationsutbyte) beskrivs parternas syn på hur skyldigheterna enligt artikel XVII.4 i Gatt 1994 ska uppfyllas vid tillämpning av denna punkt, parterna emellan och endast för detta avtals syften.

ARTIKEL 17.5

Icke-diskriminerande behandling och affärsmässiga överväganden

1. Varje part ska säkerställa att vart och ett av dess statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier eller utsedda monopol när de bedriver kommersiell verksamhet
 - a) agerar i enlighet med affärsmässiga överväganden vid köp eller försäljning av en vara eller tjänst, utom när detta görs i syfte att fullgöra krav som följer av dess uppdrag att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och som inte är oförenliga med led b eller c,
 - b) vid köp av en vara eller tjänst
 - i) medger en vara eller en tjänst som tillhandahålls av den andra partens företag en behandling som inte är mindre gynnsam än den som medges en likadan vara eller tjänst som tillhandahålls av partens egna företag, och
 - ii) medger en vara eller en tjänst som tillhandahålls av ett omfattat företag enligt definitionen i artikel 10.3 d (Definitioner) en behandling som inte är mindre gynnsam än den som medges en likadan vara eller tjänst som tillhandahålls av företag som tillhör partens egna investerare på den relevanta marknaden hos parten, och
 - c) vid försäljning av en vara eller tjänst
 - i) medger den andra partens företag en behandling som inte är mindre gynnsam än den som medges partens egna företag, och

- ii) medger ett omfattat företag enligt definitionen i artikel 10.3 d (Definitioner) en behandling som inte är mindre gynnsam än den som på den relevanta marknaden hos parten medges företag som tillhör partens egna investerare.

2. Under förutsättning att sådana andra villkor eller en vägran enligt nedan fastställs i enlighet med affärsmässiga överväganden ska punkt 1 b och c inte hindra ett statsägt företag, ett företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier eller ett utsett monopol från att

- a) köpa eller tillhandahålla varor eller tjänster på andra villkor, inbegripet villkor vad gäller pris, eller
- b) vägra att köpa eller tillhandahålla varor eller tjänster.

ARTIKEL 17.6

Regelverk

- 1. Varje part ska iaktta och på bästa sätt tillämpa relevanta internationella normer, bland annat OECD:s riktlinjer för styrning av statsägda företag.
- 2. Varje part ska säkerställa att varje regleringsorgan och varje annat organ med regleringsfunktion som parten inrättar eller bibehåller
 - a) är oberoende av och inte är ansvarigt inför något av de företag som regleras av detta organ, och

b) agerar opartiskt¹ under likartade omständigheter gentemot alla företag som det organet reglerar, däribland statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol².

3. Varje part ska säkerställa att efterlevnaden av dess lagstiftning i fråga om statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol kontrolleras på ett konsekvent och icke-diskriminerande sätt.

ARTIKEL 17.7

Informationsutbyte

1. En part som har anledning att tro att dess intressen enligt detta kapitel påverkas negativt av kommersiell verksamhet som bedrivs av ett statsägt företag, ett företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier eller ett utsett monopol (i denna artikel kallat *enheten*) från den andra parten, får skriftligen begära att den andra parten lämnar information, i enlighet med punkt 2, om enhetens kommersiella verksamhet som rör genomförandet av detta kapitel.

¹ För tydlighetens skull påpekas att bedömningen av i vilken mån det regleringsorgan eller andra organ med regleringsfunktion som parten inrättar eller bibehåller är opartiskt vid utövandet av sina regleringsfunktioner ska göras utifrån det allmänna mönster och den praxis som ett sådant organ uppvisar.

² För tydlighetens skull påpekas att för de sektorer där parterna i andra kapitel har kommit överens om särskilda skyldigheter som rör ett regleringsorgan eller något annat organ med regleringsfunktion som parten inrättar eller bibehåller, ska de relevanta bestämmelserna i de kapitlen ha företräde.

2. Den part som svarar på en begäran ska lämna följande uppgifter till den begärande parten, under förutsättning att begäran innehåller en förklaring om hur enhetens verksamhet kan påverka den begärande partens intressen enligt detta kapitel och anger vilka av följande uppgifter som ska lämnas:

- a) Enhetens ägar- och röststruktur, inbegripet hur stor procentandel av aktierna i enheten som sammantaget ägs av den svarande parten eller dess statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier eller utsedda monopol och den sammantagna procentandel av rösterna som dessa har i enheten.
- b) En beskrivning av eventuella särskilda aktier eller särskilda rösträtter eller andra rättigheter som innehas av den svarande parten eller dess statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier eller utsedda monopol, om dessa skiljer sig från de rättigheter som gäller för enhetens ordinarie aktier.
- c) En beskrivning av enhetens organisationsstruktur och sammansättningen av dess styrelse eller ett motsvarande ledningsorgan.
- d) En beskrivning av de myndigheter eller offentliga organ som reglerar eller övervakar enheten, en beskrivning av dessa myndigheters eller offentliga organs rapporteringskrav på enheten och av dessa myndigheters eller offentliga organs rättigheter och praxis med avseende på tillsättning av, uppsägning av och ersättning till högre chefer och ledamöter av styrelsen eller ett motsvarande ledningsorgan.

- e) Enhetens årliga intäkter och totala tillgångar under den senaste treårsperiod som det finns uppgifter för.
 - f) Eventuella undantag, immuniteter och därmed sammanhängande åtgärder som enheten åtnjuter enligt den svarande partens lagstiftning.
 - g) När det gäller enheter som omfattas av Nya Zeelands *Local Government Act* från 2002 eller efterföljande lagstiftning, alla uppgifter som sådana enheter är skyldiga att tillhandahålla enligt den lagen eller efterföljande lagstiftning.
 - h) Alla ytterligare uppgifter om enheten som är offentligt tillgängliga, bland annat årliga finansiella rapporter och revisioner utförda av tredje part.
3. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 25.7 (Utlämnande av uppgifter) ska punkterna 1 och 2 inte medföra någon skyldighet för en part att lämna ut konfidentiella uppgifter vars röjande skulle strida mot dess lagstiftning.
4. Om de begärda uppgifterna inte finns tillgängliga för en part ska den parten skriftligen underrätta den part som begärt uppgifterna om skälen till detta.

KAPITEL 18

IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

AVSNITT A

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 18.1

Mål

Målen med detta kapitel är att

- a) främja skapande, produktion, spridning och kommersialisering av innovativa och kreativa varor och tjänster i och mellan parterna, för att bidra till en mer hållbar och inkluderande ekonomi för parterna,
- b) främja, stödja och styra handeln mellan parterna samt minska snedvridningar av och hinder för sådan handel, och
- c) säkerställa ett tillfredsställande och ändamålsenligt skydd för och upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter.

ARTIKEL 18.2

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel kompletterar och preciserar varje parts rättigheter och skyldigheter enligt Trips-avtalet och andra internationella avtal inom området för immateriella rättigheter som de är parter i.
2. Varje part ska ge verkan åt detta kapitel. Varje part ska vara fri att fastställa lämpliga metoder för att genomföra detta kapitel inom sitt eget rättssystem och sin egen praxis.
3. Detta kapitel hindrar inte en part från att införa ett mer omfattande skydd för eller upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter än vad som krävs enligt detta kapitel, förutsatt att sådant skydd och upprätthållande inte strider mot detta kapitel.

ARTIKEL 18.3

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *immateriella rättigheter*: alla kategorier av immateriella rättigheter som omfattas av artiklarna 18.8 (Upphovsmän) till 18.45 (Skydd av växtförädlarrätter) i detta kapitel och av del II avsnitten 1–7 i Trips-avtalet. Skyddet för immateriella rättigheter innefattar ett skydd mot illojal konkurrens enligt artikel 10 bis i Pariskonventionen.

- b) *medborgare*: i samband med relevanta immateriella rättigheter en person från en part som uppfyller kriterierna för rätt till skydd enligt Trips-avtalet och multilaterala avtal som ingås och administreras inom ramen för Wipo och i vilka en part är avtalsslutande part.
- c) *Pariskonventionen*: Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten av den 20 mars 1883, i dess reviderade lydelse från Stockholm den 14 juli 1967.
- d) *Wipo*: Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten.
- e) *WPPT-fördraget*: Wipos fördrag om framföranden och fonogram, upprättat i Genève den 20 december 1996.

ARTIKEL 18.4

Internationella avtal

1. Varje part ska fullgöra sina åtaganden enligt följande internationella avtal:
 - a) Trips-avtalet.
 - b) Wipos fördrag om upphovsrätt, antaget i Genève den 20 december 1996.

- c) WPPT-fördraget.
- d) Marrakechfördraget om att underlätta tillgången till publicerade verk för personer med blindhet, synnedsättning eller annan läsnedsättning, upprättat i Marrakech den 27 juni 2013.
- e) Fördraget om varumärkesrätt, antaget i Genève den 27 oktober 1994.

2. Varje part ska göra alla rimliga ansträngningar för att ratificera eller ansluta sig till följande internationella avtal:

- a) Pekingfördraget om audiovisuella framföranden, antaget i Peking den 24 juni 2012.
- b) Singaporekonventionen om varumärkesrätt, upprättad i Singapore den 27 mars 2006.
- c) Genèveakten till Haagöverenskommelsen om internationell registrering av industriella formgivningar, antagen i Genève den 2 juli 1999.

3. Varje part ska säkerställa att de förfaranden som föreskrivs i följande internationella avtal är tillgängliga på dess territorium:

- a) Protokollet till Madridöverenskommelsen om den internationella registreringen av varumärken, som antogs i Madrid den 27 juni 1989, i dess senast ändrade lydelse av den 12 november 2007.
- b) Konventionen om patentsamarbete, upprättad i Washington den 19 juni 1970, i dess senast ändrade lydelse av den 3 oktober 2001.

ARTIKEL 18.5

Konsumtion

Ingenting i detta avtal hindrar en part från att fastställa huruvida eller på vilka villkor konsumtion av immateriella rättigheter är tillämplig enligt dess lagstiftning.

ARTIKEL 18.6

Nationell behandling

1. Med avseende på alla kategorier av immateriella rättigheter som omfattas av detta kapitel ska varje part medge den andra partens medborgare en behandling som inte är mindre gynnsam än den som parten medger sina egna medborgare med avseende på skydd¹ för immateriella rättigheter, med förbehåll för de undantag som redan fastställs i Pariskonventionen, Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk av den 9 september 1886, i dess reviderade lydelse från Paris den 24 juli 1971, den internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag, upprättad i Rom den 26 oktober 1961, WPPT-fördraget respektive Överenskommelsen om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter, upprättad i Washington den 26 maj 1989. Beträffande utövande konstnärer, fonogramframställare samt radio- och televisionsföretag är denna skyldighet endast tillämplig på de rättigheter som föreskrivs i detta avtal.

¹ Vid tillämpning av denna punkt ska "skydd" inbegripa frågor som påverkar tillgänglighet, förvärv, omfattning, underhåll och upprätthållande av skydd i fråga om immateriella rättigheter samt frågor som påverkar användningen av immateriella rättigheter som särskilt behandlas i detta kapitel, inbegripet åtgärder för att förhindra kringgående av sådana effektiva tekniska åtgärder som avses i artikel 18.17 (Skydd av tekniska åtgärder) och åtgärder angående information om rättighetsförvaltning som avses i artikel 18.18 (Skyldigheter angående information om rättighetsförvaltning).

2. En part får använda sig av de undantag som är tillåtna enligt punkt 1 i samband med sina rättsliga och administrativa förfaranden, inbegripet krav på att en medborgare från den andra parten ska uppge en delgivningsadress på dess territorium eller utse ett ombud på dess territorium, förutsatt att sådana undantag

a) är nödvändiga för att säkerställa att partens lagar och andra författningar som inte är oförenliga med detta kapitel följs, och

b) inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra en förtäckt restriktion av handeln.

3. Punkt 1 är inte tillämplig på förfaranden som föreskrivs i multilaterala avtal som ingåtts inom ramen för Wipo angående förvärv eller underhåll av immateriella rättigheter.

ARTIKEL 18.7

Trips-avtalet och folkhälsa

1. Parterna erkänner vikten av förklaringen om Trips-avtalet och folkhälsa, antagen den 14 november 2001 av WTO:s ministerkonferens i Doha (nedan kallad *Dohaförklaringen*). Detta kapitel ska tolkas och genomföras i överensstämmelse med Dohaförklaringen.

2. Varje part ska genomföra artikel 31a i Trips-avtalet och bilagan till Trips-avtalet, inbegripet tillägget till den bilagan, som trädde i kraft den 23 januari 2017.

AVSNITT B

STANDARDS FÖR IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

UNDERAVSNITT 1

UPPHOVSRÄTT OCH NÄRSTÅENDE RÄTTIGHETER

ARTIKEL 18.8

Upphovsmän

Varje part ska föreskriva att upphovsmän har ensamrätt att tillåta eller förbjuda

- a) direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent mångfaldigande av sina verk, oavsett metod och form, helt eller delvis,

- b) all slags spridning till allmänheten genom försäljning av eller någon annan form av överföring av äganderätten till originalet till sina verk eller kopior av dessa,
- c) all överföring till allmänheten av sina verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, och
- d) kommersiell uthyrning till allmänheten av original eller kopior av sina verk avseende åtminstone fonogram, datorprogram¹ och filmverk.

ARTIKEL 18.9

Utövande konstnärer

Varje part ska föreskriva att utövande konstnärer har ensamrätt att tillåta eller förbjuda

- a) upptagning² av sina framföranden,
- b) direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent mångfaldigande av upptagningar av sina framföranden, oavsett metod och form, helt eller delvis,

¹ En part får undanta datorprogram om själva programmet inte är det huvudsakliga föremålet för uthyrningen.

² Med begreppet *upptagning* avses konkretisering av ljud eller av en framställning av ljud ur vilken detta ljud kan uppfattas, mångfaldigas eller överföras genom en anordning.

- c) all slags spridning till allmänheten genom försäljning av eller någon annan form av överföring av äganderätten till upptagningar av sina framföranden,
- d) tillgängliggörande av upptagningar av sina framföranden för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer,
- e) trådlös radio- och televisionsutsändning och överföring till allmänheten av sina framföranden, utom när framförandet i sig sker vid en radio- eller televisionsutsändning eller härrör från en upptagning, och
- f) kommersiell uthyrning till allmänheten av upptagningar av sina framföranden.

ARTIKEL 18.10

Fonogramframställare

Varje part ska föreskriva att fonogramframställare har ensamrätt att tillåta eller förbjuda

- a) direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent mångfaldigande av sina fonogram, oavsett metod och form, helt eller delvis,

- b) all slags spridning till allmänheten genom försäljning av eller någon annan form av överföring av äganderätten till sina fonogram,
- c) tillgängliggörande av sina fonogram för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer, och
- d) kommersiell uthyrning till allmänheten av sina fonogram.

ARTIKEL 18.11

Radio- och televisionsföretag

Varje part ska föreskriva att radio- och televisionsföretag har ensamrätt att tillåta eller förbjuda

- a) upptagning av sina utsändningar, oavsett om utsändningarna överförs via tråd eller trådlöst, inklusive kabel- och satellitsändningar,
- b) direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent mångfaldigande helt eller delvis av upptagningar av sina utsändningar, oavsett metod och form och oavsett om utsändningarna överförs via tråd eller trådlöst, inklusive kabel- och satellitsändningar,

- c) tillgängliggörande, på trådbunden eller trådlös väg, av upptagningar av sina utsändningar för allmänheten oavsett om utsändningarna överförs via tråd eller trådlöst, inklusive kabel- och satellitsändningar, på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer,
- d) spridning till allmänheten, genom försäljning eller på annat sätt, av upptagningar, inbegripet kopior av upptagningar, av sina utsändningar, oavsett om utsändningarna överförs via tråd eller trådlöst, inklusive kabel- och satellitsändningar, och
- e) trådlös återutsändning av sina utsändningar liksom överföring till allmänheten av sina utsändningar, om sådan överföring sker på platser till vilka allmänheten har tillträde mot erläggande av en inträdesavgift.

ARTIKEL 18.12

Utsändning och överföring till allmänheten av fonogram som getts ut i kommersiellt syfte¹²

1. Varje part ska föreskriva en rätt till en skälig engångsersättning från användaren till utövande konstnärer och fonogramframställare om ett fonogram som har getts ut i kommersiellt syfte, eller ett mångfaldigat exemplar av ett sådant fonogram, används för utsändning eller annan överföring till allmänheten³.
2. Varje part ska säkerställa att den skäliga engångsersättningen delas mellan berörda utövande konstnärer och fonogramframställare. Varje part får anta lagstiftning där, i avsaknad av en överenskommelse mellan utövande konstnärer och fonogramframställare, villkor fastställs enligt vilka utövande konstnärer och fonogramframställare ska dela den skäliga engångsersättningen.

¹ Varje part får bevilja utövande konstnärer och fonogramframställare mer omfattande rättigheter, såsom ensamrätter, i fråga om utsändning och överföring till allmänheten av fonogram som getts ut i kommersiellt syfte.

² En part får uppfylla kraven i denna artikel genom att bevilja utövande konstnärer och fonogramframställare ensamrätt för utsändning och överföring till allmänheten.

³ Varje part får besluta att "överföring till allmänheten" inte innefattar tillgängliggörande av ett fonogram för allmänheten, på trådbunden eller trådlös väg, på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dem från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

ARTIKEL 18.13

Skyddstid¹

1. Upphovsmannens rättigheter till ett verk ska löpa under upphovsmannens livstid och i 70 år efter dennes död, oberoende av vilken dag verket lagligen görs tillgängligt för allmänheten.
2. I fråga om verk med gemensamt upphovsmannaskap ska den skyddstid som avses i punkt 1 beräknas från den sist avlidna upphovsmannens dödsdag.
3. I fråga om anonyma eller pseudonyma verk ska skyddstiden löpa i 70 år efter det att verket lagligen görs tillgängligt för allmänheten. Om den pseudonym som upphovsmannen antagit inte medger något tvivel om dennes identitet eller om upphovsmannen avslöjar sin identitet under den tid som avses i första meningen, ska dock den skyddstid som fastställs i punkt 1 tillämpas.
4. Om en part föreskriver att skyddstiden för ett filmverk eller audiovisuellt verk ska beräknas på en annan grund än en fysisk persons liv, ska denna skyddstid löpa i minst 70 år från dagen för den första lagliga utgivningen eller den första lagliga överföringen till allmänheten eller, om sådan laglig utgivning eller överföring till allmänheten inte sker, i 70 år från det att verket framställdes.

¹ Om en parts lagar och andra författningar på dagen för detta avtals ikraftträdande inte föreskriver de skyddstider som anges i denna artikel, ska denna artikel tillämpas först från och med den dag då berörda lagar och andra författningar får verkan i den parten, i samtliga fall dock senast fyra år efter dagen för detta avtals ikraftträdande. Den parten ska underrätta den andra parten om den dag då berörda lagar och andra författningar får verkan, om den dagen infaller tidigare än fyra år efter dagen för detta avtals ikraftträdande.

5. Radio- och televisionsföretags rättigheter ska upphöra 50 år efter det att utsändningen först överförs, oavsett om den överförs via tråd eller trådlöst, inbegripet via kabel eller satellit.
6. Utövande konstnärers rättigheter ska upphöra 50 år efter dagen för upptagningen av framförandet. Om en upptagning av framförandet på ett fonogram lagligen ges ut eller överförs till allmänheten inom denna tid, ska rättigheterna dock upphöra 70 år efter dagen för en första sådan utgivning eller en första sådan överföring till allmänheten, beroende på vilket som infaller först.
7. Fonogramframställares rättigheter ska upphöra 50 år efter det att upptagningen gjordes. Om fonogrammet lagligen ges ut eller överförs till allmänheten inom denna tid ska dock dessa rättigheter upphöra 70 år efter dagen för en första sådan utgivning eller en första sådan överföring till allmänheten. Varje part får anta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att de vinster som genereras under den 20-åriga skyddstid som följer efter det att 50-årsperioden löpt ut fördelas rättvist mellan utövande konstnärer och fonogramframställare.
8. De skyddstider som föreskrivs i denna artikel ska beräknas från den 1 januari det år som följer på året för den händelse som ger upphov till dem.
9. Varje part får föreskriva längre skyddstider än de som föreskrivs i denna artikel.

ARTIKEL 18.14

Följerätt¹

1. Varje part ska till förmån för upphovsmannen till ett originalverk av grafisk eller plastisk konst föreskriva en följerätt som ska definieras som en oeftergivlig rätt som upphovsmannen inte kan avstå från, inte ens på förhand, och som innebär rätt till royalty grundad på det erhållna försäljningspriset vid vidareförsäljning av verket efter upphovsmannens första överlåtelse.
2. Den följerätt som avses i punkt 1 ska gälla vid all vidareförsäljning där yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden, till exempel auktionskammare, konstgallerier och konsthandlare i allmänhet, agerar som säljare, köpare eller förmedlare.
3. Varje part får föreskriva att den följerätt som avses i punkt 1 inte ska gälla vidareförsäljning i fall där säljaren har förvärvat verket direkt av upphovsmannen mindre än tre år före vidareförsäljningen och där vidareförsäljningspriset inte överstiger ett visst minimibelopp.
4. Förfarandet för att uppbära ersättningen och ersättningens belopp ska fastställas i varje parts lagstiftning.

¹ Om en parts lagar och andra författningar på dagen för detta avtals ikraftträdande inte föreskriver det skydd som anges i denna artikel, ska denna artikel tillämpas först från och med den dag då berörda lagar och andra författningar får verkan i den parten, i samtliga fall dock senast två år efter dagen för detta avtals ikraftträdande. Den parten ska underrätta den andra parten om den dag då berörda lagar och andra författningar får verkan, om den dagen infaller tidigare än två år efter dagen för detta avtals ikraftträdande.

ARTIKEL 18.15

Kollektiv förvaltning av rättigheter

1. Parterna erkänner vikten av och ska sträva efter att främja samarbete mellan sina respektive organisationer för kollektiv förvaltning i syfte att främja tillgången till verk och andra skyddade alster på sina respektive territorier och överföringen av rättighetsintäkter mellan de respektive organisationerna för kollektiv förvaltning för användning av sådana verk eller andra skyddade alster.
2. Parterna erkänner vikten av och ska sträva efter att främja transparens i organisationer för kollektiv förvaltning, särskilt när det gäller rättighetsintäkter som de samlar in, avdrag som de tillämpar på rättighetsintäkter de samlar in, användning av insamlade rättighetsintäkter, former för utdelning samt deras repertoar.
3. I de fall en organisation för kollektiv förvaltning som är etablerad på en parts territorium enligt ett representationsavtal representerar en annan organisation för kollektiv förvaltning som är etablerad på den andra partens territorium, erkänner parterna att det är viktigt att den representerande organisationen för kollektiv förvaltning
 - a) inte diskriminerar rättsinnehavare i den representerade organisationen för kollektiv förvaltning,
 - b) på ett korrekt, regelbundet och omsorgsfullt sätt betalar ut de belopp som ska betalas till den representerade organisationen för kollektiv förvaltning, och

- c) informerar den representerade organisationen för kollektiv förvaltning om storleken på de rättighetsintäkter som samlas in för organisationens räkning och om eventuella avdrag som gjorts från detta belopp för rättighetsintäkter.

ARTIKEL 18.16

Inskränkningar och undantag

Varje part ska föreskriva inskränkningar av eller undantag från de rättigheter som anges i artiklarna 18.8 (Upphovsmän) till 18.12 (Utsändning och överföring till allmänheten av fonogram som getts ut i kommersiellt syfte) endast i vissa särskilda fall som inte strider mot ett normalt utnyttjande av ett verk eller annat alster och inte oskäligt inkräktar på rättsinnehavarnas legitima intressen.

ARTIKEL 18.17

Skydd av tekniska åtgärder¹

1. Varje part ska föreskriva ett tillfredsställande rättsligt skydd mot kringgående av effektiva tekniska åtgärder i de fall de personer som utför kringgåendet känner till eller rimligen borde känna till att de utför en sådan handling.

¹ Om en parts lagar och andra författningar på dagen för detta avtals ikraftträdande inte föreskriver det skydd som anges i denna artikel, ska denna artikel tillämpas först från och med den dag då berörda lagar och andra författningar får verkan i den parten, i samtliga fall dock senast fyra år efter dagen för detta avtals ikraftträdande. Den parten ska underrätta den andra parten om den dag då berörda lagar och andra författningar får verkan, om den dagen infaller tidigare än fyra år efter dagen för detta avtals ikraftträdande.

2. Varje part ska föreskriva ett tillfredsställande rättsligt skydd mot
 - a) att en person tillverkar, importerar, distribuerar, säljer, hyr ut eller annonserar för försäljning eller uthyrning en anordning, produkt eller komponent som
 - i) endast har ett begränsat syfte eller en begränsad användning utöver att kringgå en teknisk åtgärd, eller
 - ii) huvudsakligen är utformad, framställd, anpassad eller framtagen för att möjliggöra eller underlätta ett kringgående av en teknisk åtgärd, och
 - b) att en person tillhandahåller en tjänst som saluförs, annonseras eller marknadsförs i syfte att möjliggöra eller bistå vid ett kringgående av en teknisk åtgärd.
3. I detta underavsnitt avses med *teknisk åtgärd* varje teknik, anordning eller komponent som har utformats för att vid normalt bruk förhindra eller begränsa handlingar, vad gäller verk eller andra skyddade alster, som inte är tillåtna av innehavaren av en upphovsrätt eller närstående rättighet som omfattas av detta underavsnitt.
4. En part får vid behov anta eller bibehålla lämpliga åtgärder för att säkerställa att ett tillfredsställande rättsligt skydd enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel inte hindrar berättigade personer från att åtnjuta de inskränkningar och undantag som föreskrivs i enlighet med artikel 18.16 (Inskränkningar och undantag).

ARTIKEL 18.18

Skyldigheter angående information om rättighetsförvaltning

1. Varje part ska föreskriva ett tillfredsställande rättsligt skydd mot handlingar som personer utför med vetskap om att detta sker utan tillstånd, såsom att de

- a) avlägsnar eller ändrar elektronisk information om rättighetsförvaltning, eller
- b) sprider, importerar i spridningssyfte, utsänder, överför till eller gör tillgängliga för allmänheten verk eller andra alster som är skyddade enligt detta underavsnitt och från vilka elektronisk information om rättighetsförvaltning har avlägsnats eller ändrats utan tillstånd,

om personerna i fråga känner till, eller rimligen borde känna till, att de därigenom orsakar, möjliggör, underlättar eller döljer intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet som föreskrivs i en parts lagstiftning.

2. I denna artikel avses med *information om rättighetsförvaltning* all information som lämnas av en rättsinnehavare i syfte att identifiera ett verk eller annat alster som avses i denna artikel, upphovsmannen eller en annan rättsinnehavare, eller information om villkoren för användning av verket eller alstret liksom eventuella nummer eller koder som representerar sådan information.

3. Punkt 2 är tillämplig om någon del av denna information är kopplad till ett exemplar av, eller framträder i samband med överföring till allmänheten av, ett verk eller annat alster som avses i denna artikel.

UNDERAVSNITT 2

VARUMÄRKEN

ARTIKEL 18.19

Klassificering av varumärken

Varje part ska ha ett system för klassificering av varumärken som är förenligt med Niceöverenskommelsen om internationell klassificering av varor och tjänster vid registrering av varumärken, upprättad i Nice den 15 juni 1957, i dess reviderade och ändrade lydelse.

ARTIKEL 18.20

Tecken som kan utgöra ett varumärke

Ett varumärke kan utgöras av alla tecken, särskilt ord, inbegripet personnamn, eller figurer, bokstäver, siffror, färger, formen på en vara eller dess förpackning eller ljud, förutsatt att tecknen i fråga kan

- a) särskilja ett företags varor eller tjänster från andra företags varor eller tjänster, och

- b) återges i varje parts respektive varumärkesregister på ett sätt som gör det möjligt för de behöriga myndigheterna och allmänheten att klart och tydligt avgöra föremålet för det skydd som beviljats innehavaren.

ARTIKEL 18.21

Rättigheter som är knutna till ett varumärke

1. Varje part ska föreskriva att ett registrerat varumärke ger innehavaren ensamrätt till det. Innehavaren ska ha rätt att förhindra alla tredje parter från att utan innehavarens tillstånd i näringsverksamhet använda
 - a) tecken som är identiska med det registrerade varumärket med avseende på varor och tjänster som är identiska med dem för vilka varumärket är registrerat, och
 - b) alla tecken som, på grund av sin identitet eller likhet med det registrerade varumärket och identiteten eller likheten hos de varor och tjänster som täcks av varumärket och tecknet, sannolikt kan leda till förväxling hos allmänheten, inbegripet sannolikheten för association mellan tecknet och det registrerade varumärket.

2. Innehavaren av ett registrerat varumärke ska ha rätt att hindra alla tredje parter från att inom ramen för näringsverksamhet föra in varor till den part där varumärket är registrerat utan att varorna där övergår till fri omsättning, om varorna inbegripet deras förpackning kommer från tredjeländer och utan tillstånd har försetts med ett varumärke som är identiskt med eller som i väsentliga drag inte kan särskiljas från det registrerade varumärket för samma varuslag¹.

3. Varumärkesinnehavarens rätt enligt punkt 2 kan upphöra om deklaramenten eller varuinnehavaren, under förfarandet för att avgöra huruvida intrång har gjorts i det registrerade varumärket, styrker att innehavaren av det registrerade varumärket inte har rätt att förbjuda att varorna släpps ut på marknaden i det land som är slutdestination för varorna.

ARTIKEL 18.22

Registreringsförfarande

1. Varje part ska föreskriva ett system för registrering av varumärken där varje slutligt negativt beslut som fattas av den berörda varumärkesmyndigheten, inbegripet partiella avslag på ansökan om registrering, ska meddelas skriftligen till den som berörs, varvid beslutet ska vara vederbörligen motiverat och möjligt att överklaga.

¹ En part får vidta ytterligare lämpliga åtgärder i syfte att säkerställa smidig transitering av generiska läkemedel.

2. Varje part ska ge tredje part möjlighet att invända mot varumärkesansökningar eller, i tillämpliga fall, varumärkesregistreringar. Sådana invändningsförfaranden ska vara kontradiktoriska.

3. Varje part ska tillhandahålla en allmänt tillgänglig elektronisk databas över varumärkesansökningar och varumärkesregistreringar.

ARTIKEL 18.23

Välkända varumärken

I syfte att ge verkan åt skyddet av välkända varumärken på det sätt som avses i artikel 6 bis i Pariskonventionen och artikel 16.2 och 16.3 i Trips-avtalet ska varje part tillämpa den gemensamma rekommendation om bestämmelser om skydd för välkända varumärken som antogs av församlingen för Internationella unionen för industriellt rättsskydd och Wipos generalförsamling vid den trettiofjärde omgången möten i Wipo-medlemsstaternas församlingar den 20–29 september 1999.

ARTIKEL 18.24

Undantag från rättigheter som är knutna till ett varumärke

1. Varje part ska föreskriva begränsade undantag från de rättigheter som är knutna till ett varumärke, exempelvis skälig användning av beskrivande uttryck, inbegripet geografiska beteckningar, och får föreskriva andra begränsade undantag, förutsatt att sådana undantag beaktar varumärkesinnehavarens och tredje parter legitima intressen.

2. Varumärket ger inte innehavaren rätt att förbjuda tredje part att i näringsverksamhet använda

- a) den tredje partens namn eller adress,
- b) uppgifter om varornas eller tjänsternas art, kvalitet, kvantitet, avsedda ändamål, värde eller geografiska ursprung, tidpunkten för framställandet av varor eller för utförandet av tjänsten eller andra egenskaper hos varor eller tjänster, eller
- c) varumärket, om det är nödvändigt för att ange en varas eller en tjänsts avsedda ändamål, särskilt som tillbehör eller reservdelar,

förutsatt att den tredje parten gör detta i enlighet med god affärssed.

3. Varumärket ger inte innehavaren rätt att förbjuda tredje part att i näringsverksamhet använda en äldre rättighet som endast gäller lokalt, om rättigheten erkänns av den berörda partens lagstiftning samt används inom gränserna för det territorium inom vilket den är erkänd.

ARTIKEL 18.25

Grunder för återkallande

1. Varje part ska föreskriva att ett varumärke ska kunna återkallas om det inom en sammanhängande period¹, som fastställs i varje parts lagstiftning, utan giltiga skäl inte har tagits i verkligt bruk i det relevanta territoriet för de varor eller tjänster för vilka det registrerats. Ingen person kan emellertid kräva att innehavarens varumärkesrättigheter ska återkallas om varumärket har tagits i verkligt bruk eller dess bruk verkligen återupptagits under tiden mellan utgången av den ovannämnda sammanhängande perioden och ansökan om återkallande. Om användningen av varumärket påbörjats eller återupptagits inom en viss tidsperiod², som fastställs i varje parts lagstiftning, före ansökan om återkallande, och denna period inleds tidigast vid utgången av den sammanhängande period under vilken varumärket inte använts, ska användningen emellertid lämnas utan avseende om förberedelserna för att påbörja eller återuppta användningen vidtogs först efter det att innehavaren fick kännedom om att en ansökan om återkallande kunde komma att göras.
2. Ett varumärke ska också kunna återkallas om det, efter den dag då det registrerades,
 - a) som ett resultat av innehavarens verksamhet eller passivitet har blivit en allmän benämning i handeln på en vara eller tjänst för vilken det är registrerat, eller

¹ Vid tillämpning av denna mening ska den period som fastställs i varje parts lagstiftning vara minst tre år.

² Vid tillämpning av denna mening ska den period som fastställs i varje parts lagstiftning vara minst en månad.

- b) som ett resultat av innehavarens användning av varumärket eller den användning till vilken innehavaren gett sitt samtycke med avseende på de varor eller tjänster för vilka det är registrerat, kan komma att vilseleda allmänheten, särskilt vad gäller dessa varors eller tjänsters art, kvalitet eller geografiska ursprung.

ARTIKEL 18.26

Ansökningar i ond tro

Ett varumärke ska kunna förklaras ogiltigt om den sökande gjorde sin ansökan om registrering av varumärket i ond tro. Varje part får även föreskriva att ett sådant varumärke inte får registreras.

UNDERAVSNITT 3

FORMGIVNINGAR

ARTIKEL 18.27

Skydd av registrerade formgivningar

1. Varje part ska tillhandahålla skydd för självständigt skapade formgivningar som är nya eller nyskapande. Skyddet ska tillhandahållas genom registrering och ge ensamrätt till innehavarna enligt bestämmelserna i detta underavsnitt. Vid tillämpning av denna artikel får en part anse att en formgivning som är särpräglad är nyskapande.
2. Innehavaren av en registrerad formgivning ska ha rätt att hindra tredje part som saknar innehavarens samtycke åtminstone från att framställa, bjuda ut till försäljning, sälja, importera, exportera eller lagra en produkt som är försedd med och innefattar den registrerade formgivningen eller att använda artiklar som är försedda med eller innefattar den skyddade formgivningen, om sådana handlingar utförs i kommersiellt syfte¹.

¹ En part får uppfylla kraven i artikel 18.27 (Skydd av registrerade formgivningar) när det gäller att ”exportera” och ”lagra” genom att ge innehavaren av den registrerade formgivningen rätt att hindra tredje part från att bjuda ut till försäljning eller uthyrning eller sälja eller hyra artiklar som är försedda med eller innefattar den registrerade formgivningen på ett sätt som ger upphov till export eller lagring av den artikeln.

3. En part för föreskriva att en formgivning som använts på eller som infogats i en produkt som utgör en beståndsdel i en sammansatt produkt endast får betraktas som ny eller nyskapande
- a) om beståndsdelen, när den väl har infogats i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av denna, och
 - b) i den mån sådana synliga detaljer i beståndsdelen i sig uppfyller kraven på nyhet och nyskapande.
4. Vid tillämpning av punkt 3 a avses med *normal användning* slutanvändares användning, dock inte underhåll, service eller reparationsarbeten.

ARTIKEL 18.28

Skyddstid

Varje part ska säkerställa att innehavaren av en registrerad formgivning kan få skyddstiden förlängd för en eller flera perioder om vardera fem år. Varje part ska säkerställa att den skyddstid som är tillgänglig för registrerade formgivningar uppgår till en sammanlagd giltighetstid på minst 15 år från och med ansökningsdagen.

ARTIKEL 18.29

Skydd av oregistrerade formgivningar

1. Varje part ska ge innehavare av oregistrerade formgivningar rätt att hindra tredje part från att använda den oregistrerade formgivningen utan innehavarens samtycke endast om den bestridda användningen är ett resultat av att den oregistrerade formgivningen kopierats på dess respektive territorium. Användningen ska åtminstone omfatta utbudande till försäljning, utsläppande på marknaden, import eller export av produkten¹.
2. För oregistrerade formgivningar ska den tillgängliga skyddstiden uppgå till minst tre år från den dag då formgivningen första gången görs tillgänglig för allmänheten på partens territorium.

ARTIKEL 18.30

Undantag och uteslutningar

1. Varje part får föreskriva begränsade undantag från formgivningsskyddet, däribland för oregistrerade formgivningar, förutsatt att sådana undantag inte oskäligen strider mot ett normalt utnyttjande av skyddade formgivningar och inte oskäligen skadar de legitima intressen som innehavaren av den skyddade formgivningen har, med beaktande av tredje parts legitima intressen.

¹ En part får uppfylla kraven i artikel 18.29 (Skydd av oregistrerade formgivningar) när det gäller ”export” genom att ge innehavaren av den oregistrerade formgivningen rätt att hindra tredje part från att sälja, släppa ut på marknaden eller importera en produkt som är försedd med eller innefattar den oregistrerade formgivningen på ett sätt som ger upphov till export av den produkten.

2. Skyddet av formgivningar ska inte utsträckas till formgivningar som uteslutande är av teknisk eller funktionell karaktär. Ett formgivningsskydd ska inte bestå för sådana detaljer i en produkts utseende vilkas form och dimensioner måste återges exakt för att den produkt som formgivningen infogats i eller använts på ska gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, omkring eller mot en annan produkt så att båda produkterna kan fylla sin funktion.

3. Genom undantag från punkt 2 ska en formgivning, i enlighet med villkoren i artikel 18.27.1 (Skydd av registrerade formgivningar), bestå i en formgivning vars syfte är att möjliggöra flerfaldig montering eller anslutning av ömsesidigt utbytbara produkter inom ett modulsystem.

ARTIKEL 18.31

Förhållande till upphovsrätt

Varje part ska säkerställa att en formgivning, även en oregistrerad formgivning, också ska ha rätt till skydd i enlighet med dess upphovsrättslagstiftning från och med den dag då formgivningen skapades eller på något sätt fastställdes. Varje part ska avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor sådant skydd ska ges, däribland vilken nivå av nyskapande som ska krävas.

UNDERAVSNITT 4

GEOGRAFISKA BETECKNINGAR

ARTIKEL 18.32

Tillämpningsområde, förfaranden och definitioner

1. Detta underavsnitt är tillämpligt på erkännande och skydd av geografiska beteckningar för vin, sprit och livsmedel som har sitt ursprung inom parternas territorier.
2. I detta underavsnitt gäller följande definitioner:
 - a) *geografisk beteckning*: uppgifter som anger att en vara har sitt ursprung i en part, eller i en region eller ort inom denna part, när en viss kvalitet, ett visst renommé eller annan egenskap hos varan i huvudsak kan tillskrivas dess geografiska ursprung.
 - b) *produktklass*: en produktklass som förtecknas i bilaga 18-A (Produktklasser).
 - c) *produktspecifikation*: avseende den relevanta varan för en geografisk beteckning, de godkända kraven för användning av den geografiska beteckningen vid saluföring av varan i fråga.

3. Efter slutförandet av ett invändningsförfarande och en granskning av de geografiska beteckningarna ska Nya Zeeland skydda de geografiska beteckningar i unionen som förtecknas i avsnitt A i bilaga 18-B (Förteckning över geografiska beteckningar – Europeiska unionen) i enlighet med åtminstone den skyddsnivå som anges i detta underavsnitt.

4. Efter slutförandet av ett invändningsförfarande och en granskning av de geografiska beteckningarna ska unionen skydda de geografiska beteckningar i Nya Zeeland som förtecknas i avsnitt B i bilaga 18-B (Förteckning över geografiska beteckningar – Nya Zeeland) i enlighet med åtminstone den skyddsnivå som anges i detta underavsnitt.

ARTIKEL 18.33

Ändring av förteckningen över geografiska beteckningar

1. Förteckningen över produktklasser i bilaga 18-A (Produktklasser) och förteckningen över geografiska beteckningar som ska skyddas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) får ändras genom beslut av handelskommittén, bland annat genom tillägg av geografiska beteckningar, uppdatering av förteckningen över produktklasser eller strykning av geografiska beteckningar som har upphört att vara skyddade på ursprungsorten.

2. Tillägg till bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) får göras med högst 30 geografiska beteckningar per part vart tredje år efter dagen för detta avtals ikraftträdande. Nya geografiska beteckningar ska läggas till efter det att invändningsförfarandet har slutförts i enlighet med punkt 3 och efter det att dessa geografiska beteckningar har granskats på ett för båda parter tillfredsställande sätt.

3. Varje part ska föreskriva att invändningar mot en begäran om skydd av en geografisk beteckning enligt det invändningsförfarande som avses i artikel 18.32.3 och 18.32.4 (Tillämpningsområde, förfaranden och definitioner) får göras och att en sådan begäran om skydd får avslås eller på annat sätt inte beviljas. Grunderna för invändningar mot en begäran om skydd av en geografisk beteckning ska vara följande:

- a) Den geografiska beteckningen är identisk med eller liknar på ett förvillande sätt ett varumärke som har registrerats eller för vilket registrering har begärts i god tro i parten för samma eller en liknande vara, eller ett varumärke för vilket rättigheter har förvärvats i parten genom användning i god tro för samma eller en liknande vara.
- b) Den geografiska beteckningen är identisk med eller liknar ett varumärke för en vara som inte liknar den vara för vilken varumärket är registrerat, om varumärket är välkänt i parten och användningen av den geografiska beteckningen skulle tyda på ett samband mellan varan och varumärkesinnehavaren och varumärkesinnehavarens intressen sannolikt skulle skadas av sådan användning.
- c) Den geografiska beteckningen är ett begrepp som i gängse språkbruk används som allmän benämning på den berörda varan i parten.
- d) Den geografiska beteckningen är ett begrepp som i parten används som namnet på en växtsort eller en djurras och riskerar därmed att vilseleda konsumenter om varans verkliga ursprung.

- e) Den geografiska beteckningen är en homonym eller delvis homonym geografisk beteckning.
- f) En användning eller registrering av den geografiska beteckningen i parten skulle sannolikt vara stötande.

4. Vid tillämpning av detta underavsnitt får parten, vid fastställandet av huruvida ett begrepp enligt gängse språkbruk används som allmän benämning på den berörda varan i en part, ta hänsyn till hur konsumenterna i den parten uppfattar begreppet. Faktorer som är relevanta för en sådan konsumentuppfattning kan inbegripa belägg för huruvida begreppet används för att hänvisa till samma typ av vara i fråga, enligt relevanta källor, och hur den vara som begreppet hänvisar till marknadsförs och används i handeln i den parten.

5. Vid bedömningen av de invändningar angående skydd som lämnats in av en person mot någon av de grunder som avses i punkt 3 ska en part basera sin bedömning endast på den rådande situationen i den parten.

ARTIKEL 18.34

Skydd av geografiska beteckningar

1. Varje part ska, vad gäller den andra partens geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar), föreskriva rättsliga medel för intresserade parter att på dess territorium förhindra följande:
 - a) Kommersiell användning av en geografisk beteckning som identifierar en vara som en likadan vara¹, men där varan inte motsvarar de tillämpliga produktspecifikationerna för den geografiska beteckningen, även om
 - i) varans verkliga ursprung anges,
 - ii) den geografiska beteckningen har översatts² eller translittererats³, eller
 - iii) den geografiska beteckningen står tillsammans med uttryck som ”motsvarande”, ”typ”, ”stil”, ”imitation” eller liknande.
 - b) Användning av något i en varas beteckning eller presentation som anger eller ger intryck av att varan i fråga har sitt ursprung i ett annat geografiskt område än det verkliga ursprunget, på ett sätt som vilseleder allmänheten om varans geografiska ursprung eller art.

¹ I detta underavsnitt avses med *likadan vara* en vara som ingår i samma produktklass enligt definitionen i bilaga 18-A (Produktklasser).

² För tydlighetens skull påpekas att denna bedömning ska göras från fall till fall. Denna bestämmelse är inte tillämplig om belägg tillhandahålls för att det inte finns någon koppling mellan den geografiska beteckningen och det översatta uttrycket.

³ Vid tillämpning av detta underavsnitt avses med *translittererats* omvandling av tecken enligt fonetiken i den berörda geografiska beteckningens ursprungliga språk.

- c) Varje annan användning av en geografisk beteckning som utgör illojal konkurrens i den mening som avses i artikel 10 bis i Pariskonventionen och som kan inbegripa kommersiell användning av en geografisk beteckning som utnyttjar den geografiska beteckningens renommé, även när varan används som ingrediens.
2. Detta underavsnitt är inte tillämpligt på en parts geografiska beteckning som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) och som inte längre är skyddad enligt den andra partens lagar och andra författningar.
3. Om en parts geografiska beteckning som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) upphör att vara skyddad på ursprungspartens territorium, ska ursprungsparten omgående underrätta den andra parten och begära att skyddet för den geografiska beteckningen upphävs.
4. Ingenting i detta underavsnitt ska påverka en persons rätt att i näringsverksamhet använda sitt namn eller namnet på personens föregångare i rörelsen, utom om användningen av ett sådant namn är ägnad att vilseleda allmänheten.
5. Ingenting i detta underavsnitt ska kräva att en part tillämpar bestämmelserna i detta underavsnitt på en geografisk beteckning i den andra parten för en vara för vilken den relevanta beteckningen är identisk med eller liknar
- a) det sedvanliga namnet på en växtsort eller en djurras, vilket därmed sannolikt kan vilseleda konsumenten om varans verkliga ursprung, eller

b) ett begrepp som i gängse språkbruk används som allmän benämning på en sådan vara i parten.

6. Ingenting i detta underavsnitt ska kräva att en part tillämpar bestämmelserna i detta underavsnitt på ett enskilt led i en geografisk beteckning bestående av flera led i den andra parten för en vara för vilken det enskilda ledet är identiskt med eller liknar

a) det sedvanliga namnet på en växtsort eller en djurras, vilket därmed sannolikt kan vilseleda konsumenten om varans verkliga ursprung, eller

b) ett begrepp som i gängse språkbruk används som allmän benämning på en sådan vara i parten.

7. Ingenting i detta underavsnitt ska kräva att en part tillämpar bestämmelserna i detta underavsnitt på något ord, eller en översättning eller translitterering av något ord, som ingår i en geografisk beteckning i den andra parten, om detta ord, denna översättning eller denna translitterering är ett vanligt engelskt ord som "mountain", "alps" eller "river".

ARTIKEL 18.35

Datum för skydd

1. Varje part ska föreskriva att de geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) och som avses i artikel 18.32 (Tillämpningsområde, förfaranden och definitioner) är skyddade från och med dagen för detta avtals ikraftträdande i enlighet med artikel 18.34 (Skydd av geografiska beteckningar).

2. I fråga om geografiska beteckningar som läggs till i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) efter detta avtals ikraftträdande ska varje part föreskriva att sådana geografiska beteckningar är skyddade i enlighet med artikel 18.34 (Skydd av geografiska beteckningar) från och med den dag då namnen offentliggörs för invändningsändamål enligt artikel 18.33.2 (Ändring av förteckningen över geografiska beteckningar).

ARTIKEL 18.36

Rätt att använda geografiska beteckningar

1. En geografisk beteckning som skyddas enligt detta underavsnitt får användas av alla aktörer som saluför en vara som överensstämmer med motsvarande produktspecifikation.
2. Punkt 1 begränsar inte en parts möjlighet att reglera produktion eller saluföring av varor som omfattas av en geografisk beteckning i enlighet med den partens lagstiftning.

ARTIKEL 18.37

Förhållande till varumärken

1. En registrering av ett varumärke som innehåller eller består av en geografisk beteckning i den andra parten som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) ska vägras eller ogiltigförklaras, på eget initiativ, om partens lagar och andra författningar tillåter detta eller på begäran av en intresserad part, med avseende på en vara som ingår i den produktklass som i bilaga 18-A (Produktklasser) anges för den geografiska beteckningen och som inte har sitt ursprung på den ursprungsort som anges i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) för den geografiska beteckningen.
2. Om en ansökan om ett varumärke har ingetts i god tro eller ett varumärke har registrerats i god tro, eller om rättigheter till ett varumärke har förvärvats genom användning i god tro, i en part före den dag för skydd av den geografiska beteckningen som avses i artikel 18.35 (Datum för skydd), ska åtgärder som vidtas för att genomföra detta underavsnitt i den parten inte påverka behörigheten för eller giltigheten av registreringen av varumärket, eller rätten att använda varumärket, på grundval av att varumärket är identiskt med eller liknar en geografisk beteckning. Ett sådant varumärke får fortsätta att användas och förlängas för den varan trots skyddet av den geografiska beteckningen, såvida parternas varumärkeslagstiftning inte innehåller någon grund för att ogiltigförklara eller återkalla det aktuella varumärket.
3. En part får i sin lagstiftning föreskriva att varje begäran som görs i samband med användning eller registrering av ett varumärke ska läggas fram inom fem år efter det att den otillbörliga användningen av den skyddade beteckningen har blivit allmänt känd i den parten eller efter dagen för registrering av varumärket i den parten, förutsatt att varumärket har offentliggjorts senast den dagen, om denna dag infaller tidigare än den dag då den otillbörliga användningen blev allmänt känd i den parten.

ARTIKEL 18.38

Kontroll av att skydd efterlevs

Varje part ska föreskriva att efterlevnaden av lagstiftningen om de geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) ska kontrolleras på eget initiativ eller på begäran av en intresserad part, i enlighet med partens lagstiftning och genom lämpliga administrativa och rättsliga åtgärder.

ARTIKEL 18.39

Allmänna regler

1. När det gäller homonyma geografiska beteckningar, för vilka skydd begärs i enlighet med artikel 18.33 (Ändring av förteckningen över geografiska beteckningar) för varor i samma produktklass, ska handelskommittén anta ett beslut som anger de praktiska villkoren för att skilja de homonyma beteckningarna i fråga från varandra, med beaktande av behovet av att säkerställa att berörda producenter behandlas rättvist och att konsumenterna inte vilseleds.
2. En part som i samband med förhandlingar om ett internationellt avtal med ett tredjeland överväger ett eventuellt skydd av en geografisk beteckning som identifierar en vara med ursprung i det tredjelandet ska underrätta den andra parten och ge parten möjlighet att lämna synpunkter innan den geografiska beteckningen blir skyddad, om
 - a) den geografiska beteckning som övervägs i förhandlingarna med tredjelandet är homonym med en geografisk beteckning i den andra parten som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar), och

- b) den berörda varan ingår i den produktklass som i bilaga 18-A (Produktklasser) anges för den andra partens homonyma geografiska beteckning.
3. En produktspecifikation för en geografisk beteckning som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) ska vara den som godkänts, inklusive eventuella ändringar som också godkänts, av de relevanta myndigheterna i den part på vars territorium varan har sitt ursprung.
4. Skyddet av en parts geografiska beteckning som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) får endast upphävas av den part där varan har sitt ursprung.
5. Varor får saluföras och säljas till dess att lagren har tömts, om de är beskrivna och presenteras enligt lag men på ett sätt som är förbjudet enligt detta underavsnitt den dag då
- a) detta avtal träder i kraft,
 - b) handelskommittén genom ett beslut antar en ändring av förteckningen över geografiska beteckningar i enlighet med artikel 18.33 (Ändring av förteckningen över geografiska beteckningar), eller
 - c) en relevant övergångsperiod som anges i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) löper ut.

ARTIKEL 18.40

System för skydd av geografiska beteckningar

1. Varje part ska inrätta eller upprätthålla ett system för registrering och skydd av geografiska beteckningar inom sitt territorium.
2. Det system som avses i punkt 1 ska åtminstone innehålla följande:
 - a) En officiell metod för att ge allmänheten tillgång till förteckningen över registrerade geografiska beteckningar.
 - b) Ett administrativt förfarande för kontroll av att de geografiska beteckningar som ska registreras anger att en vara har sitt ursprung i en parts territorium, eller i en region eller ort inom denna part, när en viss kvalitet, ett visst renommé eller annan egenskap hos varan i huvudsak kan tillskrivas dess geografiska ursprung.
 - c) Ett invändningsförfarande som möjliggör att tredje parter legitima intressen kan beaktas.
 - d) Ett förfarande för upphävande av skyddet av en geografisk beteckning, vilket beaktar tredje parter legitima intressen och de legitima intressena hos användarna av de berörda registrerade geografiska beteckningarna.

UNDERAVSNITT 5

SKYDD AV EJ OFFENTLIGGJORD INFORMATION

ARTIKEL 18.41

Omfattning på skyddet av företagshemligheter och definitioner

1. Varje part ska föreskriva lämpliga civilrättsliga förfaranden och rättsmedel för att innehavare av företagshemligheter ska kunna förhindra anskaffande, utnyttjande eller röjande av deras företagshemligheter i strid med god affärssed och få gottgörelse om detta sker.
2. I detta underavsnitt gäller följande definitioner:
 - a) *företagshemlighet*: information
 - i) som är hemlig i den meningen att den inte, som helhet eller i den form dess beståndsdelar ordnats och satts samman, är allmänt känd hos eller lättillgänglig för personer i de kretsar som normalt sett handskas med typen av information i fråga,
 - ii) som har kommersiellt värde på grund av att den är hemlig, och
 - iii) som har varit föremål för åtgärder som med hänsyn till omständigheterna är rimliga för att bevara hemligheten och som har vidtagits av den person som lagligen kontrollerar informationen.

- b) *innehavare av en företagshemlighet*: varje person som lagligen kontrollerar en företagshemlighet.

3. Vid tillämpning av detta underavsnitt ska åtminstone följande beteende anses strida mot god affärssed:

- a) Anskaffande av en företagshemlighet utan att innehavaren av företagshemligheten samtycker, om detta sker genom att någon obehörigen bereder sig tillgång till eller tillägnar sig eller kopierar handlingar, föremål, material, ämnen eller elektroniska filer som lagligen kontrolleras av innehavaren av företagshemligheten och som innehåller företagshemligheten eller ur vilka företagshemligheten kan härledas.
- b) Utnyttjande eller röjande av en företagshemlighet utan innehavarens samtycke av en person som konstateras uppfylla något av följande villkor:
 - i) Personen har anskaffat företagshemligheten på det sätt som avses i led a.
 - ii) Personen bryter mot ett avtal om konfidentialitet eller någon annan skyldighet att inte röja företagshemligheten.
 - iii) Personen bryter mot en avtalsförpliktelse eller någon annan skyldighet att begränsa utnyttjandet av företagshemligheten.
- c) Anskaffande, utnyttjande eller röjande av en företagshemlighet som utförs av en person som vid tidpunkten för anskaffandet, utnyttjandet eller röjandet kände till, eller under omständigheterna borde ha känt till, att företagshemligheten direkt eller indirekt hade erhållits från en annan person som utnyttjat eller röjt företagshemligheten olagligen i den mening som avses i led b.

4. Ingenting i detta underavsnitt ska förstås som ett krav på att någon part ska anse följande beteenden strida mot god affärssed:

- a) Oberoende upptäckt eller skapande.
- b) Bakåtkompilering av en produkt av en person som lagligen har den i sin besittning och som inte enligt lag är skyldig att begränsa anskaffandet av informationen.
- c) Anskaffande, utnyttjande eller röjande av information som krävs eller tillåts enligt varje parts lagstiftning.
- d) Anställdas utnyttjande av erfarenheter och färdigheter som förvärvats hederligt under deras normala yrkesutövning.

5. Ingenting i detta underavsnitt ska förstås som att det begränsar yttrande- och informationsfriheten, däribland mediefriheten, enligt skyddet i varje part.

ARTIKEL 18.42

Civilrättsliga förfaranden och rättsmedel avseende företagshemligheter

1. Varje part ska säkerställa att alla personer som deltar i sådana civilrättsliga förfaranden som avses i artikel 18.41 (Omfattning på skyddet av företagshemligheter och definitioner) eller som har tillgång till handlingar som ingår i sådana rättsliga förfaranden, inte får utnyttja eller röja företagshemligheter eller påstådda företagshemligheter som de behöriga rättsliga myndigheterna, på vederbörligen motiverad begäran av en intresserad part, har identifierat som konfidentiella och som personerna fått kännedom om genom sitt deltagande eller sin tillgång till handlingarna.

2. Vid sådana civilrättsliga förfaranden som avses i artikel 18.41 (Omfattning på skyddet av företagshemligheter och definitioner) ska varje part föreskriva att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att åtminstone göra följande:

- a) Besluta om interimistiska åtgärder i enlighet med partens lagstiftning för att förhindra anskaffande, utnyttjande eller röjande av företagshemligheten på ett sätt som strider mot god affärssed.
- b) Utfärda förbudsföreläggande för att förhindra att företagshemligheten anskaffas, utnyttjas eller röjs på ett sätt som strider mot god affärssed.
- c) Förelägga de personer som kände till eller borde ha känt till att de på ett sätt som var i strid med god affärssed anskaffade, utnyttjade eller rörde en företagshemlighet att betala innehavaren av företagshemligheten ett skadestånd som står i proportion till den skada som lidits med anledning av anskaffandet, utnyttjandet eller röjandet av företagshemligheten.
- d) Vidta specifika åtgärder för att bevara konfidentialiteten för företagshemligheter eller påstådda företagshemligheter som företes vid civilrättsliga förfaranden avseende påstått anskaffande, utnyttjande och röjande av en företagshemlighet på ett sätt som strider mot god affärssed. Sådana specifika åtgärder får, i enlighet med en parts lagstiftning, inbegripa möjligheten att helt eller delvis begränsa tillgången till vissa handlingar, begränsa tillträdet till förhandlingar och protokoll eller utskrifter från dessa och tillgängliggöra en icke-konfidentiell version av det rättsliga avgörandet i vilket de avsnitt som innehåller företagshemligheter har avlägsnats eller redigerats.

- e) Ålägga sanktioner för parter eller andra personer som deltar i de rättsliga förfarandena och som underlåter eller vägrar att följa domstolsbeslut som avser skydd av företagshemligheten eller den påstådda företagshemligheten.

3. Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter inte måste tillämpa de rättsliga förfaranden och rättsmedel som avses i artikel 18.41 (Omfattning på skyddet av företagshemligheter och definitioner) om det beteende som strider mot god affärssed utförs i enlighet med en parts lagstiftning i syfte att avslöja försummelser, missförhållanden eller olaglig verksamhet eller i syfte att skydda ett legitimt intresse med stöd i en parts lagstiftning.

ARTIKEL 18.43

Skydd av uppgifter som lämnas i syfte att erhålla ett godkännande för att släppa ut en läkemedelsprodukt¹ på marknaden

1. Varje part ska skydda konfidentiell affärsinformation som lämnas in för att erhålla godkännande för utsläppande på marknaden av läkemedelsprodukter (nedan kallat *godkännande för försäljning*) mot utlämnande till tredje part, såvida inte åtgärder vidtas för att säkerställa att uppgifterna skyddas mot otillbörlig kommersiell användning eller utom när utlämnandet är nödvändigt på grund av ett tvingande allmänintresse.

¹ Vid tillämpning av denna artikel definieras begreppet *läkemedelsprodukt* i varje parts lagstiftning. Med *läkemedelsprodukt* avses när det gäller unionen *läkemedel*.

2. Varje part ska, under en period på minst fem år från dagen för det första godkännandet för försäljning i den berörda parten (nedan kallat *första godkännande för försäljning*) och i enlighet med eventuella villkor i dess lagstiftning, säkerställa att den myndighet som ansvarar för att bevilja ett godkännande för försäljning inte godtar någon senare ansökan om godkännande för försäljning som bygger på de resultat av prekliniska undersökningar eller kliniska prövningar som lämnats in i ansökan om det första godkännandet för försäljning, utan uttryckligt samtycke från innehavaren av det första godkännandet för försäljning och om inte annat föreskrivs i internationella avtal som erkänns av båda parter.

ARTIKEL 18.44

Skydd av uppgifter som lämnas i syfte att erhålla ett godkännande för försäljning av lantbrukskemiska produkter¹

1. Varje part ska erkänna en tillfällig rätt för innehavaren av en provnings- eller undersökningsrapport som lämnas in för första gången för att erhålla ett godkännande för försäljning av en lantbrukskemisk produkt. Under den period då denna tillfälliga rätt innehas får provnings- eller undersökningsrapporten inte användas till förmån för någon annan person som önskar erhålla ett godkännande för försäljning av en lantbrukskemisk produkt, utom om den första innehavarens uttryckliga samtycke har styrkts. Vid tillämpning av denna artikel avses med *tillfällig rätt dataskydd*.

¹ Vid tillämpning av denna artikel definieras begreppet *lantbrukskemisk produkt* i varje parts lagstiftning. Med *lantbrukskemisk produkt* avses när det gäller unionen ett *växtskyddsmedel*.

2. Den provnings- eller undersökningsrapport som avses i punkt 1 bör
 - a) vara nödvändig för godkännandet eller för en ändring av ett godkännande i syfte att tillåta ytterligare användningsområden, och
 - b) vara erkänd som varande i överensstämmelse med principerna för god laboratoriesed eller god försökssed, i enlighet med varje parts lagstiftning.
3. Dataskyddstiden ska vara minst tio år från det att den relevanta myndigheten på partens territorium beviljade det första godkännandet.
4. Varje part får fastställa regler för att undvika att samma tester utförs flera gånger på ryggradsdjur.

UNDERAVSNITT 6

VÄXTSORTER

ARTIKEL 18.45

Skydd av växtförädlarrätter¹

Varje part ska ha ett system² för att skydda växtförädlarrätter som ger verkan åt den internationella konventionen för skydd av växtförädlingsprodukter, i dess senaste lydelse enligt revideringen i Genève den 19 mars 1991.

¹ För tydlighetens skull påpekas att parterna är överens om att de åtgärder som avses i artikel 25.6 (Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi) kan omfatta åtgärder avseende frågor som omfattas av detta underavsnitt och som Nya Zeeland anser vara nödvändiga för att skydda maorifolkets rättigheter, intressen, skyldigheter och ansvarsområden vid fullgörandet av sina skyldigheter enligt Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi, förutsatt att villkoren i artikel 25.6 (Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi) är uppfyllda.

² För tydlighetens skull påpekas att systemet vid tillämpning av detta underavsnitt kan vara ett sui generis-system.

AVSNITT C

UPPRÄTTHÅLLANDE AV SKYDDET FÖR IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

UNDERAVSNITT 1

CIVILRÄTTSLIGT OCH ADMINISTRATIVT UPPRÄTTHÅLLANDE AV SKYDD

ARTIKEL 18.46

Allmänna skyldigheter

1. Parterna bekräftar på nytt sina åtaganden enligt Trips-avtalet, särskilt dess del III, och ska föreskriva följande kompletterande åtgärder, förfaranden och rättsmedel som krävs för att upprätthålla skyddet för immateriella rättigheter¹.
2. Sådana åtgärder, förfaranden och rättsmedel ska
 - a) vara rättvisa och skäliga,

¹ Vid tillämpning av detta avsnitt ska begreppet *immateriella rättigheter* inte omfatta rättigheter som omfattas av underavsnitt 5 (Skydd av ej offentliggjord information) i avsnitt B (Standarder för immateriella rättigheter).

- b) inte vara onödigt komplicerade eller kostsamma eller medföra oskäligen tidsfrister eller omotiverade dröjsmål,
- c) vara effektiva, proportionella och avskräckande, och
- d) tillämpas på ett sätt som är ägnat att dels undvika uppkomsten av hinder för lagenlig handel, dels inbegripa skyddsåtgärder så att de inte missbrukas.

ARTIKEL 18.47

Personer som har rätt att ansöka om tillämpning av åtgärder, förfaranden och rättsmedel

Varje part ska tillerkänna följande personer rätten att ansöka om tillämpning av de åtgärder, förfaranden och rättsmedel som avses i detta avsnitt:

- a) Innehavare av immateriella rättigheter, i enlighet med partens lagstiftning.
- b) Alla andra personer som har tillåtelse att utnyttja dessa rättigheter, i synnerhet licenstagare, i den mån detta är tillåtet i och överensstämmer med partens lagstiftning.
- c) Organisationer för kollektiv rättighetsförvaltning angående immateriella rättigheter som regelmässigt erkänns ha rätt att representera innehavare av immateriella rättigheter, i den mån detta är tillåtet i och överensstämmer med partens lagstiftning.

- d) Organisationer som tillvaratar branschintressen och som regelmässigt erkänns ha rätt att representera innehavare av immateriella rättigheter, i den mån detta är tillåtet i och överensstämmer med partens lagstiftning.

ARTIKEL 18.48

Åtgärder för att skydda bevisning

1. Varje part ska säkerställa att de behöriga rättsliga myndigheterna, redan innan prövningen av sakfrågan inletts och efter ansökan av en part som har lagt fram rimligt tillgänglig bevisning till stöd för sina påståenden att det har skett ett intrång i dennes immateriella rättighet eller att ett sådant är omedelbart förestående, får besluta om omedelbara och effektiva interimistiska åtgärder för att skydda relevant bevisning om det påstådda intrånget, med förbehåll för lämpliga skyddsåtgärder och skydd för konfidentiell information.
2. De åtgärder som avses i punkt 1 kan inbegripa en detaljerad beskrivning av de varor som påstås göra intrång, med eller utan tagande av varuprov, eller beslag av varorna och, där så är lämpligt, det material och de verktyg som använts för produktion eller distribution av dessa varor samt tillhörande handlingar.

ARTIKEL 18.49

Bevisning

1. Varje part ska vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt för dess behöriga rättsliga myndigheter att, på begäran av en part som har lagt fram rimligt tillgänglig bevisning som är tillräcklig för att visa grund för talan och har angett bevisning till stöd för sin talan som motparten kontrollerar, besluta att motparten ska lägga fram sådan bevisning, med förbehåll för att konfidentiell information skyddas.
2. Varje part ska också vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt för dess behöriga rättsliga myndigheter att, när så är lämpligt, vid ett intrång i en immateriell rättighet som har begåtts i kommersiell skala och på samma villkor som i punkt 1 besluta att bank- eller affärshandlingar eller finansiella handlingar som motparten kontrollerar ska läggas fram, med förbehåll för att konfidentiell information skyddas.

ARTIKEL 18.50

Rätt till information

1. Varje part ska säkerställa att dess behöriga rättsliga myndigheter, i samband med civilrättsliga förfaranden om intrång i en immateriell rättighet och som svar på en berättigad och proportionell begäran av käranden, får förelägga den person som gjort intrånget eller påstås ha gjort intrånget eller varje annan person att tillhandahålla relevant information som den personen kontrollerar eller förfogar över angående ursprung och distributionsnät för de intrångsgörande varorna eller tjänsterna.

2. Vid tillämpning av denna artikel avses med *varje annan person* en person som åtminstone
 - a) har befunnits förfoga över de intrångsgörande varorna i kommersiell skala,
 - b) har befunnits använda de intrångsgörande tjänsterna i kommersiell skala,
 - c) har befunnits i kommersiell skala tillhandahålla tjänster som använts i intrångsgörande verksamhet, eller
 - d) har pekats ut av den person som avses i led a, b eller c såsom delaktig i produktion, tillverkning eller distribution av varorna eller tillhandahållandet av tjänsterna.
3. Informationen enligt punkt 1 ska, beroende på vad som är lämpligt, omfatta
 - a) namn på och adress till producenter, tillverkare, distributörer, leverantörer och andra som tidigare innehaft varorna eller tjänsterna, samt tilltänkta grossister och detaljister, och
 - b) uppgifter om hur mycket som producerats, tillverkats, levererats, mottagits eller beställts samt om erhållet pris på de berörda varorna eller tjänsterna.
4. Punkterna 1 och 2 ska inte påverka tillämpningen av annan lagstiftning i en part som
 - a) ger rättighetshavaren rätt att få mer fullständig information,

- b) reglerar hur information som lämnas enligt denna artikel får användas i civilrättsliga förfaranden,
- c) reglerar ansvar för missbruk av rätten till information,
- d) gör det möjligt att vägra lämna sådan information som skulle tvinga varje annan person som avses i punkt 1 att medge eget eller nära anhörigs deltagande i ett immaterialrättsintrång, eller
- e) reglerar sekretesskydd för informationskällor eller behandling av personuppgifter.

ARTIKEL 18.51

Interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder

1. Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter på begäran av sökanden får utfärda ett interimistiskt föreläggande mot den påstådda intrångsgöraren i syfte att hindra ett omedelbart förestående immaterialrättsintrång eller tillfälligt förbjuda, vid behov förenat med vite om så föreskrivs i den partens lagstiftning, en fortsättning av det påstådda intrånget eller göra en fortsättning avhängig av att det ställs garanti för ersättning till rättighetshavaren. Ett interimistiskt föreläggande får också på samma villkor utfärdas mot en mellanhand vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att göra intrång i en immateriell rättighet.

2. Ett interimistiskt föreläggande får också utfärdas för att förhindra att varor som misstänks göra intrång i en immateriell rättighet förs in till eller omsätts på marknaden.
3. När det gäller ett påstått intrång som begås i kommersiell skala ska varje part säkerställa att dess rättsliga myndigheter, om sökanden påvisar omständigheter som sannolikt kan äventyra indrivningen av skadestånd, som säkerhetsåtgärd får beordra ett stopp för överföring av eller handel med och, om så föreskrivs i partens lagstiftning, ett beslag av lös och fast egendom som tillhör den påstådda intrångsgöraren, inbegripet frysning av dennes bankkonton och andra tillgångar. I detta syfte får de behöriga myndigheterna besluta att relevant bank- eller affärsinformation eller finansiell information ska lämnas ut, eller om lämplig tillgång till sådan relevant information.
4. Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter i samband med de åtgärder som avses i punkterna 1–3 har befogenhet att kräva att sökanden tillhandahåller rimligt tillgänglig bevisning så att de med tillräcklig säkerhet kan fastställa att sökanden är rättighetshavare och att det pågår ett intrång i dennes rättighet eller att ett sådant intrång är omedelbart förestående.

ARTIKEL 18.52

Korrigerande åtgärder

1. Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter på begäran av sökanden och utan att det påverkar eventuella skadestånd som kan utgå till rättighetshavaren på grund av intrånget och utan att någon form av ersättning utgår, får besluta att varor som de har konstaterat gör intrång i en immateriell rättighet ska förstöras eller åtminstone slutgiltigt avlägsnas från marknaden. Om så är lämpligt får de rättsliga myndigheterna på samma villkor även besluta att material och verktyg som huvudsakligen har använts för att skapa eller tillverka dessa varor ska förstöras.
2. Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter har befogenhet att besluta att de åtgärder som avses i punkt 1 ska vidtas på intrångsgörarens bekostnad, såvida det inte åberopas särskilda skäl mot detta.

ARTIKEL 18.53

Förbudsförelägganden

Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter, när de har fastställt att ett intrång i en immateriell rättighet har gjorts, får utfärda ett föreläggande mot intrångsgöraren med förbud mot att fortsätta intrånget. Varje part ska också säkerställa att dess rättsliga myndigheter får utfärda ett förbudsföreläggande mot en mellanhand vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att göra intrång i en immateriell rättighet.

ARTIKEL 18.54

Alternativa åtgärder

Varje part får föreskriva att dess rättsliga myndigheter, när det är lämpligt och på begäran av den person som kan bli föremål för de åtgärder som föreskrivs i artikel 18.52 (Korrigerande åtgärder) eller artikel 18.53 (Förbudsförelägganden), får besluta att ekonomisk ersättning ska utgå till den skadelidande parten i stället för att de åtgärder som föreskrivs i artikel 18.52 (Korrigerande åtgärder) eller artikel 18.53 (Förbudsförelägganden) tillämpas, om personen i fråga varken har handlat uppsåtligt eller oaktsamt, om verkställighet av åtgärderna i fråga skulle orsaka denna person oproportionerligt stor skada och om ekonomisk ersättning till den skadelidande parten framstår som rimligt tillfredsställande.

ARTIKEL 18.55

Skadestånd

1. Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter, på begäran av den skadelidande parten, beslutar att den intrångsgörare som kände till eller rimligen borde ha känt till att denne ägnade sig åt intrångsgörande verksamhet ska betala ett skadestånd till rättighetshavaren som är lämpligt i förhållande till den skada som denne har lidit till följd av intrånget.

2. Varje part ska säkerställa att dess rättsliga myndigheter när de fastställer det skadestånd som avses i punkt 1

- a) beaktar alla relevanta omständigheter, såsom de negativa ekonomiska konsekvenserna, däribland utebliven vinst, för den skadelidande parten, den otillbörliga vinst som intrångsgöraren eventuellt har gjort och, där så är lämpligt, omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse, såsom ideell skada som rättighetshavaren har förorsakats genom intrånget, eller alternativt
- b) i lämpliga fall får fastställa skadeståndet till ett engångsbelopp baserat på sådana faktorer såsom åtminstone det belopp som skulle ha betalats i royalty eller som avgift om intrångsgöraren hade begärt tillstånd att nyttja den immateriella rättigheten i fråga.

3. I de fall då en intrångsgörare har ägnat sig åt intrångsgörande verksamhet utan att ha känt till det eller rimligen borde ha känt till det, får varje part föreskriva att dess rättsliga myndigheter får besluta om återbetalning av vinst eller om skadestånd till den skadelidande parten som kan vara fastställt i förväg.

ARTIKEL 18.56

Rättsliga kostnader

Varje part ska säkerställa att rimliga och proportionerliga rättsliga kostnader och andra kostnader som har åsamkats den vinnande parten i allmänhet ska bäras av den förlorande parten, om detta inte är oskäligt.

ARTIKEL 18.57

Offentliggörande av rättsliga avgöranden

Varje part ska föreskriva att dess rättsliga myndigheter i rättsliga förfaranden beträffande immaterialrättsintrång, på begäran av den sökande och på intrångsgörarens bekostnad, får besluta om lämpliga åtgärder för att sprida information om avgörandet, inbegripet att avgörandet ska anslås och offentliggöras helt eller delvis.

ARTIKEL 18.58

Presumtion om innehav av upphovs- eller äganderätt

Parterna erkänner att vid tillämpningen av de åtgärder, förfaranden och rättsmedel som föreskrivs i avsnitt C (Upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter)

- a) ska det, för att upphovsmannen till ett litterärt eller konstnärligt verk, om inte motsatsen bevisas, ska anses som sådan och följaktligen ha rätt att föra talan om intrång, vara tillräckligt att upphovsmannens namn på sedvanligt sätt finns angivet på verket, och
- b) ska led a i tillämpliga delar också gälla för innehavare av upphovsrätten närstående rättigheter i fråga om deras skyddade alster.

ARTIKEL 18.59

Administrativa förfaranden

I den mån administrativa förfaranden kan leda till att ett civilrättsligt rättsmedel beslutas till följd av ett beslut i sakfrågan ska sådana förfaranden vara förenliga med principer som i allt väsentligt är likvärdiga med de principer som fastställs i detta underavsnitt.

UNDERAVSNITT 2

SÄKERSTÄLLANDE AV SKYDDET VID GRÄNSERNA

ARTIKEL 18.60

Gränsåtgärder

1. När det gäller varor under tullkontroll ska varje part anta eller bibehålla förfaranden enligt vilka en rättighetshavare får lämna in ansökningar till en parts tullmyndigheter med begäran om ett uppskjutande av frigörandet av eller ett kvarhållande av varor som misstänks göra intrång i åtminstone varumärken, upphovsrätt och närstående rättigheter, geografiska beteckningar och industriella formgivningar (nedan kallade *misstänkta varor*).
2. Varje part ska ha elektroniska system för dess tullmyndigheters hantering av de ansökningar som avses i punkt 1.

3. Varje part ska föreskriva att innehavaren av en beviljad eller registrerad ansökan, på begäran av dess tullmyndigheter, ska vara skyldig att ersätta de kostnader som tullmyndigheterna eller andra parter som agerar på tullmyndigheternas vägnar ådrar sig från och med kvarhållandet av eller uppskjutandet av frigörandet av misstänkta varor, inbegripet lagring, hantering och kostnader i samband med förstöring eller bortskaffande av de misstänkta varorna.
4. Varje part ska föreskriva att dess tullmyndigheter inom rimlig tid fattar beslut om beviljande eller registrering av en ansökan som avses i punkt 1.
5. Varje part ska föreskriva att en beviljad eller registrerad ansökan eller registrering kan tillämpas på flera sändningar.
6. När det gäller varor under tullkontroll ska varje part föreskriva att dess tullmyndigheter får agera på eget initiativ för att skjuta upp frigörandet av eller kvarhålla misstänkta varor.
7. Varje part ska säkerställa att dess tullmyndigheter använder riskanalys för att identifiera misstänkta varor.
8. Varje part ska ha förfaranden som gör det möjligt att förstöra misstänkta varor utan att det krävs något föregående administrativt eller rättsligt förfarande för att formellt fastställa ett intrång, om de berörda personerna samtycker eller inte motsätter sig förstörelsen. Om sådana varor inte förstörs ska varje part säkerställa att dessa varor, utom under exceptionella omständigheter, bortskaffas utanför handelsflödet på ett sätt som undviker att rättighetshavaren skadas.

9. En part får ha förfaranden som gör det möjligt att snabbt förstöra varumärkesförfalskade och piratkopierade varor som sänts i postförsändelser eller med bud.
10. En part får besluta att inte tillämpa denna artikel på import av varor som släppts ut på marknaden i ett annat land av rättighetshavarna eller med deras samtycke. En part får också undanta varor av icke-kommersiell karaktär i resenärers personliga bagage från tillämpningen av denna artikel.
11. Varje part ska säkerställa att dess tullmyndigheter för en regelbunden dialog med och främjar samarbete med relevanta intressenter och vid behov med andra myndigheter¹ som deltar i upprätthållandet av skyddet för immateriella rättigheter.
12. Parterna ska samarbeta när det gäller internationell handel med varor som misstänks göra intrång i immateriella rättigheter. Parterna ska särskilt, i den mån det är möjligt och nödvändigt, utbyta information om handel med varor som misstänks göra intrång i immateriella rättigheter och som berör en part.
13. Utan att det påverkar andra former av samarbete ska det ömsesidiga administrativt bistånd som föreskrivs i tullsamarbetsavtalet vara tillämpligt på överträdelser av den immaterialrättsliga lagstiftning för vars efterlevnadskontroll en parts tullmyndigheter är behöriga i enlighet med denna artikel.

¹ För tydlighetens skull påpekas att ”andra myndigheter” inte ska inbegripa rättsliga myndigheter.

ARTIKEL 18.61

Förenlighet med Gatt 1994 och Trips-avtalet

Vid genomförandet av gränsåtgärder för att dess tullmyndigheter ska kunna upprätthålla skyddet för immateriella rättigheter, oavsett om de omfattas av detta underavsnitt, ska varje part säkerställa förenlighet med sina skyldigheter enligt Gatt och Trips-avtalet, särskilt artikel V i Gatt 1994 och artikel 41 och del III avsnitt 4 i Trips-avtalet.

AVSNITT D

SLUTBESTÄMMELSER

ARTIKEL 18.62

Villkor för samarbetet

1. Parterna ska samarbeta för att stödja genomförandet av åtagandena och skyldigheterna enligt detta kapitel.
2. Parternas samarbete i frågor som rör skydd för och upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter kan, när så är nödvändigt och lämpligt, omfatta följande verksamheter:
 - a) Informationsutbyte om den rättsliga ramen för immateriella rättigheter samt relevanta bestämmelser om skydd och upprätthållande av skydd.

- b) Utbyte av erfarenheter av den rättsliga utvecklingen.
- c) Utbyte av erfarenheter när det gäller att upprätthålla skyddet för immateriella rättigheter.
- d) Utbyte av erfarenheter av upprätthållande av skyddet på central, regional och lokal nivå mellan tullmyndigheter, polismyndigheter och administrativa och rättsliga organ.
- e) Samordning, även med andra länder, för att hindra export av förfälskade varor.
- f) Tekniskt bistånd, kapacitetsuppbyggnad, utbyte och utbildning av personal.
- g) Skydd för och försvar av immateriella rättigheter och spridning av information i detta avseende, bland annat till näringslivet och det civila samhället.
- h) Ökad medvetenhet hos konsumenter och rättighetshavare.
- i) Förstärkt institutionellt samarbete, särskilt mellan parternas organ för immateriella rättigheter.
- j) Ökad medvetenhet hos och utbildning av allmänheten om politiken för skyddet för och upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter.

- k) Främjande av skyddet för och upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter genom samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn, inbegripet små och medelstora företag.
 - l) Utarbetande av ändamålsenliga strategier för att hitta målgrupper och kommunikationsprogram för att öka medvetenheten hos konsumenter och media om effekterna av intrång i immateriella rättigheter, bland annat riskerna för hälsa och säkerhet och kopplingen till organiserad brottslighet.
 - m) Utbyte av information om och erfarenheter av immaterialrättsliga aspekter av genetiska resurser, traditionell kunskap och traditionella kulturyttringar.
3. Varje part får offentliggöra produktspecifikationer eller en sammanfattning av dessa samt uppgifter om relevanta kontaktpunkter för kontroll eller förvaltning av den andra partens geografiska beteckningar som är skyddade enligt underavsnitt 4 (Geografiska beteckningar).
4. Parterna ska, antingen direkt eller genom kommittén för investeringar, tjänster, digital handel, offentlig upphandling och immateriella rättigheter, inbegripet geografiska beteckningar, hålla kontakt i alla frågor som rör genomförandet och tillämpningen av detta kapitel.

ARTIKEL 18.63

Frivilliga initiativ från intressenter

Varje part ska sträva efter att underlätta frivilliga initiativ från intressenter för att minska intrång i immateriella rättigheter, inbegripet på internet och på andra marknadsplatser, med fokus på konkreta problem och praktiska lösningar som är realistiska, väl avvägda, proportionella och rättvisa för alla berörda, bland annat på följande sätt:

- a) Varje part ska sträva efter att i samförstånd sammankalla intressenter på sitt territorium för att underlätta frivilliga initiativ för att finna lösningar och lösa meningsskiljaktigheter när det gäller skyddet för och upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter och begränsning av intrång.
- b) Parterna ska sträva efter att utbyta information med varandra om insatser för att underlätta frivilliga initiativ från intressenter på sina respektive territorier.
- c) Parterna ska sträva efter att främja en öppen dialog och ett öppet samarbete mellan parternas intressenter och uppmuntra dessa att gemensamt finna lösningar och lösa meningsskiljaktigheter när det gäller skyddet för och upprätthållande av skyddet för immateriella rättigheter och begränsning av intrång.

ARTIKEL 18.64

Kommitté för investeringar, tjänster, digital handel, offentlig upphandling och immateriella rättigheter, inbegripet geografiska beteckningar

1. Denna artikel kompletterar och preciserar artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer).
2. Kommittén för investeringar, tjänster, digital handel, offentlig upphandling och immateriella rättigheter, inbegripet geografiska beteckningar, ska med avseende på detta kapitel ha följande uppgifter:
 - a) Utbyta information om och erfarenheter av frågor som rör immateriella rättigheter, inbegripet när det gäller geografiska beteckningar och rättslig och politisk utveckling, och alla andra frågor av gemensamt intresse som rör genomförandet och tillämpningen av detta kapitel.
 - b) Ansvara för utbyte av information om geografiska beteckningar i syfte att överväga att skydda dem i enlighet med artikel 18.34 (Skydd av geografiska beteckningar).
 - c) I enlighet med artikel 18.39.2 (Allmänna regler) behandla alla frågor som uppstår till följd av produktspecifikationer för den andra partens skyddade geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar).

KAPITEL 19

HANDEL OCH HÅLLBAR UTVECKLING

ARTIKEL 19.1

Bakgrund och mål

1. Parterna erinrar om Agenda 21 och Riodeklarationen om miljö och utveckling, antagen i Rio de Janeiro den 14 juni 1992 (nedan kallad *Riodeklarationen om miljö och utveckling*), genomförandeplanen från världstoppmötet i Johannesburg om hållbar utveckling 2002, ILO:s deklaration om social rättvisa för en rättvis globalisering, antagen av Internationella arbetskonferensen vid dess 97:e session i Genève den 10 juni 2008 (nedan kallad *ILO:s deklaration om social rättvisa för en rättvis globalisering från 2008*), slutdokumentet från FN:s konferens om hållbar utveckling 2012 med titeln *The Future We Want*, som godkändes genom FN:s generalförsamlings resolution 66/288, antagen den 27 juli 2012, och FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling, antagen den 25 september 2015 genom FN:s generalförsamlings resolution 70/1 (nedan kallad *FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling*), och dess mål för hållbar utveckling.
2. Parterna erkänner att hållbar utveckling omfattar ekonomisk utveckling, social utveckling och miljöskydd, där alla tre aspekter är beroende av varandra och ömsesidigt förstärkande.

3. Parterna bekräftar sitt åtagande att främja en utveckling av internationell handel och internationella investeringar på ett sätt som bidrar till målet om hållbar utveckling.
4. Parterna erkänner det brådskande behovet av att ta itu med klimatförändringarna, enligt beskrivningen i den särskilda rapporten från den mellanstatliga panelen för klimatförändringar om en global uppvärmning på 1,5 °C, som ett bidrag till de ekonomiska, sociala och miljömässiga målen för hållbar utveckling.
5. Målet med detta kapitel är att förbättra integreringen av hållbar utveckling, särskilt dess miljömässiga och sociala dimensioner (i synnerhet arbetsrättsliga aspekter), i handels- och investeringsförbindelserna mellan parterna, bland annat genom att stärka dialog och samarbete.

ARTIKEL 19.2

Rätt att reglera och skyddsnivåer

1. Parterna erkänner varje parts rätt att
 - a) fastställa sin politik och sina prioriteringar vad gäller hållbar utveckling,
 - b) fastställa de nivåer av inhemskt miljö- och arbetarskydd, inklusive socialt skydd, som den anser lämpliga, och

c) anta eller ändra sin berörda lagstiftning och politik.

Sådana nivåer, sådan lagstiftning och sådan politik ska vara förenliga med varje parts åtagande att följa de avtal och internationellt erkända standarder som avses i detta kapitel.

3. Varje part ska sträva efter att säkerställa att dess berörda lagstiftning och politik föreskriver och uppmuntrar höga nivåer av miljö- och arbetarskydd, och ska sträva efter att förbättra dessa nivåer och denna lagstiftning och politik.

4. En part får inte försvaga eller sänka skyddsnivåerna i sin miljö- eller arbetsrätt i syfte att uppmuntra handel eller investeringar.

5. En part får inte åsidosätta eller på annat sätt bevilja undantag från, eller erbjuda sig att åsidosätta eller på annat sätt bevilja undantag från, sin miljö- eller arbetsrätt i syfte att uppmuntra handel eller investeringar.

6. En part får inte genom att kontinuerligt eller återkommande agera eller avstå från att agera, underlåta att effektivt kontrollera efterlevnaden av dess miljö- eller arbetsrätt på ett sätt som påverkar handel eller investeringar.

7. En part får inte fastställa eller använda sin miljö- eller arbetsrätt eller andra åtgärder på miljö- eller arbetsområdet på ett sätt som skulle utgöra en förtäckt restriktion av handel eller investeringar.

ARTIKEL 19.3

Multilaterala arbetsrättsliga standarder och avtal

1. Parterna bekräftar sitt åtagande att främja utvecklingen av den internationella handeln på ett sätt som främjar anständigt arbete för alla, i enlighet med ILO:s deklaration om social rättvisa för en rättvis globalisering från 2008.
2. Med erinran om ILO:s deklaration om social rättvisa för en rättvis globalisering från 2008 noterar parterna att överträdelser av de grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet inte får åberopas eller på annat sätt användas som en legitim komparativ fördel och att arbetsrättsliga standarder inte bör användas i handelsprotektionistiskt syfte.
3. I enlighet med ILO:s stadgar och ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet och uppföljningen av denna, som antogs av Internationella arbetskonferensen vid dess 86:e session i Genève den 18 juni 1998, ska varje part respektera, främja och realisera de principer för de grundläggande rättigheterna i arbetslivet som anges i de grundläggande ILO-konventionerna, nämligen
 - a) föreningsfrihet och faktiskt erkännande av rätten till kollektiva förhandlingar,
 - b) avskaffande av alla former av tvångsarbete eller obligatoriskt arbete¹,

¹ Parterna bekräftar vikten av att 2014 års protokoll till konventionen angående tvångs- eller obligatoriskt arbete från 1930 ratificeras, vilket antogs av Internationella arbetskonferensen vid dess 103:e session i Genève den 11 juni 2014.

c) faktiskt avskaffande av barnarbete, och

d) avskaffande av diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning.

4. Parterna välkomnar beslutet från den 110:e Internationella arbetskonferensen, genom vilket säkerhet och hälsa läggs till de grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet. Senast vid sitt första möte får handelskommittén anta ett beslut om ändring av punkt 3 i enlighet därmed för att återspegla detta tillägg.

5. Varje part ska göra fortsatta och kontinuerliga ansträngningar för att ratificera de grundläggande ILO-konventionerna om de inte redan gjort det¹.

6. Parterna ska regelbundet och på lämpligt sätt utbyta information om sina respektive framsteg när det gäller ratificeringen av ILO-konventioner eller ILO-protokoll.

7. Varje part ska på ett ändamålsenligt sätt genomföra de ILO-konventioner som Nya Zeeland respektive medlemsstaterna har ratificerat och som har trätt i kraft.

8. Varje part ska, med vederbörlig hänsyn till nationella förhållanden och omständigheter, genom sin lagstiftning och praxis främja ILO:s strategiska mål, genom vilka agendan för anständigt arbete uttrycks och som anges i 2008 års deklaration om social rättvisa för en rättvis globalisering, särskilt när det gäller

a) anständiga arbetsvillkor för alla, bland annat vad gäller löner och ersättningar, arbetstid, andra arbetsvillkor och socialt skydd, och

¹ Parterna noterar att alla medlemsstater har ratificerat de grundläggande ILO-konventionerna.

- b) social dialog om arbetslivsfrågor mellan arbetsmarknadens parter och berörda statliga myndigheter.

9. Varje part ska

- a) anta och genomföra åtgärder och strategier för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, inbegripet ersättning vid arbetsskada eller arbetssjukdom, och
- b) upprätthålla ett ändamålsenligt system för yrkesinspektion.

10. Varje part erinrar om sina skyldigheter enligt punkt 7, om den har ratificerat de relevanta ILO-konventioner som avser punkt 9 a eller b.

11. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av arbetsmarknadsåtgärder och arbetsmarknadspolitik, bilateralt, regionalt och i internationella forum, beroende på vad som är lämpligt, inbegripet inom ILO. Detta samarbete kan bland annat omfatta

- a) genomförande av grundläggande, prioriterade och andra aktuella ILO-konventioner,
- b) anständigt arbete, inbegripet kopplingarna mellan handel och full och produktiv sysselsättning, anpassning av arbetsmarknaden, grundläggande arbetsrättsliga standarder, anständigt arbete i globala leveranskedjor, socialt skydd och social delaktighet, social dialog och jämställdhet mellan könen,
- c) förstärkning av skyddet av arbetstagarnas rättigheter för varje parts utsatta grupper, och

- d) arbetsrättens och arbetsrättsliga standarders inverkan på handel och investeringar, eller handels- och investeringslagstiftningens inverkan på arbetsmarknaden.

ARTIKEL 19.4

Handel och jämställdhet mellan könen

1. Parterna erkänner behovet av att främja jämställdhet mellan könen och kvinnors ekonomiska egenmakt och att främja ett jämställdhetsperspektiv i parternas handels- och investeringsförbindelser. De erkänner dessutom kvinnors viktiga nuvarande och framtida bidrag till ekonomisk tillväxt genom sitt deltagande i näringsverksamhet, inbegripet internationell handel. Parterna betonar därför sin avsikt att genomföra detta avtal på ett sätt som främjar och stärker jämställdheten mellan könen.
2. Parterna erkänner att en inkluderande handelspolitik kan bidra till att främja kvinnors ekonomiska egenmakt och jämställdhet mellan könen, i linje med mål 5 för hållbar utveckling i FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och målen i den gemensamma förklaringen om handel och kvinnors ekonomiska egenmakt, som antogs vid WTO:s ministerkonferens i Buenos Aires den 12 december 2017.
3. Parterna betonar vikten av att integrera ett jämställdhetsperspektiv i främjandet av ekonomisk tillväxt för alla och den nyckelroll som jämställdhetsinriktad politik och jämställdhetsintegrering kan spela i detta avseende. Det handlar bland annat om att främja kvinnors deltagande i ekonomin och den internationella handeln, bland annat genom att ge lika rättigheter och tillgång till möjligheter för kvinnor att delta på arbetsmarknaden.

4. Varje part ska främja allmänhetens medvetenhet om och insyn i dess lagar och andra författningar och politik på jämställdhetsområdet, inbegripet deras inverkan på och relevans för ekonomisk tillväxt för alla och handelspolitik.
5. Parterna upprepar sina åtaganden enligt artikel 19.2 (Rätt att reglera och skyddsnivåer) när det gäller sina respektive lagar som syftar till att säkerställa jämställdhet mellan könen och lika möjligheter för kvinnor och män.
6. Varje part ska på ett ändamålsenligt sätt genomföra sina skyldigheter enligt Förenta nationernas konventioner i vilka den är part som behandlar jämställdhet mellan könen eller kvinnors rättigheter, inbegripet konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, antagen av Förenta nationernas generalförsamling den 18 december 1979, och särskilt notera dess bestämmelser om avskaffande av diskriminering av kvinnor i det ekonomiska livet och i fråga om sysselsättning. I detta avseende upprepar parterna sina respektive åtaganden enligt artikel 19.3 (Multilaterala arbetsrättsliga standarder och avtal), inbegripet de som avser ett effektivt genomförande av ILO:s konventioner om jämställdhet mellan könen och avskaffande av diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning.
7. Parterna ska samarbeta om de handelsrelaterade aspekterna av jämställdhetspolitik och jämställdhetsåtgärder, även omfattande verksamhet för kvinnor, inbegripet arbetstagare, affärskvinnor och företagare, för att de ska kunna få tillgång till och kunna dra nytta av de möjligheter som skapas genom detta avtal. I detta syfte ska parterna underlätta samarbetet mellan relevanta intressenter, inbegripet *wāhine Māori*¹ när det gäller Nya Zeeland.

¹ Begreppet *wāhine Māori* avser kvinnor från ursprungsbefolkningen i Nya Zeeland.

8. Det samarbete som avses i punkt 7 ska omfatta frågor av gemensamt intresse, såsom
- a) utbyte av information om och bästa praxis för insamling av könsuppdelade uppgifter och könsbaserad analys av handelspolitiken,
 - b) utbyte av erfarenheter och bästa praxis i fråga om utformning, genomförande, övervakning, utvärdering och förstärkning av politik och program som syftar till att öka kvinnors deltagande i näringsverksamhet, inbegripet internationell handel,
 - c) främjande av kvinnors deltagande, ledarskap och utbildning, särskilt inom områden där kvinnor traditionellt är underrepresenterade, såsom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik, samt innovation, e-handel och alla andra områden med anknytning till handel,
 - d) främjande av finansiell inkludering, finanskunskap och tillgång till handelsfinansiering och handelsutbildning, och
 - e) utbyte av information om och erfarenheter av åtgärder som rör krav och förfaranden för licensiering, kvalifikationskrav och kvalifikationsförfaranden eller tekniska standarder för tillstånd att tillhandahålla en tjänst som inte diskriminerar på grund av kön.

9. Parterna erkänner vikten av det arbete med handel och jämställdhet som utförs på multilateral nivå och ska samarbeta i internationella och multilaterala forum, såsom inom WTO och OECD, för att främja handels- och jämställdhetsfrågor och förståelse på dessa områden, inbegripet, när så är lämpligt, genom frivillig rapportering som en del av sina nationella rapporter inom ramen för den handelspolitiska granskningen inom WTO.

ARTIKEL 19.5

Multilaterala miljöavtal och internationell miljöstyrning

1. Parterna erkänner vikten av internationell miljöstyrning, och särskilt den roll som Förenta nationernas miljöprogram (nedan kallat *Unep*) och dess högsta styrande organ, Förenta nationernas miljöförsamling (nedan kallad *Unea*), och multilaterala miljöavtal har, som det internationella samfundets svar på globala eller regionala miljöutmaningar, och betonar behovet av att förbättra det ömsesidiga stödet mellan handelspolitik och miljöpolitik.
2. Mot bakgrund av punkt 1 ska varje part på ett ändamålsenligt sätt genomföra de multilaterala miljöavtal, protokoll och ändringar som den har ratificerat och som har trätt i kraft.
3. Parterna ska regelbundet och på lämpligt sätt utbyta information om sina respektive situationer när det gäller att bli part i multilaterala miljöavtal, inbegripet protokoll till och ändringar av dessa.

4. Parterna bekräftar varje parts rätt att anta eller bibehålla åtgärder för att främja målen för de multilaterala miljöavtal i vilka den är part. Parterna erinrar om att åtgärder som antas eller genomdrivs för att genomföra dessa multilaterala miljöavtal kan vara berättigade enligt artikel 25.1 (Allmänna undantag).

5. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av miljöpolitik och miljöåtgärder, bilateralt, regionalt och i internationella forum, beroende på vad som är lämpligt, inbegripet inom FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling, Unep, Unea, multilaterala miljöavtal, OECD, FAO och WTO. Detta samarbete kan bland annat omfatta följande:

- a) Politik och åtgärder som främjar ett ömsesidigt stöd mellan handel och miljö, däribland
 - i) utbyte av information om politik och praxis för att uppmuntra övergången till en cirkulär ekonomi, och
 - ii) främjande, inbegripet genom att undanröja hinder för handel och investeringar, av initiativ som bidrar till en cirkulär ekonomi.
- b) Initiativ för hållbar produktion och konsumtion, inbegripet initiativ som syftar till att främja grön tillväxt och minskade föroreningar.
- c) Initiativ för att uppmuntra handel med och investeringar i miljöanpassade varor och tjänster, bland annat genom att hantera relaterade tariffära och icke-tariffära hinder.

- d) Miljörättens och miljöstandarders inverkan på handel och investeringar, eller handels- och investeringslagstiftningens inverkan på miljön.
- e) Andra handelsrelaterade aspekter av multilaterala miljöavtal, inbegripet genomförandet av dem.

ARTIKEL 19.6

Handel och klimatförändringar

1. Parterna erkänner vikten av att vidta brådskande åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras effekter och handelns roll för att uppnå detta mål, i överensstämmelse med Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar, upprättad i New York den 9 maj 1992 (nedan kallad *UNFCCC*), Parisavtalets syfte och mål samt med andra multilaterala miljöavtal och multilaterala instrument på klimatförändringsområdet.
2. Mot bakgrund av punkt 1 ska varje part på ett ändamålsenligt sätt genomföra UNFCCC och Parisavtalet, inbegripet åtaganden avseende nationellt fastställda bidrag.
3. En parts åtagande att på ett ändamålsenligt sätt genomföra Parisavtalet enligt punkt 2 inbegriper skyldigheten att avstå från varje handling eller underlåtenhet som väsentligt motverkar Parisavtalets mål och syfte.

4. Mot bakgrund av punkt 1 ska varje part

- a) främja det ömsesidiga stödet mellan handelspolitik och klimatpolitik och åtgärder inom dessa områden och därigenom bidra till övergången till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi med låga växthusgasutsläpp och till en klimatrezilient utveckling,
- b) underlätta undanröjandet av hinder för handel med och investeringar i varor och tjänster av särskild betydelse för begränsning av och anpassning till klimatförändringar, såsom förnybar energi och energieffektiva produkter och tjänster, till exempel genom att hantera tariffära och icke-tariffära hinder eller genom att anta politiska ramar som främjar införandet av bästa tillgängliga teknik, och
- c) främja handel med utsläppsrätter som ett ändamålsenligt politiskt verktyg för att effektivt minska utsläppen av växthusgaser, och främja miljöintegritet i utvecklingen av internationella koldioxidmarknader.

5. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av politik och åtgärder på området för klimatförändringar, bilateralt och regionalt, inbegripet med tredjeländer, och i internationella forum, beroende på vad som är lämpligt, inbegripet inom UNFCCC, Parisavtalet, WTO, Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet, upprättat i Montreal den 26 augusti 1987 (nedan kallat *Montrealprotokollet*), Internationella civila luftfartsorganisationen och Internationella sjöfartsorganisationen (IMO). Detta samarbete kan bland annat omfatta

- a) politisk dialog och politiskt samarbete om genomförandet av Parisavtalet, inbegripet om metoder för att främja klimatesiliens, förnybar energi, koldioxidsnål teknik, energieffektivitet, hållbara transporter, hållbar och klimatesilient infrastrukturutveckling, utsläppsövervakning och utsläppsåtgärder i förhållande till tredjeländer, beroende på vad som är lämpligt,
- b) politiska och tekniska utbyten om utveckling och genomförande av inhemsk och internationell koldioxidprissättning, inbegripet handel med utsläppsrätter, och främjande av effektiva standarder för miljöintegritet vid genomförandet,
- c) stöd till IMO:s utarbetande och antagande av ambitiösa och ändamålsenliga åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser som ska genomföras av och till förmån för fartyg som används i internationell handel, och

- d) stöd till en ambitiös utfasning av ozonnedbrytande ämnen och total utfasning av fluorkolväten inom ramen för Montrealprotokollet, genom åtgärder för att kontrollera produktion och konsumtion av och handel med dem, införande av miljövänliga alternativ till dem, uppdatering av säkerhetsstandarder och andra relevanta standarder samt genom bekämpning av den olagliga handeln med ämnen som regleras av Montrealprotokollet.

ARTIKEL 19.7

Handel och reform av subventionerna till fossila bränslen

1. Parterna erinrar om mål 12.C för hållbar utveckling om att rationalisera ineffektiva subventioner till fossila bränslen som uppmuntrar till slöseri, bland annat genom att fasa ut skadliga subventioner till fossila bränslen, klimatpakten från Glasgow, antagen i Glasgow den 13 november 2021, och WTO:s ministeruttalande om subventioner till fossila bränslen, som antogs i Genève den 14 december 2021 och som uppmuntrar till insatser för att uppnå detta mål.
2. Parterna erkänner att subventioner till fossila bränslen kan snedvrider marknader, missgynna förnybar och ren energi och vara oförenliga med målen i Parisavtalet.
3. Mot bakgrund av punkterna 1 och 2 delar parterna målet att reformera och gradvis minska subventionerna till fossila bränslen och bekräftar på nytt sitt åtagande att arbeta för att uppnå detta mål i enlighet med nationella förhållanden, samtidigt som de fullt ut beaktar de berörda befolkningarnas särskilda behov.

4. Parterna ska stärka sitt samarbete om de handelsrelaterade aspekterna av politik och åtgärder för subventioner till fossila bränslen, bilateralt och i internationella forum. Parterna erkänner att WTO kan spela en central roll i reformagendan för fossila bränslen och ska samarbeta för och uppmuntra övriga WTO-medlemmar att påskynda reformer och driva på nya subventionsordningar för fossila bränslen i WTO, bland annat genom ökad transparens och rapportering som gör det möjligt att utvärdera effekterna på handel, ekonomi och miljö av subventionsprogram för fossila bränslen.

ARTIKEL 19.8

Handel och biologisk mångfald

1. Parterna erkänner vikten av att bevara och på ett hållbart sätt använda biologisk mångfald och handelns roll för att uppnå dessa mål, i överensstämmelse med de relevanta multilaterala miljöavtal som de är parter i, inbegripet konventionen om biologisk mångfald, upprättad i Rio de Janeiro den 5 juni 1992 (nedan kallad *konventionen om biologisk mångfald*) och dess protokoll, konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter, upprättad i Washington D.C. den 3 mars 1973 (*Cites*), och de beslut som antagits inom ramen för dessa.

2. Mot bakgrund av punkt 1 ska varje part

- a) genomföra åtgärder för att bekämpa illegal handel med vilda djur och växter, inbegripet med avseende på tredjeländer, beroende på vad som är lämpligt,

- b) främja långsiktigt bevarande och hållbar användning av Cites-listade arter, och införande av djur- och växtarter i bilagorna till Cites om de uppfyller kriterierna för uppförande på förteckningen, och genomföra regelbundna översyner, vilket kan leda till en rekommendation om att ändra bilagorna till Cites i syfte att säkerställa att de korrekt återspeglar bevarandebehoven för arter som är föremål för internationell handel,
 - c) främja handel med produkter som härrör från ett hållbart nyttjande av biologiska resurser för att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden, och
 - d) vidta lämpliga åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden när den utsätts för påfrestningar kopplade till handel och investeringar, särskilt för att förhindra spridningen av invasiva främmande arter.
3. Parterna erkänner vikten av att respektera, skydda, bevara och upprätthålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungsbefolkningar och lokalsamhällen som bygger på traditionella livsstilar och som bidrar till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, och den internationella handelns roll när det gäller att stödja detta.
4. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av politik och åtgärder för biologisk mångfald, både bilateralt, regionalt och i internationella forum, beroende på vad som är lämpligt, inbegripet inom konventionen om biologisk mångfald och Cites. Detta samarbete kan bland annat omfatta
- a) initiativ och god praxis när det gäller handel med produkter och tjänster som härrör från ett hållbart nyttjande av biologiska resurser med målet att bevara den biologiska mångfalden,

- b) handel och bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, inbegripet utveckling och tillämpning av metoder för redovisning av naturkapital och ekosystem, värdering av ekosystem och ekosystemtjänster och därmed sammanhängande ekonomiska instrument,
- c) bekämpning av olaglig handel med vilda djur och växter, bland annat genom initiativ för att minska efterfrågan på olagliga produkter av vilda djur och växter och initiativ för att förbättra informationsutbytet och samarbetet,
- d) tillträde till genetiska resurser och rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning i överensstämmelse med målen i konventionen om biologisk mångfald, och
- e) utbyte av information och förvaltningserfarenheter när det gäller transport, förebyggande, upptäckt, kontroll och utrotning av invasiva främmande arter, i syfte att stärka insatserna för att bedöma och hantera riskerna med och de negativa effekterna av invasiva främmande arter.

ARTIKEL 19.9

Handel och skogar

1. Parterna erkänner vikten av bevarande av skogar och hållbart skogsbruk för att tillhandahålla miljöfunktioner och ekonomiska och sociala möjligheter för nuvarande och kommande generationer, samt handelns roll för att uppnå detta mål.

2. Mot bakgrund av punkt 1 ska varje part

- a) bekämpa olaglig skogsavverkning och därmed sammanhängande handel, inbegripet med avseende på tredjeländer, genom lagstiftning eller andra åtgärder,
- b) främja bevarande av skogar och hållbart skogsbruk samt handel med skogsprodukter som skördats i enlighet med lagstiftningen i avverkningslandet och från hållbart förvaltade skogar, och
- c) utbyta information med den andra parten om handelsrelaterade initiativ som rör hållbart skogsbruk, skogsskydd, skogsförvaltning, initiativ för att bekämpa olaglig avverkning och annan relevant politik av ömsesidigt intresse.

3. Parterna erkänner att avskogning är en viktig drivkraft för global uppvärmning och förlust av biologisk mångfald och ska utbyta kunskap om och erfarenheter av sätt att uppmuntra konsumtion av och handel med produkter från avskogningsfria försörjningskedjor, i syfte att minimera risken för att varor som är förknippade med avskogning eller skogsförstörelse släpps ut på marknaden.

4. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av hållbart skogsbruk, minimering av avskogning och skogsförstörelse, skogsskydd, olaglig avverkning och den roll skogar och träbaserade produkter spelar för att begränsa klimatförändringarna och för den cirkulära ekonomin och bioekonomin, både bilateralt, regionalt och i internationella forum, beroende på vad som är lämpligt.

ARTIKEL 19.10

Handel och hållbar förvaltning av fiskeri och vattenbruk

1. Parterna erkänner vikten av att bevara och på ett hållbart sätt förvalta marina biologiska resurser och marina ekosystem samt av att främja ett ansvarsfullt och hållbart vattenbruk samt handelns roll för att uppnå dessa mål.
2. Parterna erkänner att otillräcklig fiskeriförvaltning, former av fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet och överfiske samt olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (nedan kallat *IUU-fiske*) hotar fiskbestånden, försörjningsmöjligheterna för personer som ägnar sig åt ansvarsfulla fiskemetoder och hållbarheten i handeln med fiskeriprodukter, och bekräftar behovet av åtgärder för att få ett slut på sådant beteende.

3. Mot bakgrund av punkterna 1 och 2 ska varje part
- a) genomföra långsiktiga bevarande- och förvaltningsåtgärder för att säkerställa en hållbar användning av marina levande resurser på grundval av bästa tillgängliga vetenskapliga rön, tillämpning av försiktighetsansatsen och internationellt erkänd bästa praxis i överensstämmelse med relevanta FN-avtal och FAO-avtal¹, i syfte att
 - i) förebygga överfiske och överkapacitet,
 - ii) minimera bifångst av icke-målarter och ungfisk, och
 - iii) främja återhämtning av överfiskade bestånd,
 - b) delta konstruktivt i arbetet i de regionala fiskeriförvaltningsorganisationer i vilka de är medlemmar, observatörer eller samarbetande icke-avtalsslutande parter, i syfte att uppnå god fiskeriförvaltning och hållbart fiske, till exempel genom att främja vetenskaplig forskning och anta bevarandeåtgärder som bygger på bästa tillgängliga vetenskap, stärka efterlevnadsmekanismerna, genomföra regelbundna resultatöversyner och införa effektiv kontroll, övervakning och tillsyn av förvaltningen av de regionala fiskeriförvaltningsorganisationerna, och

¹ Relevanta FN-avtal och FAO-avtal innefattar Förenta nationernas havsrättskonvention från 1982, FAO:s avtal om att främja fiskefartygens iakttagande av internationella bevarande- och förvaltningsåtgärder på det fria havet från 1995, Förenta nationernas avtal om genomförande av bestämmelserna i Förenta nationernas havsrättskonvention av den 10 december 1982 om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd från 1995, FAO:s avtal om hamnstatsåtgärder för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske från 2009 och FAO:s uppförandekod för ansvarsfullt fiske.

- c) genomföra en ekosystemansats i fiskeriförvaltningen för att säkerställa att fiskeverksamhetens negativa inverkan på de marina ekosystemen minimeras och främja ett långsiktigt bevarande av sköldpaddor, havsfåglar, marina däggdjur och andra arter som erkänns som hotade i relevanta internationella avtal i vilka den är part.
4. Parterna erkänner att IUU-fiske hotar fiskebestånden och de ansvarsfulla fiskarnas försörjningsmöjligheter, och erkänner vikten av samordnade nationella, regionala och internationella åtgärder för att ta itu med IUU-fiske i enlighet med nationella och internationella instrument¹ och med hjälp av relevanta bilaterala och internationella ramar.
5. Till stöd för insatserna för att bekämpa IUU-fiske och för att bidra till att förebygga, motverka och undanröja handel med produkter från arter som skördats genom sådana metoder ska varje part stödja system för övervakning, kontroll, efterlevnad och efterlevnadskontroll, bland annat genom att vid behov anta, se över eller revidera effektiva åtgärder för att
- a) avskräcka fartyg som för deras flagg och deras medborgare från att stödja eller ägna sig åt IUU-fiske, och vidta åtgärder mot IUU-fiske när det förekommer eller får stöd, och

¹ Regionala och internationella instrument innefattar, i tillämplig utsträckning, 2001 års handlingsplan för IUU-fiske, Romförklaringen om IUU-fiske från 2005, antagen i Rom den 12 mars 2005, avtalet om hamnstatsåtgärder för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske, upprättat i Rom den 22 november 2009, FAO:s globala register över fiskefartyg, kyltransportfartyg och försörjningsfartyg samt instrument om inrättande av regionala fiskeriförvaltningsorganisationer och som antagits av sådana, vilka organisationer definieras som mellanstatliga fiskeriorganisationer eller fiskeriarrangemang, beroende på vad som är lämpligt, som har behörighet att fastställa bevarande- och förvaltningsåtgärder.

b) uppmuntra spårbarhet, underlätta elektronisk spårbarhet och certifiering för att utesluta produkter från IUU-fiske från handelsflödena och uppmuntra samarbete och informationsutbyte.

6. Parterna ska främja utvecklingen av ett hållbart och ansvarsfullt vattenbruk, med hänsyn till dess ekonomiska, sociala, kulturella och miljörelaterade aspekter och inbegripet när det gäller genomförande av de mål och principer som anges i FAO:s uppförandekod för ansvarsfullt fiske.

7. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av politik och åtgärder för fiske och vattenbruk, bilateralt, regionalt och i internationella forum, beroende på vad som är lämpligt, inbegripet inom WTO, FAO, OECD, Förenta nationernas generalförsamling, regionala fiskeriförvaltningsorganisationer och andra multilaterala instrument på detta område, i syfte att främja hållbara fiskemetoder och handel med fiskprodukter från hållbart förvaldade fiskeriverksamheter.

ARTIKEL 19.11

Handel och investeringar som ett medel för att stödja hållbar utveckling

1. Parterna erkänner att följande på ett meningsfullt sätt kan bidra till hållbar utveckling:

a) Handel med och investeringar i varor och tjänster med anknytning till miljöskydd eller som bidrar till att förbättra de sociala villkoren.

- b) Användning av transparenta, faktabaserade och icke vilseledande hållbarhetssystem eller andra frivilliga initiativ.

2. I detta syfte erinrar parterna om sitt åtagande enligt artikel 2.5 (Avveckling av tullar) att avveckla tullar på miljöanpassade varor med ursprung i den andra parten. Sådana varor bidrar till att uppnå miljö- och klimatmål genom att förebygga, begränsa, minimera eller avhjälpa miljöskador på vatten, luft och mark och genom att underlätta spridningen av teknik som begränsar klimatförändringar. En vägledande förteckning över sådana miljöanpassade varor finns i bilaga 19 (Miljöanpassade varor och tjänster)¹.

3. Parterna erinrar vidare om sina åtaganden om miljöanpassade tjänster och miljöanpassad tillverkning enligt kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster), inklusive bilagorna till det kapitlet. Sådana tjänster och sådan tillverkning bidrar till att uppnå miljö- och klimatmål genom att förebygga, begränsa, minimera eller avhjälpa miljöskador på vatten, luft och mark och underlätta övergången till en cirkulär ekonomi. En vägledande förteckning över sådana miljöanpassade tjänster och sådan miljöanpassad tillverkning finns i bilaga 19 (Miljöanpassade varor och tjänster)².

4. Mot bakgrund av punkt 1 ska varje part främja och underlätta handel med och investeringar i

- a) miljöanpassade varor och tjänster,

¹ Denna förteckning över miljöanpassade varor är inte uttömmande och påverkar inte den metod för att förteckna miljöanpassade varor som antingen Nya Zeeland eller unionen kan komma att tillämpa i andra förhandlingar.

² Denna förteckning över miljöanpassade tjänster är inte uttömmande och påverkar inte den metod för att förteckna miljöanpassade tjänster som antingen Nya Zeeland eller unionen kan komma att tillämpa i andra förhandlingar.

- b) varor som bidrar till bättre sociala villkor, och
 - c) varor som omfattas av transparenta, faktabaserade och icke vilseledande system för hållbarhetssäkring, såsom system för rättvis och etisk handel och miljömärkning.
5. De åtgärder för främjande och underlättande som avses i punkt 4 kan inbegripa
- a) medvetandehöjande åtgärder och informations- och upplysningskampanjer för allmänheten,
 - b) antagande av politiska ramar som främjar införandet av bästa tillgängliga teknik,
 - c) uppmuntrande av användning av transparenta, faktabaserade och icke vilseledande hållbarhetssystem, särskilt hos små och medelstora företag,
 - d) hantering av relaterade icke-tariffära hinder, och
 - e) hänvisning till relevanta internationella standarder, såsom ILO:s konventioner och riktlinjer eller multilaterala miljöavtal.
6. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av frågor som omfattas av denna artikel, bilateralt, regionalt och i internationella och multilaterala forum, beroende på vad som är lämpligt, bland annat genom utbyte av information och bästa praxis och uppsökande verksamhet.

ARTIKEL 19.12

Handel, ansvarsfullt företagande och ansvarsfull förvaltning av leveranskedjan

1. Parterna erkänner vikten av ansvarsfullt företagande och företagens sociala ansvar, inbegripet ansvarsfull förvaltning av leveranskedjan, och handelns roll för att uppnå detta mål.
2. Mot bakgrund av punkt 1 ska varje part
 - a) främja relevanta internationella instrument, inbegripet genom att stödja spridningen och användningen av dem, exempelvis OECD:s riktlinjer för multinationella företag, ILO:s trepartsdeklaration om principer som rör multinationella företag och socialpolitik, FN:s Global Compact-initiativ och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, och
 - b) främja företagens sociala ansvar och ett ansvarsfullt företagande, inbegripet ansvarsfull förvaltning av leveranskedjan, genom att tillhandahålla stödjande politiska ramar som uppmuntrar företagen att tillämpa relevanta metoder.

3. Parterna erkänner nyttan av internationella sektorsspecifika riktlinjer för företagens sociala ansvar och ett ansvarsfullt företagande och ska främja ett gemensamt arbete i detta avseende. När det gäller OECD:s vägledning om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfulla leveranskedjor för mineraler från konfliktdrabbade områden och högriskområden och dess tillägg, ska varje part vidta åtgärder för att främja användningen av OECD:s vägledning om tillbörlig aktsamhet. I egenskap av medlemmar i FAO:s kommitté för globalt tryggad livsmedelsförsörjning ska parterna också främja medvetenheten om ”principerna för ansvarsfulla investeringar i jordbruk och livsmedelssystem” och de ”fakultativa riktlinjerna för ansvarsfull förvaltning av markområden, fiskevatten och skogar mot bakgrund av den nationella livsmedelstryggheten”.

4. Parterna ska arbeta tillsammans för att stärka sitt samarbete om handelsrelaterade aspekter av frågor som omfattas av denna artikel, bilateralt, regionalt och i internationella forum, beroende på vad som är lämpligt, bland annat genom utbyte av information och bästa praxis och uppsökande verksamhet.

ARTIKEL 19.13

Vetenskaplig och teknisk information

1. Vid fastställande eller genomförande av sådana åtgärder för skydd av miljön eller arbetsförhållandena som kan påverka handel eller investeringar ska varje part ta hänsyn till tillgänglig vetenskaplig och teknisk information samt relevanta internationella standarder, riktlinjer eller rekommendationer.

2. I enlighet med försiktighetsansatsen¹ och om det finns risker för allvarlig eller oåterkallelig skada på miljön eller hälsan och säkerheten på arbetsplatsen, får inte bristen på fullständig vetenskaplig säkerhet användas som skäl för att förhindra en part från att vidta lämpliga åtgärder för att förhindra sådan skada.

3. De åtgärder som avses i punkt 2 får inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering eller en förtäckt restriktion av den internationella handeln.

ARTIKEL 19.14

Transparens

För att ge underlag för utvecklingen och genomförandet av sådana åtgärder ska varje part, i den mån det är möjligt och lämpligt, ge intresserade personer och intressenter rimlig möjlighet att lämna synpunkter på

- a) åtgärder som syftar till att skydda miljön eller arbetsförhållandena och som kan påverka handel eller investeringar, och
- b) handels- eller investeringsåtgärder som kan påverka skyddet av miljön eller arbetsförhållandena.

¹ För tydlighetens skull påpekas att när det gäller genomförandet av detta avtal på unionens territorium syftar försiktighetsansatsen på försiktighetsprincipen.

ARTIKEL 19.15

Kommittén för handel och hållbar utveckling

1. Denna artikel kompletterar och preciserar artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer).
2. Kommittén för handel och hållbar utveckling ska med avseende på detta kapitel ha följande uppgifter:
 - a) Att utföra de uppgifter som avses i artikel 26.13.3 b (Efterlevnadsåtgärder).
 - b) Att bidra till handelskommitténs arbete i frågor som omfattas av detta kapitel, inbegripet när det gäller frågor som diskuteras med de inhemska rådgivande grupper som avses i artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper).
 - c) Att behandla varje annan fråga som berör detta kapitel i enlighet med vad parterna överenskommit.
3. Kommittén för handel och hållbar utveckling ska offentliggöra en rapport efter varje sammanträde.
4. Varje part ska ta vederbörlig hänsyn till meddelanden och synpunkter från allmänheten i frågor som rör detta kapitel. En part får vid behov informera de inhemska rådgivande grupper som inrättats enligt artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper) samt den andra partens kontaktpunkt, som utsetts i enlighet med artikel 19.16 (Kontaktpunkter), om sådana meddelanden och synpunkter.

ARTIKEL 19.16

Kontaktpunkter

Varje part ska vid detta avtals ikraftträdande utse en kontaktpunkt för att underlätta kommunikationen och samordningen mellan parterna om alla frågor som rör detta kapitel, och underrätta den andra parten om kontaktuppgifterna för kontaktpunkten. Varje part ska omgående underrätta den andra parten om varje ändring av dessa kontaktuppgifter.

KAPITEL 20

HANDEL OCH EKONOMISKT SAMARBETE MED MAORIFOLKET

Artikel 20.1

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

- a) *Aotearoa New Zealand*: Nya Zeeland, som är part i detta avtal. Aotearoa ("långt vitt moln") är ett maoriskt begrepp som avser Nya Zeeland.

- b) *te ao Māori*: maorifolkets världsbild baserad på en helhetssyn på livet.
- c) *mātauranga Māori*: maorifolkets traditionella kunskap som är relaterad till te ao Māori.
- d) *tikanga Māori*: protokoll, tullbestämmelser och normal praxis som gäller för maorifolket.
- e) *kaupapa Māori*: ett tillvägagångssätt som är förankrat i maorifolkets världsbild.
- f) *maoriers relationssyn*: 'whakapapa eller familjeförbindelser och uppbyggnad av starka relationer, som är kärnvärden i centrum för maorifolkets världsbild och centrala för hur maorier agerar i förhållande till andra.
- g) *välbefinnande*: ur ett te ao Māori-perspektiv balans och inbördes kopplingar mellan många faktorer som krävs för att individer och grupper ska må verkligt bra och blomstra, inbegripet taha tinana (kropp), taha hinengaro (sinne), taha wairua (ande), whenua (mark), whakapapa (härstamning) och kaitiakitanga (förvaltare). Begreppet kan också inkludera miljörelaterade, ekonomiska och kulturella aspekter.
- h) *tāonga*: ett mycket värdefullt eller uppskattat föremål, element eller innehav eller en mycket värdefull eller uppskattad naturresurs, av materiell eller immateriell karaktär.
- i) *Mānuka*: ett maoriskt ord som uteslutande används för trädet *Leptospermum scoparium* som odlas i Aotearoa New Zealand och produkter inklusive honung och olja från det trädet. Mānuka (med varierande stavningar, inbegripet "Manuka" och "Maanuka") är kulturellt viktigt för maorifolket som tāonga och som traditionell medicin.

- j) *wāhine Māori*: kvinnor från ursprungsbefolkningen i Aotearoa New Zealand.

Artikel 20.2

Bakgrund och syfte

1. Parterna erkänner att Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi är ett grundläggande dokument med konstitutionell betydelse för Aotearoa New Zealand.
2. Parterna erkänner vikten av internationell handel för att möjliggöra och främja maoriers välbefinnande och de utmaningar som maorier kan möta när det gäller att få tillgång till de handels- och investeringsmöjligheter som härrör från internationell handel.
3. Syftet med detta kapitel är att uppnå ett ömsesidigt samarbete som bidrar till Aotearoa New Zealands ansträngningar för att möjliggöra och främja maorifolkets ekonomiska ambitioner och välbefinnande.
4. Parterna erkänner vikten av att samarbetet enligt detta kapitel när det gäller Aotearoa New Zealand genomförs på ett sätt som är förenligt med Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi och, vid behov, bygger på te ao Māori, mātauranga Māori, tikanga Māori och kaupapa Māori.

5. Parterna erkänner det värde som maorifolkets tillvägagångssätt, som bygger på te ao Māori, mātauranga Māori, tikanga Māori och kaupapa Māori, kan tillföra till utformningen och genomförandet av politik och program i Aotearoa New Zealand för att skydda och främja maorifolkets handel och ekonomiska ambitioner.

6. Parterna erkänner värdet av ett ökat deltagande av maorifolket i internationell handel och internationella investeringar, inbegripet digital handel. Detta innefattar genom främjande av maoriernas relationssyn, som bygger på te ao Māori, mātauranga Māori, tikanga Māori och kaupapa Māori, när det gäller Aotearoa New Zealand.

7. Parterna erkänner värdet av att stärka de mellanfolkliga förbindelser som kan följa av de möjligheter som skapas genom detta kapitel för båda parter.

ARTIKEL 20.3

Internationella instrument

1. Parterna noterar följande:

- a) Förenta nationernas deklaration om urfolks rättigheter, antagen i New York den 13 september 2007, och deras respektive ståndpunkter beträffande denna deklaration.

- b) Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar, antagen i Paris den 20 oktober 2005.
- c) Förenta nationernas Agenda 2030 för hållbar utveckling.
- d) Deras rättigheter och skyldigheter enligt konventionen om biologisk mångfald.
- e) Vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter: genomförande av Förenta nationernas ram för att ”skydda, respektera och åtgärda”, som godkändes av FN:s råd för mänskliga rättigheter i dess resolution 17/4 av den 16 juni 2011.

ARTIKEL 20.4

Bestämmelser i detta avtal till förmån för maorifolket

Utöver detta kapitel finns det särskilda bestämmelser i andra kapitel i detta avtal som syftar till att stärka maoriernas deltagande i handels- och investeringsmöjligheter som härrör från detta avtal och som, när det gäller Aotearoa New Zealand, ytterligare bidrar till maorifolkets förmåga att tillvarata sina rättigheter och intressen enligt Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi. I dessa bestämmelser ingår följande:

- a) Kapitel 2 (Nationell behandling och marknadstillträde för varor), inbegripet Mānuka, Mānuka-honung, Mānuka-olja och andra varor av intresse för maorifolket.

- b) Kapitel 7 (Hållbara livsmedelssystem), inbegripet samarbete om ursprungsbefolkningars kunskap, deltagande och ledarskap i livsmedelssystem, i linje med nationella omständigheter enligt artikel 7.4 (Samarbete för mer hållbara livsmedelssystem).
- c) Kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster).
- d) Kapitel 12 (Digital handel).
- e) Kapitel 14 (Offentlig upphandling).
- f) Kapitel 18 (Immateriella rättigheter).
- g) Kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling), inbegripet *wāhine Māori* enligt artikel 19.4 (Handel och jämställdhet mellan könen).
- h) Kapitel 21 (Små och medelstora företag).
- i) Kapitel 24 (Institutionella bestämmelser), inbegripet representation för maorifolket när det gäller Aotearoa New Zealand i de inhemska rådgivande grupperna enligt artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper) och forumet för det civila samhället enligt artikel 24.7 (Forum för det civila samhället).
- j) Kapitel 25 (Undantag och allmänna bestämmelser), inbegripet i fråga om Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi enligt artikel 25.6 (Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi).

ARTIKEL 20.5

Samarbetsverksamheter

1. Parterna erkänner att samarbetsverksamheter enligt detta kapitel ska genomföras inom den befintliga ram som anges i partnerskapsavtalet och med förbehåll för de resurser som är tillgängliga för varje part¹.
2. För att uppnå de mål som anges i detta kapitel får parterna samordna samarbetsverksamheter med maorifolket, när det gäller Aotearoa New Zealand, och med andra relevanta intressenter när så är lämpligt. Dessa samarbetsverksamheter kan omfatta
 - a) ett samarbete för att förbättra maoriägda företags förmåga att få tillgång till och dra nytta av de handels- och investeringsmöjligheter som skapas genom detta avtal,
 - b) ett samarbete för att utveckla förbindelser mellan unionsföretag och maoriägda företag, med särskilt fokus på små och medelstora företag, för att underlätta tillgången till nya och befintliga leveranskedjor, möjliggöra och stärka möjligheterna till digital handel och underlätta samarbete mellan företag om handel med maoriska produkter,
 - c) stöd till förbindelser när det gäller vetenskap, forskning och innovation, beroende på vad som är lämpligt, mellan unionen och maoriska grupper, enligt avtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete mellan Europeiska gemenskapen och Nya Zeelands regering², och

¹ För tydlighetens skull påpekas att detta kapitel inte medför några rättsliga eller ekonomiska skyldigheter för parterna att undersöka, inleda eller slutföra någon enskild samarbetsverksamhet.

² EUT L 171, 1.7.2009, s. 28.

d) samarbete om och utbyte av information om och erfarenheter av geografiska beteckningar.

3. Vid genomförandet av de samarbetsverksamheter som avses i punkt 2 får varje part inbjuda till synpunkter från och ett deltagande av relevanta intressenter, och när det gäller Aotearoa New Zealand, maorifolket i enlighet med Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi.

4. Allt samarbete ska ske på begäran av en part och på gemensamt överenskomna villkor för varje samarbetsverksamhet.

ARTIKEL 20.6

Institutionella mekanismer

1. I enlighet med artikel 24.2.1 b (Handelskommitténs uppgifter) ska handelskommittén övervaka och underlätta genomförandet och tillämpningen av bland annat detta kapitel.

2. I enlighet med artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper) ska varje parts inhemska rådgivande grupp¹ ge råd till den parten i frågor som omfattas av detta avtal, inbegripet frågor som omfattas av detta kapitel, och får lämna rekommendationer om genomförandet av detta kapitel.

¹ När det gäller Aotearoa New Zealand ska företrädare för maorifolket ingå i den inhemska rådgivande gruppen.

3. I enlighet med artikel 24.7 (Forum för det civila samhället) ska forumet för det civila samhället¹, som sammanför oberoende organisationer i det civila samhället som är etablerade på parternas territorier, inbegripet medlemmar i inhemska rådgivande grupper, föra en dialog om genomförandet av detta avtal, inbegripet om genomförandet av detta kapitel.

4. Den gemensamma kommitté som inrättas enligt artikel 53.1 i partnerskapsavtalet ska övervaka utvecklingen av de övergripande förbindelserna mellan parterna och utbyta åsikter om och lägga fram förslag i alla frågor av gemensamt intresse, inbegripet frågor som inte omfattas av detta avtal.

ARTIKEL 20.7

Icke-tillämpning av tvistlösning

Kapitel 26 (Tvistlösning) är inte tillämpligt på detta kapitel.

¹ När det gäller Aotearoa New Zealand ska företrädare för maorifolket ingå i forumet för det civila samhället.

KAPITEL 21

SMÅ OCH MEDELSTORA FÖRETAG

ARTIKEL 21.1

Mål

Parterna erkänner vikten av små och medelstora företag i sina bilaterala handels- och investeringsförbindelser och bekräftar sitt åtagande att öka de små och medelstora företagens förmåga att dra nytta av detta avtal.

ARTIKEL 21.2

Informationsutbyte

1. Varje part ska upprätta eller bibehålla ett digitalt medium, exempelvis en särskild webbplats för små och medelstora företag, för att allmänheten i unionen och i Nya Zeeland på ett enkelt sätt ska kunna få tillgång till information om detta avtal, bl.a.

a) en sammanfattning av avtalet, och

- b) information avsedd för små och medelstora företag som innehåller
 - i) en beskrivning av de bestämmelser i avtalet som varje part anser vara relevanta för små och medelstora företag i båda parter, och
 - ii) all eventuell ytterligare information som parten anser skulle vara användbar för små och medelstora företag som önskar dra nytta av de möjligheter som detta avtal ger.
- 2. Varje part ska via det digitala medium som avses i punkt 1 ge tillgång till
 - a) avtalstexten, inbegripet alla bilagor, särskilt tullbindningslistorna och produktspecifika ursprungsregler,
 - b) motsvarande digitala medium hos den andra parten, och
 - c) information från de egna myndigheterna och andra lämpliga enheter som parten anser skulle vara användbar för personer som är intresserade av att handla, investera och göra affärer i den parten.
- 3. Informationen i punkt 2 c ska i tillämpliga fall omfatta följande:
 - a) Tullbestämmelser och tullförfaranden för import, export och transitering samt relevanta formulär, handlingar och andra därmed sammanhängande upplysningar.

- b) Sanitära och fytosanitära åtgärder i enlighet med kapitel 6 (Sanitära och fytosanitära åtgärder).
 - c) Tekniska föreskrifter och andra frågor i enlighet med kapitel 9 (Tekniska handelshinder).
 - d) Bestämmelser om offentlig upphandling, en databas med meddelanden om offentlig upphandling och annan relevant information enligt kapitel 14 (Offentlig upphandling).
 - e) Föreskrifter och förfaranden rörande immateriella rättigheter i enlighet med kapitel 18 (Immateriella rättigheter).
 - f) Förfaranden för bolagsregistrering.
 - g) Annan information som enligt parten skulle kunna vara användbar för små och medelstora företag.
4. Varje part ska via det digitala medium som avses i punkt 1, t.ex. via en internetlänk på en webbplats till en sökbar databas eller liknande, ge tillgång till följande produktspecifika och generiska information om sin marknad:
- a) Tullsatser och kvoter, inbegripet behandling som mest gynnad nation, tullsatser för länder som inte omfattas av behandling som mest gynnad nation samt förmånstullsatser och kvoter med förmånstull.
 - b) Punktskatter.

- c) Skatter (mervärdesskatt eller omsättningsskatt).
- d) Tullar eller andra avgifter, inbegripet andra produktspecifika avgifter.
- e) Ursprungsregler i enlighet med kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden).
- f) Tullrestitution, anstånd med betalning av tull och andra typer av nedsättningar som innebär tullminskning, tullåterbetalning eller undantag från tull.
- g) Kriterierna för att fastställa varors värde för tulländamål.
- h) Andra tulltaxebestämmelser.
- i) Information som behövs för importförfaranden.
- j) Information om icke-tariffära åtgärder eller förfaranden.

5. Varje part ska regelbundet eller på begäran av den andra parten uppdatera den information som tillhandahålls enligt denna artikel för att säkerställa att den är aktuell och korrekt.

6. Varje part ska säkerställa att den information som avses i denna artikel presenteras i en form som är enkel att använda för små och medelstora företag. Varje part ska sträva efter att göra informationen tillgänglig på engelska.

7. En part får inte ta ut någon avgift för att ge en person från endera parten tillgång till den information som avses i denna artikel.

ARTIKEL 21.3

Kontaktpunkter för små och medelstora företag

1. Varje part ska utse en kontaktpunkt för små och medelstora företag med ansvar för att utföra de uppgifter som anges i denna artikel och ska underrätta den andra parten om kontaktuppgifterna för den kontaktpunkten. Parterna ska omgående underrätta varandra om varje ändring av dessa kontaktuppgifter.
2. Kontaktpunkterna för små och medelstora företag ska ansvara för följande:
 - a) Säkerställa att små och medelstora företags behov beaktas vid genomförandet av detta avtal så att båda parter små och medelstora företag kan dra nytta av detta avtal.
 - b) Säkerställa att den information som avses i artikel 21.2 (Informationsutbyte) är aktuell och relevant för små och medelstora företag. En part får via kontaktpunkten för små och medelstora företag föreslå ytterligare information som den andra parten kan inkludera i den information som ska tillhandahållas i enlighet med artikel 21.2 (Informationsutbyte).
 - c) Granska varje fråga av relevans för små och medelstora företag i samband med genomförandet av detta avtal, bland annat genom att
 - i) utbyta information och samarbeta på lämpligt sätt för att bistå handelskommittén i dess uppgift att övervaka och genomföra de aspekter av detta avtal som rör små och medelstora företag, och

- ii) bistå andra kommittéer, kontaktpunkter och arbetsgrupper som inrättas genom detta avtal när de behandlar frågor av relevans för små och medelstora företag.
 - d) Lämna periodiska rapporter om sin verksamhet, gemensamt eller individuellt, till handelskommittén för övervägande.
 - e) Beakta andra frågor som uppstår inom ramen för detta avtal och som rör små och medelstora företag, i enlighet med vad parterna kommer överens om.
3. Kontaktpunkterna för små och medelstora företag ska sammanträda vid behov och utföra sitt arbete genom personlig närvaro eller på annat lämpligt sätt, exempelvis via e-post, videokonferens eller andra medel.
4. Kontaktpunkterna för små och medelstora företag får sträva efter att samarbeta med experter och externa organisationer, beroende på vad som är lämpligt, för att utföra sin verksamhet.

ARTIKEL 21.4

Icke-tillämpning av tvistlösning

Kapitel 26 (Tvistlösning) är inte tillämpligt på detta kapitel.

KAPITEL 22

GOD REGLERINGSSSED OCH REGLERINGSSAMARBETE

ARTIKEL 22.1

Allmänna principer

1. Varje part är fri att själv besluta om sin strategi för god regleringssed och regleringssamarbete inom ramen för detta avtal på ett sätt som är förenligt med partens rättsliga ram, praxis och grundläggande principer¹ som ligger till grund för dess rättsordning.
2. Ingenting i detta kapitel ska tolkas som att en part är skyldig att
 - a) avvika från inhemska förfaranden för utarbetande och antagande av regleringsåtgärder,
 - b) vidta åtgärder som skulle riskera att äventyra eller undergräva det allmänpolitiska målet för en viss regleringsåtgärd,
 - c) vidta åtgärder som skulle undergräva eller hindra ett rättidigt antagande av regleringsåtgärder för att uppnå partens allmänpolitiska mål, eller
 - d) uppnå ett visst regleringsmässigt resultat.

¹ För unionens del omfattar dessa principer de principer som ingår i och härrör från EUF-fördraget.

3. Varje part är fri att själv fastställa sina prioriterade regleringsfrågor och att utarbeta och anta regleringsåtgärder för att ta itu med dessa frågor, samtidigt som den säkerställer de skyddsnivåer som parten anser lämpliga.

ARTIKEL 22.2

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

a) *regleringsmyndighet*:

- i) för unionen: Europeiska kommissionen, och
- ii) för Nya Zeeland: Nya Zeelands verkställande statsorgan (*Executive Government*).

b) *regleringsåtgärder*, om inte annat föreskrivs i detta kapitel:

- i) för unionen:
 - A) förordningar och direktiv som avses i artikel 288 i EUF-fördraget, och
 - B) delegerade akter och genomförandeakter som avses i artikel 290 respektive artikel 291 i EUF-fördraget.

ii) för Nya Zeeland:

- A) lagförslag från regeringen som kan bli allmänna lagar från Nya Zeelands parlament, utom vid tillämpning av artiklarna 22.9 (Regelbundna översyner av gällande regleringsåtgärder) och 22.10 (Tillgång till regleringsåtgärder), där definitionen avser allmänna lagar från Nya Zeelands parlament, och
- B) förordningar som utfärdats genom särskilt beslut (*Order in Council*).

ARTIKEL 22.3

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel är tillämpligt på regleringsåtgärder som antas eller inleds av en parts regleringsmyndighet med avseende på frågor som omfattas av detta avtal.
2. För tydlighetens skull påpekas att detta kapitel inte är tillämpligt på medlemsstaternas regleringsmyndigheter, regleringsåtgärder, regleringssed eller regleringsstrategier.

ARTIKEL 22.4

Transparens i fråga om processer och mekanismer

1. Varje parts regleringsmyndighet ska kostnadsfritt offentliggöra beskrivningar av de allmänna processer och mekanismer som regleringsmyndigheten använder sig av för att utarbeta, utveckla, utvärdera eller se över sina regleringsåtgärder. Detta ska göras med hjälp av ett digitalt medium.
2. De beskrivningar som avses i punkt 1 ska innehålla hänvisningar till relevanta riktlinjer, regler och förfaranden, inbegripet de riktlinjer, regler och förfaranden som rör allmänhetens möjligheter att lämna synpunkter.

ARTIKEL 22.5

Intern samordning av utvecklingen i fråga om reglering¹

I enlighet med artikel 22.4 (Transparens i fråga om processer och mekanismer) ska varje parts regleringsmyndighet i syfte att utarbeta eller utveckla regleringsåtgärder bibehålla interna processer eller mekanismer för intern samordning, internt samråd och intern översyn. Sådana processer eller mekanismer ska bland annat syfta till att

- a) främja god regleringssed, exempelvis sådan som anges i detta kapitel,

¹ För tydlighetens skull påpekas att en part kan uppfylla kraven i artiklarna 22.5 (Intern samordning av utvecklingen i fråga om reglering) och 22.9.1 (Regelbundna översyner av gällande regleringsåtgärder) genom vilken kombination som helst av separata eller kombinerade processer eller mekanismer.

- b) identifiera och undvika onödiga överlappningar och inkonsekventa krav i partens regleringsåtgärder,
- c) säkerställa efterlevnad av partens internationella skyldigheter på handels- och investeringsområdet, och
- d) främja övervägandet av effekterna av de regleringsåtgärder som håller på att utarbetas eller utvecklas, vilket kan inbegripa effekterna för små och medelstora företag.

ARTIKEL 22.6

Tidig information om planerade regleringsåtgärder

1. Varje part ska minst en gång om året upprätta en eller flera förteckningar över planerade viktigare¹ regleringsåtgärder² som den rimligen förväntar sig att anta inom ett år, och offentliggöra denna respektive dessa förteckningar.
2. Med avseende på varje viktigare regleringsåtgärd som avses i punkt 1 bör varje parts regleringsmyndighet så tidigt som möjligt offentliggöra
 - a) en kort beskrivning av tillämpningsområdet och målen för åtgärden, och

¹ Varje parts regleringsmyndighet får fastställa vad som utgör en ”viktigare” regleringsåtgärd enligt detta kapitel.

² När det gäller Nya Zeeland ska ”regleringsåtgärder” enligt denna artikel förstås som förordningar som utfärdats genom särskilt beslut (*Order in Council*), i enlighet med vad som anges i artikel 22.2 b ii B (Definitioner).

- b) den uppskattade tiden för åtgärdens antagande, inbegripet möjligheter till offentligt samråd.

ARTIKEL 22.7

Offentligt samråd

1. Vid utarbetande eller utveckling av viktigare regleringsåtgärder ska varje parts tillsynsmyndighet i den utsträckning det är möjligt och lämpligt
 - a) offentliggöra, exempelvis genom att publicera förslag till regleringsåtgärder eller samrådsdokument, tillräckligt detaljerade uppgifter om dessa viktigare regleringsåtgärder för att en person ska kunna bedöma huruvida och hur hans eller hennes intressen kan komma att påverkas i betydande utsträckning,
 - b) på icke-diskriminerande grund erbjuda varje person rimliga möjligheter att lämna synpunkter, och
 - c) överväga de synpunkter som den mottar.
2. I syfte att tillhandahålla information och ta emot synpunkter i samband med offentliga samråd ska varje parts regleringsmyndighet göra informationen tillgänglig för allmänheten på digital väg, helst via en särskild elektronisk portal.

3. Varje parts regleringsmyndighet ska sträva efter att offentliggöra en sammanfattning av resultaten av samråden och de synpunkter som mottagits, utom i den mån det är nödvändigt att skydda konfidentiell information eller undanhålla personuppgifter eller olämpligt innehåll.

ARTIKEL 22.8

Konsekvensbedömning

1. Varje parts regleringsmyndighet bekräftar sin avsikt att, i enlighet med sina respektive regler och förfaranden, genomföra konsekvensbedömningar för varje viktigare regleringsåtgärd som den utarbetar.

2. Vid genomförandet av en konsekvensbedömning ska varje parts regleringsmyndighet främja fastställandet och beaktandet av följande omständigheter:

- a) Behovet av en regleringsåtgärd, inbegripet arten och betydelsen av den fråga som en regleringsåtgärd är avsedd att åtgärda.
- b) Eventuella genomförbara och lämpliga regleringsalternativ eller andra alternativ som skulle uppnå partens allmänpolitiska mål, inbegripet alternativet att inte reglera.
- c) I den mån det är möjligt och relevant, den potentiella sociala, ekonomiska och miljömässiga inverkan av dessa alternativ, såsom eventuell inverkan på internationell handel och internationella investeringar eller på små och medelstora företag.

d) Hur de alternativ som övervägs förhåller sig till eventuella relevanta internationella normer, inbegripet, när så är lämpligt, skälen för eventuella avvikelser.

3. När det gäller de konsekvensbedömningar som en parts regleringsmyndighet har genomfört avseende en regleringsåtgärd ska regleringsmyndigheten i fråga rapportera om de faktorer den övervägde i sin bedömning och sammanfatta de relevanta resultaten. Informationen ska offentliggöras senast när den regleringsåtgärd som den avser offentliggörs.

ARTIKEL 22.9

Regelbundna översyner av gällande regleringsåtgärder

1. I enlighet med artikel 22.4 (Transparens i fråga om processer och mekanismer) ska varje parts regleringsmyndighet upprätthålla processer eller mekanismer för att främja regelbundna översyner av gällande regleringsåtgärder.

2. Varje parts regleringsmyndighet ska sträva efter att säkerställa att man vid regelbundna översyner, när så är lämpligt, beaktar

a) om det är möjligt att uppnå dess allmänpolitiska mål på ett mer ändamålsenligt och effektivt sätt¹, och

¹ För tydlighetens skull påpekas att detta kan inbegripa huruvida onödiga regleringsbördor kan minskas, även för små och medelstora företag.

- b) om de regleringsåtgärder som är föremål för översyn sannolikt kommer att förbli ändamålsenliga.
3. Varje parts regleringsmyndighet ska, i den utsträckning det är möjligt och lämpligt, offentliggöra alla planer för och resultat av sådana regelbundna översyner.

ARTIKEL 22.10

Tillgång till regleringsåtgärder

Varje part ska säkerställa att gällande regleringsåtgärder publiceras i ett särskilt register eller via ett enda digitalt medium som är tillgängligt för allmänheten, sökbart, kostnadsfritt och uppdateras regelbundet.

ARTIKEL 22.11

Regleringssamarbete

1. Parterna erkänner värdet i att inrätta en enkel mekanism för att identifiera möjligheter att inleda ett regleringssamarbete dem emellan.
2. Varje part får föreslå den andra parten en verksamhet för regleringssamarbete. Den ska översända sitt förslag till den andra partens kontaktpunkt som utsetts i enlighet med artikel 22.12 (Kontaktpunkter för regleringssamarbete).

3. Förslagen kan bestå i
 - a) bilateralt informationsutbyte om strategier för regleringssamarbete, eller
 - b) informellt samarbete mellan regleringsmyndigheterna.
4. Den andra parten ska svara på förslaget inom rimlig tid.
5. När så är lämpligt, och om regleringsmyndigheterna är överens om detta, får en verksamhet för regleringssamarbete genomföras av respektive parts relevanta enheter, avdelningar eller organ.

ARTIKEL 22.12

Kontaktpunkter för regleringssamarbete

Så snart detta avtal har trätt i kraft ska varje part utse en kontaktpunkt som ska vara ansvarig för att samordna verksamheter för regleringssamarbete inom ramen för artikel 22.11 (Regleringssamarbete) och underrätta den andra parten om kontaktuppgifterna för kontaktpunkten. Parterna ska snarast underrätta varandra om varje ändring av dessa kontaktuppgifter.

ARTIKEL 22.13

Icke-tillämpning av tvistlösning

Kapitel 26 (Tvistlösning) är inte tillämpligt på detta kapitel.

KAPITEL 23

TRANSPARENS

ARTIKEL 23.1

Mål

1. Parterna erkänner den betydelse som deras respektive regelverk kan ha för handel och investeringar dem emellan och strävar efter att tillhandahålla ett förutsägbart regelverk och effektiva förfaranden för ekonomiska aktörer, särskilt för små och medelstora företag.
2. Parterna bekräftar sina åtaganden i fråga om transparens inom ramen för WTO-avtalet och bygger i detta kapitel vidare på dessa åtaganden.

ARTIKEL 23.2

Definition

I detta kapitel avses med *administrativt beslut* ett beslut eller en åtgärd med rättslig verkan som gäller en viss person, vara eller tjänst i ett enskilt fall, inbegripet underlåtenhet att fatta ett administrativt beslut när så krävs enligt en parts lagstiftning.

ARTIKEL 23.3

Offentliggörande

1. Varje part ska säkerställa att dess lagar och andra författningar, förfaranden och administrativa avgöranden med allmän giltighet avseende frågor som omfattas av detta avtal omgående offentliggörs via ett officiellt angivet medium och, om möjligt, med elektroniska medel, eller på annat sätt görs tillgängliga så att var och en kan få kännedom om dem.
2. I den utsträckning det är möjligt och lämpligt ska varje part tillhandahålla en förklaring av målet för och skälen till de lagar och andra författningar, förfaranden och administrativa avgöranden med allmän giltighet som avses i punkt 1.

3. I den utsträckning det är möjligt och lämpligt ska varje part föreskriva en rimlig tidsperiod mellan offentliggörandet och ikraftträdandet av lagar och andra författningar rörande frågor som omfattas av detta avtal.

ARTIKEL 23.4

Förfrågningar

1. Varje part ska bibehålla lämpliga mekanismer för att svara på förfrågningar från var och en vad gäller lagar och andra författningar i frågor som omfattas av detta avtal.
2. På begäran av en part ska den andra parten omgående tillhandahålla information och besvara frågor som rör lagar och andra författningar, oavsett om de är i kraft eller planeras, med avseende på frågor som omfattas av detta avtal, såvida inte en särskild mekanism inrättas inom ramen för ett annat kapitel i detta avtal.

ARTIKEL 23.5

Administrativa förfaranden

1. Varje part ska administrera sina lagar och andra författningar, förfaranden och administrativa avgöranden med allmän giltighet avseende sådana frågor som omfattas av detta avtal på ett objektivt, opartiskt och skäligt sätt.

2. När ett administrativt förfarande avseende särskilda personer, varor eller tjänster från den andra parten inleds med avseende på den tillämpning av lagar och andra författningar, förfaranden och administrativa avgöranden med allmän giltighet som avses i punkt 1 ska varje part

- a) sträva efter att ge de personer som direkt berörs av det administrativa förfarandet rimligt varsel, i enlighet med dess lagstiftning, inbegripet en beskrivning av förfarandets art, en redogörelse för den rättsliga grund enligt vilken förfarandet inleds och en allmän beskrivning av frågor om vilka oenighet råder, och
- b) ge sådana personer rimlig möjlighet att lägga fram faktiska omständigheter och argument till stöd för sin ståndpunkt innan ett slutligt administrativt beslut fattas, i den mån tiden, förfarandets art och allmänintresset tillåter det.

ARTIKEL 23.6

Överprövning och överklagande

1. Varje part ska inrätta eller bibehålla allmänna domstolar, skiljedomstolar eller förvaltningsdomstolar eller rättsliga förfaranden, skiljeförfaranden eller administrativa förfaranden för skyndsam överprövning och, om så är berättigat, korrigering av administrativa beslut i frågor som omfattas av detta avtal. Varje part ska säkerställa att dess allmänna domstolar, skiljedomstolar eller förvaltningsdomstolar genomför förfaranden för överklagande eller överprövning på ett icke-diskriminerande och opartiskt sätt. Sådana domstolar ska vara opartiska och oberoende av den myndighet som ansvarar för administrativ verkställighet.

2. När det gäller de domstolar eller förfaranden som avses i punkt 1 ska varje part säkerställa att parterna inför dessa domstolar eller i dessa förfaranden ges

- a) en rimlig möjlighet att lägga fram stöd för eller försvara sina ståndpunkter, och
- b) ett beslut som bygger på bevisning och inlämnade uppgifter eller, när så krävs enligt dess lagstiftning, de uppgifter som den administrativa myndigheten sammanställt.

3. Varje part ska säkerställa att beslut som avses i punkt 2 b genomförs av den myndighet som ansvarar för administrativ verkställighet, med förbehåll för överklagande eller ytterligare överprövning i enlighet med dess lagstiftning.

ARTIKEL 23.7

Förhållande till andra kapitel

Bestämmelserna i detta kapitel kompletterar de särskilda reglerna i andra kapitel i detta avtal.

KAPITEL 24

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 24.1

Handelskommitté

1. Parterna inrättar härmed en handelskommitté bestående av företrädare för båda parter med uppgift att övervaka att målen i detta avtal uppnås. Varje part får till handelskommittén hänskjuta alla frågor som rör genomförandet, tillämpningen och tolkningen av detta avtal.
2. Handelskommittén ska sammanträda senast sex månader efter detta avtals ikraftträdande. Därefter ska handelskommittén sammanträda årligen, om inte parternas företrädare kommer överens om något annat, eller utan oskäligt dröjsmål på begäran av endera parten.
3. Handelskommitténs sammanträden ska hållas växelvis i Bryssel och Wellington, om inte parternas företrädare kommer överens om något annat. Handelskommittén kan sammanträda genom fysiska möten eller genom ett annat lämpligt kommunikationsmedel, enligt överenskommelse mellan parternas företrädare.

4. Ordförandeskapet i handelskommittén ska innehas gemensamt av Nya Zeelands handelsminister och den ledamot av Europeiska kommissionen som ansvarar för handelsfrågor, eller deras respektive företrädare.

ARTIKEL 24.2

Handelskommitténs uppgifter

1. Handelskommittén ska
 - a) överväga hur handel och investeringar mellan parterna kan utvecklas ytterligare,
 - b) övervaka och underlätta genomförandet och tillämpningen av detta avtal,
 - c) övervaka, vägleda och samordna arbetet i alla specialiserade kommittéer och andra organ som inrättas inom ramen för detta avtal, och rekommendera dessa specialiserade kommittéer och organ att vidta alla nödvändiga åtgärder,
 - d) överväga eventuella förslag om ändring av detta avtal,
 - e) utan att det påverkar tillämpningen av kapitel 26 (Tvistlösning) finna lämpliga sätt och metoder för att förebygga eller lösa problem som kan uppkomma på de områden som omfattas av detta avtal, eller lösa tvister som kan uppstå rörande tolkningen eller tillämpningen av detta avtal,

- f) om ett tredjeland ansluter sig till unionen, undersöka eventuella effekter av en sådan anslutning på detta avtal och överväga eventuella nödvändiga anpassnings- eller övergångsåtgärder i tillräckligt god tid före anslutningsdagen, och
- g) överväga och diskutera alla relevanta frågor utöver dem som anges i leden a–f på områden som omfattas av detta avtal.

2. Handelskommittén får

- a) besluta att inrätta andra specialiserade kommittéer eller andra organ än de som inrättas i enlighet med artikel 24.4 (Specialiserade kommittéer), upplösa sådana specialiserade kommittéer eller andra organ och fastställa eller ändra deras sammansättning, funktion och uppgifter,
- b) tilldela ansvarsområden till specialiserade kommittéer eller andra organ som inrättas i enlighet med detta avtal,
- c) delegera vissa av sina befogenheter eller ansvarsområden till en specialiserad kommitté, utom de befogenheter och ansvarsområden som avses i led a eller d i denna punkt,
- d) rekommendera parterna eventuella ändringar av detta avtal,
- e) anta beslut om att utfärda tolkningar av bestämmelserna i detta avtal,

- f) utom när det gäller detta kapitel, till och med utgången av det fjärde året efter ikraftträdandet av detta avtal anta beslut om ändringar av detta avtal, under förutsättning att sådana ändringar är nödvändiga för att korrigera fel eller åtgärda utelämnanden eller andra brister,
- g) anta beslut i enlighet med detta avtal eller utfärda rekommendationer i enlighet med artikel 24.5 (Beslut och rekommendationer),
- h) kommunicera med samtliga intresserade parter, däribland den privata sektorn, arbetsmarknadens parter och organisationer i det civila samhället, om frågor som rör detta avtal,
- i) anta beslut om ändring av detta avtal i enlighet med artikel 27.1.3 (Ändringar) i de fall som anges i artikel 24.3 (Handelskommitténs ändringar), och
- j) vidta alla andra åtgärder i samband med utövandet av sina funktioner i enlighet med vad parterna kommer överens om.

3. Handelskommittén ska regelbundet informera den gemensamma kommitté som inrättats inom ramen för partnerskapsavtalet om sin verksamhet och om verksamheten i sina specialiserade kommittéer eller andra organ, beroende på vad som är relevant, vid gemensamma kommitténs ordinarie sammanträden.

ARTIKEL 24.3

Handelskommitténs ändringar

Handelskommittén får anta beslut om ändring av följande delar av detta avtal i enlighet med, i tillämpliga fall, de relevanta bestämmelserna i de kapitel, bilagor och tillägg som anges nedan, samt i enlighet med artikel 27.1.3 (Ändringar)¹:

- a) Bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar) till kapitel 2 (Nationell behandling och marknadstillträde för varor).
- b) Kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden) och bilaga 3-A (Inledande anmärkningar till de produktspecifika ursprungsreglerna), bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler), inbegripet dess tillägg 3-B-1 (Ursprungskvoter och alternativ till de produktspecifika ursprungsreglerna i bilaga 3-B), bilaga 3-C (Texten till ursprungsförsäkran) och bilaga 3-D (Leverantörsdeklaration som avses i artikel 3.3.4 (Ursprungskumulation)) till kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden).
- c) Bilaga 6-B (Regionala villkor för växter och växtprodukter), bilaga 6-C (Erkännande av likvärdighet för sanitära och fytosanitära åtgärder), bilaga 6-D (Riktlinjer och förfaranden för en revision eller kontroll), bilaga 6-E (Certifiering) och bilaga 6-F (Importkontroller och avgifter) till kapitel 6 (Sanitära och fytosanitära åtgärder).

¹ För tydlighetens skull påpekas att när det i denna artikel hänvisas till bilagor ska handelskommittén också ha befogenhet att ändra tillägg till dessa bilagor, även om sådana tillägg inte uttryckligen anges i denna artikel.

- d) Bilaga 9-A (Godkännande av bedömning av överensstämmelse (handlingar)), bilaga 9-B (Motorfordon och utrustning eller delar till motorfordon), bilaga 9-C (Arrangemang som avses i artikel 9.10.5 b för regelbundet informationsutbyte om säkerheten för icke-livsmedelsprodukter och tillhörande förebyggande, restriktiva och korrigerande åtgärder), bilaga 9-D (Det arrangemang som avses i artikel 9.10.6 för regelbundet informationsutbyte om åtgärder som vidtagits avseende icke-livsmedelsprodukter som inte uppfyller kraven, förutom dem som omfattas av artikel 9.10.5 b) och bilaga 9-E (Vin och sprit) till kapitel 9 (Tekniska handelshinder).
- e) Det instrument för ömsesidigt erkännande som avses i artikel 10.39.5 (Ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer) i kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster¹).
- f) Artikel 10.9.1 (Prestationskrav) och bilaga 10-A (Befintliga åtgärder) och bilaga 10-B (Framtida åtgärder), i syfte att integrera bestämmelser om prestationskrav för etablering eller drift av en leverantör av finansiella tjänster som förhandlats fram i enlighet med artikel 10.9.11 (Prestationskrav) i kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster).
- g) Bilaga 13 (Förteckningar över energivaror, kolväten och råvaror) till kapitel 13 (Energi och råvaror).
- h) Bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) till kapitel 14 (Offentlig upphandling).

¹ För tydlighetens skull påpekas att handelskommittén ska ha befogenhet att genom beslut anta ett sådant instrument som en bilaga till detta avtal samt att ändra eller återkalla det efter det att det har antagits.

- i) Bilaga 18-A (Produktklasser) och bilaga 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) till kapitel 18 (Immateriella rättigheter).
- j) Artikel 19.3.3 och 19.3.4 (Multilaterala arbetsrättsliga standarder och avtal) i kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling).
- k) Bilaga 24 (Arbetsordning för handelskommittén) till kapitel 24 (Institutionella bestämmelser).
- l) Bilaga 26-A (Arbetsordning) och bilaga 26-B (Uppförandekod för panelmedlemmar och medlare) till kapitel 26 (Tvistlösning).
- m) Andra bestämmelser, tillägg eller bilagor för vilka möjligheten till sådana beslut uttryckligen anges i detta avtal.

ARTIKEL 24.4

Specialiserade kommittéer

1. Härmed inrättas följande specialiserade kommittéer:
 - a) Kommittén för varuhandel, som behandlar frågor som omfattas av kapitel 2 (Nationell behandling och marknadstillträde för varor), kapitel 5 (Handelspolitiska skyddsinstrument) och kapitel 9 (Tekniska handelshinder).

- b) Kommittén för sanitära och fytosanitära åtgärder, som behandlar frågor som omfattas av kapitel 6 (Sanitära och fytosanitära åtgärder) och kapitel 8 (Djurskydd).
 - c) Kommittén för hållbara livsmedelssystem, som behandlar frågor som omfattas av kapitel 7 (Hållbara livsmedelssystem).
 - d) Kommittén för vin och sprit, som behandlar frågor som omfattas av bilaga 9-E (Vin och sprit).
 - e) Kommittén för handel och hållbar utveckling, som behandlar frågor som omfattas av kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling).
 - f) Kommittén för investeringar, tjänster, digital handel, offentlig upphandling och immateriella rättigheter, inbegripet geografiska beteckningar, som behandlar frågor som omfattas av kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster), kapitel 11 (Kapitalrörelser, betalningar och överföringar), kapitel 12 (Digital handel), kapitel 14 (Offentlig upphandling) och kapitel 18 (Immateriella rättigheter).
2. Gemensamma tullsamarbetskommittén ska agera under överinseende av handelskommittén som en specialiserad kommitté som behandlar frågor som omfattas av kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden), kapitel 4 (Tull och förenklade handelsprocedurer) och bestämmelserna om säkerställande av skyddet vid gränserna och tullsamarbete i kapitel 18 (Immateriella rättigheter) samt eventuella ytterligare tullrelaterade bestämmelser i detta avtal.

3. Om inte annat föreskrivs i detta avtal eller överenskoms av parternas företrädare ska de specialiserade kommittéerna sammanträda en gång om året, eller utan oskäligt dröjsmål på begäran av endera parten eller på begäran av handelskommittén. Sammanträdena ska växelvis äga rum i Europeiska unionen eller Nya Zeeland eller genom ett annat lämpligt kommunikationsmedel, enligt överenskommelse mellan parternas företrädare. De specialiserade kommittéerna ska komma överens om sammanträdesschemat och fastställa dagordningen.
4. Specialiserade kommittéer ska bestå av företrädare för varje part och ordförandeskapet ska innehas gemensamt av företrädare, på lämplig nivå, för varje part.
5. Varje specialiserad kommitté får fastställa sin egen arbetsordning och om en sådan inte fastställts ska handelskommitténs arbetsordning gälla i tillämpliga delar.
6. Vad gäller frågor som rör deras behörighetsområde i enlighet med punkt 1 ska de specialiserade kommittéerna ha befogenhet att
 - a) övervaka och se över genomförandet och tillämpningen av detta avtal,
 - b) överväga och diskutera tekniska frågor som uppstår i samband med genomförandet av detta avtal, utan att det påverkar tillämpningen av kapitel 26 (Tvistlösning),
 - c) anta beslut om så föreskrivs i detta avtal eller utfärda rekommendationer,

- d) utföra det förberedande arbete som krävs för att stödja handelskommittén i dess uppgifter, inbegripet när handelskommittén måste anta beslut eller rekommendationer, och
- e) tillhandahålla ett forum där parterna kan utbyta information, diskutera bästa praxis och utbyta erfarenheter av genomförandet.

7. Vad gäller frågor som rör deras behörighetsområde i enlighet med punkt 1 ska de specialiserade kommittéerna

- a) informera handelskommittén om tidsplanen och dagordningen för sina sammanträden i tillräckligt god tid i förväg,
- b) rapportera till handelskommittén om resultaten och slutsatserna från vart och ett av sina sammanträden, och
- c) utföra alla uppgifter som handelskommittén har tilldelat och utöva det ansvar som handelskommittén har delegerat till dem.

8. Inrättandet eller förekomsten av en specialiserad kommitté får inte utgöra ett hinder för en part att ta upp en fråga direkt i handelskommittén.

9. När en specialiserad kommitté sammanträder ska varje part säkerställa att alla behöriga myndigheter för varje fråga på dagordningen är företrädde, i enlighet med vad varje part finner lämpligt, och att varje fråga kan diskuteras med tillräcklig sakkunskap.

ARTIKEL 24.5

Beslut och rekommendationer

1. De beslut som antas av handelskommittén eller, beroende på omständigheterna, av en specialiserad kommitté, ska vara bindande för parterna och för alla organ som inrättas i enlighet med detta avtal, inbegripet de paneler som avses i kapitel 26 (Tvistlösning). Parterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra de beslut som fattats av handelskommittén. Rekommendationer ska inte vara bindande.
2. Handelskommittén eller, beroende på omständigheterna, en specialiserad kommitté, ska anta sina beslut och utfärda sina rekommendationer genom konsensus.

ARTIKEL 24.6

Inhemska rådgivande grupper

1. Varje part ska inom ett år från detta avtals ikraftträdande utse en inhemsk rådgivande grupp. Den inhemska rådgivande gruppen ska ge råd till den berörda parten i frågor som omfattas av detta avtal. Den ska bestå av, och på ett balanserat sätt företräda, oberoende organisationer i det civila samhället, inbegripet icke-statliga organisationer, näringslivs- och arbetsgivarorganisationer samt fackföreningar, som är verksamma inom ekonomi, hållbar utveckling, sociala frågor, mänskliga rättigheter, miljöfrågor och andra frågor. När det gäller Nya Zeeland ska företrädare för maorifolket ingå i den inhemska rådgivande gruppen. Den inhemska rådgivande gruppen får sammankallas i olika konstellationer för att diskutera genomförandet av olika bestämmelser i detta avtal.

2. Varje part ska sammanträda med sin inhemska rådgivande grupp minst en gång om året. Varje part ska beakta synpunkter eller rekommendationer från sin inhemska rådgivande grupp beträffande genomförandet av detta avtal.
3. För att öka allmänhetens medvetenhet om de inhemska rådgivande grupperna får varje part offentliggöra förteckningen över organisationer som deltar i dess inhemska rådgivande grupp och ska offentliggöra gruppens kontaktpunkt.
4. Parterna ska främja samverkan mellan sina respektive inhemska rådgivande grupper.

ARTIKEL 24.7

Forum för det civila samhället

1. Parterna ska främja anordnandet av ett forum för det civila samhället för att föra en dialog om genomförandet av detta avtal och ska vid handelskommitténs första sammanträde enas om operativa riktlinjer för forumets verksamhet.
2. Forumet för det civila samhället ska sträva efter att sammanträda i samband med handelskommitténs sammanträden. Parterna får också främja deltagandet i forumet för det civila samhället på virtuell väg.

3. Forumet för det civila samhället ska vara öppet för deltagande av oberoende organisationer i det civila samhället som är etablerade på parternas territorier, inbegripet medlemmar i de inhemska rådgivande grupper som avses i artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper). Varje part ska sträva efter att främja en balanserad representation i forumet, bland annat av icke-statliga organisationer, näringslivs- och arbetsgivarorganisationer samt fackföreningar som är verksamma inom ekonomi, hållbar utveckling, sociala frågor, mänskliga rättigheter, miljöfrågor och andra frågor. När det gäller Nya Zeeland ska företrädare för maorifolket ingå i forumet för det civila samhället.

4. De företrädare för parterna som deltar i handelskommittén ska, när så är lämpligt, delta i ett sammanträde i forumet för det civila samhället för att lägga fram information om genomförandet av detta avtal och föra en dialog med forumet för det civila samhället. Sammanträdet ska ledas av de gemensamma ordförandena för handelskommittén eller deras respektive företrädare, beroende på vad som är lämpligt. Parterna ska gemensamt eller var och en för sig offentliggöra alla formella uttalanden som görs vid forumet för det civila samhället.

KAPITEL 25

UNDANTAG OCH ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 25.1

Allmänna undantag

1. Vid tillämpning av kapitel 2 (Nationell behandling och marknadstillträde för varor), kapitel 4 (Tull och förenklade handelsprocedurer), avsnitt B (Investeringsliberalisering) i kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster), kapitel 12 (Digital handel), kapitel 13 (Energi och råvaror) och kapitel 17 (Statsägda företag) ska artikel XX i Gatt 1994, med tillhörande anmärkningar och tilläggsbestämmelser, i tillämpliga delar införlivas i och utgöra en del av detta avtal.
2. Med förbehåll för kravet att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan länder när likartade förhållanden råder, eller en förtäckt restriktion av investeringsliberalisering eller handel med tjänster, ska ingenting i kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster), kapitel 11 (Kapitalrörelser, betalningar och överföringar), kapitel 12 (Digital handel), kapitel 13 (Energi och råvaror) och kapitel 17 (Statsägda företag) tolkas som ett hinder för någon av parterna att anta eller genomdriva åtgärder
 - a) som är nödvändiga för att skydda allmän säkerhet eller moral eller för att upprätthålla allmän ordning¹,

¹ Undantag med hänsyn till allmän säkerhet och allmän ordning får endast åberopas när det föreligger ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse.

- b) som är nödvändiga för skyddet av människors, djurs eller växters liv eller hälsa,
 - c) som är nödvändiga för att säkerställa efterlevnad av lagar och andra författningar som inte är oförenliga med detta avtals bestämmelser, inbegripet sådana som hänför sig till
 - i) förhindrande av vilseledande och bedrägliga metoder eller åtgärder för att hantera bristande fullgörande av avtalsförpliktelser,
 - ii) skyddet av personlig integritet i samband med behandling och spridning av personuppgifter samt skyddet av sekretess för individuella register och konton,
 - iii) säkerhet.
3. För tydlighetens skull påpekas att parterna är överens om att, i den mån som sådana åtgärder i andra hänseenden är oförenliga med bestämmelserna i ett kapitel eller ett avsnitt som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel, följande gäller:
- a) De åtgärder som avses i artikel XX b i Gatt 1994 och i punkt 2 b i den här artikeln inbegriper miljöåtgärder som är nödvändiga för skyddet av människors, djurs eller växters liv eller hälsa.
 - b) Artikel XX g i Gatt 1994 är tillämplig på åtgärder för bevarandet av levande och icke-levande uttömliga naturtillgångar.

- c) Åtgärder som vidtas för att genomföra multilaterala miljöavtal kan omfattas av artikel XX b eller g i Gatt 1994 eller punkt 2 b i den här artikeln.

4. Innan en part vidtar några åtgärder enligt artikel XX i och j i Gatt 1994 ska den förse den andra parten med all relevant information, i syfte att finna en lösning som är godtagbar för parterna. Om ingen överenskommelse nås inom 30 dagar från överlämnandet av informationen får parten tillämpa de berörda åtgärderna. Om exceptionella och kritiska omständigheter som kräver omedelbara åtgärder utgör ett hinder för information eller granskning på förhand får den part som avser att vidta åtgärderna omedelbart tillämpa de försiktighetsåtgärder som är nödvändiga för att hantera situationen. Den berörda parten ska omedelbart informera den andra parten om detta.

ARTIKEL 25.2

Undantag i säkerhetssyfte

Inget i detta avtal ska tolkas så att det

- a) ålägger en part att lämna eller ge tillgång till upplysningar vars utlämnande parten anser strida mot dess väsentliga säkerhetsintressen, eller

- b) hindrar en part från att vidta en åtgärd som den anser nödvändig för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen och
 - i) som har anknytning till tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel och till sådan handel med och sådana transaktioner i andra varor och material, tjänster och teknik, och till ekonomisk verksamhet som utövas direkt eller indirekt för att försörja en militär inrättning,
 - ii) som avser klyvbara ämnen eller fusionsämnen eller ämnen ur vilka sådana ämnen kan framställas, eller
 - iii) som vidtas i krigstid eller i andra kritiska lägen i de internationella förbindelserna, eller
- c) hindrar en part från att vidta åtgärder i syfte att upprätthålla internationell fred och säkerhet, i överensstämmelse med partens förpliktelser enligt Förenta nationernas stadga.

ARTIKEL 25.3

Beskattning

1. I denna artikel gäller följande definitioner:
 - a) *direkta skatter*: alla inkomst- eller förmögenhetsskatter, inbegripet skatter på vinst vid avyttring av egendom, skatter på fast egendom, arv och gåvor, skatter på löner som betalas av företag och skatter på värdestegring.

- b) *hemvist*: bosättningsort eller etableringsort för skatteändamål.
- c) *skatteavtal*: ett avtal som syftar till att förhindra dubbelbeskattning eller ett annat internationellt avtal eller arrangemang som helt eller huvudsakligen avser beskattning och i vilket någon av unionens medlemsstater, unionen eller Nya Zeeland är parter.

2. Inget i detta avtal ska inverka på de rättigheter och skyldigheter som Nya Zeeland, unionen eller dess medlemsstater har inom ramen för ett skatteavtal. Vid bristande överensstämmelse mellan det här avtalet och ett skatteavtal ska skatteavtalet ha företräde beträffande det som den bristande överensstämmelsen gäller. När det gäller ett skatteavtal mellan unionen eller dess medlemsstater och Nya Zeeland ska de relevanta behöriga myndigheterna enligt det här avtalet och skatteavtalet gemensamt fastställa om bristande överensstämmelse råder mellan det här avtalet och skatteavtalet¹.

3. Artiklarna 10.7 (Behandling som mest gynnad nation) och 10.17 (Behandling som mest gynnad nation) ska inte tillämpas på fördelar som en part beviljar i enlighet med ett skatteavtal.

¹ För tydlighetens skull påpekas att detta inte påverkar tillämpningen av kapitel 26 (Tvistlösning).

4. Med förbehåll för kravet att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan länder när likartade förhållanden råder, eller en förtäckt restriktion av handel och investeringar, ska inget i detta avtal tolkas som ett hinder för någon av parterna att anta, bibehålla eller genomdriva åtgärder som

- a) syftar till att säkerställa ett rättvist eller effektivt¹ uttag eller en rättvis eller effektiv uppbörd av direkta skatter, eller
- b) gör åtskillnad mellan skattebetalare som inte befinner sig i samma situation, i synnerhet i fråga om hemvist eller den plats där deras kapital har investerats.

¹ Åtgärder som syftar till att säkerställa ett rättvist eller effektivt uttag eller en rättvis eller effektiv uppbörd av direkta skatter omfattar åtgärder som en part vidtar inom ramen för sitt skattesystem och som

- i) är tillämpliga på icke-hemmahörande tjänsteleverantörer, med tanke på att icke-hemmahörande personers skattskyldighet bestäms med hänsyn till vilka beskattningsbara poster som har ursprung i eller är belägna på partens territorium, eller
- ii) är tillämpliga på personer med annan hemvist än i parten för att säkerställa uttag eller uppbörd av skatt på partens territorium, eller
- iii) är tillämpliga på personer med eller utan hemvist i parten, för att förhindra skatteflykt eller skatteundandragande, inklusive indrivningsåtgärder, eller
- iv) är tillämpliga på konsumenter av tjänster som tillhandahålls i eller från den andra partens territorium för att säkerställa uttag eller uppbörd av den skatt på sådana konsumenter som härrör från källor inom partens territorium, eller
- v) särskiljer tjänsteleverantörer som omfattas av skatt på alla beskattningsbara poster i världen från andra tjänsteleverantörer, på grund av skillnaden i skattebasens art, eller
- vi) fastställer, tilldelar eller fördelar inkomst, avkastning, vinst, förlust, avdrag eller tillgodohavande vad avser hemmahörande personer eller filialer, eller mellan samma person närstående personer eller filialer, för att skydda partens skattebas.

ARTIKEL 25.4

Restriktioner på grund av problem med betalningsbalansen och externa finansiella svårigheter

1. Om en part har allvarliga betalningsbalansproblem eller externa finansiella svårigheter, eller om det finns risk för detta, får den anta eller bibehålla tillfälliga skyddsåtgärder med avseende på kapitalrörelser, betalningar eller överföringar¹.
2. Varje tillfällig skyddsåtgärd som antas eller bibehålls enligt punkt 1 ska
 - a) vara förenlig med artiklarna i Internationella valutafondens stadga,
 - b) inte gå utöver vad som är nödvändigt för att åtgärda de omständigheter som beskrivs i punkt 1,
 - c) vara tillfällig och gradvis avvecklas allt eftersom de omständigheter som anges i punkt 1 förbättras,
 - d) inte orsaka onödig skada för den andra partens kommersiella, ekonomiska och finansiella intressen, och
 - e) vara icke-diskriminerande så att den andra parten inte behandlas mindre gynnsamt än icke-parter i likartade situationer.

¹ För tydlighetens skull påpekas att allvarliga betalningsbalansproblem och externa finansiella svårigheter, eller risk för sådana, kan orsakas av bland annat sådana faktorer som allvarliga svårigheter kopplade till penning- eller valutapolitik, eller risk för sådana.

3. När det gäller handel med varor får en part anta tillfälliga skyddsåtgärder för att skydda sin finansiella utlandsställning eller betalningsbalans. Alla tillfälliga skyddsåtgärder som antas eller bibehålls enligt denna punkt ska vara förenliga med Gatt 1994 och dess överenskommelse om bestämmelserna avseende betalningsbalansåtgärder.

4. När det gäller handel med tjänster får en part anta tillfälliga skyddsåtgärder för att skydda sin finansiella utlandsställning eller betalningsbalans. Alla tillfälliga skyddsåtgärder som antas eller bibehålls enligt denna punkt ska vara förenliga med artikel XII i Gats.

ARTIKEL 25.5

Tillfälliga skyddsåtgärder

1. Om det under exceptionella förhållanden finns allvarliga svårigheter eller risk för allvarliga svårigheter för den ekonomiska och monetära unionens funktion får unionen anta eller bibehålla tillfälliga skyddsåtgärder med avseende på kapitalrörelser, betalningar eller överföringar för en period av högst sex månader.

2. Alla eventuella tillfälliga skyddsåtgärder som antas eller bibehålls i enlighet med punkt 1 ska begränsas till vad som är absolut nödvändigt och får inte utgöra ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan Nya Zeeland och ett tredjeland i likartade situationer.

ARTIKEL 25.6

Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi

1. Ingenting i detta avtal ska hindra att Nya Zeeland antar åtgärder som landet anser nödvändiga för att bevilja maorifolket en gynnsammare behandling i frågor som omfattas av detta avtal, inbegripet vid fullgörandet av dess skyldigheter enligt Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi, under förutsättning att sådana åtgärder inte används som ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering av personer från den andra parten eller som en förtäckt restriktion av handeln med varor, handeln med tjänster eller investeringar.
2. Parterna är överens om att tolkningen av Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi, inbegripet arten av de rättigheter och skyldigheter som följer av det fördraget, inte ska omfattas av bestämmelserna om tvistlösning i detta avtal. Kapitel 26 (Tvistlösning) ska i övrigt vara tillämpligt på denna artikel. Unionen får begära att en panel upprättas i enlighet med artikel 26.5 (Upprättande av en panel) endast i syfte att fastställa huruvida någon av de åtgärder som avses i punkt 1 är oförenlig med dess rättigheter enligt detta avtal.

ARTIKEL 25.7

Utlämnande av information

1. Inget i detta avtal ska tolkas som att det ålägger en part att tillhandahålla konfidentiella uppgifter vars utlämnande skulle hindra rättstillämpningen eller på annat sätt strida mot allmänintresset eller som skulle skada enskilda offentliga eller privata företags legitima affärsintressen, utom i de fall där en panel begär sådana konfidentiella uppgifter i tvistlösningsförfaranden enligt kapitel 26 (Tvistlösning). I sådana fall ska panelen säkerställa en fullständigt konfidentiell behandling av uppgifterna.
2. Varje part ska behandla alla uppgifter som konfidentiella som den andra parten har lämnat till handelskommittén eller till specialiserade kommittéer och som enligt den andra parten är konfidentiella.

ARTIKEL 25.8

WTO-undantag

Om en rättighet eller en skyldighet i detta avtal överlappar en rättighet eller en skyldighet enligt WTO-avtalet ska varje vidtagen åtgärd som är förenlig med ett beslut om undantag som antagits inom ramen för artikel IX i WTO-avtalet anses vara förenlig med den överlappande bestämmelsen i detta avtal.

KAPITEL 26

TVISTLÖSNING

AVSNITT A

Mål och tillämpningsområde

ARTIKEL 26.1

Mål

Målet för detta kapitel är att fastställa en ändamålsenlig och effektiv mekanism för att undvika och lösa tvister mellan parterna i fråga om tolkning och tillämpning av detta avtal och avtalet om sanitära åtgärder, för att om möjligt finna en ömsesidigt godtagbar lösning.

ARTIKEL 26.2

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel ska, om inte annat följer av punkt 2, tillämpas på alla tvister mellan parterna i fråga om tolkning och tillämpning av detta avtal och avtalet om sanitära åtgärder (*de berörda bestämmelserna*).
2. De berörda bestämmelserna ska omfatta alla bestämmelser i avtalet om sanitära åtgärder och detta avtal, utom
 - a) avsnitt B (Antidumpnings- och utjämningsstullar) och C (Globala skyddsåtgärder) i kapitel 5 (Handelspolitiska skyddsinstrument),
 - b) kapitel 15 (Konkurrenspolitik),
 - c) artikel 16.6 (Samråd),
 - d) kapitel 20 (Handel och ekonomiskt samarbete med maorifolket),
 - e) kapitel 21 (Små och medelstora företag),
 - f) kapitel 22 (God regleringssed och regleringssamarbete), och

- g) bestämmelserna i Waitangifördraget/te Tiriti o Waitangi, med avseende på dess tolkning, inbegripet arten av de rättigheter och skyldigheter som följer av fördraget.

AVSNITT B

SAMRÅD

ARTIKEL 26.3

Samråd

1. Parterna ska sträva efter att lösa alla tvister som avses i artikel 26.2 (Tillämpningsområde) genom att inleda samråd med de bästa avsikter i syfte att nå en ömsesidigt godtagbar lösning.
2. Samråd ska inledas genom att en part inger en skriftlig begäran till den andra parten; av begäran ska framgå vilken åtgärd det rör sig om och vilka av de berörda bestämmelserna som parten anser tillämpliga.
3. Den part som begäran om samråd riktar sig till (*den svarande parten*) ska besvara begäran omgående, dock senast tio dagar efter det att begäran ingavs. Om parterna inte kommer överens om något annat ska samrådet hållas inom 30 dagar från den dag då begäran om samråd ingavs och äga rum på den svarande partens territorium. Samrådet ska anses vara avslutat inom 30 dagar från den dag då begäran ingavs, eller inom 90 dagar efter den dagen när det gäller tvister inom ramen för kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling), såvida inte parterna är överens om att fortsätta samrådet.

4. Samråd om brådsakande ärenden, inbegripet frågor som gäller lättfördärliga varor, eller säsongsvaror eller säsongstjänster som snabbt förlorar sitt handelsvärde, ska hållas inom 15 dagar från den dag då begäran ingavs. Samrådet ska anses vara avslutat inom dessa 15 dagar, såvida inte parterna är överens om att fortsätta samrådet.
5. Under samrådet ska varje part tillhandahålla tillräckliga faktauppgifter för att en fullständig undersökning ska kunna göras av det sätt på vilket åtgärden i fråga skulle kunna påverka tillämpningen av detta avtal eller avtalet om sanitära åtgärder. Varje part ska sträva efter att säkerställa deltagande av personal från dess behöriga statliga myndigheter med sakkunskap i de frågor som samrådet avser.
6. I tvister avseende bestämmelserna i kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling) som rör de multilaterala avtal eller instrument som avses i kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling) ska parterna ta hänsyn till information från ILO eller från relevanta organ eller organisationer som inrättats inom ramen för multilaterala miljöavtal för att främja samstämmighet mellan parternas arbete och dessa organisationers eller organs arbete. I relevanta fall ska parterna rådfråga dessa organisationer eller deras relevanta organ, eller andra experter eller organ som de anser lämpliga. Varje part får, om så är lämpligt, inhämta synpunkter från de inhemska rådgivande grupper som avses i artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper) eller andra expertutlåtanden.
7. Samråd, och särskilt alla uppgifter som angetts som konfidentiella och de ståndpunkter som parterna intar under samråd, ska vara konfidentiella och får inte påverka någondera partens rättigheter i eventuella framtida förfaranden.

8. En åtgärd som föreslås av en part men som ännu inte har genomförts kan bli föremål för samråd enligt denna artikel, men får inte bli föremål för ett panelförfarande enligt avsnitt C (Panelförfarande) eller medling enligt avsnitt D (Medling).

AVSNITT C

PANELFÖRFARANDE

ARTIKEL 26.4

Inledande av panelförfarandet

1. Den part som begärt samråd kan begära att en panel upprättas om
 - a) den svarande parten inte svarar på begäran om samråd inom 10 dagar från dess överlämnande,
 - b) samråd inte hålls inom de tidsfrister som anges i artikel 26.3.3 respektive 26.3.4 (Samråd),
 - c) parterna kommer överens om att inte hålla samråd, eller

d) samrådet har avslutats utan att en ömsesidigt godtagbar lösning har nåtts.

2. Begäran om upprättande av en panel (*begäran om en panel*) ska göras genom en skriftlig begäran till den andra parten och, i tillämpliga fall, till ett externt organ som anförtrotts uppgifter enligt punkt 4. Den klagande parten ska i sin begäran om en panel ange åtgärden i fråga och förklara hur åtgärden utgör en överträdelse av de berörda bestämmelserna på ett sådant sätt att den rättsliga grunden för klagomålet tydligt framgår.

3. Varje part ska säkerställa att begäran om en panel omedelbart offentliggörs.

4. Handelskommittén får besluta att anförtro ett externt organ uppgiften att bistå paneler inom ramen för detta kapitel, inbegripet att tillhandahålla administrativt och rättsligt stöd.

Handelskommitténs beslut ska också behandla de kostnader som uppstår till följd av anförtroendet.

ARTIKEL 26.5

Upprättande av en panel

1. En panel ska bestå av tre panelmedlemmar.

2. Inom 15 dagar från den dag då begäran om en panel ingavs ska parterna samråda med de bästa avsikter för att komma överens om panelens sammansättning.

3. Om parterna inte lyckas komma överens om panelens sammansättning inom den tidsfrist som fastställs i punkt 2 ska varje part utse en panelmedlem inom tio dagar efter utgången av den tidsfrist som fastställs i punkt 2

- a) från den partens delförteckning som upprättats enligt artikel 26.6 (Förteckningar över panelmedlemmar), eller
- b) när det gäller tvister inom ramen för kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling), från den partens delförteckning i den förteckning rörande handel och hållbar utveckling som upprättats i enlighet med artikel 26.6.1 b (Förteckningar över panelmedlemmar).

Om en part inte utser en panelmedlem från sin delförteckning inom den tidsfrist som fastställs i punkt 3, ska handelskommitténs ordförande från den klagande parten inom tio dagar efter utgången av den tidsfrist som fastställs i punkt 3 genom lottning utse panelmedlemmen från delförteckningen för den part som inte har utsett någon panelmedlem. Handelskommitténs ordförande från den klagande parten får delegera detta val genom lottning.

4. Om parterna inte inom den tidsfrist som fastställs i punkt 2 kan enas om vem som ska vara ordförande för panelen ska handelskommitténs ordförande från den klagande parten inom tio dagar efter utgången av den tidsperioden genom lottning utse panelens ordförande

- a) från den delförteckning över ordförande som upprättats enligt artikel 26.6 (Förteckningar över panelmedlemmar), eller
- b) när det gäller tvister inom ramen för kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling), från delförteckningen över ordförande i den förteckning rörande handel och hållbar utveckling som upprättats i enlighet med artikel 26.6.1 b (Förteckningar över panelmedlemmar).

Handelskommitténs ordförande från den klagande parten får delegera detta val genom lottning.

5. Panelen ska anses ha upprättats 15 dagar efter det att de tre utvalda panelmedlemmarna har godtagit sin utnämning i enlighet med regel 10 i bilaga 26-A (Arbetsordning), om inte parterna kommer överens om något annat. Varje part ska omgående offentliggöra dagen för upprättandet av panelen.
6. Om någon av de förteckningar som anges i artikel 26.6 (Förteckningar över panelmedlemmar) inte har upprättats eller inte innehåller tillräckligt många namn eller bara innehåller namn på personer som inte är tillgängliga vid den tidpunkt då en panelmedlem ska utses i enlighet med punkt 3 eller 4, ska panelmedlemmarna utses genom lottdragning bland de personer som formellt har föreslagits av en part eller båda parterna i enlighet med bilaga 26-A (Arbetsordning).

ARTIKEL 26.6

Förteckningar över panelmedlemmar

1. Handelskommittén ska vid sitt första sammanträde efter detta avtals ikraftträdande upprätta
 - a) en förteckning över personer som är villiga och har möjlighet att tjänstgöra som panelmedlemmar, och

b) en separat förteckning över personer som är villiga och har möjlighet att tjänstgöra som panelmedlemmar vid tvister inom ramen för kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling) (*TSD-förteckningen*).

2. Var och en av de förteckningar som avses i punkt 1 a och b ska bestå av följande delförteckningar:

a) En delförteckning över personer som upprättats på grundval av förslag från unionen.

b) En delförteckning över personer som upprättats på grundval av förslag från Nya Zeeland.

c) En delförteckning över personer som inte är medborgare i någondera parten och som ska tjänstgöra som ordförande i panelen.

3. De delförteckningar som avses i punkt 2 a, b och c ska omfatta minst tre personer vardera. Den delförteckning som avses i punkt 2 c får inte innehålla fler än sex personer. Handelskommittén ska säkerställa att förteckningen alltid innehåller detta antal personer.

4. Handelskommittén får upprätta ytterligare förteckningar över personer med sakkunskap inom särskilda sektorer som omfattas av detta avtal. Efter överenskommelse mellan parterna ska sådana ytterligare förteckningar användas för att sätta samman panelen i enlighet med förfarandet i artikel 26.5 (Upprättande av en panel).

ARTIKEL 26.7

Krav på panelmedlemmar

1. Varje panelmedlem ska
 - a) ha dokumenterad sakkunskap inom juridik, internationell handel och andra frågor som omfattas av detta avtal,
 - b) vara oberoende av och inte knuten till eller ta instruktioner från någon av parterna,
 - c) uppträda i egenskap av enskild individ och inte ta emot instruktioner från någon organisation eller regering vad gäller frågor som har samband med tvisten, och
 - d) följa bilaga 26-B (Uppförandekod för panelmedlemmar och medlare).
2. Ordföranden ska även ha erfarenhet av tvistlösningsförfaranden.
3. Utan hinder av punkterna 1 a och 2 ska varje panelmedlem i TSD-förteckningen ha specialkunskaper eller sakkunskap om
 - a) arbets- eller miljölagstiftning,
 - b) frågor som behandlas i kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling), eller

c) lösning av tvister som uppstår inom ramen för internationella avtal.

4. Med hänsyn till föremålet för en viss tvist får parterna komma överens om att göra undantag från de krav som anges i punkt 1 a.

ARTIKEL 26.8

Panelens uppgifter

Panelen

- a) ska göra en objektiv bedömning av det ärende som föreläggs den, inbegripet en objektiv bedömning av de faktiska omständigheterna i ärendet samt tillämpligheten av och förenligheten med de berörda bestämmelserna,
- b) ska i sina beslut och rapporter redovisa sina undersökningsresultat avseende de faktiska omständigheterna, de berörda bestämmelsernas tillämplighet samt de grundläggande skälen till sina slutsatser och rekommendationer, och
- c) bör regelbundet samråda med parterna och se till att det skapas tillräckliga möjligheter för att uppnå en ömsesidigt godtagbar lösning.

ARTIKEL 26.9

Mandat

1. Om inte parterna kommer överens om något annat inom fem dagar från den dag då panelen upprättades, ska panelens mandat vara

”att mot bakgrund av de relevanta berörda bestämmelser som parterna åberopar undersöka den fråga som avses i begäran om en panel, att fastställa undersökningsresultat om tillämpligheten av de berörda bestämmelserna och om huruvida åtgärden i fråga är förenlig med dessa bestämmelser, samt att lägga fram en rapport i enlighet med artiklarna 26.11 (Interimsrapport) och 26.12 (Slutlig rapport).”

2. Om parterna kommer överens om ett annat mandat än det som avses i punkt 1, ska de anmäla det överenskomna mandatet till panelen inom den tidsfrist som anges i punkt 1.

ARTIKEL 26.10

Beslut om huruvida ett ärende är att anse som brådiskande

1. Om en part så begär ska panelen senast tio dagar efter den dag då den upprättades besluta huruvida ärendet är brådiskande.

2. Om panelen beslutar att tvisten rör ett brådskande ärende ska de tillämpliga tidsfrister som anges i avsnitt C (Panelförfarande) i detta kapitel vara halva den tid som föreskrivs däri, med undantag för de tidsfrister som avses i artikel 26.5 (Upprättande av en panel) och artikel 26.9 (Mandat).

ARTIKEL 26.11

Interimsrapport

1. Panelen ska lägga fram en interimsrapport för parterna inom 90 dagar från den dag då panelen upprättades. Om panelen anser att denna tidsfrist inte kan hållas ska dess ordförande skriftligen meddela parterna detta och ange skälen till förseningen samt vilket datum panelen planerar att lägga fram sin interimsrapport. Panelen får under inga omständigheter lägga fram sin interimsrapport senare än 120 dagar efter den dag då panelen upprättades.

2. Varje part får inom tio dagar från det att interimsrapporten lades fram lämna in en skriftlig begäran till panelen om att den ska granska särskilda aspekter i rapporten. En part får lämna synpunkter på den andra partens begäran inom sex dagar från det att begäran lämnades in.

ARTIKEL 26.12

Slutlig rapport

1. Panelen ska lägga fram sin slutliga rapport för parterna inom 120 dagar från den dag då panelen upprättades. Om panelen anser att denna tidsfrist inte kan hållas ska dess ordförande skriftligen meddela parterna detta och ange skälen till förseningen samt vilket datum panelen planerar att lägga fram sin slutliga rapport. Panelen får under inga omständigheter lägga fram sin slutliga rapport senare än 150 dagar efter den dag då panelen upprättades.
2. Den slutliga rapporten ska innehålla en diskussion om eventuella skriftliga begäranden från parterna avseende den interimrapport som avses i artikel 26.11.2 (Interimrapport) och tydligt behandla parternas synpunkter.

ARTIKEL 26.13

Efterlevnadsåtgärder

1. Den svarande parten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att omgående följa slutsatserna och rekommendationerna i den slutliga rapporten i syfte att efterleva de berörda bestämmelserna.

2. Den svarande parten ska senast 30 dagar efter det att den slutliga rapporten lades fram underrätta den klagande parten om vilka efterlevnadsåtgärder den har vidtagit eller planerar att vidta.
3. När det gäller tvister inom ramen för kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling) ska dessutom
 - a) den svarande parten, senast 30 dagar efter det att den slutliga rapporten lades fram, underrätta den mekanism för det civila samhället som inrättas i enlighet med artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper) och den andra partens kontaktpunkt som inrättas i enlighet med artikel 19.20 (Kontaktpunkter) om de efterlevnadsåtgärder som den har vidtagit eller planerar att vidta, och
 - b) kommittén för handel och hållbar utveckling övervaka genomförandet av efterlevnadsåtgärderna. De inhemska rådgivande grupper som avses i artikel 24.6 (Inhemska rådgivande grupper) får i detta avseende lämna synpunkter till kommittén för handel och hållbar utveckling.

ARTIKEL 26.14

Rimlig tidsperiod

1. Om omedelbar efterlevnad inte är möjlig ska den svarande parten senast 30 dagar efter den dag då den slutliga rapporten lades fram underrätta den klagande parten om längden på den rimliga tidsperiod som den kommer att behöva för att efterleva de berörda bestämmelserna. Parterna ska sträva efter att komma överens om längden på den rimliga tidsperioden för efterlevnad.

2. Om parterna inte har enats om längden på den rimliga tidsperioden får den klagande parten, tidigast 20 dagar efter överlämnandet av den underrättelse som avses i punkt 1, skriftligen begära att den ursprungliga panelen fastställer den rimliga tidsperiodens längd. Panelen ska meddela parterna sitt beslut inom 20 dagar från den dag då en sådan begäran överlämnades.
3. Den svarande parten ska senast 30 dagar före utgången av den rimliga tidsperioden skriftligen underrätta den klagande parten om sina framsteg i efterlevnaden av den slutliga rapporten.
4. Parterna kan komma överens om att förlänga den rimliga tidsperioden.

ARTIKEL 26.15

Översyn av efterlevnaden

1. Den svarande parten ska senast den dag då den rimliga tidsperioden löper ut underrätta den klagande parten om alla åtgärder som den har vidtagit för att efterleva den slutliga rapporten.

2. Om parterna är oeniga om huruvida det har vidtagits åtgärder för att följa de berörda bestämmelserna eller huruvida åtgärderna är förenliga med dessa bestämmelser får den klagande parten överlämna en skriftlig begäran till den ursprungliga panelen om att avgöra frågan. I en sådan begäran ska åtgärden i fråga anges, och det ska förklaras hur den utgör en överträdelse av de berörda bestämmelserna på ett sådant sätt att den rättsliga grunden för klagomålet tydligt framgår. Panelen ska meddela parterna sitt beslut inom 54 dagar från den dag då begäran överlämnades.

ARTIKEL 26.16

Tillfälliga korrigerande åtgärder

1. På den klagande partens begäran ska den svarande parten inleda samråd med den klagande parten i syfte att komma överens om en ömsesidigt godtagbar kompensation, om
 - a) den svarande parten underrättar den klagande parten om att det inte är möjligt att efterleva den slutliga rapporten,
 - b) den svarande parten underlåter att inom den tidsfrist som avses i artikel 26.13 (Efterlevnadsåtgärder), eller före den dag då den rimliga tidsperioden löper ut, underrätta den klagande parten om eventuella efterlevnadsåtgärder,
 - c) panelen konstaterar att det inte har vidtagits några efterlevnadsåtgärder, eller

d) panelen konstaterar att de efterlevnadsåtgärder som har vidtagits inte är förenliga med de berörda bestämmelserna.

2. När det gäller tvister inom ramen för kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling) är denna artikel tillämplig om

a) en situation som anges i punkt 1 a, b eller c uppstår och den slutliga rapporten enligt artikel 26.12 (Slutlig rapport) visar på en överträdelse av

i) artikel 19.3.3 (Multilaterala arbetsrättsliga standarder och avtal), eller

ii) artikel 19.6.3 (Handel och klimatförändringar), om den berörda panelen i sin slutliga rapport finner att den svarande parten har gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som väsentligt motverkar Parisavtalets mål och syfte, eller

b) en sådan situation som anges i punkt 1 d uppstår och efterlevnadspanelens beslut enligt artikel 26.15 (Översyn av efterlevnaden) visar på en överträdelse av

i) artikel 19.3.3 (Multilaterala arbetsrättsliga standarder och avtal), eller

ii) artikel 19.6.3 (Handel och klimatförändringar), om panelen i sitt beslut finner att den svarande parten har gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som väsentligt motverkar Parisavtalets mål och syfte.

3. Om den klagande parten under de omständigheter som anges i punkterna 1 och 2 väljer att inte begära samråd om kompensation, eller om parterna inte kommer överens om kompensation inom 20 dagar från den dag då samråd om kompensation inleddes, får den klagande parten skriftligen underrätta den svarande parten om att den avser att tillfälligt upphäva tillämpningen av skyldigheterna enligt de berörda bestämmelserna. I en sådan underrättelse ska omfattningen av det avsedda tillfälliga upphävandet av skyldigheter anges.
4. Den klagande parten får tillfälligt upphäva skyldigheterna tio dagar efter den dag då den underrättelse som avses i punkt 3 överlämnades, såvida inte den svarande parten överlämnar en skriftlig begäran enligt punkt 6.
5. Det tillfälliga upphävandet av skyldigheter får inte överstiga den nivå som motsvarar det upphävande eller den minskning av förmåner som orsakats av överträdelsen.
6. Om den svarande parten anser att den meddelade omfattningen av det tillfälliga upphävandet av skyldigheter överstiger den nivå som motsvarar det upphävande eller den minskning av förmåner som orsakats av överträdelsen, eller att de villkor som anges i punkt 2 inte har uppfyllts, får den, före utgången av den tiodagarsperiod som anges i punkt 4, till den ursprungliga panelen inge en skriftlig begäran om att denna ska avgöra frågan. Panelen ska inom 30 dagar från dagen för denna begäran meddela parterna sitt beslut beträffande omfattningen av det tillfälliga upphävandet av skyldigheter eller huruvida villkoren i punkt 2 inte är uppfyllda. Inga skyldigheter ska tillfälligt upphävas förrän panelen har meddelat sitt beslut. Det tillfälliga upphävandet av skyldigheter ska vara förenligt med det beslutet.

7. Det tillfälliga upphävande av skyldigheter eller den kompensation som avses i denna artikel ska vara av tillfällig natur och får inte tillämpas efter det att

- a) parterna har nått en ömsesidigt godtagbar lösning i enlighet med artikel 26.26 (Ömsesidigt godtagbar lösning),
- b) parterna har kommit överens om att den efterlevnadsåtgärd som vidtagits innebär att den svarande parten följer de berörda bestämmelserna, eller
- c) eventuella efterlevnadsåtgärder som enligt panelen är oförenliga med de berörda bestämmelserna har återkallats eller ändrats i syfte att den svarande parten ska följa de berörda bestämmelserna.

ARTIKEL 26.17

Översyn av eventuella efterlevnadsåtgärder som vidtagits efter antagande av tillfälliga korrigerande åtgärder

1. Den svarande parten ska till den klagande parten överlämna en underrättelse om alla efterlevnadsåtgärder som den har vidtagit efter ett tillfälligt upphävande av skyldigheter eller efter tillämpning av tillfällig kompensation, alltefter omständigheterna. Med undantag för fall enligt punkt 2 ska den klagande parten avsluta det tillfälliga upphävandet av skyldigheter inom 30 dagar från den dag då underrättelsen överlämnades. I fall där kompensation har tillämpats, och med undantag för fall enligt punkt 2, får den svarande parten avsluta tillämpningen av sådan kompensation inom 30 dagar från överlämnandet av dess underrättelse om efterlevnad.

2. Om parterna inte når en överenskommelse om huruvida den åtgärd som är föremål för underrättelse innebär att den svarande parten inom 30 dagar från den dag då underrättelsen överlämnades efterlever de berörda bestämmelserna, får endera parten till den ursprungliga panelen överlämna en skriftlig begäran om att denna ska avgöra frågan; om så inte sker ska det tillfälliga upphävandet av skyldigheter eller compensationen, alltefter omständigheterna, avslutas. Panelen ska meddela parterna sitt beslut inom 46 dagar från den dag då begäran överlämnades. Om panelen konstaterar att den efterlevnadsåtgärd som vidtagits är förenlig med de berörda bestämmelserna, ska det tillfälliga upphävandet av skyldigheter eller compensationen, alltefter omständigheterna, avslutas. I relevanta fall ska den klagande parten anpassa omfattningen av upphävandet av skyldigheter eller compensationen mot bakgrund av panelens beslut.

3. Om den svarande parten anser att den omfattning av det tillfälliga upphävandet av skyldigheter som den klagande parten tillämpar är mer omfattande än det upphävande eller den minskning av förmåner som överträdelsen orsakat, får den inge en skriftlig begäran till den ursprungliga panelen om att denna ska avgöra frågan.

ARTIKEL 26.18

Ersättning av panelmedlemmar

Om en panelmedlem under ett tvistlösningsförfarande enligt detta avsnitt inte kan delta, drar sig ur eller behöver ersättas på grund av att han eller hon inte uppfyller kraven i bilaga 26-B (Uppförandekod för panelmedlemmar och medlare), ska det förfarande som föreskrivs i artikel 26.5 (Upprättande av en panel) tillämpas, och varje ny panelmedlem ska ha alla de befogenheter och uppgifter som de ursprungliga panelmedlemmarna har. Tidsfristen för att överlämna rapporten eller meddela panelens beslut ska förlängas med den tid som krävs för att utse den nya panelmedlemmen.

ARTIKEL 26.19

Arbetsordning

1. Panelförfarandet ska regleras av detta avsnitt och av bilaga 26-A (Arbetsordning).
2. Alla utfrågningar i panelen ska vara öppna för allmänheten, om inte annat anges i bilaga 26-A (Arbetsordning).

ARTIKEL 26.20

Tillfälligt avbrytande och avslutande

1. På begäran av båda parterna ska panelen när som helst tillfälligt avbryta sitt arbete under en period som parterna enats om, men som inte får överstiga tolv på varandra följande månader.
2. Panelen ska återuppta sitt arbete före utgången av avbrytandeperioden på skriftlig begäran av båda parterna, eller vid utgången av avbrytandeperioden på skriftlig begäran av endera parten. Den begärande parten ska överlämna en underrättelse till den andra parten därom. Om panelen inte återupptar sitt arbete vid utgången av avbrytandeperioden i enlighet med denna punkt, ska panelen inte längre vara behörig och tvistlösningsförfarandet avslutas.
3. Om panelens arbete tillfälligt avbryts ska de tillämpliga tidsfristerna enligt detta avsnitt förlängas med lika lång tid som panelens arbete avbrutits.

ARTIKEL 26.21

Rätten att begära och ta emot information

1. Panelen kan på begäran av en part eller på eget initiativ begära relevant information från parterna som den anser vara nödvändig och lämplig. Parterna ska omgående och till fullo besvara varje begäran från panelen om sådan information.
2. Panelen får på begäran av en part eller på eget initiativ begära all information som den anser vara lämplig från vilken källa som helst. Panelen har också rätt att begära expertutlåtanden på det sätt den anser lämpligt och i tillämpliga fall på de villkor som parterna kommit överens om.
3. När det gäller frågor som rör efterlevnaden av multilaterala avtal och instrument som avses i kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling) bör yttranden från externa experter eller information som begärs av panelen inbegripa information och råd från ILO eller relevanta organ eller organisationer som inrättats enligt de multilaterala miljöavtalen.
4. Panelen ska behandla amicus curiae-inlagor från fysiska personer från en part eller från juridiska personer som är etablerade i en part i enlighet med bilaga 26-A (Arbetsordning).
5. All information och alla utlåtanden som panelen erhåller i enlighet med denna artikel ska lämnas ut till parterna, och parterna får lämna synpunkter på dem.

ARTIKEL 26.22

Tolkningsregler

1. Panelen ska tolka de berörda bestämmelserna i enlighet med sedvanerättsliga regler för tolkning av folkrätten, inbegripet de regler som kodifieras i Wienkonventionen om traktaträtten som utfärdades i Wien den 23 maj 1969.
2. Panelen ska också ta hänsyn till relevanta tolkningar i rapporter från WTO-paneler och överprövningsorganet vilka antagits av WTO:s tvistlösningsorgan.
3. Panelens rapporter och beslut ska inte utvidga eller begränsa parternas rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal.

ARTIKEL 26.23

Panelens rapporter och beslut

1. Panelens överläggningar ska vara konfidentiella. Panelen ska göra sitt yttersta för att utforma rapporter och fatta beslut genom konsensus. Om detta inte är möjligt ska panelen besluta med majoritet. Panelmedlemmarnas enskilda ståndpunkter ska dock aldrig lämnas ut.
2. Panelens beslut och rapporter ska godtas av parterna utan förbehåll. De ska inte ge upphov till några rättigheter eller skyldigheter för fysiska eller juridiska personer.

3. Varje part ska göra panelens rapporter och beslut samt dess inlagor tillgängliga för allmänheten, med förbehåll för skyddet av konfidentiell information.
4. Panelen och parterna ska iaktta sekretess beträffande all information som en part lämnat till panelen i enlighet med reglerna 34–36 i bilaga 26-A (Arbetsordning).

ARTIKEL 26.24

Val av forum

1. Om tvist uppkommer avseende någon åtgärds förenlighet med de berörda bestämmelserna och en materiellt sett likvärdig skyldighet enligt ett annat internationellt handelsavtal i vilket båda parter är parter, däribland WTO-avtalet, ska den part som begär prövning välja vilket forum som ska lösa tvisten.
2. När parten valt forum och inlett ett tvistlösningsförfarande enligt detta avsnitt eller enligt något annat internationellt handelsavtal, ska parten avhålla sig från att inleda tvistlösningsförfaranden enligt andra avtal i fråga om den särskilda åtgärd som avses i punkt 1, om inte det först valda forumet av skäl som rör förfarandet eller juridisk behörighet inte fastställer några undersökningsresultat.
3. Vid tillämpning av denna artikel ska följande gälla:
 - a) Ett tvistlösningsförfarande enligt detta avsnitt anses ha inletts genom att en part begär att en panel ska upprättas i enlighet med artikel 26.4 (Inledande av panelförfarandet).

b) Ett tvistlösningsförfarande enligt WTO-avtalet anses ha inletts genom att en part begär att en panel ska upprättas i enlighet med artikel 6 i överenskommelsen om tvistlösning.

c) Ett tvistlösningsförfarande enligt andra internationella handelsavtal ska anses ha inletts i enlighet med relevanta bestämmelser i respektive avtal.

4. Inget i detta avtal ska hindra en part från att tillfälligt upphäva skyldigheter enligt tillåtelse av WTO:s tvistlösningsorgan eller enligt tvistlösningsförfaranden inom ramen för andra internationella handelsavtal i vilka de tvistande parterna är part. En part får inte åberopa WTO-avtalet eller något annat internationellt handelsavtal mellan parterna för att hindra den andra parten från att tillfälligt upphäva skyldigheter enligt detta kapitel.

AVSNITT D

MEDLING

ARTIKEL 26.25

Medling

Parterna får använda sig av medling avseende alla åtgärder som en part anser har en negativ påverkan på handel och investeringar mellan parterna. Medlingsförfarandet anges i bilaga 26-C (Arbetsordning för medling).

AVSNITT E

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 26.26

Ömsesidigt godtagbar lösning

1. Parterna kan närsomhelst nå en ömsesidigt godtagbar lösning med avseende på alla tvister som avses i artikel 26.2 (Tillämpningsområde).
2. Om en ömsesidigt godtagbar lösning nås under ett panelförfarandes eller ett medlingsförfarandes gång ska parterna gemensamt anmäla denna lösning till panelens ordförande eller medlaren, beroende på vad som är tillämpligt. Efter denna anmälan ska panel- eller medlingsförfarandet avslutas.
3. Varje ömsesidigt godtagbar lösning som parterna kommer överens om ska göras tillgänglig för allmänheten.
4. Varje part ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra den ömsesidigt godtagbara lösningen inom den överenskomna tidsfristen.
5. Den genomförande parten ska inom den överenskomna tidsfristen skriftligen underrätta den andra parten om alla åtgärder som vidtagits för att genomföra den ömsesidigt godtagbara lösningen.

ARTIKEL 26.27

Tidsfrister

1. Alla tidsfrister som fastställs i detta kapitel ska, om inget annat anges, räknas i kalenderdagar från och med dagen efter den handling som de avser.
2. Alla tidsfrister som fastställs i detta kapitel får ändras genom överenskommelse mellan parterna.
3. När det gäller avsnitt C (Panelförfarande) får panelen när som helst föreslå parterna att ändra någon av de tidsfrister som fastställs i detta kapitel, med angivande av skälen till förslaget.

ARTIKEL 26.28

Kostnader

1. Varje part ska stå för sina egna utgifter för deltagandet i panelförfaranden eller medlingsförfaranden.
2. Om inte annat föreskrivs i bilaga 26-A (Arbetsordning) ska parterna gemensamt och lika dela på utgifter som rör de organisatoriska aspekterna, däribland arvoden och kostnadsersättningar till panelmedlemmar och medlare. Panelmedlemmarnas och medlarnas arvoden ska överensstämma med WTO:s normer.

3. Handelskommittén får anta ett beslut om fastställande av parametrar för eller andra uppgifter om arvoden och ersättningar för panelmedlemmarnas och medlarnas utgifter, inbegripet eventuella därmed sammanhängande kostnader som kan uppstå i samband med förfarandena. I avvaktan på ett sådant beslut ska arvodena och ersättningarna för panelmedlemmarnas och medlarnas utgifter och eventuella därmed sammanhängande kostnader fastställas i enlighet med regel 10 i bilaga 26-A (Arbetsordning).

ARTIKEL 26.29

Ändringar av bilagorna

Handelskommittén får ändra bilagorna 26-A (Arbetsordning) och 26-B (Uppförandekod för panelmedlemmar och medlare).

KAPITEL 27

SLUTBESTÄMMELSER

ARTIKEL 27.1

Ändringar

1. Parterna får skriftligen komma överens om att göra ändringar i detta avtal.
2. Ändringarna ska träda i kraft den första dagen i den andra månaden, eller vid en senare tidpunkt som parterna kommer överens om, som följer på den dag då parterna till varandra skriftligen anmält att de har uppfyllt och slutfört sina respektive tillämpliga rättsliga krav och förfaranden som är nödvändiga för ändringarnas ikraftträdande.
3. Handelskommittén får ändra detta avtal genom beslut, om så föreskrivs i artikel 24.3 (Handelskommitténs ändringar). Handelskommitténs beslut ska antingen ange dagen för ändringarnas ikraftträdande eller, om en parts inhemska system så kräver, föreskriva att sådana ändringar träder i kraft efter det att parterna skriftligen anmält att deras eventuella återstående rättsliga krav och förfaranden har uppfyllts respektive slutförts.

ARTIKEL 27.2

Ikraftträdande

1. Detta avtal träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då parterna till varandra skriftligen har anmält att deras respektive tillämpliga rättsliga krav och förfaranden för avtalets ikraftträdande har uppfyllts respektive slutförts. Parterna kan komma överens om ett annat datum för ikraftträdande av detta avtal.
2. De anmälningar som avses i punkt 1 ska skickas till generalsekretariatet för Europeiska unionens råd och till Nya Zeelands utrikes- och handelsministerium.

ARTIKEL 27.3

Uppsägning

1. Detta avtal ska förbli i kraft såvida det inte sägs upp i enlighet med punkt 2.
2. En part kan till den andra parten anmäla sin avsikt att säga upp detta avtal. En anmälan till unionen ska skickas till generalsekretariatet för Europeiska unionens råd och en anmälan till Nya Zeeland ska skickas till Nya Zeelands utrikes- och handelsministerium. Uppsägningen av detta avtal får verkan sex månader efter den dag då anmälan ingavs, såvida parterna inte kommit överens om något annat.

ARTIKEL 27.4

Fullgörande av skyldigheter

1. Varje part har fullt ansvar för att säkerställa att alla bestämmelser i detta avtal efterlevs.

2. Varje part ska säkerställa att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att ge verkan åt bestämmelserna i detta avtal, inbegripet deras efterlevnad på alla förvaltningsnivåer och av personer till vilka befogenheter avseende myndighetsutövning delegerats. Varje part ska fullgöra de skyldigheter som fastställs i detta avtal i god tro.

3. Detta avtal utgör en del av den gemensamma institutionella ram som avses i artikel 52.1 i partnerskapsavtalet. En part får vidta lämpliga åtgärder avseende detta avtal vid en särskilt allvarlig och väsentlig överträdelse av någon av de skyldigheter som i artikel 2.1 eller artikel 8.1 i partnerskapsavtalet beskrivs som grundsatser, när denna överträdelse utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet och därmed kräver en omedelbar reaktion. En part får också vidta sådana lämpliga åtgärder avseende detta avtal i händelse av en handling eller underlåtenhet som väsentligt motverkar Parisavtalets mål och syfte. Sådana lämpliga åtgärder ska vidtas i enlighet med förfarandet i artikel 54 i partnerskapsavtalet.

ARTIKEL 27.5

Delegerad befogenhet

Om inte annat föreskrivs i detta avtal ska varje part säkerställa att en juridisk person, däribland statsägda företag, företag som beviljats särskilda rättigheter eller privilegier och utsedda monopol, vid utövandet av en rättslig, administrativ eller annan myndighetsutövande befogenhet som delegerats till den av den berörda parten agerar i enlighet med den berörda partens skyldigheter enligt detta avtal.

ARTIKEL 27.6

Inga direkta effekter

1. Inget i detta avtal ska tolkas som att det ger rättigheter eller medför skyldigheter för personer, utöver de rättigheter och skyldigheter som skapas mellan parterna i enlighet med internationell rätt.
2. En part får inte inom ramen för sin inhemska lagstiftning föreskriva en rätt att väcka talan mot den andra parten på grundval av att en åtgärd från den andra partens sida är oförenlig med detta avtal.

ARTIKEL 27.7

Lagar och andra författningar och ändringar av dessa

När det i detta avtal hänvisas till en parts lagar och andra författningar, ska dessa lagar och andra författningar anses inbegripa ändringar av dessa, om inte annat föreskrivs.

ARTIKEL 27.8

Integrerade delar av detta avtal

1. Bilagorna, tilläggen, förklaringarna, de gemensamma förklaringarna och fotnoterna till detta avtal ska utgöra en integrerad del av detta avtal.

2. Var och en av bilagorna till detta avtal, inbegripet tilläggen, ska utgöra en integrerad del av det kapitel som hänvisar till den bilagan eller till vilket det hänvisas i den bilagan. För tydlighetens skull påpekas följande:

- a) Bilaga 2-A (Tidsplaner för avveckling av tullar) och dess tillägg utgör en integrerad del av kapitel 2 (Nationell behandling och marknadstillträde för varor).
- b) Bilaga 3-A (Inledande anmärkningar till produktspecifika ursprungsregler), bilaga 3-B (Produktspecifika ursprungsregler) och dess tillägg samt bilagorna 3-C (Texten till ursprungsförsäkran), 3-D (Leverantörsdeklaration som avses i artikel 3.3.4 (Ursprungskumulation)), 3-E (Gemensam förklaring om Furstendömet Andorra) och 3-F (Gemensam förklaring om Republiken San Marino) utgör en integrerad del av kapitel 3 (Ursprungsregler och ursprungsförfaranden).
- c) Bilagorna 6-A (Behöriga myndigheter), 6-B (Regionala villkor för växter och växtprodukter), 6-C (Erkännande av likvärdighet för sanitära och fytosanitära åtgärder), 6-D (Riktlinjer och förfaranden för en revision eller kontroll), 6-E (Certifiering) och 6-F (Importkontroller och avgifter) utgör en integrerad del av kapitel 6 (Sanitära och fytosanitära åtgärder).

- d) Bilagorna 9-A (Godkännande av bedömning av överensstämmelse (handlingar)), 9-B (Motorfordon och utrustning eller delar till motorfordon) och dess tillägg, 9-C (Arrangemang som avses i artikel 9.10.5 b för regelbundet informationsutbyte om säkerheten för icke-livsmedelsprodukter och tillhörande förebyggande, restriktiva och korrigerande åtgärder), 9-D (Det arrangemang som avses i artikel 9.10.6 för regelbundet informationsutbyte om åtgärder som vidtagits avseende icke-livsmedelsprodukter som inte uppfyller kraven, förutom dem som omfattas av artikel 9.10.5 b) samt 9-E (Vin och sprit) och dess tillägg utgör en integrerad del av kapitel 9 (Tekniska handelshinder).
- e) Bilaga 10-A (Befintliga åtgärder), bilaga 10-B (Framtida åtgärder), bilaga 10-C (Affärsresenärer på vistelse i etableringssyfte, personer som är föremål för företagsintern förflyttning och affärsresenärer på kortare vistelse), bilaga 10-D (Förteckning över verksamhet för affärsresenärer på kortare vistelse), bilaga 10-E (Tjänsteleverantörer på kontraktbasis och oberoende yrkesutövare), bilaga 10-F (Fysiska personers förflyttning för affärsändamål) och deras tillägg utgör en integrerad del av kapitel 10 (Investeringsliberalisering och handel med tjänster).
- f) Bilaga 13 (Förteckningar över energivaror, kolväten och råvaror) utgör en integrerad del av kapitel 13 (Energi och råvaror).
- g) Bilaga 14 (Åtaganden om tillträde till marknaden för offentlig upphandling) utgör en integrerad del av kapitel 14 (Offentlig upphandling).

- h) Bilagorna 18-A (Produktklasser) och 18-B (Förteckningar över geografiska beteckningar) utgör en integrerad del av kapitel 18 (Immateriella rättigheter).
- i) Bilaga 19 (Miljöanpassade varor och tjänster) utgör en integrerad del av kapitel 19 (Handel och hållbar utveckling).
- j) Bilaga 24 (Arbetsordning för handelskommittén) utgör en integrerad del av kapitel 24 (Institutionella bestämmelser).
- k) Bilagorna 26-A (Arbetsordning), 26-B (Uppförandekod för panelmedlemmar och medlare) och 26-C (Arbetsordning för medling) utgör en integrerad del av kapitel 26 (Tvistlösning).
- l) Bilaga 27 (Gemensam förklaring om tullunioner) utgör en integrerad del av kapitel 27 (Slutbestämmelser).

ARTIKEL 27.9

Giltiga texter

Detta avtal är upprättat i två exemplar på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska, vilka alla texter är lika giltiga.

TILL BEVIS HÄRPÅ har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta avtal.

Utfärdat i den

För Europeiska unionen

För Nya Zeeland